POLIROM

Paul Brunton

La limita cunoașterii

INDIA SECRETĂ

Paul Brunton
INDIA SECRETĂ

PREFAŢĂ

India sfântă, *acesta ar putea fi titlul cărţii. Căci dacă India conţine taine, le conţine numai în virtutea caracterului ei sfânt. Omul nu are obiceiul să înfăţişeze în ochii altuia lucrurile care-i sunt sfânte. Un instinct sigur îl previne, dimpotrivă, să le tăinuiască în ascunzişurile cele mai de nepătruns al sufletului său şi dacă nu le poate ascunde tuturor, să nu le destăinuiască decât unui număr foarte mic de iniţiaţi, în sufletul cărora a simţit, caldă, răsuflarea spiritului.*

Ceea ce este adevărat despre un individ, este adevărat şi despre un întreg popor. Din instinct, un popor acoperă cu mister ceea ce are mai sfânt. Care străin va putea descoperi tainele cele mai sfânte ale Angliei? Ar fi o muncă foarte grea. Tot aşa în ce priveşte India, tainele ei sunt tot ce are mai sfânt şi mai greu de pătruns.

Dar secretul, prin însăşi natura lui, atrage după sine căutarea, căci este scris: „Caută şi vei găsi". Pentru cel ce caută din toată puterea inimii sale, cu o adevărată voinţă de a găsi, vălul care acoperă tainele sfârşeşte prin a se rupe.

Brunton a dorit să găsească, şi a terminat prin a *găsi. Totuşi, dificultatea a fost foarte mare. Căci în India, ca în oricare altă ţară din lume, nu ajungi la adevăr decât cu condiţia să-l descoperi dibuind printre falsele aparente care încearcă să-l ascundă şi descurcându-te în mijlocul unei mulţimi nesfârşite de jongler spirituali. Aceşti impostori au ajuns să-şi întindă arcurile minţii lor, întocmai ca şi muşchii corpului, până la un grad pe care nici nu nu-l putem închipui. Puterea lor de concentrare, perfect exercitată, i-a făcut să aibă un control aproape absolut în ceea ce priveşte reflexele spirituale. Multi dintre ei mai întrebuinţează* ceea ce astăzi încă *numim forţe oculte.*

Fiecare dintre aceşti oameni este interesant, dintr-un punct de vedere diferit şi merită atenţia savanţilor pe care îi preocupă studiul fenomenelor psihice. Dar nu ei cuprind adevărul, nu din sufletele lor porneşte ca dintr-un izvor nesecat adevărata spiritualitate. Nu ei alcătuiesc acea misterioasă şi sfântă Indie pe care caută s-o descopere Brunton. Totuşi, în drumul pe care l-a străbătut el, i-a văzut şi pe aceştia, i-a observat şi i-a descris. Dar i-a lăsat deoparte şi a mers înainte. Ceea ce căuta el era spiritualitatea în esenţa ei cea mai pură, şi a *găsit-o.*

Departe de ţinuturile umblate, în adâncurile junglei şi ale munţilor Himalaia, locuri către care sfinţii Indiei se vor îndrepta întotdeauna, Brunton a întâlnii incarnaţia însăşi a ceea ce cuprinde mai sfânt India. Dacă Maharishi, sau Marele înţelept este omul care l-a atras îndeosebi pe Brunton, el nu este singurul. Mergând din vârful muntelui pună în câmpie, întâlneşte şi alţi înţelepţi, dar foarte puţini la număr. Singuri aceşti oameni personifică adevăratul geniu al Indiei, şi prin ei se manifestă, într-un mod,

am putea să spunem, aproape ciudat, geniul întregului univers. Alcătuiesc, deci, un obiect care este prin excelenţă demn de a fi studiat. Cartea aceasta este rezultatul unui atare studiu.

GENERAL Francis YOUNG HUSBAND.

Preşedintele Societăţii Regale de Geografie din Anglia

Cap. 1 – În care autorul se înfăţişează pe sine

I.

Există întotdeauna un pasaj obscur în paginile consacrate Indiei de către diverşii autori; tocmai de acest lucru am căutat să mă ocup aici pentru lămurirea cititorilor europeni. Vechii călători şi din întâmplare şi cei moderni, au relatat lucruri ciudate, despre fachirii şi yoghinii Indiei. Ce doză de adevăr se ascunde sub valul acestor legende care revin, obsedant, mereu la urechile noastre şi care privesc o clasă misterioasă de oameni numiţi de către unii yoghini, de alţii fachiri şi ce se ascunde în spatele acestor destăinuiri incomplete asupra unei înţelepciuni străvechi care ar înzestra pe adepţii ei cu cele mai miraculoase dezvoltări ale puterilor omeneşti? Tocmai pentru a mă lămuri am întreprins această lungă călătorie, înainte de a rezuma în paginile care urmează rezultatul observaţiilor mele.

Într-adevăr a „rezuma”, căci cerinţele spaţiului şi timpului m-au constrâns să aleg numai unele tipuri de yoghini din mulţimea celor întâlniţi. A trebui să aleg pe cei care m-au interesat în măsură mai mare şi care mi- au părut mai potriviţi ca să trezească curiozitatea lumii occidentale. Căci într-adevăr: auzi vorbindu-se de cutare sfânt căruia i se atribuie o înţelepciune şi puteri misterioase. Pleci imediat în căutarea lui, trec zile înfrigurate şi nopţi de insomnie şi ajungând la el, ce găseşti? Un comentator servil, un analfabet habotnic, un scamator care nu ştie decât să repete câteva şmecherii şi apoi să întindă mâna. Ştiu că lectorul nu m-ar ierta dacă i-aş răpi din timp ca să povestesc lucruri pentru care eu însumi am pierdut zadarnic atâtea ceasuri.

Cred însă că am dreptul să afirm cu toată hotărârea că am avut norocul să descopăr unul dintre aspectele cele mai puţin cunoscute şi mai ales necunoscute de vizitatorii obişnuiţi ai Indiei. Din mulţimea englezilor care locuiesc şi au locuit în această vastă ţara, câţi au încercat într-adevăr să fie atenţi şi câţi din această eventuală minoritate au căutat să meargă până dincolo de aparenţă şi să relateze cu sinceritate ceea ce au constatat, chiar riscând să-şi compromită prestigiul lor de europeni? Aşadar, cei mai mulţi dintre scriitori care au atins acest subiect se înţepenesc, chiar înainte de-a fi pătruns în miezul lui, într-un scepticism batjocoritor care, ca prin efect, are darul de-a le interzice intrările acestei înţelepciuni indigene şi de-a împiedica orice discuţie cu indieni care deţin cheia acelei înţelepciuni. Rezultatul este, din partea omului alb, o cunoaştere imperfectă a

yoghinilor, şi dacă totuşi a auzit vorbindu- se despre unii dintre ei, atunci nu despre cei mai de seamă. Mica sectă a yoghinilor a devenit rară chiar în ţara lor de baştină şi grija lor de-a ascunde marelui public adevărata lor calitate este motivul pentru care caută dinadins să pară nişte ignoranţi. Într-adevăr, în India ca şi în Tibet, yoghinii se descotorosesc de europeanul care se crede îndreptăţit să dea buzna în locurile unde s-au retras ei, prefăcându-se neştiutori şi stupizi. Poate că dacă ar cunoaşte această frază a lui Emerson „a fi mare înseamnă a fi neînţeles", ei ar pricepe mai bine ca oricine sensul ei profund. În orice caz, sunt nişte pustnici care au alte griji decât să stea de vorbă cu muritori. Şi chiar dacă izbuteşti să te apropii de ei, nu trebuie să te aştepţi să-i vezi imediat ieşind din tăcerea lor obişnuita. Nn o fac decât după îndelungi şi delicate eforturi din partea noastră, lucru care explică pentru ce nimic nu a fost scris în Occident asupra vieţii atât de ciudate a acestor yoghini şi că acest puţin este şi el învăluit în vag şi neprecis.

Nu s-ar putea spune că ce s-a scris până acum asupra Indiei nu merită crezare, dar lucrurile nu pot fi primite fără rezervă. Este un adevărat nenoroc pentru aceşti scriitori că în Orient, poporul confundă atât de uşor ceea ce i se pare cu aceea ce într-adevăr este. Acest defect al orientalilor tinde să despoaie de orice valoare documentară ceea ce ne pot oferi. Când am verificat spusele lor la lumina unei experienţe pe care de mult am căpătat-o, am mulţumit cerului că aveam acea disciplină ştiinţifică occidentală şi un fond de bun simţ comun, pe care meseria mea de gazetar mi l-a hărăzit. Există un fapt autentic la baza oricărei superstiţii orientale dar el nu poate fi descoperit decât cu multă şi trudnică atenţie. Oriunde m-am dus, am păstrat o atitudine critică fără a-i adăuga totuşi, niciun pic de ostilitate. Şi nu au lipsit oameni care, de îndată ce au ştiut că în afara preocupărilor mele filosofice mă interesează şi cele mistice, fie chiar cele miraculoase, să nu îmi fi dat din belşug această poleială peste sărăcăciosul lor bagaj personal. Bineînţeles, că aveam altă treabă de făcut decât să le explic că adevărul este suficient de puternic prin ei însuşi, ca să nu mai aibă nevoie să fie susţinut de astfel de fleacuri. Totuşi eram fericit că pot aduna la faţa locului şi din sursă directă o întreagă documentaţie asupra supranaturalului în Orient, după cum, de altfel, am preferat întotdeauna ca referinţă înţelepciunea lui Christos, decât ignoranţa comentatorilor ei. Căutam într-o învălmăşeală nemaipomenită de pretenţii grosolane şi de poveşti cu neputinţă de verificat, orice fapt care mi se părea că poartă totuşi pecetea adevărului şi că va rezista cercetării amănunţite. Dar îmi dau bine seama că n-aş fi reuşit niciodată să mă lămuresc asupra acestor lucruri, dacă n-aş îi fost în posesia a două însuşiri aparent contradictorii şi specific occidentale: scepticismul ştiinţific şi sensibilitatea veşnic trează.

Dacă am intitulat această carte „India secretă” am făcut-o pentru că volumul se referă la o ţară care s-a sustras oricărei cercetări timp de mii şi mii de ani, o ţară care s-a ascuns în aşa măsură, încât puţinul rămas e pe cale să dispară.

Încăpăţânarea pe care au avut-o yoghinii de-a se ascunde sub un esoterism atât de absolut, poate părea un gest de egoism epocii noastre de democraţie exagerată; în orice caz, ne poate face să înţelegem pentru ce au fost încetul eu încetul îndepărtaţi din actualitatea istorică. Mii de englezi trăiesc în India şi sute călătoresc în fiecare an prin ea, dar sunt rari cei care au cea mai simplă noţiune despre forţa ei, forţă care într-o zi se va înfăţişa lumii ca o valoare întrecând cu mult pe a perlelor şi a pietrelor preţioase, care sosesc acum de acolo. Dar şi mai mic numărul celor care s-au abătut din calea lor ca să întâlnească un adept al yoghismului şi probabil, nu există niciunul la mie dintre englezi care să consimtă să se încline în faţa unui om cu trăsături uscate, negricios şi cu trupul aproape gol, stând singur în pustietatea unei peşteri sau într-o odaie goală, unde se îngrămădesc discipolii. Într-adevăr, cât este de greu de trecut peste bariera prejudecăţilor!

Trebuie să recunosc, însă, că înfăţişarea acestor oameni sfinţi nu e atrăgătoare; totuşi este regretabil că după ani de şedere în India cei mai mulţi dintre străini pleacă de acolo fără să bănuiască măcar ce se ascunde sub frunţile înţelepţilor indieni. Îmi este încă proaspăt în amintire dialogul pe care l-am avut cu un londonez foarte cumsecade, la Trichinopoli. Locuia în India de mai bine de douăzeci de ani şi deţinea un înalt post în serviciul căilor ferate. M-am grăbit să-l obosesc cu o mulţime de întrebări asupra acestui torid ţinut, iar la sfârşit am riscat întrebarea care îmi ardea buzele:

— Ai întâlnit pe aci yoghini?

Fără să se aprindă nimic în privirea lui, a întrebat mirat: Yoghin? Ce fel de animal e ăsta?

O neştiinţă care ar fi putut, poate, fi iertată din partea unui om care nu a părăsii niciodată Londra, dar după douăzeci de ani de şedere în India, atâta candoare era cel puţin uluitoare!

Dacă azi sunt în stare să scriu această poveste a călătoriei mele, e numai mulţumită faptului că am putut pune deoparte trufia mea de om alb când am călătorit printre împestriţatele populaţii industane şi pentru că m-am apropiat de ei cu o însetată dorinţă dea-i înţelege, cu multă simpatie, liber de orice prejudecată – rasă ori culoare – şi pentru că întotdeauna am fost pregătit să accept adevărul, aşa cam se va înfăţişa şi cu tot ce va aduce cu sine. A trebuit să-mi fac loc printr-o mulţime de farsori şi neştiutori ca să pot poposi în sfârşit, într-o zi, la picioarele unui autentic înţelept de la care să primesc izvorul curat al doctrinei yoga indiene. Am stat jos pe pământul gol al mănăstirilor

îndepărtate, înconjurat de ciudate figuri care vor beau dialecte nu mai puţin ciudate. Am rătăcit în căutarea anahoreţilor, a pustnicilor ascunşi după obiceiul celor mai de seamă dintre yoghini, ca să ascult cuvântul lor neprihănit. Am vorbit ceasuri întregi cu brahmanii pândiţi din Benares, discutând cu ei acele vechi probleme ale filosofiei şi credinţei care au frământat sufletul şi au tulburat inima oamenilor de când au început să cugete. Şi m-am oprit în treacăt ca să mă distrez în mijlocul magicienilor, acrobaţilor şi făcătorilor de vrăji, şi minunate întâmplări s-au însemnat pe răbojul drumului meu.

Voiam, am mai spus-o, ca printr-o metodă de investigaţie directă să ajung să ştiu ce adevăr conţine doctrina yoghinilor din ziua de azi. Mă mândream la gândul că experienţa mea de ziarist îmi dă o îndemânare deosebită pentru a extrage din fapte, în timpul cel mai scurt posibil, maximum de informaţii şi că obişnuinţa de a mânui fără milă un creion roşu într-un birou directorial îmi conferise o îndemânare deosebită de a şti să despart bobul de neghină în cele ale spiritului şi că, în fine, contactul neîntrerupt pe care îl procură meseria noastră cu tot felul de oameni, bărbaţi şi femei, de la cei mai săraci la milionari, mă va ajuta să mă mişc cu uşurinţă prin mulţimea pestriţă a Indiei, în mijlocul căreia voiam să-i caut pe acei oameni ciudaţi numiţi yoghini.

Pe de altă parte, întotdeauna trăisem o viaţă desprinsă de orice nevoi zilnice şi îmi dăruisem cea mai mare parte a timpului meu liber lecturii unor cărţi ermetice. Îmi îndreptasem paşii pe tărâmurile cele mai necercetate ale psihologiei. Din înclinaţie, întotdeauna mă adâncisem în subiecte care au fost acoperite cu un văl de mister. Adăugaţi la toate acestea o preferinţă pentru tot ce se referă la atmosfera orientală. Înainte chiar de a fi întreprins această primă călătorie în India, Orientul a avut asupra sufletului meu o înrâurire puternică, aşa că, în măsura în care izbutisem să-mi procur cărţi, şi traduceri, am citit tot ce se referă la viaţa de acolo.

Această dublă experienţă mi-a fost de mare folos în cercetarea mea. M-a învăţat, că niciodată simpatia mea faţă de Orient să nu-mi întunece mintea, care încerca să facă o investigaţie imparţială. Dar fără această simpatie, pe de altă parte, niciodată nu aş fi putut pătrunde şi trăi în locuri atât de ciudate. Dacă nu mi-ar fi fost nedespărţit spiritul critic, m-aş fi rătăcit în mulţimea superstiţiilor, aşa cum li se întâmplă atâtor indieni. Într- adevăr. Nu sunt uşor de împăcat calităţi care par contradictorii; am încercat totuşi să menţin între ele un echilibru egal.

II.

Că Occidentul nu prea are ce învăţa din India zilei de azi, nu aş putea sa o tăgăduiesc, dar dacă, dimpotrivă, ar trebui să afirm că are mult de învăţat de la înţelepţii indieni din trecut sau chiar de la cei ce se află acum în viaţă în India, aş afirma-o cu toată hotărârea.

Călătorul european care merge dintr-un oraş în altul şi apoi pleacă încredinţat că lasă în urmă o ţara înapoiată, are dreptate. Dar alţii vor veni într-o bună zi şi în loc să viziteze câtva temple, ruine minunate, sau palatele unor regi demult uitaţi, vor merge către înţelepţii care sunt în stare să le dezvăluie o înţelepciune necunoscută încă în universităţile noastre.

Sunt oare aceşti indieni numai nişte leneşi care îşi petrec zilele tolăniţi, căscând în lumina soarelui fierbinte al Tropicelor? Nu au făcut, nu au gândit nimic folositor omenirii? Călătorul care nu a văzut la indieni decât moliciunea lor de spirit şi voinţă, nu a înţeles mare lucru. Să-şi înfrâneze dispreţul cu puţină dorinţă de a-i înţelege, imediat se vor ivi şi se vor deschide porţi ascunse. Să presupunem că India a dormitat într-adevăr veacuri îndelungi şi că ţăranul indian este încă mult înapoiat faţă de englez, că brahmanii pandiţi, în centre indigene de instrucţie, îşi folosesc viaţa în mod inutil, ca să taie firul în patru în speculaţii metafizice sau teologice; totuşi rămâne un fond de cultură, fie chiar în foarte restrânsă măsură, dar care e nepreţuit şi, sub numele generic de Yoga, aduce omenirii foloase mai mari decât toată ştiinţa occidentală la un loc. Poate aduce corpurilor o sănătate fizică pe care natura a croit-o dintru început şi mai ales poate aduce spiritului nostru o calitate care ne lipseşte în cea mai mare măsură: liniştea sufletească; şi poate deschide celor care caută, calea spre comorile eterne ale spiritului. Admit că acest nepreţuit fond de înţelepciune aparţine în mai mare măsură Indiei antice decât celei moderne, şi că au trecut timpurile când ştiinţa înfloritoare a tradiţiilor yoga aduna în jurul profesorilor plini de demnitate mulţimea discipolilor. Mă întreb, chiar, dacă nu însăşi această taină în care li se pare prudent să se învăluie nu ajunge să distrugă orice germen de viaţă.

Nu cred că ar fi nelalocul lui să doreşti occidentalilor să-şi întoarcă privirile către Orient, dacă nu pentru a regăsi credinţa pierdută, măcar ca să adauge culturii lor haotice câteva pietre preţioase. A trebui ca orientaliştii moderni ca Burnou, Colebrooke şi Max Muller să apară pe scena mondială, aducând în mâinile lor ceva din comorile literaturii indiene, pentru ca savanţii europeni să înceapă a înţelegă că aşa-zişii păgâni care locuiesc în această ţară nu sunt, desigur, atât de întârziaţi şi proşti cât îi place să creadă neştiinţei noastre. Aceşti docţi profesori, care ne spun că întreaga ştiinţă asiatică este goală de orice idee folositoare europeanului, nu dovedesc decât propria lor deşertăciune. Aceşti oameni practici care nu găsesc alt calificativ decât „stupid” ca să-i caracterizeze studiul, văd întorcându-se asupra lor epitetul. Suntem oare demni de numele de civilizaţi dacă posibilitatea noastră de a înţelege viaţa rămâne veşnic legată de o simplă întâmplare, aceea de a ne fi născut la Bristol sau la Bombay? Cei al căror spirit e închis

în faţa oricărei influenţe asiatice, şi-l închid totodată şi faţă de o sumă de idei subtile, de adevăruri profunde, de lumină revărsată asupra sufletului, care ar merita totuşi să fie cunoscute. Mai înţelept rămâne, desigur, acela care îşi dă osteneala să caute până va găsi din talmeş-balmeşul prăfuit al Orientului nestematele gândirii şi fapte răscolitoare, de o valoare netăgăduită.

III.

Am plecat deci în căutarea yoghinilor şi a ştiinţei lor tainice. Gândul că voi vedea apărând un fulger de lumină spirituală pe călea divinităţii, fără a fi scopul meu esenţial, îmi stăruia totuşi în minte, trebuie să recunosc. Am hoinărit de a lungul fluviilor sfânte ale Indiei, de-a lungul Gangelui liniştit cu apele verzi, de-a lungul vastului Jumma, al pitorescului Godovari. Aşa am făcut înconjurul ţării şi mi-am căpătat răsplata: India mi-a întins braţele, m-a strâns la sinul ei şi câţiva supravieţuitori dintre cei care deţin secretele înţelepciunii indiene, mi-au deschis porţi care au reuşit să mă uimească pe mine, occidentalul. Căci nu s-a scurs mult timp de când făceam parte dintre cei care credeau că Dumnezeu nu este decât o creaţie gratuită în folosul naivilor idealişti. Sau a trebuit să suport – şi cu câtă nerăbdare – vorbăria acelor edificatori ai paradiselor teologice, care în acelaşi timp se poartă ca nişte samsari ai Divinităţii: Nu avusesem decât dispreţ pentru eforturile acestor superficiali şi fanatici. Şi dacă am învăţat în India să gândesc oarecum astfel asupra acestor lucruri, trebuie să recunosc că nu a fost fără motive serioase. Bineînţeles, nu am mers până a mă converti la o religie orientală. Pe-acestea le judecasem de mult la adevărata lor valoare. Ce am câştigat în India a fost o nouă viziune a divinului. Rezultat care poate părea fără importanţă, sau cel mult o chestiune personală. Şi totuşi pentru o făptură modernă, care nu se încrede decât în fapte brutale şi raţiune rece, e un rezultat destul de neobişnuit. Credinţa mea a fost restaurată în singurul fel care ar fi putut convinge un sceptic, nu prin argumentare, ci prin mărturia experienţei copleşitoare. Unul din acei înţelepţi ascunşi în junglă, care timp de şase ani a vieţuit singur într-o peşteră, un umil pustnic a fost cel care a înfăptuit în mine acea transfigurare capitală. Cred că ei n-ar fi fost în stare să treacă nici cel mai simplu examen dat în vreo şcoală, dar nu voi simţi nici cea mai mică umilinţă să-i aduc mărturie la sfârşitul acestui volum, toată intensa recunoştinţă pe care i-o datorez şi i-o port. O ţară care poate da astfel de oameni cucereşte dreptul de-a atrage măcar atenţia occidentalilor asupra ei. Oricât de tainică ar fi, viaţa spirituală a Indiei nu este o legendă; ea dăinuieşte în ciuda tuturor furtunilor politice şi a agitaţiei oare o străbat, şi am încercat aici, în acest volum, să aduc o mărturie autentică a faptului că nu unul, ci mulţi din adepţii ei au putut trage din ea putere şi linişte, adică tocmai aceste daruri atât de

mari pe care muritorii din ziua de azi le caută cu atâta nefolositoare înverşunare şi cu atâta întristare.

Am adus mărturia mea şi pentru alte multe motive, oricât de ciudate şi neînţelese mi se pot părea chiar mie, care acum stau la masa mea de lucru, în faţa unei maşini de scris la care aştern aceste rânduri, în mijlocul unei privelişti prozaice. Motive atât de ciudate, încât mi se pere un adevărat curaj să poţi vorbi în ziua de azi de lucruri atât de neverosimile unui public blazat şi sceptic. Totuşi nu cred că ideile care domină azi vor fi veşnice; mi se pare că întrezăresc tresăriri care prevestesc o întorsătură bună în evoluţia gândirii umane. Ca şi ceilalţi oameni din generaţia mea, nu cred nici eu în minuni, dar cred cu putere că toate cunoştinţele noastre în ceea ce priveşte legile naturii sunt foarte reduse şi că atunci când avangarda savanţilor v-a descoperi încă vreo câteva din aceste legi, ni se va părea natural să înfăptuim lucruri, care azi par minuni.

Cap. 2 – Preliminariile cercetărilor mele

I.

Profesorul nostru de geografic stă cu rigla în mină în faţa unei hărţi atârnate de perete. Conturează un vast triunghi roşu, care înaintează până aproape de ecuator şi ne povesteşte cu un glas ascuţit şi rar, care vrea să trezească atenţia amorţită a elevilor, despre adevăruri uitate „Se spune că India e cea mai frumoasă nestemată a Coroanei britanice..”.

La auzul acestor cuvinte, un elev cu fruntea îngândurată se simte brusc desprins din visare şi făcând un efort, caută să-şi adune gândurile hoinare între cei patru pereţi ai clasei. Puterea de evocare a acestor cuvinte, paginile pe care le citeşte apoi în carte, evocă în spiritul lui imaginea misterioasă a unei lumi necunoscute. India! Şirul neînţeles al gândurilor îi readuce cu încăpăţânare cuvântul magic în faţa ochilor.

Mai târziu, când profesorul de matematici îi crede pe elev atent şi luptând cu rezolvarea unei probleme de algebră, nici nu bănuieşte că mintea copilului e prinsă de cu totul alte frământări. În dosul teancului de cărţi, micul ticălos desenează tot felul de feţe bronzate cu turbane pe cap, palmieri şi vapoare îndepărtate…

Anii copilăriei trec, dar dragostea lui pentru India rămâne aceeaşi. Mai mult încă, ajunge să cuprindă întreaga Asie, întregul Orient în visurile lui. Face planuri fantastice. Vrea să plece imediat. Va pleca pe mare. Destăinuieşte şi altor colegi de liceu planurile lui. Băieţii sunt de acord! Vor pleca împreună. În taină şi în tăcere, conspiră. Planul lor e să străbată Europa şi apoi, prin Asia Mică şi Arabia, să ajungă la Aden… Dar nu râde, cititorule! Ei cred, în pornirea lor naivă, că într-adevăr căpitanul unui vapor se va lăsa înduplecat şi îi va lua.

Apoi, foarte simplu, în vreo opt zile, vor fi ajunşi în ţinuturile acelea

fermecate.

Se pregătesc cu răbdare. Adună bani şi un mic echipament cu tot ce li se pare absolut indispensabil pentru drum. Harta, cărţi poştale, busola sunt mereu consultate şi numai la vederea lor băieţii simt un foc în tot sângele lor dornic de hoinăreală, în curând vor fixa şi data plecării… Dar nu bănuiau că o catastrofă va dărâma fericirea şi planurile lor. Un pedagog află de toată povestea şi îi denunţă directorului.

… Totul cade baltă. Totul e distrus, totul e sfârşit şi nimeni nu va putea înţelege cu adevărat cât de profund au suferit aceşti copii.

Promotorul acestei expediţii neizbutite păstrează însă neatinsă în el dorinţa de-a pleca în India. Şi dacă pare că a trecut pe al doilea plan, e numai pentru că obligaţiile sociale, interese de tot felul, i-au răsărit, fireşte, în cale. File şi file din calendar sunt rupte şi trec ani până ce o întâlnire neaşteptată redeşteaptă în suflet gândurile din copilărie. Cel întâlnit e un străin, are faţa bronzată de soare arzător şi pe cap poarta un turban: e sosit din India.

II.

Şi pare că viaţa începe din clipa în care l-am întâlnit. Toamna e pe sfârşite, aerul e ceţos, frigul îmi pătrunde prin haine. Mă simt deprimat, şi descurajarea, stafie invizibilă, şi-a întins parcă gheara pe sufletul meu. Ca să scap de tristeţe, intru într-o cafenea elegantă, orbitoare de lumini, unde mă întâmpină o căldură plăcută. Dar ceaşca cu ceai fierbinte şi parfumat care de obicei mă înviorează, azi rămâne fără niciun efect. Nu pot scăpa de greutatea care mă apasă. Oare melancolia a pus pentru totdeauna stăpânire asupra mea? Văluri negre par că mi s-au abătut pe suflet şi m-au înstrăinat de orice bucurie.

Această stare de nesuferită nelinişte şi tristeţe mă face să plec şi din acest local, unde căutasem adăpost. Acum sunt din nou pe străzi, umblând fără scop precis, dar mergând totuşi, din obişnuinţă la acea prăvălioară a unui prieten librar. Casa îi este tot atât de veche ca şi cărţile pe care le adăposteşte… Proprietarul – mort azi – este o fiinţă ciudata, o arătare demodată din timpuri de demult. Timpurile noastre moderne şi trepidante i-au rămas cu totul străine. Nu vinde decât volume rare şi mai toate în ediţii „princeps” şi s-a specializat mai ales în lucrări curioase, în ştiinţe ermetice. Cunoaşte, cu toate că numai din cărţi, aceste poteci ale spiritului. Întotdeauna mi-a plăcut să intru la el în prăvălioară şi să întârzii discutând cu el probleme metafizice.

În seara asta, abia intrat în librărie, mâinile mele au şi luat şi răsfoit un volum cu foile îngălbenite şi legat în piele castanie, în timp ce ochii-mi lunecau printre pagini. Din spatele ochelarilor lui, anticarul îmi observă curiozitatea, atenţia care s-a deşteptat citind, şi după obicei, imediat începe cu mine o discuţie în legătură cu conţinutul cărţii care trata problema metempsihozei. Bătrânul vorbeşte cu

uşurinţă, căci pare să cunoască o întreagă literatură clasică asupra acestui subiect.

La un moment dat, aud parcă un zgomot, parcă pe cineva mişcându-se şi întorcându-mă, văd apărând dintr-un ungher întunecos al prăvălioarei, acolo unde sunt ascunse şi stau cele mai preţioase volume o figură lungă şi fină. Străinul e un indian, înaintează până la noi cu paşi plini de armonie şi distincţie. Se opreşte în faţa librarului:

— Iartă-mă, scumpe prietene, dacă vă întrerup. Nu m-am putut împiedica să ascult ce vorbeaţi, căci subiectul acesta e de mare interes pentru mine. Te-am auzii pronunţând numele a o mulţime de filosofi greci clasici, nord africani, şi părinţi ai bisericii creştine ca şi cum ei ar fi fost premergătorii acestei doctrine a veşnicei reîntoarceri a sufletului omenesc pe pământ. Şi sunt de părere că într-adevăr, cei mai de seamă gânditori ai antichităţii înţeleseseră perfect acest lucru. Dar din ce ţară credeţi că provine această doctrină a reincarnării?

Se opri o clipă, dar fără să ne lase să răspundem: – Daţi-mi voie să vă răspund tot eu, ne spuse cu un surâs subtil. India e ţara care pentru prima oară a adoptat această teorie a metempsihozei. Diferitele populaţii ale ţării mele din timpurile cele mai vechi au crezut, toate, în adevărul adânc al acestei teorii…

Faţa acestui om mă fascinează. Nu este un om obişnuit şi l-ai putea remarca din prima clipă printre o mie de alţi indieni. O forţă reţinută, aşa mi se păru mie. Ochii pătrunzători şi o frunte neobişnuit de înaltă îl caracterizează imediat. Tenul lui e mai negricios decât al hinduşilor. Poartă pe cap un urban splendid împodobit cu o piatră preţioasă care azvârle focuri în penumbra prăvălioarei. Altfel, e îmbrăcat într-un costum european foarte elegant.

Afirmaţia lui cam pedantă nu pare câtuşi de puţin să fie pe gustul prietenului meu anticarul, care, din dosul cărţilor, reia discuţia cu vioiciune:

— Cum ar putea fi adevărat, când oraşele orientului mediteranean au fost centrele civilizaţiei şi ale culturii celei mai înfloritoare cu mult înaintea erei creştine? Cele mai mari spirite nu se întâlnesc oare în zona mediteraneană, care se întinde de la Atena la Alexandria? Fii încredinţat că tocmai filosofia lor este aceea care a ajuns până în India, răspândindu-se progresiv spre sud şi est.

Indianul surise cu indulgenţă.

— Dimpotrivă, Tocmai contrariul trebuie susţinut.

— Cum, dumneata pretinzi că Occidentul, la începuturile lui, a primit această filosofie de-a gata de la acel Orient înapoiat? Dar nu se poate!

— De ce nu? Reciteşte în Apuleius cum Pitagora a plecat în India, unde a primit învăţătura de la brahmani şi că apoi întorcându-se în Europa, a început să propovăduiască metempsihoza. Şi nu e decât un

exemplu printre multe altele. Un Orient înapoiat! Mă faci să zâmbesc! Se împliniseră mii de ani de când înţelepţii noştri indieni îşi petreceau zilele aplecaţi asupra celor mai aride probleme de metafizică, pe vremea când compatrioţii dumneavoastră nici nu bănuiau că există asemenea probleme.

Indianul tace, dar privirea lui ne fixează cu intensitate. Probabil observă efectul pe care cuvintele lui l-au avut asupra spiritelor noastre. Într-adevăr, bătrânul librar pare perplex. Niciodată, până acum, nu îl văzusem să se dea bătut într o discuţie.

Din partea mea, eu am ascultat în tăcere, fără măcar să încerc să-l contrazic. În odaie s-a făcut tăcere şi niciunul dintre noi nu se gândeşte să o întrerupă. Indianul dispare în fundul prăvălioarei şi se întoarce apoi purtând în mâini un preţios infolio. Plăteşte şi apoi se pregăteşte de plecare. Ajuns în prag, în timp ce eu îl urmăresc cu o privire care nu se poate desparţi, parcă, de el. În această clipă, el se întoarce şi vine spre mine. Caută în buzunarul hainei, şi îmi întinde o carte de vizită.

— V-ar supăra dacă am continua această discuţie la mine acasă? mă întreabă surâzând.

Accept cu plăcere invitaţia, dar uimirea mea e mare. Îmi înmânează cartea de vizită cu o invitaţie la masă pentru seara aceea.

Când s-a înserat, mă grăbesc spre locuinţa lui, ceea ce nu e un lucru uşor, căci ceaţa londoneză a cuprins oraşul şi luminile felinarelor abia se mai zăresc. Gândurile mele însă, care hoinăresc, nu mă lasă să observ nimic.

O poartă masiva se iveşte în întuneric şi pune capăt visurilor mele. Două felinare mari par braţe primitoare, întinse. De cum intru sunt foarte mirat, căci indianul nu a lăsat întru nimic să bănuiesc în ce interior excepţional de elegant şi rafinat mă va primi. Intru de a dreptul într- o imensă odaie care ar putea sluji de intrare unui uriaş palat asiatic. Abia s-a închis uşa în urma mea şi-mi pot închipui că mă aflu departe de întunericul, ceaţa şi umezeala occidentului.

Recunosc un amestec de stil chinezesc şi indian. Roşul, auriul, negrul sunt culorile care domină. Pereţii sunt împodobiţi de splendide tapiserii înfăţişând balauri, pe când alţi balauri verzi mă privesc cu ocini lor străvezii de pe nenumărate ţesături de preţ. Veşminte de mandarini sunt şi ele aruncate pe mobile. Covoare indiene acoperă întreg parchetul şi paşii mi se înfundă în mângâierea lor adâncă. O uriaşă piele de tigru stă întinsă în faţa căminului.

Privirea mea întâlneşte într-un colţ o măsuţă de lac negru pe care este aşezată o raclă de fildeş negru cu uşă aurită. Întrezăresc în fundul acestui sanctuar o miniatură a vreunui zeu India, un Buddha probabil, judecind după liniştea enigmatică plutind pe faţa şi pe ochii nemişcaţi, cu pleoape plecate.

Gazda mea a intrat în odaie şi îmi face o primire cordială. E îmbrăcat în haine de seară fără cusur. Un astfel de om poate fi la locul lui în orice societate. Câteva clipe mai târziu suntem la masă. Mâncarea e delicioasă. Băiatul care ne serveşte dă o notă pitorească mesei: poartă pantaloni scurţi albi, cu un brâu aurit şi un turban uimitor de alb.

Tot timpul mesei conversaţia rămâne de suprafaţă şi nu iese din generalităţi; totuşi, despre price ar vorbi, cuvintele gazdei mele au ceva hotărât, peremptoriu. Astfel formulate, frazele lui nu incită la discuţie. Tonul lui plin de încredere e impresionant.

În timpul cât bem cafeaua, so hotărăşte şi vorbeşte despre sine. A călătorit mult, e bogat. Mă încântă cu descrieri pline de vervă asupra Chinei, unde a stat un an, asupra Japoniei, căreia îi prezice un viitor uimitor, asupra Americii, Europei şi lucru la care mă aşteptam cel mai puţin, asupra unei şederi de-a lui într-o mânăstire creştină din Siria. Când aprinde ţigara, începe din nou discuţia asupra subiectului pe care îl discutasem în anticariat. Dar se vede că îi pare prea strâmt, căci trecem numaidecât la străvechea înţelepciune a Indiei.

„Doctrinele noastre au ajuns într-o oarecare măsură până în Occident, dar au fost în mare parte prost înţelese şi în alte cazuri chiar deformate. Totuşi, niciun indian nu trebuie să se plângă, într-adevăr, ce a devenit India astăzi? A renegat înalta cultură a trecutului său. S-a lepădat de măreţia sa. E trist, foarte trist. Masele rămân cu încăpăţânare legate de câteva idei mărunte, cu riscul de a rămâne învăluite într-o învălmăşeală inextricabilă de prostii şi superstiţii.

— Cărei cauze îi atribuiţi această decădere? Gazda mea tace. O clipă trece, pleoapele i se pleacă, ochii i se închid pe jumătate, apoi reîncepe să vorbească în şoaptă, ca şi cum s-ar teme să nu strice liniştea:

— Din păcate, dragul meu prieten, ţara mea era locuită pe vremuri de înţelepţi, de mari înţelepţi care ştiuseră să pătrundă misterele vieţii. Şi regii şi oamenii de rând erau însetaţi de învăţaturile lor. Călăuzită de ei, civilizaţia a ajuns la apogeu. Azi câţi mai sunt şi unde sunt? Au rămas doi, trei în afara frământărilor vieţii, înţelepţi pe care nimeni nu-i cunoaşte, de care nimeni nu mai vorbeşte. Când aceşti mari înţelepţi – noi îi numim Rişi – au început sa se retragă dintre oameni, a început decadenţa.

Capul i se înclină pe piept, ultima frază o spuse cu un accent dureros în glas. O clipă pare absent, cu sufletul întreg adâncit într-o cugetare melancolică. Personalitatea lui mă impresionează din ce în ce mai mult: te sileşte la interes, exercită o atracţie de neînvins. Ochii adânci şi arzători dovedesc o viaţă lăuntrică intensă, căldura blindă a glasului e mărturia unui suflet generos. Simt că voi începe să-l iubesc pe acest om.

Servitorul intră cu paşi catifelaţi, se apropie de masă şi aprinde beţişoare parfumate. Un fum uşor se înalţă, o mireasmă dulce-de chihlimbar cuprinde odaia. Şi deodată gazda mea ridică ochii şi mă priveşte drept în faţă.

— Ţi-am spus că au mai rămas doi, trei? Da, îmi amintesc. Am cunoscut pe unul din aceşti înţelepţi. E un noroc de care vorbesc foarte rar. A fost, pentru mine totodată tată, călăuză, învăţător şi prieten. Înţelepciunea lui era dumnezeiască. Nu l-aş fi putut iubi mai mult, chiar dacă i-aş fi fost copil. În timpurile acelea fericite în care am stat lângă el, eram încredinţat că fericirea era aici, în inima mea. Da, chiar aerul care era în jurul lui crea acest miracol. Eu, care dintr-o înclinaţie înnăscută am făcut artă şi din frumuseţe idealul meu, ajunsesem să vad frumuseţea şi într-un lepros. În mizerie, în oameni de care înainte m-aş fi îndepărtat cu scârbă. Trăia într-o sihăstrie la ţară, departe de oraş. L-am întâlnit din întâmplare, sau din ceea ce credeam pe atunci că e întâmplare. Am fost sa-l văd de mai multe ori, am stat timp îndelungat cu el, cât am putut mai îndelung. Da, o ţară este mare când se nasc în ea astfel de oameni.

— Atunci pentru ce nu şi-a ajutat patria, implicându- se în viaţa ei publică?

Indianul clatină din cap.

— Motivele faptelor unor asemenea oameni nu sunt uşor de înţeles, şi cu atât mai mult pentru voi, occidentalii. EI ar fi răspuns, probabil întrebării dumitale, spunându-ţi că poate ajuta tot atât de mult şi în taină, prin puterea telepatică a gândului; că influenţa poate opera şi din depărtare, într-un fel care, deşi ar rămâne invizibil, nu e mai puţin real. Ţi-ar mai fi putut spune, poate, că o societate atât de degenerată cum e societatea omenească acum, trebuie să-şi împlinească destinul, până la capăt, până la regenerare.

Nu îi ascund că nu mă aşteptam la un astfel de răspuns.

— Iar eu mă aşteptam din partea dumitale să-mi vorbeşti astfel, scumpul meu prieten, îmi răspunse gazda mea surâzând.

După această seară de neuitat am fost, apoi, adesea în vizită la indian, atras tot atât de vastele lui cunoştinţe, cât şi fascinat de farmecul ciudat pe care-l răspândea. Cu o îndemânare plină de delicateţe, ştia să facă să vibreze în sufletul meu aspiraţii amorţite, şi să trezească dorinţa mea de-a înţelege sensul vieţii. Mă îndeamnă nu atât să-mi satisfac o curiozitate intelectuală, cât să cuceresc o fericire care va cuprinde în ea altceva decât iluzie deşartă.

Într-o seară, discuţia noastră ia o întorsătură care va fi în stare să dea vieţii mele o nouă direcţie. Indianul descrie în treacăt obiceiurile şi tradiţiile ciudate ale compatrioţilor lui; în câteva cuvinte ştie să reliefeze tipuri de oameni care se găsesc în ţara aceasta neobişnuită. În seara aceasta pomeneşte cuvântul *yoghin.* Nu am decât o noţiune vagă

despre cuprinsul acestui cuvânt, în cursul lecturilor mele l-am întâlnit de mai multe ori, dar de fiecare dată cu caracterizări atât de diferite, încât era natural să nu fi adus decât încurcătură în mintea mea. Aşa că, auzindu-l pe prieten pronunţându-l, ca un bun ziarist ce sunt, l-am oprit ca să-l oblig să mă lămurească.

— Cu plăcere, îmi răspunse, dar nu este uşor să închizi într-o singură frază noţiunea întreagă a yoghinului. Întreabă pe doisprezece compatrioţi de-ai mei şi sunt sigur că vei primi douăsprezece răspunsuri deosebite. De pildă, sunt mii de cerşetori ambulanţi care vor să treacă drept yoghini. Ei cutreieră ţara din sat în sat, merg la toate bâlciurile religioase, care sunt atât de dese la noi. Cei mai multi nu sunt decât nişte vagabonzi inculţi, cu lotul neştiutori faţă de doctrina yoghismului, din care însă îşi fac un paravan comod.

Indianul se opri ca să scuture scrumul ţigării

— Dacă mergi până în locuri cum ar fi de pildă Rişikeş, pe care munţii Himalaia îl adăpostesc sub culmile lor, vei găsi aici cu totul alt soi de oameni. Aceştia trăiesc în colibe modeste sau în peşteri, mănâncă puţin şi îşi petrec viaţa în rugăciuni, Gândul divinului le este tot atât de necesar ca şi respiraţia şi le umple mintea zi şi noapte. În majoritatea cazurilor sunt oameni foarte buni şi care îşi petrec timpul cântând cântece religioase şi studiind cărţile sfânte. Şi pe ei tot yoghini îi numeşte lumea, cu toate că nu au nimic de-a face eu cerşetorii vagabonzi care se abat asupra mulţimii inculte ca asupra unei prăzi. Vezi din aceste amănunte, toată elasticitatea cuvântului „yoghin”. Fără a mai spune că între aceste două înţelesuri mai există o gamă întreagă, intermediară, care are parte din calităţile şi defectele unora şi altora.

— Şi totuşi mi se pare că se face de obicei mare caz de puterile ascunse ale yoghinilor.

— Mai am şi altă definiţie în rezervă, spuse prietenul meu surâzând. Se găsesc în locuri pustii, departe de locuinţele oamenilor, ascunşi în adâncul junglei sau în câte o peşteră în munţi, oameni ciudaţi care îşi petrec viaţa în practici care, spun ei, le aduc puteri miraculoase. Unii dintre ei dispreţuiesc orice idee religioasă, alţii sunt adânc religioşi, dar toţi sunt uniţi în această luptă cu natura pentru a-i smulge secretul forţelor ei. Ai observat că India şi-a păstrat întotdeauna credinţa ei în lucrurile oculte, în lucrurile misterioase, că aceste tradiţii au avut întotdeauna adepţii lor şi pretutindeni vei auzi vorbindu-se de puterile lor şi de miracolele pe care le îndeplinesc. Or, aceşti oameni sunt şi ei numiţi yoghini.

— Dar dumneata ai întâlnit yoghini? Crezi în aceste tradiţii?

Interlocutorul meu tace, ca şi cum ar reflecta asupra formei în care îşi va da răspunsul. Ochii mei se întorc spre idolul aşezat pe masa neagră. Mi se pare că văd în penumbră pe Buddha că îmi surâde. Nu

îmi trebuie mult ca să cred ca există o vrajă în aerul care îl înconjoară. Dar în aceeaşi clipă vocea indianului frânge avântul imaginaţiei mele.

— „Priveşte", îmi spune arătându-mi un obiect pe care l-a desprins de lingă gât, de sub guler. „Sin brahman".. Acesta este semnul sacru. Mii de ani de educaţie aspră au făcut instinctive anumite particularităţi ale spiritului. Nici educaţia, nici contactul cu occidentul nu le pot şterge. Credinţa într-o putere divină, credinţa în forţe - supranaturale şi într-un progres spiritual al umanităţii, toate aceste lucruri sunt înnăscute în mine prin calitatea mea de brahman. Această credinţă nu o pot distruge. De câte ori exista un conflict în mine între raţiune şi credinţă, credinţa învinge. De altfel, oricâtă simpatie aş simţi pentru principiile şi metodele voastre ştiinţifice, nu aş putea da ca ultim argument decât: „cu cred".

Ochii lui mă privesc în tăcere câteva clipe, apoi spune:

— Bineînţeles ca am întâlnit yoghini. Câţi? Doi, trei poate. Nu îi găseşti cu uşurinţă. Pe Vremuri, bineînţeles, te lăsau mai uşor să te apropii de ei, dar azi sunt atât de greu de găsit, încât foarte uşor poţi crede că au pierit cu totul.

— Totuşi au mai rămas câţiva, nu-i aşa?

— Bineînţeles, dragul meu prieten. Dar să-i găseşti… asta e altă poveste. Ar trebui multe şi răbdătoare căutări.

— Maestrul dumitale era unul dintru ei?

— Nu. El aparţinea unui ordin mai înalt. Nu ţi-am- spus că este un Rişi?

— Îi spun că nu-l pot urmări în discuţie dacă nu îmi dă câteva lămuriri.

— Rişii sunt într-adevăr mai mult decât yoghinii. Transportă teoria lui Darwin în domeniul spiritual, acceptă învăţăturile brahmanilor în care se spune că evoluţia spirituală e legată de cea fizică, consideră pe aceşti Rişi ca şi cum ar fi atins culmile evoluţiei, şi încă nu vei avea decât o idee slabă despre grandoarea lor.

— Şi un Rişi ar fi în stare să facă acele minuni despre care vorbeam adineauri?

— Bineînţeles, poate, dar cu această diferenţa: pentru el miracolul nu are valoarea pe care i-o atribuie poporul de jos sau acei yoghini care se îndeletnicesc cu astfel de lucruri. Este o putere care se naşte în chip firesc la un Rişi prin încordarea spiritului şi a voinţei, dar de care nu se foloseşte decât foarte rar sau chiar deloc. Scopul lui e desăvârşirea spirituală, morală. Adică să devină asemenea acelora care au fost ca Buddha în Orient sau Iisus în Occident.

— Dar Christos a făcut miracole!

— Bineînţeles, dar crezi că le-a înfăptuit pentru a-şi mări faima? Pentru el nu a fost decât un mijloc-ca să convingă sufletele celor umili, celor slăbi, ca să-i aducă la credinţă.

— Dar dacă în India există oameni ca aceşti Rişii, cum se face că mulţimea nu merge pe urmele lor?

— Pentru ca să se întâmple aceasta, ar trebui mai întâi ca ei să înceapă să facă minuni în public. Or foarte, foarte rare sunt cazurile când un Rişi adoptă o astfel de atitudine. Preferă să trăiască în sihăstrie. Acei care trebuie să se manifeste în public o fac întotdeauna pentru un timp foarte scurt, pentru a se retrage apoi din nou.

— Dar de ce folos mai pot fi dacă se încăpăţânează să trăiască aşa. Retraşi?

Indianul surâde cu indulgenţă.

— Nu spuneţi voi oare, în Occident, că „nu trebuie Să te laşi înşelat de aparenţe”? Din lipsa unei cunoaşteri mai aprofundate a acestor sfinţi, oamenii nu sunt capabili să-i poată pricepe, iartă-mă că ţi-o spun. Ţi-am spus că au fost timpuri când aceşti Rişi nu au dispreţuit viaţa în mijlocul Oamenilor, şi te asigur că atunci nu exista nimeni care să nu recunoască puterea lor, sfinţenia lor. Maharajahii chiar erau acei care le cereau sfaturi şi respectul cu care îi înconjurau era vădit. Dar este un fapt cert că Rişii preferă să-şi exercite puterea lor în linişte şi în taină.

— Aş dori şi eu să întâlnesc un astfel de om, am şoptit, aş dori ca într-o zi să mă aflu în faţa unui autentic yoghin.

— Fii încredinţat că vei reuşi.

— De unde ştii? l-am întrebat eu uimire.

— Am ştiut-o din prima zi a întâlnirii noastre, a fost răspunsul lui care nu mă miră mai puţin. Am ştiut-o printr-un fel de intuiţie, printr-un mesaj adânc, dar cu neputinţă de dovedit sau explicat. Maestrul meu m-a învăţat să pot simţi astfel de lucruri. Cu timpul am reuşit să fiu sigur când simt astfel de lucruri.

— Demonul Socratic, am spus, jumătate glumind, jumătate serios. Şi când crezi că se întâmplă profeţia aceasta?

Indianul înălţă din umeri.

— Eu sunt profet. Nu pot, deci, să fixez nicio dală pentru acest eveniment.

Am avut grijă să nu insist, cu toate că bănuiam că ştie desigur, mai multe decât spune. Totuşi i-am sugerat o propunere:

— Îmi închipui ca într-o zi te vei întoarce totuşi la dumneata în ţară. Dacă sunt liber în momentul acela, nu am putea călători împreună? Nu ai vrea să mă ajuţi să găsesc un astfel de om?

— Nu, dragă prietene. Va trebui să mergi singur. E mai bine, să pleci şi să-l cauţi singur.

— Va fi foarte greu pentru un străin ca mine…

— Într-adevăr, foarte greu, dar mergi singur şi ai să vezi apoi. Că am avut dreptate.

III.

De atunci ştiu că va veni o zi inevitabilă în care mă voi afla pe un vapor care va pleca cu mine într-acolo. Găsesc că dacă India a adăpostit cândva oameni de măreţia unui Rişi şi cã, dacă aşa cum crede prietenul meu, se mai găsesc în viaţă câţiva, cazna mea de a-l căuta va fi cu prisosinţă recompensată de avantajul de-a sta de vorbă eu ei. Nu se va îmbogăţi oare viaţa mea cu putere de înţelegere, cu un conţinut pe care până în ziua de astăzi nu a putut să-l atingă? Şi chiar dacă nu voi izbuti, voiajul meu nu va fi fost zadarnic, căci simt în mine o curiozitate atât de încordată pentru aceşti oameni, pentru aceste locuri, încât nu poate fi liniştită cu nimic. Meseria mea de ziarist a ascuţit până la anormal curiozitatea mea pentru tot ce este extraordinar. Gândul explorării acestor căi necunoscute mă fascinează. Am hotărât deci, să dau frâu liber imaginaţiei mele şi cum se va înfăţişa un prilej, să plec într-adevăr în India

Indianul mă primi în casa lui încă timp de câteva luni. A consimţit, astfel, să mă ajute să navighez aici, pe oceanul vieţii fără însă să primească să plece vreodată cu mine pe drumul încă necunoscut şi misterios al Indiei.

Dar nu e, pentru un tânăr, o binefacere fără seamăn, să-ţi fi stabilit un program de viaţă şi să vezi în faţa ta desfăşurându-se posibilităţile tale latente? E firesc deci, ca aici, în aceste pagini, să caut prin câteva cuvinte să-mi plătesc datoria de recunoştinţă pe care i-o port acestui prieten, care m-a ajutat în primele ceasuri ale căutărilor mele. A sosit o zi când roata vieţii ne-a despărţit pentru totdeauna, căci câţiva ani după aceea am aflat de moartea lui. Un accident, se spune. Zilele treceau şi nici împrejurările, nici timpul nu mă ajutau să pot pleca. Viaţa modernă creează în jurul omului o reţea de responsabilităţi din care nu este uşor să te desfaci. Îmi rămăsese, deci, să trăiesc în cadrul prea strâmt al vieţii, şi totodată să aştept şi să veghez, căci nimic nu clatină credinţa mea în adevărul ascuns, în profeţia prietenului meu. Într-o zi, deodată, un incident oarecare pare să grăbească clipa plecării.

Meseria mea mă apropie, pentru cât va timp, de un om pentru care prietenia şi stima mea sunt egale. De o inteligenţă ascuţită, el cunoaşte firea omenească în tot ce are ea mai ascuns. Acum destul de mulţi ani deţinea o catedră universitară de psihologie, dar a părăsit această viaţă pentru a exercita alta mai activă. A devenit consilierul mai multor magnaţi ai lumii afacerilor. Are darul de a inspira pe cei cu care lucrează. Oricine ai fi, lângă el eşti sigur că vei găsi o reînnoire a putorilor tale de muncă şi entuziasm, şi sfaturile lui sunt comori. Notez întotdeauna sfaturile lui şi întotdeauna am văzut cum se realizează ceea ce spune, fie că ar fi vorba de lucruri banale fie de afaceri neobişnuite. Ceea ce admir însă în cea mai mare măsură e posibilitatea lui de-a fi împăcat, în preajma lui, subiectivul şi

obiectivul în aşa fel, încât este în stare să înceapă cele mai complicate discuţii filosofice ieşind dintr-o conferinţă de afaceri. De aceea, probabil, nu îl poţi vedea niciodată cu o faţă întunecată. Ci întotdeauna plin de vervă şi sclipind de spirit şi bună dispoziţie. Suntem prieteni şi petrecem ceasuri plăcute, lucrând sau discutând. Atât de întinse şi de multiple îi sunt cunoştinţele, încât nu mă pot sătura ascultându-l. Adesea mă întreb cum poate un cap de om cuprinde atâţea lucruri.

Într-o seară, după ce mâncasem împreună la un restaurant, ieşeam de acolo, noaptea eră atât de splendidă, luminată de lună, încât hotărârăm să ne întoarcem pe jos. Conversaţia fusese în tot timpul mesei frivolă, dar noaptea scăldată în lumina lunii ne incită la subiecte filosofice. Ajungând spre casă, discuţia noastră devenise atât de aridă încât, probabil, numai enunţarea subiectelor despre care discutam ar fi fost de ajuns ca să plictisească pe cea mai mare parte dintre clienţii prietenului meu. Când îmi întinse mina ca să-şi ia rămas bun, glasul lui căpătă un ton mai grav şi îmi spuse următoarele:

Nu ar fi trebuit să fii gazetar. Eşti un filosof înnăscut, îndrăgostit de eternitate. Eşti prins în mrejele unei munci dedicată actualităţii. Pentru ce nu ai fost dumneata profesor universitar şi pentru ce nu ţi-ai dedicat viaţa unor căutări personale? Îţi place peste măsură să stai singur şi să faci înconjurul gândurilor dumitale. Sunt sigur că într-o zi vei pleca în căutarea yoghinilor, în India sau în Tibet. Şi desigur ai să ne dai informaţii curioase. Nu mă îndoiesc. Până atunci, noapte bună.

— Yoghinii? Ce crezi despre aceşti oameni?

Interlocutorul meu se apropie de mine şi îmi şopteşte În ureche

— Sunt oameni care ştiu multe, prietene, care ştiu multe!

Am plecat tulburat adânc.

Această călătorie în India nu mi se pare încă apropiată. Câteodată am momente de descurajare. Sunt oare condamnat de destin să rămân veşnic legat de acest şir de relaţii complicate, de obligaţii sociale şi de ambiţii care alcătuiesc viaţa de azi?

Dar nu, mă înşel. Destinul îşi azvârle ordinele zilnic, chiar dacă nu avem posibilitatea să ştim întotdeauna ce ni se pregătite, şi ne duce spre ceea ce este dinainte hotărât. Nu au trecut nici douăsprezece luni şi iată-mă debarcând de pe Vapor la Bombay. Mă pierd în învălmăşeala pestriţă de oameni şi lucruri străine ale oraşului şi urechile mele ascultă cacofonia dialectelor nenumărate care se încrucişează în văzduh.

Cap. 3 – Un vrăjitor sosit din Egipt

I.

Lucru curios şi poate, semnificativ, nici nu mi-am încercat încă norocul şi norocul a şi venit de la sine. Încă nu am ieşit din hotel, nici măcar pentru tradiţionalele plimbări pe care le face orice turist prin

localurile renumite din Bombay. Bagajul mi-e încă nedesfăcut. Momentan, caut să iau contact cu lumea care locuieşte în acest hotel Majestic, unde am descins după recomandaţiile unui cunoscut cu care mă aflam pe vapor. Dar acest lucru este suficient ca să fac o descoperire senzaţională: printre clienţii acestui hotel se află un vrăjitor, un făcător de minuni, un taumaturg în carne şi oase. Nu unul din acei şarlatani scamatori care cutreieră oraşele şi dau reprezentaţii pe diferite scene improvizate vara la băi! Nu! Acest om este dintre acei vrăjitori autentici, cum erau în Evul Mediu. El întreţine relaţii zilnice cu făpturi misterioase, invizibile-celorlalţi oameni din hotel, dar foarte vizibile pentru el. Cel puţin aşa se vorbeşte în hotel. Oamenii de serviciu se tem de el şi nu vorbesc despre el decât în şoaptă. Când trece el, conversaţiile se întrerup şi ochii se umplu de o licărire de teamă. De altfel, magicianul trăieşte retras şi cere să i se servească masa la el în odaie.

Ceea ce mă intrigă în cea mai mare măsură e că nu e nici indian, nici european, este străin venit de pe malurile Nilului. Înfăţişarea lui Mahmud Bey nu corespunde însă cu puterile care i se atribuie, în locul unei figuri sinistre, scheletice, el are o faţă blinda, surâzătoare, o statură puternică şi o vivacitate de mişcări care trădează un om activ. Te-ai aştepta să-l vezi, apărând într-o rochie amplă, albă, dar el este pur şi simplu îmbrăcat ca un european elegant şi seamănă cu vreun francez din lumea bună, pe care l-ai putea întâlni în oricare mare restaurant parizian.

Stau şi mă gândesc asupra acestor lucruri toată ziua, apoi hotărârea mea este luată. Mahmud Bey va fi neapărat intervievat de mine, după cum ar spune colegii mei de gazetărie. Scriu câteva rânduri pe o carte de vizită şi într-un colţ fac un semn convenţional care îi va arăta că nu sunt total străin de tradiţiile artei lui şi care, gândesc, mă va ajuta să primesc în răspuns favorabil din partea lui. Dau cartea de vizită unui servitor bine stilat şi în acelaşi timp îi strecor în mină un bacşiş, şi cinci minute mai târziu capăt răspunsul: „Mahmud Bey vă poate primi chiar acum, îşi bea tocmai cafeaua şi vă invită să-i ţineţi tovărăşie, dacă doriţi”. Acest început e încurajator. Servitorul mă introduce. Mahmud Bey este aşezat în faţa mesei încărcată cu ceai şi tot felul de bunătăţi. Egipteanul, fără să se ridice, mă salută cu o voce blinda, dar extrem de sonoră şi îmi arată un scaun:

„Şezi şi iartă-mă, niciodată nu dau mina cu nimeni”. E îmbrăcat cu o haină de casă cenuşie. Părul lui negru şi abundent e ca o coamă, o şuviţă ondulată îi cade pe frunte. Când surâde, descoperă dinţi uimitor de albi:

— Vei lua masa cu mine.

Îi mulţumesc. În timp ce mâncam îi spun ce reputaţie şi-a creat în hotel şi cât am şovăit până m-am hotărât să-i scriu. Râde cu poftă şi

fără să răspundă îmi face un semn că nu e de vină cu nimic. Adaugă după o pauză:

— Lucrezi la un ziar?

— Nu. Acum am venit în India cu intenţia absolut personală de-a studia viaţa spirituală a ţării şi cu să culeg note pentru o carte pe care o voi scrie, eventual, tocmai despre aceste locuri.

— Vei sta mult aici?

— Depinde. Nu mi-am fixat limite, răspund, având sentimentul curios că, în loc de-a lua eu un interviu, sunt eu intervievat.

Dar îmi spune imediat foarte binevoitor:

— Şi eu sunt aici, pot spune, pentru o vizită mai lunga. Un an, poate doi. După aceea plec în Extremul Orient. Aş dori să fac înconjurul lumii, cu voia lui Allah.

Am terminat masa. Servitorul strânge totul. Simt că a venii momentul să începem o conversaţie mai serioasă:

„E oare adevărat, după câte se spune, că dumneata posezi puteri magice?"

Foarte liniştit, ca un om sigur de el, îmi răspunde:

— Da, Allah mi le-a dăruit în marea sa bunătate.

Şi urmează după o pauză, privindu-mă cu mare sinceritate în ochi:

— Ţi-ar place, desigur, să-ţi arăt şi dumitale câte ceva?

Foarte mulţumit că îmi uşurează astfel sarcina, fac un somn afirmativ.

— Fie. Ai un creion şi o bucăţică de hârtie?

Desprind repede dintr-un carnet o foaie şi scot şi un creion din buzunar.

— Aşa. Acum scrie dumneata o întrebare, oarecare.

Spunând aceasta, merge şi se aşază lingă o mescioară în apropierea ferestrei. E întors cu spatele la mine şi priveşte în stradă. Suntem astfel la o distanţă de câţiva metri unul de altul.

— Ce fel de întrebare? spun.

— Orice vrei.

Câteva idei îmi trec prin minte; în sfârşit, scriu simplu: „Unde locuiam acum patru ani"?

— Acum îndoaie hârtia într-un pătrat cât se poate de mic. M-am executat. Se apropie de mine cu scaun cu tot, fără să mă slăbească din ochi:

— Ţine în mâna dreaptă şi strâns de tot hârtia şi creionul.

String cât pot. Egipteanul închide o clipă ochii; pare să fie dus departe, foarte departe, adâncit într-o profundă meditaţie. Apoi pleoapele lui grele se deschid, ochii lui cenuşii mă privesc din nou şi îi aud glasul spunându-mi cu vocea lui liniştită:

— Întrebarea dumitale nu era oare: „Unde locuiam acum patru ani?"

— Exact, spun cu uimire. Într-adevăr, ca exemplu de citire a gândului – este extraordinar.

— Acum desfă hârtia, te rog. Desfac hârtia.

— Priveşte-o.

O privesc şi rămân înmărmurit.

O mână nevăzută a scris pe hârtie numele oraşului unde într-adevăr locuiam acum patru ani. Răspunsul e scris exact sub întrebare.

Mahmud Bey pare satisfăcut,

— Răspunsul e exact?

Am amuţit de uimire. E atât de necrezut încât îl rog să mai facem o experienţă. Primeşte şi merge din nou lângă fereastră în timp ce scriu o doua întrebare. De altfel, nu îl scap din ochi şi îl văd cum priveşte pe geam, afară. Împăturesc strâns hârtia şi o string în pumn împreună cu creionul. Îl chem şi vine din nou în faţa mea şi din nou se adânceşte în gândurile lui, cu ochii aproape închişi. Apoi îmi spune: „La ce ziar eram redactor acum doi ani?" Iar a ghicit. Desfac hârtia şi găsesc scris cu neîndemânare, dar exact, numele gazetei unde am lucrat acum doi ani. Îmi dau seama că e vorba de cu totul altceva decât de telepatie. Sugestie? Nu, e inadmisibil. Sunt complet treaz. Am luat creionul şi hârtia din buzunarul meu şi Mahmud Bey se afla la câţiva paşi de mine. Eram singuri şi totul s-a petrecut în plină lumină. Hipnotism? Am studiat chestiunea şi ştiu să descopăr şi cea mai umilă încercare de hipnoză făcută asupra mea, şi în acelaşi timp ştiu să mă şi apăr. Apoi dovada scrisului e aici, în mâna mea, pe hârtie.

Niciodată nu am fost atât de perplex. Cer egipteanului să încercăm experienţa a treia oară. Acceptă şi experienţa reuşeşte iar. Nu pot nega faptele. A scris, printr-o putere magică, pe o hârtie pe care o ţineam în mână, prin mijlocirea unei mâini nevăzute, cuvintele care cuprindeau un răspuns corect la întrebările mele. Zadarnic cuget, simt prezenţa unor forţe necunoscute mie. Pentru o minte normală lucrul e de necrezut şi sunt buimăcit.

— Cunoşti oare în Europa pe cineva care ar fi în stare să facă ce am făcut?

Desigur, nu. Sunt constrâns să o recunosc.

— Ai consimţi să-mi explici metoda dumitale? Îl întreb cu un ton nesigur, ca şi cum l-aş fi rugat să-mi dea luna de pe cer.

Înalţă din umeri.

— Mi s-au oferit sume fabuloase ca să-mi destăinuiesc secretele, dar nici nu mă gândesc să o fac.

— Te înţeleg, dar poate ai observat că nu sunt cu totul străin de lucrurile care privesc fenomenele psihice.

— Desigur. Dacă într-o zi voi merge în Europa, ceea ce nu este exclus, vei putea, poate, să-mi fii de folos şi atunci îţi făgăduiesc să-ţi arăt cum lucrez şi îţi va fi şi dumitale uşor să execuţi aceleaşi lucruri

ca mine.

— E nevoie de mult timp ca să reuşeşti?

— Depinde de om. Dacă lucrezi serios, sacrificându-ţi absolut tot timpul, trei luni vor fi de ajuns ea să înveţi teoria, dar ca să poţi lucra îţi vor trebui câţiva ani.

— Nu ai putea cel puţin să-mi spui în general despre ce e vorba?

O clipă Mahmud pare să ezite:

— Pentru dumneata, da.

Cu un gest instinctiv scot din buzunar caietul unde voi putea însemna ce îmi va spune.

— Nu, nu azi, îmi spune Mahmud Bey. Azi sunt ocupat. Vino mâine de dimineaţă înainte de masă şi vom vorbi.

II.

A doua zi la ora fixată sunt în odaia lui Mahmud Bey. Îmi întinde o cutie cu ţigări egiptene şi îmi spune în timp ce îmi aprinde ţigara: „Sunt excelente. Sunt ţigări din ţara mea”. Într-adevăr, sunt excelente, fumul e dulce, aromatic. Fumăm liniştiţi.

— Deci, vrei să-ţi vorbesc despre aceste lucruri pe care dumneavoastră le numiţi teorii, iar eu certitudini? spune Mahmud Bey cu un surâs prietenos. Poate vei fi surprins dacă înainte de toate îţi spun că sunt inginer agronom, şi chiar diplomat pe deasupra! Ceva care, nu-i aşa, nu prea pare să meargă cu meseria de hai să-i spunem vrăjitor!

Ridic ochii, el mă priveşte şi un surâs îi întârzie pe buze.

— Dar eşti ziarist şi probabil vrei să ştii tot, şi mai ales cum am devenit vrăjitor?

— Bineînţeles, desigur…

— Fie. Sunt născut în Egiptul de sus. Am fost crescut la Cairo. Eram un şcolar ca toţi ceilalţi, fără nimic în plus sau în minus. Îmi plăcea agricultura şi am intrat în Institutul de specialitate. Eram un entuziast şi lucram mult. Într-o zi, un bătrân se mută în casa în care locuiam şi noi. Era un evreu cu sprâncenele groase, cu barba lungă, întotdeauna grav şi tăcut. Hainele lui erau atât de demodate, încât părea o apariţie din alt secol. Era atât de rezervat în felul lui de-a se purta, încât nimeni nu îndrăznea să-i vorbească. Pe mine însă, tocmai această rezervă a lui mă intriga. Fiind tânăr şi întreprinzător, nu doream decât o ocazie ca să-i pot vorbi şi primele lui încruntări n-au făcut decât să-mi mărească curiozitatea. Încetul cu încetul însă, bătrânul îmi deschise uşa şi începu să mă primească la el. Astfel am aflat că îşi petrecuse cea mai mare parte din viaţă cu ştiinţele oculte, cu magia, şi că se dedicase studiilor oculte.

Până atunci viaţa mea fusese cât se poate de banală: sporturile şi şcoala. Şi deodată, iată-mă faţă în faţă cu un lucru atât de extraordinar, atât de diferit de tot ce auzisem până acum şi care mă

interesa în cea mai mare măsură. Supranaturalul nu mă speria aşa cum ar fi speriat pe majoritatea colegilor mei. Simţeam fiorii necunoscutului. Am cerut bătrânului să mă înveţe şi pe mine ce ştia. Bătrânul consimţi. Astfel, deodată m-am găsit prins de cu totul alte preocupări ca până atunci. Bătrânul mă duse într-o societate care se ocupa de spiritism, ocultism, teosofie. Grupul era compus din savanţi, funcţionari, oameni din cea mai bună societate, cărora bătrânul le ţinea cursuri. Cu toate că abia atinsesem vârsta majoratului, mi s-a dat voie să asist şi eu la cursuri. Ascultam cu aviditate, cu în setare şi toate experienţele acelea mă fascinau. Bineînţeles, studiile mele de agronomie le cam lăsasem baltă. Totuşi îmi treceam clasele destul de bine. În schimb înghiţeam cărţile pe care bătrânul mi le împrumuta. Şi mă îndeletniceam cu ce îmi arăta el. Am făcut astfel de progrese, încât nu mult după aceea descoperisem lucruri pe care nici profesorul meu nu le ştia şi am început să fiu considerat ca un adevărat expert în aceste materii. La rândul meu, ţineam acum conferinţe şi susţineam şedinţe demonstrative în societatea din Cairo unde am fost ales preşedinte. Am stat acolo timp de doisprezece ani. Nu am plecat de acolo decât pentru a călători în lumea întreagă şi, fie spus în treacăt, ca să mă îmbogăţesc”.

Aici Mahmud Bey tăcu o clipă pentru a scutura cenuşa ţigării. Am observat cât de îngrijite îi erau mâinile şi unghiile.

„Şi nu e prea uşor acest lucru. Poate ceva mai uşor pentru mine decât pentru majoritatea oamenilor. Eu nu am decât să aleg printre clienţii mei pe cei mai bogaţi, care vin ca să-i ajut cu puterile mele. Mă cunoaşte destulă lume şi vin aici să mă consulte asupra diferitelor lor probleme şi interese, sau pur şi simplu vor să se lămurească asupra unor posibilităţi oculte. Nu cer niciodată mai puţin de 100 rupii. Ca să termin, trebuie să-ţi spun că doresc să-mi cumpăr în Egipt o moşie, unde să mă retrag şi pe care o voi cultiva”.

— Ai venit direct din Egipt?

— Am stat câtva timp în Siria şi apoi în Palestina. Poliţia siriană m-a chemat adeseori în ajutor în timpul unor cercetări, în cazuri de crimă, de exemplu, şi întotdeauna am reuşit să-i descopăr pe criminali.

— Prin ce mijloace?

— Filiera îmi este destăinuită de spiritele mele ajutătoare, care constituie într-o viziune interioară scena aşa cum s-a petrecut.

Mahmud Bey tace iarăşi. Pare adâncit în amintiri.

Eu aştept să-şi continuie povestirea.

— „Probabil că mă vei lua drept un spiritist, deoarece invoc spiritele. E destul de adevărat, dar sunt şi vrăjitor, şi pot citi şi în gândurile oamenilor. Cam asta e tot”.

„E destul de pasionant şi aşa” îmi spun.

— „Spune-mi, te rog, ceva despre spiritele ajutătoare, dacă poţi”.

— Spiritele care mă ajută? Mi-au trebuit mai bine de trei ani să le pot stăpâni. În lumea aceea care scapă simţurilor noastre există, ca şi în lumea cealaltă, spirite bune şi rele. Unele spirite sunt ale oamenilor care au trăit cândva, dar cele mai multe din cele care mă ajută sunt aşa-zişi „djini”, adică spirite ale unor forte care nu au fost niciodată încarnate ca oameni. Unele din ele nu depăşesc ca inteligenţă nivelul animalelor, pe când altele au atins nivelul înţelepciunii umane. Există şi „djini” răi şi sunt întrebuinţaţi de vrăjitori de rând, îndeosebi de vrăjitorii-vraci din Africa. Bineînţeles, refuz orice legătură cu ei. Sunt entităţi periculoase, în stare să se întoarcă împotriva celui ce le întrebuinţează şi să-l omoare.

— Dar spiritele umane cu care lucrezi, cine sunt?

— Ţi-aş spune pur şi simplu că unul din spiritele cu care lucrez e chiar fratele meu. A „murit” acum câţiva ani. Dar te rog să observi că nu sunt un medium, căci nu dau voie nici unui spirit să pătrundă în mine şi nu are nicio posibilitate de control asupra mea. Fratele meu intră numai în legătură cu mine, sau imprimă numai gândurile lui minţii mele, sau arată viziunii mele interioare o imagine corespunzătoare. Astfel am ştiut ce ai scris ieri pe hârtie.

— Şi „djinii”?

— Cei care mă servesc sunt în număr de aproape treizeci. A trebuit să-i învăţ să mă servească aşa cum

… ai învăţa pe un copil să danseze, de exemplu. Îi ştiu pe nume; e imposibil să-i faci să te asculte altfel. Le-am aflat numele din cărţile pe care bătrânul meu profesor mi le împrumutase.

Mahmud Bey îmi oferă din nou ţigări, apoi urmează:

— Fiecare spirit îşi are menirea lui şi nu poate împlini altceva. Astfel, cel care mi-a scris răspunsul pe hârtie ieri era incapabil să ghicească ce ai scris.

— Cum iei contact cu ei?

— Concentrând gândul meu asupra celui cu care vreau să intru în legătură. Când dau consultaţii, îi scriu numele în litere arabe şi vine numaidecât.

Egipteanul se uită la ceas:

— Acum, prietene, îmi pare rău că asta e tot ce îţi pot spune. Cred că mă înţelegi: trebuie să-mi păstrez secrete metodele. Ne vom întâlni din nou dacă va fi voia lui Allah, fie numele Lui binecuvântat…

Surâde arătându-mi toţi dinţii, dar ştiu că e inutil să mai insist.

III.

Noapte în Bombay: cu toate că m-am culcat foarte târziu, nu pot adormi. Aerul e înăbuşitor, căldura de nesuportat. Ventilatorul electric din perete nu aduce decât o uşurare, dar nu te poate adormi. E obositor până să şi răsufli; aerul e atât de cald încât răneşte parcă plămânii. Pijamaua e udă de năduşeală ca şi cum întregul meu trup s-

ar preface în apă. Şi culmea, gândurile mele nu găsesc odihnă. Demonul insomniei va pune oare stăpânire asupra mea până în ziua plecării mele din această ţară? Probabil că trebuie să mă obişnuiesc şi nu sunt decât la începutul încercărilor mele. Vălul alb care îmi acoperă patul ca să mă ferească de ţânţari pare un giulgiu. Prin fereastra care se deschide spre balcon lumina lunii pătrunde şi învăluie totul cu lumini şi umbre misterioase.

Mă gândesc la discuţia avută cu Mahmud Bey şi la ciudatele fapte din ajun. Caut zadarnic alte explicaţii decât cele pe care mi le-a dat el. Dacă cele treizeci de spirite nu sunt elucubraţiile închipuirii lui, iată-mă reîntors în Evul mediu, în timpul când vrăjitorii exercitau în toată Europa o meserie care ar fi fost înfloritoare dacă n-ar fi fost ţinută în frâu de Biserică şi de Stat. Cu cât stau şi mă gândesc, cu atât nu găsesc niciun răspuns.

Pentru ce ţinea aşa de mult Mahmud Bey ca eu să am în aceeaşi mână-şi creionul şi hârtia? Spiritele scriau oare răspunsul cu atomi din grafitul creionului? Caut să-mi amintesc dacă am mai auzit vorbindu-se de astfel de lucruri. Marco Polo nu a scris oare că a întâlnit în Tibet sau în China oameni care puteau scrie de la distanţă, fără să atingă obiectele? Şi aceşti magicieni nu îi spuseseră că practicau această artă de secole? Îmi amintesc de asemenea că acum cincizeci de ani Elena Petrovna Blavatsky, care a fondat societatea teosofică, a făcut experienţe de acelaşi fel. Câţiva membri ai societăţii au primit astfel lungi mesaje. Ei puneau întrebări filosofice sau de altă natură şi primeau răspunsurile scrise, „precipitate” cum spun ei, pe aceeaşi hârtie pe care fuseseră însemnate întrebările. Lucru curios, doamna Blavatsky spunea că are strânse legături cu Tibetul sau Tartaria, adică tocmai cu ţările în care Marco Polo a observat aceleaşi fapte. Dar doamna Blavatsky nu a afirmat niciodată că ar avea drepturi supra unor spirite, ca Mahmud Bey. După dânsa această scriere misterioasă ar fi emanat de la maeştrii ei tibetani, maeştri în carne şi oase, inspiratori invizibili dar prezenţi ai societăţii ei. Ceea ce ar dovedi şi mai multă dexteritate din partea acelora care răspundeau de la sute de kilometri distanţă, din Tibet. Au fost discuţii aprinse pe vremea aceea asupra acestor lucruri, asupra originii şi naturii acestor lucruri; şi lumea se îndoia de adevăr şi de existenţa maeştrilor tibetani pe care îi invocă doamna Blavatsky.

Nu vreau aici să reîncep discuţia, cu atât mai mult cu cât această femeie extraordinară a părăsit acest pământ pentru o lume unde probabil se simte mai bine. Dar acum nu pot tăgădui ceea ce am văzut cu ochii mei, nici nu mă pot îndoi de sinceritatea experienţei, chiar dacă nu îi pot găsi niciun fel de explicaţie.

Fără îndoială, Mahmud Bey este un vrăjitor întârziat în secolul XX. Faptul-că l-am descoperit în chiar primele zile îmi pare o prevestire

bună; îmi făgăduieşte alte surprize, şi mai extraordinare. În orice caz, am înscris pe paginile albe ale carnetului meu câteva însemnări de preţ.

Cap. 4 – În care întâlnesc un Messia

I.

„Încântat de-a vă vedea": cu această formulă destul de convenţională începe conversaţia mea cu Meher Baba. Acest om este predestinat (cum de nu am ştiut-o atunci!) să treacă pe cerul occidental ca un meteor strălucitor şi să răscolească curiozitatea a milioane de europeni şi americani. Dar într-adevăr ca un meteor a căzut şi faima i s-a stins fără urmă. Eu am fost întâiul jurnalist european care l-a intervievat, căci m-am dus să-l caut până acolo, unde se ascunsese atunci când celebritatea lui nu era decât locală şi restrânsă.

De fapt, cunoscusem pe unul din principalii lui discipoli: sunt curios să aflu ce fel de om poate fi acela care îşi dă de bună voie titlul de salvator al omenirii. Doi din discipolii lui vin în mod special la Bombay ca să mă ducă până la el. Înainte de-a părăsi oraşul îmi spun că trebuie să cumpăr fructe şi flori ca să le dăruiesc maestrului lor. Mergem la bazar şi îi las să cumpere, pe socoteala mea, bineînţeles, un coş plin cu cele cerute.

Petrecem toată noaptea în tren şi spre dimineaţă ajungem ia Ahmadnagar. Este locul istoric unde împăratul Aurang-Zeb cel crud, protectorul credinţei şi nestemata tronului mongol, şi-a mângâiat ultima dată barba, căci a fost omorât în cortul lui. Un vechi automobil Ford, proprietatea lui Meher Baba, ne aşteaptă la gară. Drumul, lung de vreo şapte kilometri, e tivit de azeradaşi. Trecem printr-un sat care se înghesuie în jurul unui templu piramidal, apoi peste un râu cu ţărmurile pline de flori galbene şi de bivoli negri şi roşii care se scaldă.

Astfel ajungem la colonia lui Meher Baba, compusă din construcţii împrăştiate fără nicio ordine aparentă. Trei clădiri foarte ciudate se înalţă în mijlocul unui câmp: aflu mai târziu că sunt rămăşiţele unei cazărmi; pe un teren învecinat văd câteva bungalow-uri de lemn. Dai mai departe, de alte clădiri, aproape un sătuc, numit Arangaon. În total, o impresie de părăsire şi pustiu. Cei ce mă întovărăşesc ţin să mă facă să cred că acestea toate nu sunt decât reşedinţa de vară a maestrului lor şi că centrul principal se află lângă oraşul Nasik, unde locuiesc majoritatea discipolilor şi unde sunt primiţi de obicei vizitatorii.

Pe când trecem noi, câţiva oameni ies dintr-o casă. Se opresc în prag, râd, fac gesturi şi par fericiţi că văd un european. Trecând peste câmp ajungem la o construcţie foarte bizară, care nu este altceva decât o peşteră artificială. Este construită din pietre şi ciment şi are o

adâncime de câţiva metri. Cu faţa spre sud, este plină de soare toată dimineaţa. Privesc în jurul meu orizontul larg, câmpurile pline de cereale, într-o parte linia unor dealuri şi la poalele lor un sat adăpostit acolo, sub pomi.

Acest sfânt Parsi e probabil un admirator al naturii, deoarece a venit tocmai aci ca să-şi clădească peştera. Din parte-mi, sunt mulţumit că am părăsit Bombay-ul şi că am sosit aici, în liniştea câmpului. La intrarea grotei doi oameni stau în picioare ca nişte santinele.

Când ne văd apropiindu-ne, dispar în grotă, probabil ca să vestească sosirea noastră.

„Stinge ţigara”, îmi murmură unul dintre călăuzitorii mei. „Meher nu suportă fumul”. Azvârlu ţigara şi câteva clipe mai târziu sunt în prezenţa celui ce se numeşte noul Mesia.

Stă chircit în fundul grotei pe un covor persan de lână deasă. Nu e câtuşi de puţin aşa cum mi l-am închipuit! Ochii nu îi sunt pătrunzători, expresia feţei e lipsită de putere şi cu toate că simt în el ceva liniştit, ascetic, totuşi sunt uimit că nu am tresărirea aşteptată în prezenţa unui om care îşi propune, nici mai mult nici mai puţin, decât să subjuge mulţimile.

E îmbrăcat de sus şi până jos într-o rochie imaculată care îmi reaminteşte cămăşile de noapte pe care le purtau înainte bărbaţii, în Europa. Obrazul îi este încadrat de un păr castaniu care îi cade pe umeri în bucle frumoase. Sunt izbit de părul acesta mătăsos, femeiesc. Nasul este uşor coroiat, acvilin. Ochii de culoare închisă, sinceri, însă lipsiţi de expresie. O mustaţă groasă acoperă buza de sus. Tenul măsliniu trădează originea lui persană: într-adevăr, tatăl lui e supus al Şahului. Pare să tot aibă treizeci de ani. Lucrul cel mai neobişnuit pe faţa lui e fruntea, care este mică şi teşită. Există oare o relaţie intre suprafaţa frunţii şi puterea de gândire? O, un Mesia e mai presus de asemenea lucruri. Sau pentru un Mesia aceste lucruri nu mai au valoare?

„Sunt mulţumit că vă văd” îmi spuse deci, dar nu aşa cum ar vorbi oricine. Are pe genunchi o scândurică pe care stă scris alfabetul. Cu vârful degetului arată literele una după alta şi un interpret citeşte cu glas tare, în urma degetului, ce vrea Meher Baba să spună. Acest om nu a vorbit din anul 1925. Fratele lui, însă, mă asigură că atunci când se va hotărî să înceapă să vorbească, va tresări lumea întreagă. Deocamdată, Meher e învăluit. În tăcere.

Lăsând astfel să-i lunece degetul pe alfabet. Meher Baba mă întreabă de sănătate şi e satisfăcut de interesul pe care îl port ţării lui. Dar lasă pentru după-amiază discuţia pe care vreau să o încep: „Odihneşte-te şi mănâncă bine până atunci”.

Sunt condus în clădirea de piatră unde voi locui. Interiorul e lugubru şi gol, fără nicio altă mobilă decât un pat fără aşternut, o

masă de brad, un scaun şchiop care probabil datează din 1857, din timpul revoluţiei Bengalului. Acesta va fi căminul meu pe timp de o săptămână. Arunc o privire pe geam şi sunt răsplătit de priveliştea frumoasă a câmpului, plin de cactuşi şi verdeaţă. Patru ceasuri lungi le petrec într-o toropeală odihnitoare, iar apoi sunt condus din nou în faţa celui care afişează imensa pretenţie de-a aduce omenirii lumina spirituală şi în acelaşi timp şi o legiuire practică. Această pretenţie o afirmă din prima clipă, cu primele litere pe care le înseamnă pe alfabetul lui: „Vreau să schimb istoria lumii".

Dar lui Meher Baba nu-i place să iau note scrise:

„Nu ai putea să scrii după ce pleci de la mine?" Mă înclin şi încep să însemn în memorie tot ce îmi spune.

— „După cum Iisus a venit să restaureze viaţa spirituală într-o epocă materialistă, tot astfel am venit şi cu ca să dau un imbold spiritualist omenirii de azi. Întotdeauna se întâmplă aşa. Când va veni timpul, voi arăta omenirii cine sunt. Marii întemeietori ai celorlalte religii nu sunt prea deosebiţi de mine: Iisus, Buddha, Mahomed, Zoroastru. Toţi aceşti profeţi sunt nişte trimişi ai lui Dumnezeu şi învăţăturile sunt ca nişte perle înşirate pe aceeaşi aţă. Aceste făpturi divine sosesc pe pământ tocmai când e mai multă nevoie de ei, atunci când spiritul omenesc e decăzut, când materia pare că biruie. Ori acum mergem cu paşi uriaşi spre o asemenea epocă. Lumea e acum subjugată de simţuri, de ambiţie, de dorinţa banului. Dumnezeu e uitat. Religia uitată. Dumnezeu va trimite din nou un profet printre oameni ca să restabilească ordinea şi să deştepte din amorţire poporul adâncit în materialism. Eu nu fac decât să urmez calea marilor profeţi; aceasta e misiunea mea, însărcinarea pe care mi-a dat-o Dumnezeu pe pământ".

Ascult glasul interpretului care, cu o voce monotonă. Îmi traduce aceste afirmaţii uluitoare, căutând să mă menţin într-o stare de pură receptivitate şi înlăturând orice spirit critic. Nu că le-aş putea primi fără discriminări, dar ştiu cum trebuie să asculţi în Orient. În afara unei astfel de atitudini, un occidental nu poate afla nimic. Ştiu că adevărul rezistă la spiritul critic cel mai înverşunat, dar că e prudent să te adaptezi spiritului oriental dacă vrei să afli ceva.

Meher Baba urmează cu acelaşi surâs de iluminat:

„Profeţii propun un şir de reguli care ajută poporul să trăiască pe un plan mai sublim şi să încline spre Dumnezeu. Încetul cu încetul, aceste legi devin o religie care e puternică atâta timp cât fondatorul ei e în viaţă. După moartea lui, ea decade. O religie nu e multă vreme aşa cum a fost creată, ci devine ceva individual. De aceea nici nu am de gând să înfiinţez o nouă religie printre popoare, ci numai să le insuflu un ideal mai înalt de viaţă. Dogmele găsite câteva secole după moartea fondatorului lor sunt mult deosebite de învăţătura

primordială, pe când bazele tuturor religiilor sunt aceleaşi, deoarece toate din Domnul purced. Când voi apare în public nu voi răsturna nicio religie, dar nici nu voi susţine vreuna. Dimpotrivă, vreau să înlătur orice sentiment de sectă şi să unific lumea prin principii de adevăr esenţial. Un profet trebuie să cunoască nevoile timpului lui şi în acelaşi timp să cunoască şi momentul când să apară".

Meher Baba se opreşte, probabil ca să lase spiritului meu timp să mai răsufle; dar ce îmi spune acum ia o întorsătură cu totul neaşteptată":

— „Nu ai observat ce căi de comunicaţii rapide există îh epoca noastră modernă? Nu vezi că atâtea vapoare, trenuri, telefoane, telegrafe, T.F.F., fără a mai vorbi de ziare, au făcut din tot pământul un întreg, o plasă cu ochiurile foarte dese? O întâmplare, oriunde s-ar produce, este cunoscută în aceeaşi zi la mii de kilometri. Astfel că un om care ar avea un mesaj de comunicat lumii poate fi auzit pe pământul întreg în acelaşi timp. Şi aceasta înseamnă ceva. Căci va veni vremea în curând când va trebui dată omenirii întregi o credinţă universală. Valabilă pentru toate popoarele, toate rasele. Cu alte cuvinte, calea este pregătită şi aceasta îmi va permite să răspândesc mesajul meu cu eficienţa necesară".

Această afirmaţie arată că Meher are o încredere nemărginită în solia sa şi atitudinea sa dovedeşte acest lucru.

— Dar când vei proclama ceea ce ai de spus omenirii?

— Îmi voi întrerupe tăcerea şi îmi voi trimite solia lumii întregi atunci când voi vedea haosul şi dezordinea dominând pretutindeni, căci atunci omenirea va avea mai mare nevoie de mine, când lumea se va cutremura din temelii, când vor avea loc catastrofe, cutremure, erupţii, când Orientul şi Occidentul se vor ridica unul împotriva celuilalt şi vor fi scăldate în signe. Într-adevăr, lumea întreagă trebuie să sufere, căci lumea întreagă trebuie răscumpărată.

— Ştii când va începe acest război?

— Da, nu este departe, dar nu mi-e îngăduit să spun exact când.

— Îngrozitoare proorocire!

Meher Baba ridică într-un gest hieratic mina cu degete Subţiri şi lungi:

— Îngrozitoare, într-adevăr. Acest război va fi îngrozitor din pricina savanţilor cărora le va datora o putere de distrugere pe lângă care fostul război mondiale, nu va mai fi decât o copilărie. Dar războiul va fi scurt, câteva luni poate, şi când va atinge paroxismul mă voi arăta şi voi proclama misiunea mea Pământului întreg. Efortul meu personal şi puterea mea spirituală vor fi de ajuns ca să opresc numaidecât războiul şi să aduc pacea pe Pământ. Dar nu va fi numai război, ci şi alte schimbări pe Pământ. În multe părţi omul va suferi în viaţa şi bunurile lui. Accept rolul acesta de salvator al lumii, fiindcă condiţia

umană o cere. Şi fii încredinţat că nu voi da greş.

La auzul acestor cuvinte, secretarul lui, un om măruntel şi care poartă un turban negru, mă priveşte cu un aer care vrea să spună, desigur: „Ei, ce mai poţi spune? Nu e joacă la noi!..”.

Dar degetele îndemânatice ale lui Meher aleargă din nou pe scândurică şi secretarul începu din nou să-mi citească şi să-mi comunice aceste noi revelaţii:

— După acest război va veni o epocă de pace, de linişte pentru omenirea întreagă. Dezarmarea popoarelor nu va mai fi o vorbă, ci o realitate. Nu vor mai fi conflicte rasiale, nici lupte de clasă, nici duşmănii între religii. Toată lumea va fi împăcată. Frăţie între oameni, pace pe Pământ, milă pentru săraci şi obidiţi, dragoste divină; toate acestea vor fi opera mea.

— Şi ce va deveni India în toate acestea?

— Nu voi avea linişte până când nu voi distruge luptele de clasă. Asta a distrus India. Când paria vor fi ridicaţi, India îşi va recăpăta adevărata ei valoare, adevăratul ei loc în lume.

— Şi care va fi rolul ei atunci?

— Cu toate greşelile ei, India a rămas focarul intelectualităţii pe Pământ. Ea va fi călăuză spirituală a tuturor naţiunilor. Toţi marii fondatori de religii s-au născut în Orient şi spre Orient vor trebui să se îndrepte popoarele însetate de spiritualitate.

Din parte-mi, nu prea văd popoarele noastre din Apus sub dominaţia acestor oameni blânzi, mărunţi şi negricioşi. Poate că Meher observă încurcătura mea, căci îmi spune:

— Starea de umilinţă a Indiei nu este decât aparentă. Nu a atins decât corpurile. Sufletul ţării e mare şi veşnic, chiar dacă momentan e în robie.

Subtilitatea acestei distincţii depăşeşte întrucâtva înţelegerea mea. Deci prefer să revin la subiectul de la început:

— Nu găsesc nimic nou în ceea ce mi-ai spus. Toate acestea le-am auzit şi de la alţii, chiar şi în Occident.

— Cuvintele mele nu sunt decât ecoul unor adevăruri eterne. Ce voi aduce nou va ieşi din însăşi puterea mea mistică.

Mintea mea bâjbâie. Nu mai ştiu ce să întreb după cele auzite. O linişte adâncă domneşte peste tot. Mă întorc şi arunc o privire afară. Văd la orizont, departe peste câmpuri, linia dealurilor. Soarele acoperă întreaga natură. În această peşteră, sub acest soare fierbinte, fără alţi martori decât câţiva oameni receptivi, e lesne să clădeşti cele mai grandioase planuri de răscumpărare universală. Dar afară, în viaţa reală, în lupta grea a oraşelor tentaculare, toate aceste visuri se vor topi ca zăpada la soare.

— Europa e sceptică şi indiferentă, spun întorcându- mă iarăşi către noul Mesia. Cum vei reuşi să-i convingi că inspiraţia dumitale e de

esenţă divină? Cum vei convinge nişte oameni cu totul străini de tot ce spui? Europeanul va striga că toate astea sunt absurdităţi şi nu vei reuşi decât să fii ridicol.

— Nu îţi dai seama că atunci când voi vorbi lumea va fi pregătită să mă înţeleagă?

Meher Baba îşi freacă mâinile lui fine şi slabe. Şi apoi, cu calm, proclamă următoarele lucruri care pentru urechile europene sună fantastic:

— În ziua în care mă voi proclama Mesia, nimic nu se va împotrivi puterii mele. Îmi voi dovedi puterea prin minuni. Voi reda vederea orbilor, voi însănătoşi bolnavii, voi învia morţii. Şi toate acestea nu vor fi pentru mine decât fleacuri. Voi săvârşi aceste minuni în faţa poporului şi astfel îi voi sili să creadă în puterea mea. Voi izbuti să conving pe orice sceptic.

Mi-am pierdut răsuflarea. Mi se pare că omul a atins marginile bunului simţ comun. Mintea mea se clatină. Am ajuns în plină fantezie orientală! Dar Meher continuă:

— Trebuie să ştii că aceste minuni nu le voi face decât pentru a convinge publicul – pentru discipolii mei nu e nevoie de ele – numai ca să atrag atenţia poporului şi să-l spiritualizez.

— Meher Baba, spune secretarul, face şi acum minuni.

Din nou sunt atent.

— Anume ce? Întreb.

— Îi vei povesti altă dată, Vişnu, spune Meher cu un surâs modest. Pot săvârşi orice minune când este necesar; este foarte uşor când cineva a atins gradul meu de dumnezeire.

Hotărăsc ca imediat a doua zi să-l caut pe secretar şi să-l rog să-mi povestească şi mie ceva din aceste faimoase miracole. Acum e din nou linişte în odaie.

Mai întreb câte ceva din trecutul lui Meher Baba.

— Îi vei povesti tot, Vişnu. Cum stai cât va timp aici, îi vei putea întreba pe discipolii mei tot ce doreşti.

Conversaţia a luat sfârşit. Plecăm din peşteră. Imediat ce am ieşit afară aprind o ţigară. Mă uit visător la fumul ei care se împrăştie în aer.

II.

Şi sunt, spre înnoptate, martorul unui spectacol ciudat. Abia au început stelele să strălucească pe cer, noaptea n-a cuprins cu totul pământul; câteva lămpi cu ulei luminează amurgul. Meher este ghemuit în fundul grotei lui, în timp ce o mulţime pestriţă, vizitatori, oameni din satul învecinat, s-au adunat în jurul lui. Se pare că acest lucru se repetă în fiecare seară. Un credincios ţine o lampă de metal în formă de cupă, care arde cu un fitil muiat în untdelemn parfumat de santal şi o leagănă de şapte ori deasupra capului lui Meher în timp ce

asistenţa intonează cântece şi rugăciuni. Aud în treacăt de câteva ori numele lui Meher Baba. Fără îndoială că acest public cântă în forme hiperbolice laude la adresa lui, căci toate privirile sunt ridicate spre el cu expresii de adoraţie. Un frate mai tânăr al lui Meher acompaniază corul pe o mică orgă portativă.

În timpul ceremoniei, credincioşii intră pe rând în grotă, se închină în faţa lui Meher şi îi sărută piciorul gol. Unii, copleşiţi de emoţie, îşi prelungesc acest sărut timp de minute întregi. Mi se spune că binefacerile acestui contract sunt de nedescris. În acest timp, Meher poate să ierte păcatele celui prosternat.

Sunt acum la mine în odaie şi mă întreb ce mai poate aduce ziua de mâine. Afară se aude numai strigătul şacalului, întrerupând din timp în timp liniştea junglei.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, adun pe secretar şi câţiva discipoli. Ne aşezăm în semicerc. Alţi discipoli, care nu vorbesc englezeşte şi nu ne pot înţelege, ne privesc din depărtare. Acum e momentul să extrag din aceste creiere tot ce nu pot înţelege despre maestrul lor.

Numele lui e Meher pur şi simplu. Şi e completat cu Sadguru Meher Baba. Sadguru înseamnă „maestru perfect”, iar Baba e un termen afectuos destul de obişnuit în India. Tatăl lui e persan şi emigrat în India. Meher s-a născut în 1894 la Poona. La şcoală e un bun elev şi termină bacalaureatul la 17 ani. Apoi mai face doi ani de universitate.

Aici începe faza cea mai obscură a vieţii lui. Venind într-o seară acasă, pe bicicletă, trece prin faţa porţii unei femei musulmane cunoscută de oraşul întreg ca fiind fachir. Se numea Hazrat Babajan şi spunea că împlinise peste 100 de ani. Sta întinsă pe un divan, într-o verandă care se afla în faţa casei sărăcăcioase. Când tânărul biciclist trecut prin faţa ei, bătrâna se sculă în capul oaselor, şi îi făcu semn să intre. Tânărul intră. Ea îl apucă de mâini, îl înconjură cu braţele şi îl sărută pe frunte.

Ceea ce se întâmplă la urmă e şi mai de neînţeles. Mi s-a părut că înţeleg că Meher se întoarse acasă ameţit şi iluminat şi că de atunci facultăţile lui intelectuale scăzură în aşa măsură, încât nu a mai fost în stare să mai urmeze nicio şcoală. Şi starea aceasta se înrăutăţi într-atât, încât băiatul părea idiot. Privirea îi era fixă; nu mai era capabil nici măcar să se spele sau să mănânce singur. Avea douăzeci de ani şi se lăsa îngrijit ca un copil în faşă. Tatăl lui chemă doctori care începură să-i facă injecţii. După nouă luni începu să se întrezărească o oarecare îmbunătăţire: tânărul începu din nou să ia parte la viaţa familială şi să se poarte aproape normal. Dar când vindecarea fu definitivă, caracterul lui se schimbase complet. Ambiţiile lui şcolare, dorinţa de-a parveni, plăcerile sportive fuseseră înlocuite de o profundă însetare pentru cele spirituale. Cum tânărul Meher era încredinţat că totul se datora sărutului pe care bătrâna fachir i-l

dăduse, se duse din nou la ea. Ea îl povăţui să-şi caute un maestru spiritual. Când o întrebă unde să-l caute, bătrâna făcu un gest vag, în spaţiu.

Meher se duse la multi oameni cu reputaţie de sfinţenie. Apoi merse mai departe, din ce în ce mai departe. Astfel, ajunse într-o zi într-un templu din Sakori. Un templu sărac unde însă se afla un om cunoscut pentru sfinţenie. De îndată ce Meher se află în faţa lui, ştiu că se află la faţa maestrului şi că îşi găsise calea.

Acum Meher făcea regulat acest drum până la templu, unde sta cât putea mai mult. O dată, rămase patru luni. Apoi se simţi copt pentru misiunea lui. Într-o zi, după ce adunase în jurul lui vreo 30 de colegi de-ai lui Meher, învăţătorul lui, Upasani Maharadj, le spuse tuturor că Meher ajunsese la perfecţiunea divină şi că îl recunoaşte ca fiind urmaşul lui, moştenitor al facultăţilor lui mistice, şi că de acum trebuie să-l urmeze pe tânârul Meher.

Unii dintre ei îl urmară într-adevăr, alţii rămaseră sceptici. Un an mai târziu, Meher le spuse că i se dăduse, într-o revelaţie, o misiune divină şi că e purtătorul unei îndatoriri capitale pentru întreaga omenire. Nu le spuse îndată despre ce misiune poate fi vorba şi numai câţiva ani mai târziu începură să priceapă. Le făgădui să devină un nou Mesia!

În 1924, Meher se îmbarcă plecând spre Persia împreună cu câţiva discipoli. Dar când vaporul se opri în portul Buşir, Meher se răzgândi. Se întoarse în grabă în India. Trei luni mai târziu, în Persia era revoluţie, suveranul detronat, şi un altul veni pe tron. Meher se adresă discipolilor lui şi le spuse: „Toate acestea s-au întâmplat din pricina puterii mele mistice”.

Discipolii lui Meher îmi spuseră că Persia e mult mai fericită cu noul suveran decât înainte.

Câţiva ani după aceasta, Meher Baba înfiinţa un centru de instrucţie. După dorinţa lui Meher, unul din discipoli cumpăra un teren unde acum se află o colonie a lui Meher, în apropierea satului Aragaon. Se clădiră pe acest teren mai multe căsuţe de lemn. Se întemeie o şcoală cu cursuri libere, iar profesorii erau luaţi dintre discipolii cu cultură şi elevii dintre discipolii tineri şi fiii familiilor prietene. Totul era gratuit, hrana, locuinţa şi învăţătura. În afara cursurilor care semănau cu cele predate în orice şcoală, Meher însuşi ţinea un curs de religie.

Condiţiile atât de avantajoase aduseră şcolii o mulţime de elevi: erau acum vreo sută, dintre care câţiva sosiţi din Persia.

Bineînţeles, foarte repede ora de religie a lui Meher deveni punctul de atracţie al şcolii şi Meher reuşi să aducă o parte din discipolii lui mai în vârstă într-o stare de adoraţie mistică destul de nebuloasă, după cât se pare. Le spuse că e un personaj divin şi se lăsă adorat. Unii

dintre elevi dădură semne de crize de isterie religioasă şi se dedau la scene bizare, care se repetau din ce în ce mai des.

Una dintre caracteristicile acestei şcoli e că elevii erau primiţi fără obişnuitele deosebiri de castă, de rasă sau religie. Hinduşi, musulmani, creştini stau amestecaţi. Dar toate acestea nu erau suficiente pentru Meher Baba, care avea planuri vaste. Trimise pe unii din principalii lui discipoli în străinătate, în Europa, ea să recruteze şi de acolo noi elevi, albi. Aceşti soli se loviră de greutăţi fireşti, dar însemnate, căci nu se prea găseau părinţi care să-şi dea copiii unor străini, care nu ascundeau că îi vor duce în depărtările Asiei. Gândul că merg într-o şcoală în care toate religiile erau egale, de asemenea, unde nu prea le plăcea. Erau învăţaţi cu şcolile din Europa, unde copiii de diferite religii veneau în contact, cu deosebirea că nu se mai făcea atâta reclamă cu acest lucru care li se părea firesc.

În fine, într-o zi întâlniră pe un englez care consimţi, după câteva discuţii, să se unească cu noul Mesia. Era un iluminat care trecuse prin toate cultele care mişunau în Londra şi care, deci, se simţea pregătit să încerce şi şcoala lui Meher şi împreună găsiră în total trei copii ai căror părinţi, foarte săraci, primiră să-i dea ca să-şi uşureze cheltuielile de educare. Totul mergea destul de bine, când India Office (Ministerul pentru India) porunci o anchetă şi interzise plecarea copiilor.

Agentul lui Meher se întoarse, deci, în India fără copii şi urmat numai de englez, pe care îl recrutase în drum. Acesta sosea împreună cu nevasta lui şi o cumnată. Câteva luni după sosirea lor în India, Meher îi trimise înapoi în patria lor pe socoteala discipolilor lui.

Însuşi Meher îmi spuse că două erau scopurile acestei şcoli. Voia, pe de o parte, să dărâme barierele religioase dintre popoare şi pe de altă parte să formeze un grup de oameni pregătiţi să-i răspândească învăţăturile în lume. Când vor fi pregătiţi într-un grad satisfăcător şi când momentul va sosi pentru Meher sa se manifeste în public, să-i aibă pe aceşti oameni care să-l ajute. Îi va trimite în toate colţurile lumii ca să spiritualizeze omenirea.

Paralel cu şcoala, o noua acţiune începu: s-a întemeiat un spital şi discipoli dintre cei mai înflăcăraţi cutreierau India în căutarea bolnavilor, orbi, paralitici şi schilozi. Îngrijirea, mâncarea, întreţinerea era gratuită şi în plus mângâierea pe care o procura prezenţa lui Meher printre ei.

„Cinci leproşi au fost vindecaţi numai prin atingerea mâinii lui Meher” îmi spuse unul din fervenţii lui Meher. Dar vai! sunt silit să rămân sceptic, căci nimeni nu îmi poate spune cum îi cheamă şi unde i-aş putea vedea.

Probabil un caz de exagerare orientală! Căci cum s-a putut ca niciunul dintre aceşti vindecaţi să nu rămână, din recunoştinţă printre

discipolii lui Meher? Şi cum se face că această veste a vindecării miraculoase nu s-a împrăştiat ca fulgerul într-o ţară unde această îngrozitoare boală este o adevărată pacoste şi nu a adus la spitalul din Arangaon o mulţime de lume?

La început, terenul smuls junglei a fost populat de o mulţime de credincioşi, pelerini şi partizani şi această colonie foarte puţin banală în care Meher era centrul spiritual vibra de fervoarea unei devoţiuni intense. Dar nu trecuseră optsprezece luni şi totul se terminase: şcoala, spitalul, în fine, tot. Elevii fură trimişi la părinţi şi bolnavii la căminurile lor fără ca Meher să binevoiască să dea cea mai mică explicaţie.

Am aflat mai târziu că Meher avea adesea toane de felul acosta. În 1929 trimise în lume pe primul lui apostol, pe numitul Sadhu Leik, cu misiunea să meargă în numele lui prin toată India.

Sadhu Leik primi următoarele instrucţiuni înainte de-a pleca:

— Ai marele privilegiu de-a lucra pentru un Mesia. Fii cetăţean al lumii şi nu răsturna nicio religie de pe pământ. Nu te lăsa descurajat de critică. Voi şti tot despre tine, te voi călăuzi, dar să nu te laşi influenţat de nimeni.

După câte se spune, am înţeles că bietul om nu avea nicio vocaţie pentru viaţa vagabondă. Recrută cu greu la

Madras câţiva prozeliţi dar se îmbolnăvi, se întoarse în colonie şi muri.

Astfel îmi apăru, în linii mari, viaţa acestui om sfânt, Meher Baba.

III.

După câteva conversaţii prieteneşti cu Meher Baba, am dorit totuşi să ştiu lucruri încă mai precise despre misiunea pe care şi-o luase asupra lui. Am solicitat deci o nouă întrevedere.

Poartă pe umeri un şal albastru deschis şi îşi ţine alfabetul pe genunchi. În spatele lui discipolii formează un auditoriu binevoitor. Se privesc unii pe alţii cu surâsuri pe buze. Întrerup liniştea cu prima mea întrebare:

— De unde ştii că eşti un Mesia?

Atâta obrăznicie din partea mea îi uluieşte pe discipoli.

Meher Baba ridică sprincenele, dar el nu pare mirat de întrebare, căci surâde europeanului prea curios şi răspunde fără ezitare:

— Ştiu! Simt! După cum dumneata ştii că eşti un om, eu ştiu că sunt un Mesia. Aceasta e viaţa mea, o viată de fericire neţărmurită. Dumneata nu crezi niciodată că eşti un altul, tot astfel nici eu nu pot să mă înşel asupra firii mele. Am o însărcinare divină de împlinit şi o voi împlini.

— Ce s-a petrecut atunci când acea bătrână mohamedană te-a sărutat?

— Până atunci eram un copil, ca toţi colegii mei de şcoală, atunci,

însă, Hazrat Babajan mi-a deschis calea. Sărutul ei a fost clipa în care viaţa mea a fost hotărâtă. Mi se păru că viaţa întreagă a dispărut şi că mă aflu singur cu Dumnezeu. Luni de zile nu am mai ştiut ce este somnul. Totuşi nu mă simţeam slăbit. Dimpotrivă, puterile mele creşteau. Tatăl meu nu mă înţelegea, credea că am înnebunit. Chema doctorii unul după altul, începură să-mi dea doctorii şi să-mi facă injecţii, dar se înşelau: nu aveau nimic de vindecat, nu eram bolnav, eram răpit întru Domnul. Pierdusem orice contact cu realitatea obişnuită şi mi-a trebuit mult timp până m-am întors. Mă înţelegi?

— Perfect. Şi acum, că te-ai întors, când ai să începi să te manifeşti în public?

— Timpul e aproape, dar nu pot da o dată fixă.

— Şi apoi?

— Misiunea mea printre oameni va dura treizeci şi trei de ani, apoi voi muri în chip tragic. Compatrioţii mei parsi vor purta vina morţii mele. Dar alţii îmi vor desăvârşi opera.

— Bănuiesc că discipolii dumitale.

— Discipolii mei, în număr de doisprezece, dintre care unul va fi maestru când va suna ceasul. Pentru ei postesc şi nu vorbesc. Astfel li se iartă multe păcate şi se apropie de desăvârşire. Ei au fost şi în viaţa lor trecută cu mine şi de atunci mi-am luat asupra mea să-i ajut. Va fi şi un cerc exterior compus din patruzeci şi patru de membri, femei şi bărbaţi, de o spiritualitate mai mică şi care îi vor ajuta pe cei doisprezece apostoli.

— Mai există oameni care spun, ca şi dumneata, că ar fi Mesia?

Meher are un râs de dispreţ:

— Desigur. Este Krishnamurti, protejatul doamnei Besant. Dar teosofii se înşală. Spun că şefii lor oculţi sunt undeva în Himalaia sau în Tibet. Dar du-te acolo şi nu ai să găseşti decât pietre şi pustiu. Şi niciodată un maestru nu a luat corpul nimănui ca să se manifeste. Acestea sunt absurdităţi.

Alte afirmaţii tot atât de ciudate mi se perindă acum prin minte, rămase de la ultima conversaţie avută cu Meher Baba, naive afirmaţii care se desprindeau literă cu literă sub degetele lui subţiri: America are un mare viitor în faţa ei. Se va converti la ideile mele spirituale… Pe cine are credinţă în mine îl cunosc imediat şi va fi întotdeauna ajutat. Nu căuta sa înţelegi ce fac eu, căci niciodată nu vei avea îndeajuns putere ca să pricepi tot… Dacă mă opresc într-o localitate; atmosfera ei se curăţă… Impulsul spiritual pe care îl voi da lumii va soluţiona totodată şi toate problemele materiale, economice, sociale, politice, sexuale, sociologice, căci egoismul universal va face loc fraternităţii universale…

Mai sunt planete locuite… sunt asemenea Pământului prin cultură şi progres material, dar pământul nostru e mai înaintat din punct de

vedere spiritual...

Meher, după cum se vede, păcătuieşte prin prea multă modestie. Dar îmi mai era rezervată o surpriză şi cea mai mare, căci termină această conversaţie printr-o poruncă:

„Mergi în Occident ea reprezentant al meu aici, pe Pământ! Răspândeşte numele meu ca fiind numele celui ce va să vie să salveze lumea. Lucrează pentru mine şi vei lucra pentru binele omenirii

— Dar toată lumea o să creadă să sunt nebun! i-am spus cam jenat căci, recunosc, izbutise să mă uluiască.

Dar Meher nu este de părerea mea. Îi spun că ar trebui cel puţin un şir de miracole ca să creadă lumea în sosirea unui Mesia pe Pământ. Eu tac şi Meher interpretează greşit tăcerea mea:

— Stai câtva timp cu mine şi ai să vezi ce puteri am să-ţi dau! Eşti un ales, deoarece m-ai întâlnit. Te voi ajuta să capeţi o putere atât de mare, încât să poţi ajuta Occidentul”.

IV.

Nu voi mai scrie sfârşitul acestui interviu memorabil. Unii oameni se nasc mari, alţii ajung mari şi alţii tocmesc: o agenţie de publicitate. Cred că acest din urmă mijloc a fost ales în seara aceasta de Meher Baba.

A doua zi mă pregătesc de plecare. Pentru moment am înghiţit destulă înţelepciune şi afirmaţii profetice. Nu pentru a auzi declaraţii grandilocvente şi mărturisiri de credinţă am venit tocmai în celălalt capăt al lumii. Îmi trebuie fapte şi fapte excepţionale. Îmi trebuie pecetea adevărului, un adevăr palpabil, real. Sunt gata de plecare. Totuşi merg să-mi iau rămas bun de la Meher Baba. Îmi spune că în curând se va afla în cartierul lui general, aproape de Nasik şi mă roagă să vin şi să stau cu el o lună de zile: „Te rog să vii. Când mă vei cunoaşte nu te vei mai îndoi de mine şi atunci vei putea mărturisi lumii în favoarea mea. Şi vei merge şi vei cuceri în numele meu lumea”.

Îi făgăduiesc. În pofida a tot ce este teatral în acest om, întreaga lui poveste merită să fie studiată mai de aproape şi pusă la punct.

V.

După o scurtă şedere la Bombay plec din nou la drum spre Poona, atras de reputaţia bătrânei mahomedane care a avut un atât de covârşitor rol în viaţa lui Meher Baba. Am impresia că această vizită nu va fi timp pierdut. Am cules la Bombay câteva date, unde judecătorul Khandalavalla, care o cunoaşte de cincizeci de ani, mă asigură că dacă această femeie fachir nu are o sută de ani, are în tot cazul nouăzeci şi cinci trecuţi. Discipolii lui Meher îmi spuseseră o sută treizeci. Mici exagerări care nu arată decât fervoarea entuziasmului lor.

Magistratul mi-a povestit pe scurt povestea ei. Este băştinaşă din

Belucistan. A fugit de foarte tânără de acasă şi, după ce a hoinărit la întâmplare multă vreme, a sosit la începutul acestui secol la Poona, oraş pe care nu l-a mai părăsit niciodată. S-a aşezat sub un imens azeradah şi a pretins să stea în orice anotimp, pe orice vreme, fără acoperiş. Vestea sfinţeniei şi a puterilor ei se răspândi cu iuţeală la populaţia mahomedană din împrejurimi şi în scurt timp câştigă încrederea şi veneraţia hinduşilor. Dar pentru că refuza să locuiască sub un acoperiş, admiratorii ei au clădit sub un pom un fel de bungalow de lemn care o feri totuşi de ploi şi furtuni.

Am cerut magistratului să-mi spună ce părere are despre ea. Îmi răspunse că nu se îndoieşte de reala însuşire de fachir a acestei femei. Şi, cum şi el este un parsi ca şi Meher Baba, caut să ştiu câte ceva în plus asupra lui Meher. Dar ce aflu nu este în măsură să-mi schimbe părerea pe care mi-am făcut-o până acum. Apoi îl întreb câte ceva despre Upasani Maharadj, maestrul şi inspiratorul lui Meher. Şi magistratul, un om mai în vârstă şi având o vastă experienţă a vieţii, îmi povesteşte câteva neplăceri pe care le-a avut din pricina acestui Upasani. Voi da aici două exemple:

„Upasani greşea adesea, într-o zi mă chemă la Benares. Mă aflam deci în acest oraş, când presimţiri rele, o stare sufletească, proastă mă îndemnă să plec înapoi la Poona, unde locuia familia mea. Upasani îmi spuse să stau liniştit, căci nimic rău nu s-a întâmplat familiei mele. Două zile mai târziu aflu printr-o telegramă că o cumnată a mea născuse un copil care murise. Altă dată, ginerele meu îi ceru sfatul în privinţa unor operaţiuni bancare pe care voia să le facă. Upasani îl sfătui şi ginerele meu se ruină ascultând de sfaturile lui”.

Judecătorul Khandalavalla e un om drept şi cu păreri independente. Are păreri proaste despre Upasani, dar crede că Meher e un om cinstit, convins de tot ce vorbeşte, dar că toate acesta sunt fantezii, lucruri care nu se sprijină pe nimic.

De îndată ce am ajuns la Poona, mă îndrept spre casa unde locuieşte Hazrat Babajan. O călăuză e cu mine: îmi va folosi şi ca interpret, dacă va fi nevoie. O găsim pe bătrâna femeie pe o străduţă dosnică, und lămpi care ard cu untdelemn luminează alături de becuri electrice. Femeia este întinsă pe un pat jos şi poate fi văzută printr-un gard de lemn care desparte veranda de stradă.

Peste acoperişul care o apără de intemperii pe femeia fachir, se întinde frunzişul unui uriaş azedarah plin de flori albe şi parfumate.

„Trebuie să vă descălţaţi ghetele, îmi spune călăuza, e semn de respect”. Ascult sfatul şi apoi intrăm. Bătrâna femeie e întinsă pe spate, cu capul uşor ridicat pe perne. Albul orbitor al parului contrastează cu faţa tuciurie şi plină de riduri. Mă chinui să-mi adun vocabularul necesar ca să mă prezint. Femeia întoarce capul spre mine; întinde braţul şi îmi apucă o mână într-ale ei; mi- o strânge

uitându-se în ochii mei cu o privire care nu mai aparţine acestei lumi. Pare golită de orice preocupare omenească. Privirea ei mă tulbură. Timp de două-trei minute stă astfel, cu mâna mea într-a ei, fără să vorbească şi privindu-mă fix cu privirea ei din altă lume. Am impresia că privirea aceasta pătrunde în fiinţa mea, în sufletul meu. O senzaţie stranie. Stau nemişcat, fără să ştiu ce fac.

Apoi dă drumul mâinii mele şi îşi trece mâna de câteva ori peste frunte. Se întoarce către călăuză şi spune câteva cuvinte. Omul mi le traduce în şoaptă: „Ai fost chemat în India. În curând vei înţelege". Şi apoi mai silabiseşte o frază pe care nu o pot reproduce, cu toate că sensul mi-a rămas prezent în memorie. Vocea ei e slabă şi cuvintele sunt spuse cu greutate şi rar. E oare posibil ca acest trup sfârşit să fie suportul unui suflet de autentic fachir cu puteri miraculoase? E greu să pricepi puterea sufletului din liniile trupului. Se vede cât de colo că bătrâna poate avea aproape o sută de ani. Mi s-a spus să nu o obosesc, căci e prea slăbită ca să poată vorbi mult.

Mă pregătesc de plecare gândindu-mă că această fiinţă e foarte aproape de moarte şi că privirea ei goală şi pierdută e prevestirea sfârşitului. Spiritul gata să părăsească trupul pare că mai caută încă prin ochi să privească câte ceva dintr-o lume din care va pleca curând.

Reîntors la hotel, caut să recapitulez impresiile avute. Că acest trup sfârşit cuprinde în el o ştiinţă adâncă a sufletelor nu o pot tăgădui. A fost suficient să stau cu ea câteva clipe pentru ca gândurile mele să fie deviate din cursul lor obişnuit şi să trezească în mine sensul misterului care învăluie viaţa noastră pământească în ciuda oricăror descoperiri sau speculaţii ştiinţifice. Văd cu o orbitoare evidenţă că întregul sistem ştiinţific care vrea să ne explice secretele fundamentale ale vieţii nu face decât să zgârie suprafaţa misterului. Dar nu înţeleg cum de au fost suficiente câteva clipe de contact cu bătrâna fachir pentru ca bazele înseşi a încrederii mele mentale şi ştiinţifice să fie zdruncinate.

Caut zadarnic să înţeleg care poate fi sensul cuvintelor ei profetice. Nimeni nu m-a chemat în India; nu am venit oare din propria mea inspiraţie şi voinţă? Abia acum, când scriu aceste rânduri, încep să întrezăresc ce a vrut să spună bătrâna. Într-adevăr, lumea e plină de mister!

Cap. 5 – Pustnicul din Adyar

I.

În săptămâna următoare plec din nou la drum spre sud, prin podişul Deccanului. Trec prin locuri admirabile, dar oameni excepţionali nu întâlnesc. Dar o putere imperioasă, căreia mă supun fără să o înţeleg, mă face să nu stau locului. Câteodată alerg dintr-un loc în altul ca un simplu turist. Şi iată-mă alergând spre Madras, unde doresc să stau mai mult timp, într-un tren, noaptea, înghesuit, neputând dormi şi

căutând să recapitulez roadele culese până acum. Trebuie să recunosc că rezultatul e sărac şi nu mă pot mândri câtuşi de puţin că aş fi descoperit cea mai mică urmă de yoghin; iar speranţa de-a întâlni un Rişi a trecut într-un colţ foarte întunecos al sufletului meu. În schimb mă săturasem de superstiţii înăbuşitoare şi de obiceiuri demodate şi începeam să înţeleg rostul surâsurilor cu care mă priveau prietenii mei din Bombay. Şi astfel îmi dau seama, pentru prima dată, de greutăţile misiunii mele. Oamenii plini de credinţă şi evlavie se găsesc aci berechet, e o faună neînchipuit de variată. Treci prin faţa unui templu plin de credincioşi şi umbra plină de mister a templului îţi pare plină de promisiuni, dar dacă intri, ce găseşti? Adoratori naivi care se roagă lui Dumnezeu scuturând un clopoţel ca să-i atragă mai bine atenţia.

Totuşi sunt mulţumit că am ajuns la Madras, a cărui înfăţişare pestriţă, colorată, mă încântă şi îmi caut o locuinţă la marginea oraşului, un cartier delicios, unde voi fi mai aproape de elementul indigen decât în cartierele europene. Mă aflu tocmai pe strada Brahmanilor, o stradă căptuşită cu o palmă de praf catifelat în care pantofii mei se înfundă. Trotuarele sunt de pământ bătătorit şi sunt la kilometri de orice inovaţie a secolului nostru. Casele spoite în alb au stâlpi care susţin verande deschise. Casa mea are un pridvor de jur împrejur şi în curte se află un puţ din care bea toată lumea din casă.

După câteva străzi în acelaşi stil, începe câmpul plin de verdeaţă pentru reala bucurie a ochilor, care nu se satură niciodată. Fluviul Adyar curge în apropiere. În lungul apei, câţiva palmieri îmi încântă imaginaţia. Cum am o clipă liberă merg să mă plimb pe malurile fluviului, sub umbra palmierilor. Adyarul mărgineşte sudul Madrasului şi apoi se pierde în golful Coromandel. Parcă mă văd într-o dimineaţă, plimbându-mă cu un prieten Brahman pe care l-am cunoscut şi căruia i-am destăinuit scopul călătoriei mele. Deodată mă apucă de braţ:

— Priveşte, îmi spune, îl vezi pe tânărul acela care se îndreaptă spre noi? E un yoghin. Te-ar interesa, dar din păcate nu se poate să-i vorbim.

— Pentru ce?

— Ştiu unde locuieşte, dar n-am văzut om mai rezervat.

Indianul se află acum la doi paşi de noi. E clădit ca un atlet şi pare să aibă treizeci şi cinci de ani. E mai înalt decât sunt de obicei hinduşii. Ce mă izbeşte îndeosebi e faţa lui, care prezintă toate caracteristicile rasei negre: pielea întunecată, nasul lat, buze groase, toate deosebite de caracteristicile rasei ariene. Părul, foarte îngrijit, e strâns în vârful capului într-un coc. Poartă cercei mari şi de o formă neobişnuită. Un şal alb e strâns în jurul corpului lui, iar capătul o trecut peste umăr. Picioarele îi sunt goale. Trece pe lângă noi cu paşi rari, fără să ne privească, cu ochii în pământ ca şi când ar gândi ceva

care îl preocupă adânc. Am impresia limpede că în spatele acestor ochi veghează o inteligenţă vie, dar mă întreb care poate fi subiectul acestei meditaţii pedestre.

O mare dorinţă de-a trece peste barierele care mă despart de acest om mă cuprinde. A trecut de noi şi se îndepărtează.

„Vreau să-i vorbesc. Să ne întoarcem”. Brahmanul se opune:

— Îţi pierzi timpul.

— Putem, în orice caz, să încercăm.

Din nou prietenul meu caută să se opună:

— E atât de puţin sociabil încât noi cei de pe aici, nu ştim aproape nimic despre el. Nici vecinii lui nu ştiu nimic despre el. Crede-mă, mai bine îl lăsăm în pace.

Dar eu m-am şi întors şi brahmanul de voie, de nevoie, mă urmează. Suntem aproape de necunoscut şi mergem paralel cu el, dar el nu ne ia în seamă şi continuă să meargă tot atât de liniştit.

„Spune-i că vreau să-i vorbesc”, îi spun tovarăşului meu, care clătină din cap şi îmi şopteşte: „Nu îndrăznesc”.

Dar gândul că această ocazie va fi pierdută mă invită la îndrăzneală. Nu îmi mai rămâne altceva de făcut, trec peste orice convenţii, şi oprindu-mă în faţa yoghinului îi vorbesc cu greutate căutând în sumarul meu vocabular Hindustan. Omul ridică privirea şi buzele lui schiţează un surâs, dar scutură din cap negativ.

Din dialectul Madrasului, tamilul, ştiu abia câteva cuvinte şi desigur yoghinul nu ştie englezeşte. Dar Brahmanul vede încurcătura mea şi îmi vine în ajutor.

Cu o voce plină de îndoială se scuză de îndrăzneală. Yoghinul nu răspunde, dar privirea lui s-a întunecat, e rece, distant, brahmanul mă priveşte încurcat şi situaţia e din cele mai penibilă. Ce să fac acum? Recunosc că nu e uşor să-l faci să vorbească pe un pustnic. Aceşti oameni nu se bucură de curiozitatea celor din jurul lor şi probabil mai ales a unui străin european care, o dată pentru totdeauna, e clar că nu poate pricepe nimic din subtilităţile doctrinelor Yoga.

Dar acest sentiment de stânjeneală e înlocuit de altul: am impresia că sunt obiectul unei pătrunzătoare cercetări din partea yoghinului. Sunt încredinţat că în spatele indiferenţei lui se ocupă să scurteze cele mai ascunse gânduri ale mele, sau mă înşel? Dar nu mă pot dezbăra de această impresie: sunt ca o mostră sub un microscop. Brahmanul e enervat şi îmi tot face semn să plecăm. Mă supără, dar doresc să mai stau o clipă şi apoi să hotărăsc plecarea şi înfrângerea mea totodată.

Dar în acea clipă yoghinul face un semn; ne arată un palmier din apropiere şi ne invită să luăm loc. Şi el se aşează lângă noi şi spune câteva cuvinte în tamil. Observ că vocea lui este extrem de muzicală, cu toate că e foarte vibrantă.

„Yoghinul spune că e gata să stea de vorbă cu dumneavoastră”. Îmi

traduce tovarăşul meu.

Încep prin a-l întreba cum îl cheamă şi aud ca răspuns o mulţime de silabe, aşa încât trebuie să-l botez cum mi-o veni mai bine ca să pot ţine minte. Cel dinţii nume al lui ar fi fost Brama Sugananda şi încă patru de aceeaşi lungime, dar mă mulţumesc să-i spun Brama.

Dacă i-aş da de fiecare dată toate numele lui, mi-ar trebui un rând întreg din carte. Îi voi spune pur şi simplu Brama. Am spus brahmanului:

— Spune-i, te rog, că mă interesează Yoga, şi că aş dori să mă clarifice asupra acestei doctrine".

Yoghinul face un semn afirmativ şi surâde:

— Văd într-adevăr că aşa e. Să mă întrebe deci Sahib ce doreşte.

— Din ce categorie de yoga faci dumneata parte?

— Sistemul pe care l-am adoptat e acela aşa numit al

„stăpânirii trupului". E cea mai grea yoga. Funcţiunile corpului şi mai ales respiraţia trebuie stăpânite şi controlate. Acest rezultat odată obţinut, stapânirea nervilor şi a creierului nu mai sunt decât o joacă.

— Ce folos îţi aduce asta?

Brama răspunse cu privirea pierdută în vag:

— Sănătatea, voinţa, longevitatea, astea sunt câteva din foloase. Yoghinul care s-a îndeletnicit, printr-un antrenament savant, să-şi stăpânească trupul, capătă o rezistenţă de fier. Durerea nu îl mai atinge. Am cunoscut un yoghin care a fost operat fără anestezie. Un astfel de om poate răbda fără niciun rău frigul cel mai intens. Iau carnetul de note, căci convorbirea va lua o întorsătură interesantă. Brama surâde când mă vede că stenografiez, dar n-are nimic împotrivă.

— Îmi poţi da mai multe amănunte?

— Dacă vrei! Maestrul meu a trăit pe un pisc din Himalaia, acoperit de zăpadă, fără să fie îmbrăcat decât cu o haină de pânză aspră. Poate sta ceasuri întregi într- un loc unde apa îngheaţă imediat şi nu simte frigul. Atât de mare e puterea pe care ţi-o dă yoga.

— Eşti discipolul lui?

— Da, dar încă nu am ajuns la sfârşit, cu toate că lucrez de doisprezece ani fără întrerupere la exerciţiile noastre.

— Totuşi ai ajuns la oarecari rezultate, eşti în posesia unor puteri pe care le-am putea numi extraordinare?

Brama face semn că da, dar, păstrează tăcerea. Mă face din ce în ce mai curios. Mi-e teamă să nu îl supăr, totuşi, îl întreb cu timiditate:

— Îmi dai voie să întreb cum ai devenit yoghin?

La început nu dă niciun răspuns. Suntem toţi trei aşezaţi sub palmieri. Aud ciripitul păsărilor amestecându-se cu pălăvrăgeala maimuţelor care se plimbă prin pomi. Se aude zgomotul misterios al apei.

„Cu plăcere” răspunse deodată Brama. Înţelege, cel puţin aşa cred, că întrebările mele nu sunt o simplă curiozitate, ci că ar cuprinde motive mai adânci. Îşi ascunde mâinile sub şal, privirea stă fixată în depărtări şi începe astfel:

„Eram un copil liniştit şi singuratic; nu îmi plăceau jocurile celor de-o vârstă cu mine şi de aceea preferam să mă plimb singur prin grădini sau pe câmp. Foarte puţini sunt oamenii care ştiu ce se petrece în sufletul copiilor. Trăiam singuratic şi nu eram fericit. La vârsta de vreo doisprezece ani, am auzit din întâmplare vorbind între ei oameni maturi despre yoga. Era întâia dată că auzeam cuvântul yoga, dar a fost de ajuns ca să doresc să ştiu cât mai multe despre acest lucru. Am întrebat mai multă lume şi am găsit cărţi de yoga, aşa că în curând aflasem o mulţime de lucruri interesante asupra yoghinilor. Aşa cum un cal însetat, în pustiu, doreşte apa, spiritul meu dorea cunoaşterea, dar ajunsesem la un punct mort şi mi se părea o imposibilitate să mai înaintez. Deschizând într-o zi, din întâmplare, una din cărţile mele, am dat peste această frază: „Pentru a înainta pe cărare, trebuie să fii discipolul unui maestru; nu există niciun mijloc de a-l găsi decât plecarea”. Aceste cuvinte m-au răscolit. Un maestru! Am înţeles că trebuie să plec în lume să-l caut.

Bineînţeles, ştiam că părinţii nu îmi vor da voie să plec. Am început atunci în mare taină să fac exerciţii respiratorii, aşa cum credeam că e mai bine, după informaţii culese ici şi colo. Aceste practici, în loc să-mi fie de folos, mi-au fost, după cum era de aşteptat, foarte dăunătoare. Nu îmi dam seama cât îmi pot face de rău dacă sunt practicate fără controlul cuiva care ştie. Nerăbdarea mea era însă atât de intensă încât nu aveam timp de pierdut. După câţiva ani, consecinţele se dezlănţuiră şi mi se rupse o venă în creştetul capului, ca şi cum tot răul se adunase în partea cea mai slabă a corpului. Mi-am simţit corpul răcindu-se şi puterile părăsindu-mă în timp ce sângele curgea. Credeam că voi muri. După două ceasuri am avut o vedenie ciudată: mi se păru că văd faţa venerabilă a unui yoghin care îmi spuse: „Vezi în ce hal te-au adus aceste practici interzise profanilor! Aceasta ca să te înveţi minte”. Şi viziunea dispăru. Dar, lucru curios, starea mea se îmbunătăţi din această clipă şi foarte curând m-am făcut bine. Dar priveşte: cicatricea a rămas”.

Brama pleacă uşor capul: într-adevăr, are în creştet un semn foarte vizibil.

„După această nenorocoasă experienţă am lăsat baltă orice exerciţii şi am aşteptat cu răbdare ca legăturile familiale să slăbească. De îndată ce m-am simţit liber, am plecat de acasă şi ani mers în căutarea unui maestru. Ştiam că cel mai bun mijloc de-a cunoaşte valoarea unui om e să stai câtva timp cu el. Sunt oameni cu care într-adevăr am stat câtva timp, dar de fiecare dată m-am întors acasă dezamăgit.

Filosofie câtă doreşti, dar viaţa lor intimă nu avea valoare. Cei mai multi repetau ceea ce citisem prin cărţi, dar nu erau în stare să mă conducă în experienţe trăite. Ori eu eram sătul de vorbărie. Astfel am văzut vreo zece, dar niciunul nu mi s-a părut demn de denumirea de Maestru. Nu pierdeam speranţa şi înfocarea mea tinerească creştea mereu. Într-o zi m-am hotărât să părăsesc cu totul casa părintească şi să plec mai departe, cu orice risc, în căutarea unui maestru. Am plecat. Era a unsprezecea plecare sau pelerinaj. Am mers drept înainte până când am ajuns într-un sat din districtul Tanjore. Coborând la râu ca să mă spăl, am văzut un templu mic, făcut din pietre roşii. M-am uitat înăuntrul lui şi cu uimire am văzut, adunaţi acolo câţiva oameni, aşezaţi în jurul unuia care era aproape gol. Toţi îl priveau cu un respect adânc şi obrazul lui cuprindea ceva misterios şi venerabil. A rămas în prag mut de uimire şi fascinat. Mi-am dat seama că, ce ascultau aceşti oameni adunaţi acolo erau învăţăturile yoga şi că de data asta mă aflam în faţa unui adevărat yoghin, un Maestru aşa cum îmi doream şi nu un pedant încrezut. De ce am gândit astfel, nu aş putea spune.

Deodată ochii noştri se întâlniră. Cedând unui impuls interior, am intrat în templu. Maestrul mă primi cu bunăvoinţă, îmi făcu semn să şed şi îmi spuse: „Ai venit, în sfârşit. De şase luni am primit porunca să te primesc ca discipol”

Într-adevăr, se împliniseră tocmai şase luni de când plecasem. Şi astfel mi-am întâlnit Maestrul.

De atunci l-am urmat pretutindeni pe unde se ducea, Câteodată intra în oraşe, altădată se retrăgea în junglă sau în pădure. De atunci am început să fac rapide progrese. Maestrul meu ora un yoghin cu mare experienţă, cu toate că el adoptase sistemul aşa-zis al

„controlului trupului”. Căci sunt, într-adevăr, mai multe feluri de yoga, ce se deosebesc prin metodă sau practică, dar cel care mi-a fost arătat e singurul care începe prin a se ocupa de corp şi numai pe urmă de suflet. Controlul respiraţiei face parte din această metodă şi o dată am postit timp de patruzeci de zile numai ca să fiu demn de a primi una din puterile ce le conferă această yoga.

Poţi înţelege deci care mi-a fost uimirea când într-o zi maestrul meu a trimis după mine ca să-mi spună: „O

viaţă cu totul izolată de lume nu este încă pentru dumneata. Mergi din nou acasă. Să te însori; vei avea un copil. La vârsta de treizeci şi nouă de ani semne desluşite îţi vor arăta că eşti liber să te reîntorci în pustiu; atunci te vei duce în pădure şi vei practica meditaţia până vei ajunge la ţinta pe care şi-o propune orice yoghin. Abia atunci te vei întoarce la mine. Eu te aştept”.

Am ascultat şi m-am întors în locul meu natal; m- am căsătorit cu o femeie demnă şi credincioasă, care născu un copil întocmai cum îmi

spusese maestrul meu. Dar nevastă-mea a murit curând, apoi părinţii şi rudele mele se prăpădiră, aşa că am venit aici, unde locuiesc la o femeie bătrână care mă cunoaşte de când eram copil. Mă lasă să trăiesc cum vreau şi e foarte discretă, aşa că pot duce viaţa pe care o prescrie disciplina noastră.

Brama tace iar eu sunt într-atât de impresionat încât nu ştiu ce să-l mai întreb. După două, trei minute Brama se ridică şi porneşte cu paşi rari spre casa lui. Brahmanul şi cu mine îl urmăm.

Drumul nostru ne duce printre palmieri graţioşi şi boschete de flori. Râul străluceşte la soare. Un ceas sau două trec. Acum am ajuns din nou în mijlocul locuinţelor omeneşti. Pescari stau în mijlocul apei şi pescuiesc. Păsări colorate dau peisajului o notă de fantezie. O boare uşoară şi îmbălsămată ne mângâie obrajii. La o încrucişare a drumului trebuie, spre marea mea părere de rău, să părăsim râul. Brama se întoarce ca să-şi ia rămas bun de la noi. Eu îi cer voie să ne mai revedem, iar el primeşte. Încurajat, îi cer să mă onoreze cu vizita lui. Şi spre marea uimire a tovarăşului meu, yoghinul făgăduieşte să vină chiar în seara aceea.

II.

Spre seară aştept vizita lui Brama cu o nerăbdare uşor de ghicit. Întrebările pe care doresc să i le pun se frământă în mintea mea. Puţinul ce l-am aflat despre viaţa lui şi felul lui de-a fi mă uimeşte.

De îndată ce servitorul îmi anunţă sosirea lui Brama, mă ridic şi cobor cele câteva trepte ale verandei cu mâinile împreunate în semn de bun-sosit. Cunosc înţelesul acestui gest: „Sufletul meu şi al dumitale sunt una”.

Un european găseşte- mişcarea aceasta ridicolă; dar unui hindus îi place, mai ales din partea unui european. Europenii nu îl fac uşor, cu toate că nu este, de fapt, decât echivalentul strângerii noastre de mână. Pentru mine nu este decât un mijloc prin care îmi exprim bunele mele intenţii şi întotdeauna încerc să respect obiceiurile ţărilor pe unde trec. Nu din spirit de imitaţie, ci din politeţe, şi cred că trebuie să te porţi aşa cum ţi-ar place ca ceilalţi să se poarte cu tine.

Brama mă urmează în sala cea mare şi imediat se aşează cu picioarele încrucişate pe jos, pe parchet.

— Nu preferi să stai pe divan?

Nu, se simte mai bine pe podea. Îi mulţumesc că a venit şi ofer o gustare uşoară pe care o mănâncă în tăcere. După ce a terminat, mă simt dator să-i vorbesc puţin despre mine, tocmai pentru a mă scuza într-un fel de modul în care am intrat cu forţa în viaţa lui. Îi spun cum am plecat spre India. Brama, care până atunci se păstrase într-o totală rezervă, vine spre mine şi îşi aşează mina pe umărul meu:

— Ce bucurie am să aud că în Occident se găsesc oameni ca dumneata! Nu ţi-ai pierdut timpul venind aici şi vei învăţa foarte

multe. E o zi fericită aceasta în care te-am cunoscut. Îmi poţi cere orice şi voi fi mulţumit dacă voi putea să-ţi răspund astfel încât să-ţi fiu folositor. Aceasta bineînţeles, în măsura în care mi-o îngăduie jurământul meu.

Aceste cuvinte sunt pentru mine de bun augur!

Îl întreb imediat despre natura exactă, istoria şi scopul doctrinelor yoga.

Cine ar putea spune când a început yoga? Textele sfânte spun că au fost date de zeul Siva prin revelaţie înţeleptului Gheranda. Înţeleptul Marteyanda o culese de pe buzele acestuia şi de atunci, neîntrerupt, a fost transmisă din gură în gură, nepătată, până în timpurile noastre, de mii de ani. Câte mii de ani, nu ştim, totuşi credem că din toate felurile de yoga, aceasta e cea mai veche. Omenirea era atât de decăzută în timpurile acelea, încât zeii s-au văzut nevoiţi să le dea o yoga care se adresa întâi corpului. Această yoga nu este de obicei înţeleasă decât de adepţi care au practicat-o serios, oamenii obişnuiţi neputând avea asupra ei decât idei greşite. Dar cum aceşti adepţi sunt din ce în ce mai rari, cele mai prosteşti interpretări, cele mai caraghioase contorsiuni ne sunt atribuite. Du-te la Benares şi vei găsi oameni care îşi petrec zilele pe un pat cu cuie, în altă parte pe alţii care îşi ţin mina ridicată până la atrofie, până ce unghiile sunt de câţiva centimetri. Ţi se va spune pe nedrept că aceştia sunt oameni care practică yoga trupului. Aceşti oameni fac de râs noţiunea de yoga. Scopul nostru nu e de-a chinui trupul ca să uimim lumea. Cei ce fac aşa sunt nişte bieţi oameni care au auzit câte ceva şi care deformează aceste practici lucrând împotriva firii şi câştigând în schimb admiraţia mulţimii de gură cască, care îi respectă şi îi hrănesc.

— Sunt oare atât de vrednici de mustrare? Dacă yoghinii cei adevăraţi sunt atât de rari şi se ascund în aşa măsură, e firesc să se întâmple asemenea încurcături.

Brama înalţă din umeri.

— Crezi că un Rajah îşi lasă giuvaerele în văzul şi la îndemâna mulţimii? Şi ce comoară pe lume poate fi comparată cu ştiinţa, comoara noastră? Acela care aspiră cu adevărat să găsească această ştiinţă se va osteni să o caute. E singurul mijloc, dar e un mijloc care nu dă greş. Textele noastre ne cer mereu neobosite tăcerea, păstrarea secretului, şi Maeştrii noştri nu le dezvăluie decât acelor discipoli care au trecut prin probe suficiente şi care au stat cu ei ani de zile. Yoga noastră o cea mai tainică tocmai pentru că e plină de primejdie, nu numai pentru discipoli, ci şi pentru profani. Crezi că mă simt îndreptăţit să-ţi dezvălui altceva decât noţiuni elementare şi aceasta cu multă băgare de scamă?

— Înţeleg.

— Totuşi există o parte din ştiinţa noastră despre care îmi este

îngăduit să vorbesc mai uşor. Este metoda pentru început, cu ea întărim voinţa începătorilor, tot ea le dă o mai mare sănătate care-i face în stare să înceapă apoi practicile mai grele.

— A, aceasta ar fi foarte interesant de ştiut şi în Europa.

— Aveam o sumă de vreo douăzeci de exerciţii care nu au alt scop decât să întărească corpul, să vindece sau să prevină diferitele boli. Unele exerciţii constau în atitudini care provoacă o apăsare pe centrii nervoşi, care la rândul lor afectează anumite organe cu funcţionarea defectuoasă şi ajută astfel la vindecarea lor.

— Întrebuinţaţi şi medicamente?

— Câteodată anumite ierburi pe care le culegem când luna e în creştere. Dar mai avem patru serii de exerciţii sau metode care sunt destinate menţinerii sănătăţii trupeşti. Întâi învăţăm arta de-a ne odihni, care e alcătuită din patru exerciţii şi linişteşte nervii. Apoi învăţăm cum să stăm întinşi, prin exerciţii care nu sunt decât o încercare de-a imita animalele când se odihnesc. Şi în al treilea rând curăţăm cu desăvârşire trupul prin metode care vă vor părea desigur ciudate, dar cu efecte minunate. Şi în sfârşit, practicăm arta de-a respira şi controlul respiraţiei.

— Îţi voi arăta câteva care nu sunt niciun secret, îmi spuse Brama surâzând. Încep prin poziţia odihnei. În această privinţă putem învăţa foarte multe de la pisici. Maestrul ne atrage atenţia asupra graţiei, felului desăvârşit în care se odihneşte acest animal. Vă închipuiţi că ştiţi să vă odihniţi, dar nu este adevărat.

Vă aşezaţi o clipă pe un scaun, vă legănaţi într-o parte şi alta, mişcaţi picioarele, sunteţi veşnic în mişcare. S-ar părea, poate, că e vorba de odihnă, dar spiritul dumneavoastră rămâne activ şi gândurile se precipită unul după altul. Şi-i mai spuneţi odihnă? Eu i- aş zice mai degrabă o formă atenuantă a activităţii.

— Recunosc că nu m-am gândit niciodată…

— Animalul ştie să se odihnească, dar puţini oameni posedă această ştiinţă. Animalul este condus de instinct, omul de raţiune. Dar omul, în acelaşi timp, şi-a pierdut controlul gândurilor, aşa încât nervii şi corpul nu i se pot odihni.

— Şi care ar fi soluţia?

— Primul lucru ar fi să vă învăţaţi din nou să staţi jos aşa cum stau orientalii. Or fi bune scaunele pentru clima nordică, totuşi ar trebui să nu le folosiţi, mai ales în perioada preparatorie la yoga. Felul nostru de-a şedea procură adevărata odihnă. Luaţi un covoraş pe care să vă, puteţi aşeza fie lingă perete, cu spatele rezemat, fie lingă un fotoliu sau o mobilă care vă poată sluji drept sprijin. Apoi încrucişaţi picioarele. Nu faceţi niciun efort. Acesta ar fi primul exerciţiu: să stai aşezat astfel şi căutând să dai corpului o destindere cât mai mare. De la sine respiraţia se răreşte, se împuţinează. În acelaşi timp trebuie

gonită din gând orice grijă materială şi căutată o imagine plăcută: o floare, un peisaj, ca gândurile să se lege de ea.

— Cobor de pe scaunul meu şi mă aşez pe podea în faţa lui Brama în poziţia descrisă.

„Bine, e foarte bine. O singură greşeală: doar spinarea trebuie să fie ţinută cât mai dreaptă. Acum am să-ţi arăt alt exerciţiu".

Brama ridică genunchii spre bărbie păstrând picioarele încrucişate, dar mai îndepărtate de corp.

„Această poziţie e foarte odihnitoare, mai ales după ce ai stat în picioare. Caută numai ca toată greutatea corpului să fie cât mai spre spate. Acest exerciţiu să-l practici ori de câte ori te simţi obosit, căci are acţiune liniştitoare asupra anumitor centri nervoşi importanţi".

— În orice caz, tot ce îmi spui e cât se poate de simplu.

— Tocmai pentru a şti să te odihneşti trebuie mai întâi să te fereşti de orice încordare. Exerciţiile cele mai simple dau rezultatele cele mai bune. Întinde-te pe jos, cu călcâiele întoarse spre afară, mâinile deschise de-a lungul corpului. Destinde toţi muşchii, închide ochii. Lasă-te greu pe pământ. Acest exerciţiu nu poate fi făcut în pat, căci niciodată şira spinării nu ar fi destul de dreaptă, ci pe covor, sau pe podea. În aceasta atitudine forţele naturii ajută să te refaci. Cu timpul te vei obişnui şi vei putea sta aşa până la un ceas. Dar nu uita că odihna muşchilor este condiţia prealabilă a odihnea spirituale.

— De fapt, aceste exerciţii nu sunt decât câteva feluri deosebite de-a sta liniştit.

— Şi crezi că este puţin lucru? Voi, occidentalii, nu puteţi oare preţui decât activitatea? Odihna nervilor nu are valoare? La temelia doctrinei yoga este odihna, dar cred că nu numai noi, yoghinii. Avem nevoie să ştim să ne odihnim.

În această privinţă sunt gata să-i dau dreptate lui Brama. „Ajunge pentru astă-seară. Trebuie să plec".

Îi mulţumesc şi îi rog să continuie altă dată lecţiile.

„Mâne dimineaţă voi fi la marginea râului".

Îşi stringe şalul în jurul umerilor, încrucişează palmele în semn de rămas bun şi dispare lăsându-mă uimit de această plecare bruscă.

L-am întâlnit adesea pe acest yoghin Aşa cum mi-a spus, mergeam la marginea apei unde are obiceiul să se plimbe, dar mai ales îmi plăcea când venea seara la mine acasă. Aceste ore îmi sunt nespus de agreabile şi mă fac să pătrund mai bine în ştiinţa lui, căci am observat că se lasă mai uşor convins să vorbească în orele calme ale nopţii când lumina blândă a lunii ne învăluie.

Într-o zi îl întreb despre un lucru care mă intrigă de mult. Ştiam că rasa hindusă este tuciurie, or pielea lui Brama e aproape neagră, iată răspunsul lui; se trage dintr-un popor băştinaş care e considerat ca fiind rasa autohtonă a Indiei. Când năvălitorii arieni au coborât, acum

mai multe mii de ani, munţii din nord-vest şi au ajuns în câmpie, s-au ciocnit cu dravidienii care au fost siliţi să coboare spre sud. Aceşti dravidieni au format, până în zilele noastre, un popor aparte. Pur şi simplu au asimilat numai religia învingătorilor lor. Soarele arzător al tropicelor a colorat în aşa fel pielea lor, încât anumiţi etnologi au putut crede că se trag, din vreun trib african oarecare. Ca şi în epoca în care dravidienii era stăpânii netăgăduiţi ai Indiei, ei poartă şi azi părul lung şi legat într-un coc în vârful capului, întocmai cum şi-au păstrat neatins dialectul tamil pe care îl vorbesc.

Brama e convins că cuceritorii Indiei au învăţat doctrinele yoga tocmai de la aceşti dravidieni, că şi multe alte lucruri. Dar hinduşii de cultură, cu care din întâmplare am discutat despre aceste lucruri şi cărora le-am împărtăşit aceste pretenţii, au găsit această teorie absurdă; las altora în grijă să rezolve această problemă.

Neavând intenţia de-a scrie în acest volum o teză asupra culturii fizice, mă voi mărgini să descriu numai câteva dintre exerciţiile care mi s-au părut mai importante. Cele vreo douăzeci de posturi pe care Brama mi le arată la umbra palmierilor sau în cadrul mai prozaic al locuinţei mele, cer astfel de contorsiuni încât vor părea unui occidental ridicole sau cu neputinţă de făcut, dacă nu chiar şi una şi alta. Una din ele constă în a te legăna pe genunchi, cu tălpile picioarelor întoarse dedesubt, sau a legăna întregul corp pe extremităţile degetelor. Alta, în a duce braţele spre spate aducând mâinile spre faţă. Alta contorsionează toate membrele într-un fel de nod foarte complicat. În alta, picioarele sunt petrecute pe după gât şi pe umeri: sunt adevărate acrobaţii. Alt grup de mişcări are ca efect să întoarcă trunchiul şi să-i dea forme care mai de care mai ciudate. Privindu-l pe Brama care execută aceste exerciţii, încep într-adevăr să-mi dau seama cât de grea poate fi yoga.

— Există multe exerciţii de felul acesta?

— Optzeci şi patru în yoga controlului trupului, dar eu nu cunosc decât şaizeci şi patru.

Vorbind, se aşează într-un fel cu totul neobişnuit şi pare că stă cât se poate de confortabil, aşa cum aş sta eu, de exemplu, într-un fotoliu; aceasta pare să fie postura lui favorită. Nu este greu de executat însă, cel puţin aşa o găsesc eu, nu prea e confortabilă. Piciorul stâng este îndoit de la genunchi până atinge coapsa dreaptă, călcâiul piciorului drept este subpus aşa încât întregul corp se sprijină pe el.

— La ce e bun acest exerciţiu?

— Urmat de anumite alte exerciţii respiratorii, yoghinul care îl practică se simte întinerit.

— Şi care este exerciţiul respiratoriu?

— Nu mi-e îngăduit să-l spun.

— Dar cu ce scop toate acestea?

— Simplul fapt de-a sta nemişcat în anume poziţii ţi se poate părea fără importanţă, dar nu este aşa. Concentrarea voinţei pentru a executa aceste exerciţii trezeşte în noi puteri nebănuite care sălăşluiesc adormite în trup. Aceste forţe fac parte din secretele naturii, dar nu sunt cu desăvârşire dezvoltate decât dacă sunt în legătură cu exerciţii respiratorii, căci respiraţia are mari puteri specifice. Deşteptarea acestor puteri este, la drept vorbind, adevăratul scop al yoghinului, dar mai ales avem şi alte exerciţii care nu urmăresc decât să vindece sau să purifice trupul de toată necurăţenia lui. Nu este şi acesta un lucru im portant? Alte posturi au ca scop înfrângerea simţurilor, a spiritului, a sufletului, căci este un fapt recunoscut că, în măsura în care trupul influenţează sufletul, în aceeaşi măsură sufletul influenţează trupul. Pe treptele cele mai înalte ale yoga, când este vorba ca sufletul să stea ore întregi în extaz şi meditaţie, poziţia trupului nu este indiferentă, căci dacă este bine aşezat, lasă spiritul liber şi nu îl stânjeneşte cu nimic. La toate acestea adaugă binefacerile pe care le procură această constrângere a voinţei de-a reuşi să execuţi zilnic astfel de exerciţii.

— Dar pentru ce toate contorsiunile acestora?

— Dumneata ştii că centrii nervoşi sunt aşezaţi în câteva puncte ale corpului. Fiecare postură apasă pe un centru nervos. Prin influxul nervos putem, de asemenea, să influenţăm diferitele organe, chiar evoluţia gândurilor noastre. Aceste mişcări, contorsiuni cum le numeşti dumneata, ne îngăduie să acţionăm asupra diferiţilor centri nervoşi, pe care altfel nu i-am putea atinge".

Încep să pricep oarecum principiile acestei yoga, care nu este, la bază, decât educaţia fizică. Sunt curios să ştiu cum o compară cu gimnastica noastră occidentală.

— Nu cunosc metodele dumneavoastră occidentale, dar am văzut soldaţi albi care se antrenau pe un câmp de exerciţii lingă Madras şi mi s-a părut că înţeleg scopul instructorilor. Mi s-a părut că în primul rând ei caută să-şi întărească musculatura, pentru că îmi închipui că dumneavoastră, doriţi să obţineţi mai întâi activitatea, munca fizică. De aceea lucraţi mai ales la mişcările membrelor. Nu mă îndoiesc de folosul unei astfel de metode pentru ţările dumneavoastră occidentale.

— Care ar fi, după dumneata, diferenţa principală?

— Exerciţiile noastre nu sunt, de fapt, decât nişte

„atitudini" şi ele nu cer nicio mişcare odată ce atitudinea a fost obţinută în loc să căutăm o mărire a forţei noastre de acţiune, noi căutăm mai degrabă o rezistenţă a răbdării.

Oricât de însemnată ar fi în ochii noştri puterea fizică, totuşi pe noi ne interesează mai întâi energia care mişcă muşchii. Când spun că dacă laşi toată greutatea corpului pe umeri într-un anume fel o să provoci un aflux al sângelui la cap, care va spăla creierul, va linişti

nervii şi va vindeca anumite slăbiciuni fizice, poţi încerca şi repeta acest exerciţiu astfel încât probabil vei întări muşchii care intră în joc, dar nu vei reuşi să obţii binefacerile pe care le va avea un yoghin care va executa exerciţiul aşa cum este prescris de yoga.

— Cum îl va executa?

— Foarte încet, cu atenţie, cu răbdare şi rămânând aşa, nemişcat câteva minute. Te rog să studiezi poziţia aceasta aşa-zisă de ansamblu.

Se întinde pe spate, cu picioarele lipite şi mâinile de- a lungul corpului. Ridică picioarele în sus, cu genunchii întinşi, până formează cu pământul trei sferturi de unghi drept. Ridică trunchiul, cu mâinile cu coatele rezemate de pământ. În această poziţie corpul e complet ridicat, trunchiul şi şoldurile verticale, pieptul atinge bărbia, mâinile susţin trupul. Toată greutatea se sprijină pe umeri şi pe ceafă. După cel puţin cinci minute, yoghinul se îndreaptă din această poziţie şi îmi explică foloasele ei:

„Această postură face ca tot sângele să meargă spre creier prin simplul efect al greutăţii lui, pe când în poziţia obişnuită, verticală, sângele este trimis la creier prin mişcările inimii, care lucrează ca o pompă. Această poziţie pe care ţi-am arătat-o e liniştitoare pentru creier şi nervi. Practicarea ei aduce o foarte rapidă refacere în toate cazurile de surmenaj cerebral oamenilor care lucrează cu mintea, savanţi, studenţi. Dar nu numai acesta este efectul exerciţiului. El fortifică şi organele sexuale, dar acest exerciţiu nu are efect decât dacă este executat aşa cum trebuie şi nu în grabă, cum se face totul în Occident.

— Dacă te înţeleg bine, vrei să spui că diversele atitudini păstrează corpul într-o stare de echilibru şi linişte, pe când exerciţiile noastre, prin însăşi violenţa lor, nu îi aduc decât agitaţie.

— Întocmai.

Alt exerciţiu ar fi, cu puţină răbdare, mai la îndemâna mea: yoghinul, aşezat, cu picioarele întinse, ridică braţele deasupra capului şi îndoaie primele falange ale degetelor, care formează astfel un cârlig. Îşi apleacă trunchiul expirând aerul şi îşi apucă degetele picioarelor în mâini. Apoi apleacă încet capul până când se află între braţele întinse şi până ce fruntea atinge pulpele. Stă aşa câtva timp, apoi revine la poziţia obişnuită.

— Nu trebuie să te încăpăţânezi şi să vrei să izbuteşti din prima clipă. Îţi vor trebui poate săptămâni, dar odată ajuns la perfecţiunea executării, îl vei putea întrebuinţa ani de zile.

Aflu că acest exerciţiu întăreşte coloana vertebrală: uşor de ghicit, că, având o acţiune asupra coloanei vertebrale, uşurează multe tulburări nervoase; şi că are o influenţă miraculoasă asupra circulaţiei sângelui.

În exerciţiul următor Brama, tot aşezat, îndoaie picioarele până

când tălpile se găsesc sub corp, se răstoarnă pe spate până ce umerii ating pământul. Încrucişează braţele sub cap şi atinge cu fiecare palmă omoplatul opus. Păstrează câteva minute această poziţie, care nu e câtuşi de puţin dizgraţioasă. Centrii nervoşi ai gâtului, ai umerilor şi ai picioarelor sunt influenţaţi binefăcător prin acest exerciţiu, care este de asemenea binefăcător pentru coşul pieptului.

Occidentalul este atât de obişnuit să-l considere pe indian ca un minus habens, ca un produs decăzut al unui climat prea fierbinte şi al unei hrane sărăcăcioase, încât nu va afla fără mirare de existenţa în India a unei metode milenare de cultură fizică, o metoda dintre cele mai bine puse la punct. Că metodele noastre europene au căpătat o valoare practică indiscutabilă nu tăgăduieşte nimeni, dar este oare de ajuns ca să concludem că sunt perfecte şi că ultimul cuvânt a fost spus în această materie? Nu se ştie dacă studiind metodele orientale nu s-ar putea scoate din învăţământul tradiţional yoga anumite practici care par demodate şi care, în realitate, ar îmbogăţi cunoştinţele noastre asupra corpului omenesc şi ne-ar duce astfel cu un pas înainte spre o viaţă mai sănătoasă?

Trebuie să recunosc însă că numai vreo douăsprezece din aceste poziţii pot fi folosite cu uşurinţă, celelalte, care cer contorsiuni prea complicate, ar rămâne numai pentru oameni tineri şi entuziaşti.

Brama e de aceeaşi părere.

— Am muncit zilnic timp de doisprezece ani. Atâta timp de perseverenţă mi-a trebuit ca să pot executa cele şaizeci şi patru de posturi pe care le cunosc. Şi am avut norocul să încep de tânăr, căci un om matur nici nu le- ar putea încerca fără pericol. Oasele şi muşchii sunt prea înţepenite şi totuşi şi aşa se poate ajunge la rezultate frumoase.

Sunt convins, totuşi îmi dau seama că trebuie o răbdare de fier ca să poţi reuşi. Acrobaţii nu au succes decât dacă încep din fragedă copilărie. Yoghinii care vor să ajungă la rezultate totale trebuie să înceapă înainte de adolescenţă. Sunt de părere că un european la douăzeci şi cinci de ani nu ar putea face nimic. Brama o de altă părere. El crede în succes de îndată ce există o mare răbdare, dar crede că într-adevăr, pentru europeni munca e mai dificilă.

— De copii ne-am obişnuit cu aşezarea aşa zisă orientală şi care este realmente binefăcătoare. Vrei să vezi?

I Brama se aşeză în aşa-zisa poziţie a lui Buddha. Aşezat cu corpul foarte drept şi picioarele îndoite, aşa încât piciorul stâng să fie peste piciorul drept iar piciorul drept sub şezut. Este un fel de a şedea bine echilibrat, estetic şi merită să fie încercat.

Încerc deci: sunt răsplătit prin durerea pe care o resimt numaidecât în gleznă. Nu prea merge! Brama mă încurajează cu un surâs plin de bunăvoinţă, dar prefer să amân încercarea.

— Ai încheieturile cam anchilozate. Trebuie să ţi le masezi cu uleiuri. Scaunele au dat membrelor dumitale o obişnuinţă care va fi greu de înlocuit. Dar trebuie să încerci zilnic şi vei reuşi.

Îmi îngădui să mă îndoiesc de acest lucru.

— Să nu spui că nu se poate. Succesul vine de cele mai multe ori când te aştepţi mai puţin.

— Dar e un adevărat chin!

— Va fi din ce în ce mâi uşor şi la urmă ţi se va părea firesc să şezi aşa.

— Admit; dar merită, într-adevăr, atâta caznă?

— Cum aşa! Poziţia „lotus”, cum o numim, e atât de importantă în ochii noştri, încât niciun începător nu poate să nu ştie: aceasta este poziţia yoghinului când meditează. Dă o bază fermă corpului aşa încât, dacă se întâmplă ca yoghinul să intre pe neaşteptate în extaz, să nu cadă şi să nu se lovească, cu toate că de obicei starea de extaz e o stare pe care yoghinul şi-o procură când vrea. Dacă trupul este prost aşezat, spiritul se enervează, se tulbură şi nu poate realiza nimic. Poziţia

„lotus” te ajută să te poţi concentra şi astfel aşezaţi facem şi cele mai multe exerciţii respiratorii. Aceste două lucruri redeşteaptă flacăra adormită a spiritului: când această flacără se trezeşte, sângele este distribuit în tot corpul cu o vigoare reînnoită, în timp ce o forţă nervoasă soseşte spre anumiţi centri nervoşi importanţi.

Nu pot decât să mă declar mulţumit de tot ce am auzit şi convorbirea noastră se termină aici.

Brama mi-a arătat atâtea mişcări de nedescris, încât nu mă mai îndoiesc de puterea lui de a-şi stăpâni corpul. Ce occidental ar avea destulă răbdare să fi ajuns să le execute? Ce occidental ar avea măcar timpul să li se dedice?

Cap. 6 – Yoga învingătoare a morţii

I.

Brama doreşte să merg la el în vizită. În realitate, el nu locuieşte într-o casă, ci într-o colibă pe care şi-a clădit-o singur cu mâinile lui, ca să aibă mai multă independenţă.

Cu plăcere, mărturisesc într-o după-amiază, merg la el. Casa e într-o stradă prăfuită şi sărăcăcioasă. Mă opresc o clipă în faţa zidurilor ei spoite cu var; unicul etaj e construit din lemn, ferestrele ieşite-în afară amintesc de casele din evul mediu; împing uşa grea care scârţâie din ţâţâni. O bătrână cu surâs de mamă mă primeşte înclinându-se de mai multe ori în faţa mea. Mă duce prin casă, trecem prin bucătărie şi ieşim în grădină.

Primul lucru care îmi atrage atenţia este un ficus uriaş care adăposteşte sub frunzişul lui un puţ cu cumpănă. În partea cealaltă a copacului şi destul de aproape ca să se bucure de umbră, se află coliba. E o construcţie uşoară, făcută din bârne de bambus şi acoperită cu paie.

Bătrâna, a cărei faţă e tot aşa de neagră ca şi a lui Brama, este vizibil emoţionată de vizita primită şi un val de cuvinte se îndreaptă către colibă. O voce muzicală pe care o cunosc bine îi răspunde din interior, uşa cabanei se deschide încet, yoghinul apare în prag şi mă pofteşte în coliba lui cu multă politeţe. Nu închide uşa şi femeia rămâne în prag câteva minute, cu privirea aţintită la mine şi plină de o fericire vădită.

Coliba e aproape goală. Un divan înconjoară peretele. E fără perne. Într-un colţ, o bancă primitivă. O oală de aramă e atârnată de tavan, de o bârnă, cu o sfoară. O rogojină mare e întinsă ee jos.

— Şezi, îmi spune Brama. Să ne ierţi, nu avem scaune.

Suntem deci ghemuiţi pe jos, Brama, eu şi un tânăr care vine pretutindeni cu mine şi îmi foloseşte drept tălmaci. Bătrâna se îndepărtează şi apoi se întoarce, după câteva clipe, cu o oală plină de ceai fierbinte; o aşează pe o pânză care va servi drept masă. Pleacă iar şi se întoarce cu pesmeţi, portocale, banane aşezate pe tăvi de alamă. Dar înainte de-a începe această gustare plăcută, gazda mea îmi oferă o ghirlandă de flori galbene şi mi-o trece pe după gât. Protestez, căci ştiu că obiceiul acesta indian este rezervat numai persoanelor de înaltă distincţie şi niciodată nu am avut asemenea pretenţii.

„Frate, îmi spune Brama surâzând, dumneata eşti primul european care ai trecut pragul casei mele, cel dintâi care îmi devine prieten. Onorându-te astfel, nu facem decât să-ţi exprimăm, doamna şi cu mine, bucuria pe care o resimţim văzându-te printre noi”.

Zadarnic încerc să mai protestez, căci mă forţează să rămân cu acea coroană de flori atârnată de gât. Norocul meu că nu e niciunul dintre prietenii mei din Europa prin apropiere să mă zărească!

Bem ceaiul şi mâncăm fructe stând de vorbă. Brama îmi spune că a

construit coliba şi mobilierul cu mâinile lui.

Pe banca de lemn din colţ sunt o mulţime de foi de hârtie care mă fac foarte curios. Observ că hârtia e de culoare trandafirie şi că e scrisă cu cerneală verde. Brama îmi dă un mănunchi şi recunosc cu uşurinţă caracterele tamil, dar studentul cu care am venit se uită cu atenţie la ele şi se vede că nu le poate citi, îmi explică cum că ar fi scrise în tamilul antic, care era limba cultă acum câteva secole, dar că în ziua de azi nu mai este cunoscut decât de câţiva erudiţi şi că prezintă, faţă de tamilul modern, mari dificultăţi.

„Scriu acestea noaptea, îmi spune Brama. Sunt sentinţe scurte care rezumă experienţele mele în yoga, sau câteodată adevărate poeme în care îmi exprim sentimentele de credinţă. Câţiva tineri care vor să se considere discipolii mei vin câteodată aici şi le citesc”.

Spunând acestea, Brama ia o foaie împodobită cu un gust copilăresc, scrisă cu cerneală roşie şi verde şi legată cu o fundă verde şi mi-o dă surâzând:

„Am scris aceasta special pentru dumneata”.

Interpretul îmi spune că este un poem de optzeci şi patru de versuri care încep şi se sfârşesc cu numele meu. Caută să mai descifreze câte ceva şi îmi spune că este un mesaj pe care Brama mi l-a adresat, dar că nu-i în stare să mi-l traducă. În orice caz, acest dar mă incintă ca primul semn prietenesc primit de la un adevărat yoghin.

După acest schimb de politeţe, bătrâna pleacă din încăpere, iar noi intrăm în subiecte de conversaţie mai serioase. Readuc vorba despre acele exerciţii respiratorii ale yoghinilor, despre care se spun atâtea şi pe care le înconjură yoghinii cu atâta mister. Brama îmi spune numaidecât că îi este cu neputinţă să-mi destăinuie mai mult decât până acum, dar că e gata să discute cu mine despre teoria generală a lucrului.

„Natura a fixat la 21.600 de ori numărul respiraţilor între două răsărituri de soare. O respiraţie prea repede, zgomotoasă, agitată, iuţeşte acest ritm şi deci scurtează viaţa. O respiraţie adâncă şi liniştită economiseşte şi deci prelungeşte viaţa. Schimburile respiratorii economisite ajung să formeze o importantă rezervă care înseamnă ani întregi de viaţă. Yoghinii respiră deci mai lent ca oamenii obişnuiţi şi nu se simt de aceea mai prost, dar nu pot să-ţi destăinuiesc mai mult fără a călca jurămintele noastre”.

Această rezervă mă mâhneşte. O ştiinţă pentru care depui aşa de mare trudă ca să o ţii secretă trebuie să fie de mare valoare şi e firesc să o ferească de aviditatea profanilor curioşi… Dar dacă mă socotesc printre aceştia din urmă la ce bun din parte-mi atâta strădanie?

Brama urmează:

— Maeştrii noştri au cheia misterelor respiratorii. Ştiu că respiraţia şi circulaţia sunt în strânsă legătură; mai ştiu că spiritul e în directă

legătură cu ele; au astfel secretul de-a putea deştepta o conştiinţă spirituală acţionând pe respiraţie. Trebuie spus că respiraţia nu este decât suportul material al unei alte forţe care e viaţa însăşi, şi care se ascunde, nevăzută, în toate organele noastre vitale. Încercăm, într-o oarecare măsură, să controlăm acest curent nevăzut. Când forţa aceasta părăseşte corpul, respiraţia se opreşte şi atunci se întâmplă ceea ce numim noi moartea. Controlul respiratoriu ne îngăduie într-o oarecare, măsură să controlăm acest curent nevăzut. Dar dacă am ajunge să controlăm chiar şi mişcările inimii, nu trebuie să-ţi închipui că acest control al trupului este scopul final al înţelepţilor noştri.

Momentan îmi este indiferent ce au vrut aceşti înţelepţi, acum sunt prins de una din frazele auzite:

— Puteţi într-adevăr controla mişcările inimii?

— Da, organele noastre vegetative, inima, stomacul, rinichii, au fost silite din partea noastră la o anumită supunere.

— Cum aţi obţinut-o?

— Prin acţiunea voinţei în îmbinarea cu exerciţii apropiate. Bineînţeles, aceste exerciţii fac parte dintr-o yoga superioară. Sunt foarte grele şi puţini sunt adepţii care reuşesc să le execute. Mulţumită acestor exerciţii eu însumi am ajuns să controlez mişcările muşchiului cardiac şi acţionând asupra inimii, să controlez şi celelalte organe.

— Lucrul mi se pare extraordinar!

— Crezi? Uite, aşează-ţi mâna în dreptul inimii mele.

— Aştept câteva minute şi nu simt nimic deosebit. Apoi. Încet, simt bătăile inimii încetinindu-se. Sunt din ce în ce mai încete şi eu sunt cuprins de un fior de teamă când simt bătăile inimii încetând complet. Număr: acest fenomen durează mai mult de şapte minute. O halucinaţie? Dar nu, văd că sunt complet treaz. Mă simt uşurat când bătăile inimii reîncep, ca şi cum inima ar fi renăscut. Dar numai după câteva minute Brama deschide ochii.

— Ai simţit?

— Da, foarte clar.

Ce mai născoceşti acum? Într-adevăr, Brama, ca şi cum ar fi citit în gândurile mele, îmi spune:

— E un fleac în comparaţie cu ce poate maestrul meu. El poate să izoleze o arteră şi să oprească acolo circulaţia. Eu însumi am ajuns la oarecari rezultate în această direcţie, dar nu pot face ce face el.

— Poţi să-mi arăţi?

Îmi întinde mâna şi mă roagă să simt pulsul. Simt întâi cum bate şi apoi cum se opreşte. Aştept cu grijă să reînceapă să bată. Trec unul, două minute în care timp sunt conştient de fiecare secundă care trece. Trei minute… la trei minute şi jumătate simt cum pulsul reîncepe evident. Tensiunea scade şi pulsul redevine normal.

— Ce lucru ciudat… murmur fără voia mea.

— Fleacuri, îmi răspunde Brama, fără cea mai mică îngâmfare.
— Vrei să-mi arăţi şi alte lucruri? Brama se codeşte:
— Bine, dar va fi ultimul lucru. Acum am să-mi opresc respiraţia.
— Să nu mori, îi spun speriat, dar Brama râde cu poftă.
— Pune-ţi mâinile sub nările mele.

Ascult ordinul. Simt desluşit în palma mea suflul cald al respiraţiei. Brama se înţepeneşte într-o rigiditate de marmură. A închis ochii. Va intra în extaz?

Nu îndrăznesc să mişc mâna. Încet, răsuflarea scade şi apoi se opreşte. Supraveghez nările, pieptul: nicio mişcare, niciun semn exterior nu se mai vede. Acestea nu sunt dovezi absolute, ştiu, aş vrea să găsesc altă modalitate de control. În odaie nu există oglindă, dar găsesc o farfurioară de metal lucios. Să încerc. I-o pun sub nări, în faţa buzelor. Niciun fel de boare nu pătează suprafaţa metalului… Nu îmi vine a crede ochilor! În această casă banală, în oraşul adormit, am descoperit oare ceva cu totul original, ceva ce ar merita să fie studiat de către savanţii europeni! Evidenţa este aici, orbitoare. Yoga nu este un basm.

Când Brama se trezeşte din această aparentă catalepsie, pare obosit.

— Eşti mulţumit? mă întrebă cu un surâs care însă, de data asta, e puţin ostenit.

— Mai mult decât mulţumit, însă nu văd cum aş putea înţelege.

— Nu am dreptul să-ţi explic. Reţinerea voită a respiraţiei nu este îngăduită decât adepţilor înaintaţi în yoga. Poate pare o nebunie europenilor, dar pentru noi are mare importanţă.

— Totuşi se spune, învăţăm în şcoli, că omul nu poate trăi fără să respire. Bănuiesc că aceasta nu este o nebunie?

— Nu, dar este neexact. Eu pot să-mi reţin respiraţia timp de două ceasuri, dacă îmi convine. O fac adesea şi nu am murit după cum vezi.

Toate acestea Brama mi le spune cu surâsul pe buze.

— Drept să-ţi spun, nu înţeleg; toate acestea întrec putinţa mea de a pricepe. Poate îmi spui câte ceva din această teorie.

— Da. Putem să ne gândim la câteva animale; ţi-am spus că este una din metodele favorite ale maestrului meu. Un elefant care respiră mult mai rar ca o maimuţă trăieşte şi mai mult; tot astfel şi unele reptile mari, în comparaţie cu câinele de pildă. S-ar putea deduce că există un raport între funcţia respiratorie şi longevitate. Dar să mergem mai departe. Se găsesc în munţii Himalaia lilieci care dorm în tot timpul iernii. Rămân toată iarna agăţaţi de pereţii peşterilor din munţi, cu respiraţia cu desăvârşire suspendată până la deşteptare. Urşii Himalaiei prezintă în tot timpul iernii o rigiditate cadaverică, ca şi cum viaţa i-ar fi părăsit. De asemenea, în anumite crăpături ale pământului din munţii Himalaia se găsesc arici pe care, negăsind niciun fel de hrană în timpul iernii, îi poţi vedea dormind un semn în

care şi respiraţia este întreruptă. Pentru ce nu ai putea crede că ceea ce se poate întâmpla cu unele animale este şi pentru om o posibilitate?

Toate acestea sunt lucruri foarte curioase, dar mai puţin convingătoare decât faptele realizate acum câteva clipe de Brama. Este o noţiune atât de înrădăcinată la noi că respiraţia este o funcţie esenţială a vieţii, încât nu e uşor să poţi gândi altfel.

— Eu cred că noi, europenii, nu vom putea niciodată să ajungem să gândim că viaţa mai există acolo unde nu este respiraţie.

— Dar viaţa continuă întotdeauna. Moartea nu este decât un mod al existenţei.

— Pretindeţi să învingeţi moartea?

— De ce nu?

Brama priveşte ciudat, dar fără să se lepede de bunăvoinţa lui.

— Din pricina posibilităţilor pe care le întrevăd în dumneata, am să-ţi destăinuiesc un secret, dar cu o condiţie…

— Şi anume care…?

— Că nu vei încerca niciodată să practici niciun fel de exerciţiu pe care nu ţi l-aş fi arătat eu mai întâi.

— De acord.

— Atunci mă bizui pe cuvântul dumitale. Până în prezent ţi-ai imaginat că oprirea respiraţiei ar aduce imediat şi inevitabil moartea.

— Da.

— Dar nu ar fi tot atât de cuminte să gândim că atâta vreme cât răsuflarea este reţinută în corp, viaţa însăşi este păstrată?

— Într-adevăr… s-ar putea…

— Ei bine, noi nu pretindem altceva. Noi spunem că acei dintre adepţii noştri care reuşesc să-şi reţină respiraţia când vor, reţin în acelaşi timp şi suflul vital, fluidul vital. Înţelegi ce spun eu?

— Încerc.

— Închipuie-ţi că un adept ar fi în stare să-şi reţină respiraţia nu pentru câteva minute şi în joacă, ci pentru luni sau ani de zile. Dacă admiţi că acolo unde este suflu este viaţă, nu vei găsi oare imediat pentru cel ce ştie să-şi reţină suflarea în el o posibilitate de a-şi prelungi viaţa după voinţă?

Nu ştiu ce să mai spun. Cum aş putea taxa această afirmaţie drept absurditate? Alchimiştii medievali au visat şi ei acest vis al vieţii veşnice, dar moartea îi lovea în faţa alambicurilor în care căutau elixirul vieţii. Brama se înşeală poate, dar e de bună-credinţă, lucrul este cert. El nu a căutat să intre în viaţa mea, şi nici în viaţa nimănui.

Să fie nebun? Dar nu, el judecă despre toate cu o desăvârşită luciditate. Se înşeală pur şi simplu? Dar ceva în mine îmi spune că nu. Nu mai ştiu ce să cred.

— Nu eşti convins? Nu ai auzit niciodată vorbindu-se de acel fachir care a fost îngropat de Ranjeet Singh într- o criptă din Lahore?

Înhumarea a avut loc în prezenţa ofiţerilor englezi şi a celui din urmă rege Sikh. Mormântul a fost păzit de soldaţi timp de şase săptămâni, timp în care au scos fachirul bine, sănătos. Te rog să te interesezi, căci mi s-a spus că această poveste a fost obiectul unui raport care a fost depus în arhivele guvernului nostru. Fachirul era deci perfect stăpân pe funcţiile lui respiratorii şi putea să şi le oprească după bunul plac, fără ca aceasta să-i fie fatală. Şi nici nu era un adept al doctrinei yoga, căci după câte am auzit, nu avea nimic recomandabil în sine. Se numea Haridas şi trăia în nord. Dacă acest om a putut trăi atâta vreme fără aer într-un loc lipsit de aer, ce crezi că pot face maeştrii noştri, care nu caută reclama şi publicitatea şi al căror dezinteres este necunoscut?

Yoga noastră ne dă, de altminteri, şi alte puteri nu mai puţin miraculoase, spuse Brama după o clipă de linişte. Dar cine, în timpul acesta de decadenţă, se mai ocupă de aceste lucruri şi de efortul cu care trebuie să ajungi la ele?

— Într-adevăr, când cineva trăieşte absorbit zi de zi de grijile vieţii, nu-i mai rămâne timp pentru lucruri dezinteresate.

— Este adevărat, nu pot fi decât apanajul câtorva. Înţelegi atunci pentru ce maeştrii care deţin aceste lucruri s-au retras în pustiu şi în secret! Nu rămâne discipolilor decât să-i caute şi meargă la ei.

II.

Apoi Brama a venit să ia masa la mine. După masă mergem să stăm în veranda slab luminată de strălucirea albă a lunii. Eu stau într-un fotoliu, Brama găseşte că rogojina de jos e mai confortabilă. Stăm aşa, liniştiţi, fermecaţi de frumuseţea nopţii, dar eu, obsedat de ultima noastră conversaţie, nu pot rămâne mult timp, fără să aduc din nou vorba despre acei oameni care sfidează moartea.

— Şi de ce nu ar fi aşa? Unul din adepţii noştri nu părăseşte niciodată peştera. Altul locuieşte în nord, în munţii Himalaiei. Pe aceşti oameni nu îi vei întâlni niciodată; căci dispreţuiesc lumea aceasta şi totuşi existenţa lor, care este după tradiţia noastră un lucru de netăgăduit, se ridică, după cât ni se spune, la mai multe sute de ani.

— Şi dumneata crezi aceste lucruri?

— Desigur, deoarece am exemplul propriului meu maestru.

Maestrul lui! Deoarece această chestiune a fost atinsă, îndrăznesc să-l întreb:

— Brama, cine este maestrul dumitale?

E vizibil lucru că ezită să răspundă, totuşi îmi spune cu vocea lui sonoră şi gravă:

— În sud discipolii îi spun Yerumbu Swami, ceea ce ar însemna „Maestrul Furnicilor”.

— Ce nume curios!

— Maestrul meu iubeşte furnicile şi întotdeauna are la el un pacheţel cu orez pisat ca să dea furnicilor. Dar în nord şi în statele din Himalaia unde merge din timp în timp are un alt nume.

— El a atins culmile în yoga?

— Şi crezi că a trăit… Mai mult de patru sute de ani.

Brama spune lucrul acesta cu tonul cel mai firesc cu putinţă, dar vede uimirea fără margini din ochii mei.

— Mi-a vorbit adesea de întâmplări de pe timpul domniei împăraţilor mongoli, la care a fost de faţă. Mi-a povestit chiar lucruri care s-au întâmplat când Compania Engleză a Indiilor s-au instalat la Madras.

Simt că îi cade greu spiritului meu sceptic să înghită astfel de afirmaţii.

— Dar orice şcolar care a învăţat istorie poate povesti lucruri de acest fel, îi spun.

Dar Brama se preface că nu aude ce îi spun.

— Maestrul meu îşi aminteşte perfect prima bătălie de la Panipat şi mi-a mai spus că niciodată nu va uita zilele de la Plassey. Îmi amintesc că l-am auzit vorbind de un camarad de studii în yoga, un anume Beshudananda, ca şi cum ar fi fost vorba de un copil. Acesta avea optzeci de ani.

Disting perfect în lumina lunii liniştea nestrămutată cu care Brama îmi spune toate aceste lucruri uimitoare. Cum ar putea un creier european obişnuit cu toate investigaţiile ştiinţifice moderne să admită aceste lucruri fără să le controleze? La drept vorbind, Brama este un oriental şi desigur îi plac şi lui, ca şi compatrioţilor lui cele mai absurde legende. N-are rost să discut. Îl voi lăsa să vorbească.

— Timp de doisprezece ani Maestrul meu a fost sfetnicul unui vechi maharajah al Nepalului. Este cunoscut şi iubit de un mare număr de locuitori din acest ţinut care se află, după cum ştii, între Tibet şi India. Îl venerează ca pe un zeu şi el le vorbeşte ca un tată copiilor lui. E străin de orice prejudecată de castă şi nu mănâncă niciodată nici carne, nici peşte.

— Dar cum poate trăi un om atâta vreme?

Exclamaţia mi-a scăpat fără voia mea. Brama are privirea pierdută în gol, ca şi cum ar fi uitat prezenţa mea lingă el.

— Există trei feluri de-a ajunge la acest lucru. Prima metodă constă în a practica toate exerciţiile de poziţii, de respiraţie, în care se însumează şi exerciţiile secrete care compun sistemul nostru de yoga, cel al controlului corporal. Această metodă. Bineînţeles, trebuie să fie dusă la desăvârşire, ceea ce nu este cu putinţă decât sub conducerea unui maestru, care poate fi în stare să arate toate aceste lucruri pe propriul lui corp. A doua metodă constă în a întrebuinţa în mod regulat anumite ierburi rare cunoscute numai de unii din adepţii

noştri, care le culeg în mare secret şi le ascund sub haina lor când călătoresc. Când pentru unul din ei a venit vremea să părăsească lumea aceasta, atunci alege printre discipolii lui pe cel care îi pare mai vrednic şi îi destăinuieşte secretul acestor ierburi. A treia metodă e mai greu de explicat.

— Încearcă totuşi.

— Poate vei râde.

L-am încredinţat că, dimpotrivă, am cel mai mare respect pentru revelaţiile lui.

— Atunci iată: există în creierul omenesc un mic gol unde este locul sufletului: un fel de valvă protejează intrarea. La baza şirei spinării ia naştere acel fluid vital de care am mai vorbit. Tocmai scurgerea neîntreruptă a acestui fluid aduce îmbătrânirea, controlul lui fiind dimpotrivă un izvor de viaţă. Când un om a căpătat controlul desăvârşit asupra lui însuşi, poate începe să controleze şi acest fluid printr-o serie de exerciţii care nu sunt cunoscute decât de discipolii sistemului nostru. Dacă reuşeşte să ridice acest fluid până la partea superioară a măduvei spinării, va încerca să o concentreze tocmai în acea cavitate de care am vorbit. Dar trebuie ca un maestru să-i ajute să deschidă valva protectoare de la intrai e. Dacă găseşte un maestru care consimte la aceasta, fluidul va intra în cavitate şi acolo va juca rolul unui elixir de viaţă lungă, „nectar de longevitate”, cum am spune. Dar nu este lucru uşor: un necugetat care ar încerca aceasta va merge la o moarte sigură. Dar dimpotrivă, acela care reuşeşte poate realiza după voinţă o stare care va înşela moartea adevărată care îl pândeşte. Yoghinul care dispune de aceste trei metode, poate să trăiască, dacă vrea, mai multe sute de ani. Şi chiar când va fi mort, viermii nu îi vor atinge trupul, care va dura secole şi secole.

Îi mulţumesc lui Brama, dar dacă sunt în cea mai mare măsură interesat de cele ce aud, asta nu înseamnă că le cred adevărate. Anatomia nu cunoaşte acest fluid vital şi îmi este tare teamă că aceste lucruri nu se află decât în imaginaţia acestor oameni. Nu ne aduc înapoi în timpul evului mediu al vrăjitori lor şi al elixirelor de viaţă lungă? Totuşi, acest control al respiraţiei şi al circulaţiei ei nu e un fleac şi ştiu că aceste puteri sunt în stare să realizeze lucruri fabuloase, cel puţin în ochii celor neiniţiaţi. Aceasta este de fapt părerea mea şi ceea ce cred că se poate spune.

Sunt mut şi îngrijorat să nu-las să se vadă această dezbatere interioară.

— Oricine ar vrea de fapt să sfideze moartea, îmi spune Brama, dar nu uita că aceste lucruri sunt foarte primejdioase şi deci nu trebuie să te miri că maeştrii noştri păstrează aceste practici în cea mai mare taină.

„Aşa cum aţi păstra un diamant preţios” ni se spune mereu.

— Deci nu mă pot bizui pe dumneata ca să mi le destăinuieşti?

— Mai întâi trebuie să înveţi să umbli şi apoi abia să alergi.

— O ultimă întrebare, Brama: unde locuieşte acum maestrul dumitale?

— E retras într-un templu în adâncul pădurilor din munţii Nepalului, dincolo de jungla Terai.

— Crezi că va coborî într-o zi la şes?

— Cum aş putea şti ce intenţii are? Poate, tot atât de bine, să stea în Nepal ani de zile şi apoi să-şi reînceapă peregrinările. Preferă Nepalul Indiei pentru că şcoala noastră este acolo mai înfloritoare. Însăşi învăţătura controlului trupului diferă după şcoli şi a noastră, cea tantrică, e mai lesne înţeleasă în Nepal decât de hinduşi. Brama e din nou cuprins de linişte. Gândurile lui sunt desigur tare departe, spre maestrul lui enigmatic şi venerat. Ah, dacă ce am văzut e altceva decât himeră, ce orizonturi asupra misterului, asupra veşnicului nostru vis de nemurire se deschid!

III.

Dacă nu-mi domolesc goana scrisului, cred că nu voi încheia niciodată acest capitol. Trec deci, fără tranziţii, la cea din urmă convorbire memorabilă pe care am avut-o cu Brama.

Noaptea indiană coboară brusc, fără să aibă, ca la noi, acea înserare domoală a amurgului. Când noaptea a coborât pe coliba lui, Brama aprinde o lampă care arde cu ulei şi stă atârnată de tavan cu o frânghie. Ne aşezăm sub lumina ei tremurătoare. Bătrâna pleacă cu paşi discreţi şi ne lasă singuri. Odaia e plină de parfumuri mistice. Gândul plecării mele mă întunecă şi caut zadarnic să mă dezbar de tristeţe. Nevoia de-a vorbi numai prin intermediul unui al treilea, tălmaciul, mă jenează şi mă împiedică să pot spune aşa cum aş dori ce sentimente îmi umplu sufletul. Nu are a face cât adevăr sau imaginaţie cuprind acele stranii teorii; ce contează e bunătatea cu care m-a lăsat să intru în viaţa lui de pustnic, am simţit contactul sufletelor noastre care s-au înţeles şi ştiu ce sacrificiu a fost pentru Brama să se apropie de mine. Încet, nevoia mea de-a şti mai multe se trezeşte din nou. Motivez plecarea mea pentru a îndrăzni să-l mai întreb câte ceva.

Dar se apără:

— Eşti gata să părăseşti oraşul şi să te retragi în pustiul munţilor sau în junglă?

— Acestea cer timp de gândire, Brama…

— Eşti gata să renunţi la orice activitate, la lucru, la plăceri şi să-ţi consacri întreaga viaţă practicilor noastre şi aceasta nu pentru un timp, ci pentru ani îndelungaţi?

— Nu cred, nu m-am pregătit suficient, într-o zi poate…

— Atunci nu mai pot să-ţi spun nimic acum. Yoga nu este un lucru cu care să umpli ceasurile de desfătare.

— Nu voi fi deci niciodată yoghin! Trebuie să mă înclin în faţa acestui fapt. O astfel de doctrină, cu disciplina ei austeră şi neiertătoare, nu este pentru un sceptic ca mine. Totuşi simt că în mine există ceva care îmi este mai sfânt decât posibilităţile cărnii. Mărturisesc aceasta pustnicului meu:

— Brama, toate puterile astea sunt într-adevăr ceva minunat, fascinant. Aş dori să sosească o zi în care să pot studia învăţăturile voastre. Dar te rog, spune-mi ce fericire neclintită se poate căpăta prin ele? Nu există în yoga ceva mai înalt? Nu Ştiu dacă mă înţelegi?

Brama surâde şi astfel îmi luminează sufletul:

— „Ba da, te înţeleg. Textele noastre sacre spun că yoga trupului trebuie să meargă mână în mână cu yoga sufletului. Cea dintâi pregăteşte numai drumul celei de- a doua. Când, în antichitate, înţelepţii noştri au căpătat doctrina direct de la zeul Siva, ei au ştiut în chip indiscutabil că nu avea un ţel material. Ei au înţeles că stapânirea corpului fizic nu era decât un prim pas spre cucerirea spiritului şi că aceasta nu este decât tot un drum spre contopirea cu divinitatea, spre perfecţiunea divină. Te rog să pricepi că sistemul nostru nu lucrează cu mijloace sensibile decât pentru a atinge astfel adâncurile spirituale, de aceea Maestrul meu mi-a spus:

„încearcă mai întâi să cucereşti trupul şi apoi vei putea să te apropii de adevărata ştiinţă regală, cucerirea spiritului. Adu-ţi aminte că trupul, când îl domini, sfirşeşte de-a mai distrage spiritul, dar că foarte puţini sunt oamenii care s-au încumetat să comande mai întâi spiritului. Totuşi, dacă un om se simte destul de puternic ca să se avânte de-a dreptul în drumurile spirituale, noi nu spunem mimic, căci ştim că acel om şi-a găsit adevărata lui cale”.

— Există deci o yoga pur spirituală?

— Fără îndoială. Este o învăţătură care vrea să dea spiritului o direcţie orientală spre domeniul spiritual pur.

— Cum poţi începe această învăţătură?

— Găsind un Maestru, bineînţeles.

— Un Maestru, dar unde să-l găseşti? Brama înalţă din umeri.

— Prietene, oamenii cărora le este foame caută mâncare, dar cei care mor de foame lasă totul la o parte ca să găsească hrană. Dacă doreşti să ai un Maestru cu aceeaşi intensitate cu care doreşte flămândul mâncare, te asigur că vei găsi. Caută cu încredere, şi destinul te va conduce spre el la ceasul hotărât.

— Crezi, deci, că destinul este amestecat în toate acestea?

— O spui chiar dumneata.

— Am citit cărţi unde…

— În afara maestrului cărţile nu sunt decât zdrenţe. Cuvântul cu care numim pe Maestru, „Guru”, înseamnă

„Cel care risipeşte întunericul”. Omul care prin eforturile lui

personale şi prin favoarea destinului reuşeşte să găsească un adevărat maestru merge drept spre lumină, căci discipolul participă la tot ce e sublim în Maestru.

După aceste cuvinte, Brama se îndreptă spre o bancă unde sunt multe hârtii, documente acoperite cu semne cabalistice, figuri simbolice şi caractere tamile, totul desenat cu cerneală roşie, verde sau neagră. În partea de sus, o emblemă hieroglifică în spirală poate reprezenta soarele, luna sau un ochi omenesc, în centru, un mare spaţiu gol.

„Am pregătit aceasta pentru dumneata noaptea trecută. Când vei fi plecat, lipeşte una din fotografiile mele în centrul acestui desen".

După Brama, va fi de ajuns să mă concentrez numai cinci minute asupra acestui ciudat document, care de altfel nu e lipsit de artă, ca să-l visez cu o luciditate desăvârşită.

— Chiar dacă sute de kilometri vor despărţi corpurile noastre, spiritele noastre se întâlnesc dacă te concentrezi aşa cum îţi spun. Aceste întâlniri în vis vor fi tot atât de reale ca şi întâlnirile de acum.

Aceste cuvinte îmi amintesc că plecarea mi-e hotărâtă şi mă întreb dacă îl voi mai revedea vreodată.

— Să lăsăm destinului grija aceasta, căci destinul nu poate greşi, îmi spune Brama. Voi pleca în primăvară de aici spre districtul Tanjore, unde mă aşteaptă doi discipoli... Ce va mai fi apoi, nu ştiu, căci după cum ţi- am spus, aştept mereu ca Maestrul meu să mă cheme.

Brama tace câteva minute, apoi vocea lui îmi parvine înăbuşită şi sunt atent aşteptând, poate, noi destăinuiri.

— Maestrul meu mi-a apărut noaptea trecută. Mi-a vorbit de dumneata:

„Prietenul tău Sahibul, mi-a spus, e însetat de cunoaştere. A fost unul din ai noştri în viaţa lui trecută. A urmat practicile yoga, dar ale altei şcoli. Iată-l reîntors în Hindustan. A uitat ce a învăţat, dar această uitare nu va tine mult. Totuşi, atâta timp cât un Maestru nu va aşeza asupra lui harul, nu îşi va aminti nimic din trecutul lui. Totuşi dormitează în el şi un Maestru nu va avea decât să-l atingă cu degetul ca să-l trezească. Va fi scăldat de lumină. Acesta e un lucru cert, şi deci să nu se mai frământe. Lucrurile se vor întâmpla astfel înainte să părăsească India, căci este scris că nu va pleca de aci cu mâinile goale".

Uimirea mea este la culme; sub razele lunii văd faţa interpretului meu transfigurată de fericire.

— Dar nu ai spus că Maestrul dumitale locuieşte departe, în Nepal? spun cu un ton în care regret că am lăsat să se vadă atâta neîncredere.

— Da, se află acolo.

— Atunci cum ţi-a putut vorbi?

— Maestrul meu e întotdeauna prezent când îl chem, chiar dacă

suntem despărţiţi de întregul întins ai Indiei. Nu am nevoie nici de scrisori, nici de comisionari ca să ştiu ce vrea. Gândurile lui îmi parvin prin spaţiu limpezi şi inteligibile.

— Telepatie?

— Dacă vrei.

Mă ridic, e timpul să plec. Iată clipa din urmă a plimbărilor noastre sub lumina lunii. Mergem în lungul zidurilor templului care e învecinat cu casa lui Brama. Ne oprim sub delicata coroană a unui palmier prin care se strecoară razele astrului nopţii. Spunându-mi adio, Brama îmi murmură aceste cuvinte

— Ai văzut că nu am prea multe lucruri. Acesta e ce am mai preţios. Te rog să-l iei.

Scoate din degetul lui un inel şi mi-l arată cum stă în palma lui, strălucind o piatră verde cu vinişoare brune montată pe un inel de aur. Brama mi-o strecoară în deget, strângându-mi mâna Dar cum nu vreau să primesc un astfel de dar. Brama insistă strângând mai tare mâna mea.

— Îi am de la un om renumit prin înţelepciunea lui. Mi-a dat inelul în vremea când căutam fără astâmpăr drumul cunoaşterii. Acum e rândul dumitale să-l porţi.

— Îmi va aduce noroc, cel puţin?

— Nu chiar noroc, dar în el e închisă o putere care te va ajuta să stai în legătură cu oameni înţelepţi şi care va deştepta în dumneata puteri adormite. Îţi vei da scama de aceasta tocmai purtându-l.

Un ultim rămas bun şi paşii noştri-se despart în noapte. Merg încet în timp ce gândurile fierbinţi îmi frământă creierul. Ce aş putea gândi despre mesajul Maestrului îndepărtat? Spiritul meu asistă la lupta ce se dă în mine întru scepticism şi credinţă. Dar inelul? Cum aş putea crede că un simplu inel poate determina destinul sau să producă asupra mea sau a altcuiva o influenţă misterioasă? Nu suntem oare în plină superstiţie? Dar Brama crede în aceste lucruri. Îmi vine să zic că totul este cu putinţă în această ţară ciudată.

Dar raţiunea intervine din nou şi se împotriveşte cu o barieră de argumente… Sunt atât de distrat, încât mă pierd pe drum şi mă lovesc cu capul de un palmier al cărui frunziş delicat e iluminai de mii de licurici care roiesc la lumina lunii. Corul e de un albastru adânc. Luceafărul e atât de lucitor încât pare aproape de tot. O imensă linişte leagănă întreaga natură. Liniştea e absolută. Nici măcar zgomotul catifelat al liliecilor nu se aude. Mă las în voia clipei fermecate. Umbra unui om se strecoară în lumina lunii. Ajuns acasă, nu pot adormi şi zorile sunt aproape când se potoleşte tumultul gândurilor mele.

Cap. 7 – Înţeleptul care nu vorbeşte niciodată

I.

Îi cer iertare cititorului că întrerup şirul cronologic al povestirii

mele pentru a relata o întâlnire pe care am avut-o şi care nu îmi pare lipsită de interes. În timpul şederii mele în Madras, bineînţeles că nu am lăsat să-mi scape nicio ocazie ca să fiu pus în legătură cu toate personalităţile care ar putea să mă ajute în căutările mele. M-am îndreptat, către magistraţi, profesori, oameni de afaceri, preoţi, care se găseau în oraş. Iau diferite interviuri şi petrec ore plăcute cu confraţi ziarişti. Descopăr chiar un ziarist care îmi spune că în tinereţe a fost un discipol al yoghismului. Dar Maestrul lui a murit şi momentan nu ar putea să-mi spună încotro să mă îndrept pentru a găsi ceea ce caut.

Dar în afară de aceasta, nu întâlnesc decât superstiţie, povestiri fantastice, legende neroade, şi chiar, de câteva ori, cuvinte aspre dar sincere care vor să mă ferească de aceste lucruri, întâlnesc un om bun şi curat cu faţa de Christos, care ar face senzaţie într-un film, dar şi el îmi destăinuieşte că e în căutarea unui Maestru.

Într-o zi mi se spune că la o jumătate de milă de Madras ar locui un yoghin renumit, dar că se ascunde de curioşi şi că numai foarte puţină lume îl cunoaşte. Cu asta mi se trezeşte curiozitatea şi mă hotărăsc să-l caut.

Casa lui se ascunde în spatele unei îngrădituri pătrate de bambuşi, în mijlocul unui câmp. Călăuza mea îmi arată acest loc cu degetul:

— Mi s-a spus că yoghinul e cea mai mare parte din zi în extaz. Degeaba vom bate şi vom striga la poarta; nu ne va auzi, chiar dacă ne va auzi ne va socoti nepoliticoşi şi nepoftiţi

O poartă primitivă dă spre curte, dar poarta e încuiată cu lacăt şi nu putem intra. Dinăuntru nu se aude niciun zgomot. Facem înconjurul gardului şi întâlnim prin apropiere un băieţaş care ştie unde locuieşte servitorul yoghinului. Ne ducem, bineînţeles, în grabă la acesta.

Omul e un simplu servitor plătit cu luna. Femeia lui şi o droaie de copii se ţin după el la tot pasul. Îi spunem ce dorim. Refuză imediat şi ne declară că într-adevăr

„înţeleptul care nu vorbeşte niciodată” nu este de văzut pentru oamenii care sunt pe aici în trecere şi că trăieşte absolut ca un pustnic. Stă aproape ziua întreaga în extaz şi ar fi foarte jignit dacă ar intra cineva fără voie la el.

Îl rog pe servitor să facă pentru mine o excepţie, dar rămâne neclintit. Prietenul meu întrebuinţează atunci mijloacele tari şi îi spune că se va plânge Guvernului. Bineînţeles, nu prea e de crezut, dar îl privesc şi eu ameninţător, doar-doar izbutim să intrăm. Urmează apoi o discuţie aprinsă în care timp vorbesc şi de recompense băneşti. În sfârşit, omul se hotărăşte să scoată cheile la iveală şi prietenul meu îmi spune despre el că într- adevăr, este un servitor, căci niciodată un discipol nu ar fi cedat nici la insistenţe, nici la ameninţări.

Suntem în faţa porţii şi descuiem un lacăt enorm. Servitorul ne povesteşte că înţeleptul are atât de puţine lucruri, încât nu are nici

măcar o cheie a lui. Servitorul închide pe dinafară şi înţeleptul ar rămâne acolo dacă tot servitorul nu ar avea grijă să vină de două ori pe zi la el. Ne mai spune că înţeleptul e mereu în extaz ziua şi că mai spre seară mănâncă câte ceva, fructe, lapte şi prăjituri. Câteodată chiar mâncarea aşezată în faţa lui rămâne neatinsă. Pe înnoptate i se întâmplă să iasă şi să se plimbe puţin, pe câmp.

Străbatem curtea şi ajungem în faţa unei case mici. Servitorul scoate la vedere încă o cheie şi cu ea descuie uşa casei. Mă miră atâtea lacăte şi chei pentru un om despre care se spune că nu posedă nimic material de valoare. Servitorul însă ne lămureşte. Cu câţiva ani în urmă, înţeleptul trăia în această împrejmuire fără să închidă măcar uşa. Nenorocul făcu ca într-o zi un beţiv să intre în casă, şi găsindu-l singur şi fără apărare, să-l bată şi să-l înjure. Din fericire, alături, pe un câmp viran, nişte tineri jucau tenis. Ei auziră zgomotul făcut de beţivan, sosiră la faţa locului şi îl scăpară pe înţelept din mâinile celui care îl atacase, în timp ce unul dintre ei alergă după ajutor. Revoltaţi, oamenii începură la rândul lor să-l bată în mod barbar pe beţiv, care nu ar fi putut scăpa din mâinile mulţimii care voia să-l linşeze, revoltată că îndrăznise să se atingă de un om sfânt, dacă nu ar fi intervenit chiar sfântul (care tot timpul nu îşi pierduse câtuşi de puţin cumpătul) în favoarea acelui beţiv. Scrise pe un petic de hârtie: „Când daţi în acest om e ca şi când în mine aţi da. Lăsaţi-l să plece, căci l- am iertat”. Cum fiece cuvânt al înţeleptului era lege pentru cei ce îl cunoşteau, i-au dat drumul beţivului deşi, la drept vorbind, fără mare plăcere.

II.

Servitorul aruncă o privire în interiorul odăii şi ne şopti să nu mişcăm, înţeleptul fiind în extaz. Mi-am scos încălţămintea şi am lăsat-o, după datină. În verandă. Intrând, ca să împlinesc acest ritual, am citit o inscripţie în tamil gravată pe o piatră aşezată în perete. „Aci e locuinţa înţeleptului care nu vorbeşte niciodată”, îmi traduse tovarăşul meu.

Încăperea e spaţioasă, înaltă şi de o curăţenie meticuloasă. O estradă de marmură înaltă cam de un metru se găseşte în mijlocul odăii. E acoperită cu un covor persan, pe care stă aşezat înţeleptul care nu vorbeşte, ţeapăn ca o statuie de piatră.

Închipuiţi-vă un om cu tenul bronzat, corpul drept şi bine clădit, aşezat într-o poziţie pe care o recunosc imediat ca fiind una din cele pe care mi le-a arătat Brama: piciorul stâng e îndoit spre spate şi adus astfel sub corp, piciorul drept fiind aşezat cruciş pe pulpa piciorului sting. Tot spatele, ceafa şi capul formează o linie dreaptă. Părul coboară în bucle negre până pe umeri, încadrând astfel faţa. O barbă neagră îi acoperă bărbia. Mâinile îi sunt crispate pe genunchi. Şi pentru că nu poartă decât nişte pantaloni foarte sumari, îmi pot da

seama cât de musculos şi bine făcut îi este corpul, care pare într-adevăr să dovedească o sănătate deplină.

Faţa îi este cuprinsă de o mare seninătate, buzele par gata să se întredeschidă pentru a surâde. Într- adevăr, are înfăţişarea unui om care s-a eliberat de greutăţile vieţii pe care noi, bieţii muritori, le ducem cu atâta greutate, chiar dacă le recunoaştem deşertăciunea. Nasul îi este scurt şi drept, aproape grecesc; ochii mari deschişi privesc drept înaintea lor, cu pleoapele nemişcate. Întreaga lui înfăţişare are neclintirea unei statui.

Tovarăşul meu îmi spune că înţeleptul e în extaz, adâncit în acea stare de comuniune cu universul în care firea omenească se presupune că e transpusă într-o fericire momentană, timp în care pierde orice conştiinţă a realităţilor materiale înconjurătoare.

Îl observ cu atenţie. Nu rămâne nicio îndoială asupra sincerităţii crizei. Ceea ce e însă mai impresionant, sunt tocmai aceste pleoape pe care le ţine deschise fără a clipi, şi fără oboseală aparentă, ceasuri întregi. Ochii sunt larg deschişi şi par a nu vedea nimic. Dacă spiritul îi este treaz, e totuşi plecat tare departe de lumea noastră sublunară. Funcţiunile corpului par cu totul adormite, doar că din timp în timp o lacrimă se pre linge pe obrazul lui, provocată de nemişcarea pleoapelor. O şopârlă mică, verde, coboară de pe tavan, trece pe covor şi alunecă pe piciorul îndoit care nu se mişcă deloc, ca şi când, într-adevăr, ar fi de piatră. Muşte se aşează şi se plimbă pe obrazul yoghinului fără ca cea mai mică mişcare să trădeze persistenţa sensibilităţii pe acest obraz-de bronz. Respiraţia e uşoară şi regulată, dar abia simţită. Ea totuşi singurul indiciu care trădează încă prezenţa vieţii.

Ca să scurtez din lungimea aşteptării, fac câteva fotografii, dar lumina fiind prea slabă, sunt nevoit să le fac cu timp de expunere mai lung.

Mă uit la ceas şi văd că suntem de două ore aici. Înţepenirea sculpturală a corpului se menţine fără schimbare. Voi sta aici, dacă e nevoie, toată ziua, ca să reuşesc în planul meu, adică să obţin de la acest om extraordinar un interviu. Dar servitorul îmi spune că aşteptarea poate să fie zadarnică, şi că dacă vrem să venim peste o zi, două, poate vom avea mai mult noroc, dar că totuşi nu ne poate făgădui nimic.

Plecăm deci, dezamăgiţi dar mai curioşi şi mai exaltaţi ca oricând.

Zilele următoare caut să adun câteva date asupra acestui ascet. Cercetările mele cer răbdarea şi şiretenia unui detectiv. Am o lungă convorbire cu servitorul şi chiar o întrevedere cu un inspector de poliţie. Reuşesc astfel să reconstitui, bucăţică cu bucăţică, o parte, cel puţin, din viaţa acestui om sfânt.

A sosit în district acum opt ani. Cine era şi de unde sosea? Nimeni

nu ar fi putut să spună. Îşi alese ca loc de şedere terenul viran unde se află actualmente căsuţa lui. Curioşii se apropiară şi încercară să vorbească cu el. A fost în zadar. Nu spunea niciun cuvânt nimănui şi nici nu părea să audă ce i se spunea: nici nu deschidea gura. Din timp în timp cerea de mâncare întinzând un fel de strachină făcută dintr-o nucă de cocos golita. Sta zi şi noapte chircit pe acest câmp, fără niciun fel de apărare împotriva soarelui atât de arzător, a furtunilor îngrozitoare, a înţepăturilor de insecte şi a prafului. Părea cu totul absent faţă de lumea înconjurătoare şi singurul lui veşmânt erau nişte pantaloni de pânză. Sta mereu nemişcat şi aşezat întotdeauna în acelaşi fel.

Totuşi, suburbia unui oraş ca Madras nu poate fi un loc prielnic pentru meditaţiile unui pustnic care doreşte să nu aibă contact cu oamenii. Poate ar fi fost cu putinţă în timpurile Indiei antice, dar unui yoghin modern îi trebuie mai curând adâncurile junglei sau ale pădurilor, peşterile munţilor sau cel puţin singurătatea unei celule. Pentru ce oare acest straniu pustnic îşi alesese un loc atât de puţin prielnic meditaţiilor? Explicaţia s-a găsit cu prilejul unui incident destul de neplăcut. O bandă de derbedei descoperise locul unde stă acest yoghin şi începu să-l batjocorească. Cu o regularitate puţin recomandabilă de data aceasta, tinerii se încăpăţânară să-l lovească cu pietre, să-l batjocorească şi să dea cu murdării în el. Ascetul rămânea impasibil, cu toate că i- ar fi fost foarte uşor să-i pună pe fugă. Dar nici măcar nu îi certă, pentru că făcuse jurământul tăcerii. Lucrurile acestea ar fi putut ţine multă vreme, dacă din întâmplare nu i-ar fi zărit un trecător pe aceşti derbedei. Revoltat de ce vedea, alergă la Madras şi anunţă poliţia care alungă derbedeii după o aspră mustrare.

În urma acestui incident, un ofiţer al poliţiei hotărî să ia câteva informaţii despre acest ascet. Dar nereuşind să găsească pe cineva care l-ar fi cunoscut, se hotărî să interogheze pe însuşi acest yoghin sub ocrotirea şi în numele legii. După multe şovăieli, yoghinul scrise următoarele pe un petic de hârtie:

„Sunt un discipol al lui Marakayar. Maestrul meu mi-a poruncit să vin la Madras. Ei mi-a spus să aleg acest loc şi mi-a spus şi cum îl voi găsi. Mi-a poruncit să stau aici şi să practic yoga până la desăvârşita ei împlinire. Am renunţat la viaţa lumii acesteia şi nu cer decât s-ă fiu lăsat în pace. Nu am niciun interes personal la Madras şi nu aspir decât la o viaţă sufletească curată".

Ofiţerul de poliţie, mulţumit cu acest răspuns, plecă făgăduindu-i că îl va ocroti. Auzise de Marakayar ca de un fachir musulman de înaltă ţinută, foarte reputat şi mort de curând.

Nu e rău fără bine, spune un proverb. Toată povestea aceasta a fost într-adevăr auzită de un cucernic cetăţean al Madrasului care îi oferi ascetului o locuinţă în oraş, dar cum ascetul nu voia să primească, ca

să nu calce poruncile maestrului său, protectorul dezlegă problema zidind pentru ascet pe chiar locul unde se afla, căsuţa în care yoghinul consimţi să locuiască şi astfel să fie la adăpost de toate intemperiile care soseau. Tot acest protector aduse şi un servitor pentru yoghin ca să- l servească. Maestrul Marakayar prevăzuse oare această plăcută întorsătură a lucrurilor?

Am aflat în acelaşi timp că acest ascet nu avea niciun discipol. Nici nu caută să aibă şi nici nu primeşte pe niciunul. E încredinţat că astfel, închizându-se într-o totală izolare va ajunge mai degrabă la desăvârşită

„eliberare spirituală". Această izolare, văzută de ochii noştri de europeni, poate părea egoistă. Totuşi e greu să pecetluieşti cu numele de egoist pe un om care a putut arăta atâta blândeţe şi mărinimie faţă de beţivi sau derbedei, refuzând să se răzbune şi cerând iertarea lor, după ce fusese atât de crunt batjocorit şi lovit.

III.

Am pornit din nou la drum cu nădejdea că în fine voi obţine poate un interviu de la „înţeleptul care nu vorbeşte niciodată". De data asta însă, am plecat împreună cu interpretul meu şi cu bunul meu prieten yoghinul Brama, pustnicul din Adyar.

Lui Brama nu îi place să meargă în oraş, dar a fost suficient să-i spun pentru ce merg acolo ca să primească numaidecât să mă urmeze…

Întâlnim aproape de casa ascetului pe alt vizitator care tocmai coborâse din vehiculul care îl adusese şi acum se îndrepta pe jos într-acolo. Şi el e dornic să-l vadă pe înţelept. În câteva cuvinte îmi spune că e fratele reginei din Gadwal, mic stat tributar al Nizamului din Hyderabad. Se laudă că şi el ar fi un protector al yoghinului şi că ar contribui şi el la întreţinerea acestuia. A venit pentru scurtă vreme în Madras şi doreşte să nu plece fără a fi primit binecuvântarea Sfântului şi fără aş fi depus omagiile la picioarele lui. Cât despre valoarea acestui lucru, aflu următoarele: o doamnă de la curtea din Gadwal avea un copil foarte bolnav. Auzi de înţeleptul care nu vorbeşte niciodată; fără întârziere plecă spre el şi ajungând la înţelept, îl imploră să-i dea binecuvântarea ca să se vindece copilul. Yoghinul o binecuvântă şi în aceeaşi clipă copilul fu vindecat. Acest lucru a fost povestit reginei care morse şi ea să-l vadă pe acest făcător de minuni. Ea îi oferi o sumă de bani pe care yoghinul o refuză şi cum regina insista, yoghinul ceru ca din aceşti bani să fie ridicat un gard în jurul locuinţei lui. Lucrul se execută imediat.

Servitorul ne introduse deci, pe toţi deodată, în sala în care se afla yoghinul; îl găsirăm şi de data asta tot în extaz. Ne aşezăm tăcuţi în jurul acestei statui vii care se înalţă pe piedestalul de marmură din mijlocul încăperii. După un ceas şi jumătate zărim semne care ar

dovedi că yoghinul revine la o stare normală. Respiraţia e mai adâncă, pleoapele se mişcă, globul ochilor se întoarce şi ia imediat o poziţie obişnuită în orbite. Muşchii corpului se destind, şira spinării nu mai are aceeaşi rigiditate. După cinci minute expresia feţei se schimbă şi ea şi înţelegem că înţeleptul îşi dă seama de cele ce îl înconjoară. Priveşte cu atenţie pe interpretul meu, apoi pe Brama, pe celălalt vizitator şi în cele din urmă spre mine. Imediat iau un creion şi o foaie de hârtie şi o aşez lingă el. După o clipă de ezitare ia creionul şi hârtia şi scrie în foarte elegante caractere tamil:

„Cine a fost acum câteva zile şi a încercat să mă fotografieze?"

Bineînţeles, trebuia să recunosc că eu am fost acela. De fapt, fotografiile nici nu au reuşit măcar, din lipsă de lumină.

Înţeleptul reia creionul:

„Când ai să mai mergi să vizitezi yoghini care se află în extaz, să nu îi mai tulburi în felul acesta, căci rişti să- i trezeşti brusc din starea în care se află, din meditaţia lor. În cazul meu aceasta nu ar fi avut nicio însemnătate, ţi-o spun numai pentru eventuale alte cazuri. O astfel de trezire bruscă putea să fie periculoasă pentru ei şi să-ţi aducă în loc de binecuvântării, blesteme".

Evident că, am săvârşit un sacrilegiu intrând cu sila în odaia înţeleptului unde, dânsul căuta liniştea deplină şi acum, pocăit, îi cer iertare, şi o fac cu multă bunăvoinţă.

Fratele reginei din Gadwal se prezintă. Când a terminat, înaintez eu la rând şi mă prezint ca un străin care se interesează de lucrurile care privesc antica înţelepciune a Indiei. Mi s-a spus acolo că în India s-ar mai găsi oameni înţelepţi, care ar fi atins culmile perfecţiunii în yoga iar acum eu caut să dau de dânşii. Ar dori înţeleptul să-mi dea câteva lămuriri pe care le-ar crede de cuviinţă?

Ascetul rămâne nemişcat, sculptural. Nicio cută a feţei nu i se mişcă. Mă întreb dacă cel puţin m-a auzit vorbind. Oare din nou am greşit cu ceva în faţa lui? Probabil că un european nu este în ochii lui decât un biet materialist lipsit de orice posibilitate spirituală. Sau poate că încă nu mi-a iertat toată povestea cu fotografiile! Nu e oare obrăznicie să întrerupi extazul unui astfel de om ca să-i pui întrebări caraghioase? În orice caz, mă simt foarte prost şi deprimat.

Dar nu, iată că din nou închipuirea mi s-a azvârlit în gânduri cu totul greşite. Iată că înţeleptul ia din nou hârtia şi creionul şi scrie câteva cuvinte. Mă aplec şi iau hârtia din mâinile lui ca s-o trec interpretului meu.

„Nu pot să înţeleg, spune acesta, căci scrisul o greu de descifrat".

„Universul e plin de mistere", şoptesc la rândul meu şi mai mult pentru a ieşi din încurcătura clipei, dar la aceste cuvinte văd desluşindu-se pe buzele înţeleptului un surâs destul de ironic.

— Dacă nu te înţelegi pe tine însuţi, cum crezi că vei putea înţelege

Universul?

Mă priveşte acum drept în ochi. Simt în dosul ochilor aceştia o lume întreagă de gânduri, de taine păstrate cu sfinţenie.

„Totuşi tulburarea mea nu este câtuşi de puţin liniştită”, e tot ce găsesc să şoptesc în această clipă.

„Atunci pentru ce să alergi de colo-colo ca o albină care nu poate aduna decât o picătură de miere, când întreg tezaurul înţelegerii se află la îndemâna dumitale şi te aşteaptă?”

De data asta sunt şi mai uimit. Un astfel de răspuns poate fi satisfăcător pentru un oriental care ar putea aprecia toată delicata poezie cuprinsă în această frază, dar pentru mine nu înseamnă câtuşi de puţin dezlegarea problemei care mă urmăreşte.

— Dar unde să caut? Unde să merg?

— Caută în tine însuţi: numai şi numai în tine vei găsi răspunsul!

— Am căutat în mine şi nu am găsit decât ignoranţă.

— Ignoranţa nu este decât a gândurilor dumitale.

— Iartă-mă, maestre, dar răspunsurile dumitale nu fac decât să-mi arunce o încurcătură şi mai mare în minte.

Înţeleptul râde, cu poftă de temeritatea răspunsului meu.

„Pentru că până acum nu ai gândit decât tot din punctul dumitale de vedere, un punct de vedere plin de neştiinţă. Pleacă din nou de la începutul gândurilor şi caută să te vezi într-o stare de înţelepciune, o înţelepciune care în realitate nu este decât o desăvârşită autoînţelegere. Gândul e ca un car cu boi care pătrunde pe neaşteptate în întunecimile unui tunel. Întoarce-te înapoi şi vei da de lumină.

Ascetul, văzându-mă din ce în ce mai tulburat, face semn să i se dea din nou hârtia şi după ce a ţinut o clipă creionul în mâini, scrie:

— În această întoarcere a gândurilor asupra ta însuţi e cuprinsă întreaga yoga. Nu mă înţelegi nici acum?

Parcă într-adevăr, lucrurile mi se par ceva mai clare, totuşi simt că sunt încă departe de lumină. Îmi trebuie timp ca să cuget. Pentru moment, îmi dau seama că e mai potrivit să nu insist.

Dar sunt atât de absorbit de gândurile mele, că nu am băgat de seamă intrarea unui nou venit în odaie. S-a aşezat chiar în spatele meu şi nu îmi dau scama de prezenţa lui decât în clipa când îl aud murmurând lângă urechea mea cuvinte misterioase.

„Maestrul meu îţi va da răspunsul pe care îl cauţi”.

Mă întorc. Noul venit e un om de vreo patruzeci de ani; îmbrăcat cu veşmântul gălbui a yoghinilor călători, pielea lui e de un bronz lucios, e bine făcut, cu umerii largi, lat în spate. Nasul e fin, proeminent ca un cioc de vultur şi pare încreţit de un râs veşnic. Mi se pare că rânjeşte şi mă enervează: mi se pare că ar fi cu totul nepoliticos faţă de înţelept să încep o convorbire lăturalnică cu noul venit şi de aceea nici nu îl bag în seamă şi caut din nou să-l întreb pe maestrul câte

ceva. O întrebare mi s-a urcat până la buze dar nu e oare nelalocul ei? Totuşi încerc:

— Maestre, lumea întreagă cheamă în ajutor. E oare bine ca un înţelept ca dumneata să se izoleze astfel de întreaga omenire?

O expresie de uşoară ironie trece fugară pe faţa pustnicului.

„Fiule, recunoşti că nu te cunoşti nici pe tine, cum crezi că ai putea să mă înţelegi pe mine? Discuţiile asupra înţelepciunii şi asupra spiritului sunt fără folos. Concentrează-te, adânceşte-te în fiinţa dumitale prin practicile yoga, caută să fii statornic în aceste practici şi răspunsurile acestor întrebări se vot înfăţişa de la sine şi simple.

Dar încerc totuşi o ultimă dată:

— Lumea e însetată de lumină. Eu însumi caut un răspuns satisfăcător. Ce trebuie să fac?

— Când vei cunoaşte adevărul vei şti ce trebuie să faci ca să slujeşti omenirea, iar mijloacele nu îţi vor lipsi. Floarea care are miere ştie că albina o va găsi. Dacă un om are în el într-adevăr puterea spirituală, înţelepciunea, nu mai e nevoie să umble de colo-colo; cei ce au nevoie de el vor veni la dânsul. Cultivă-ţi Eul tău spiritual, acesta e singurul lucru de făcut, n-ai nevoie de nimic altceva".

Înţeleptul ne face semn că a terminat ce a avut de spus şi că doreşte să rămână singur pentru a intra din nou în extaz. Îi cer un mesaj final. Privirea lui parcă a plutit o clipă, departe în spaţiu, peste capetele noastre, apoi îşi aşează răspunsul pe blocul pe care, la urmă, mi- l înapoiază. Iată ce citesc:

„Sunt mulţumit că ai venit. Te rog să primeşti aceasta din partea mea ca dar şi ca o participare a mea la iniţierea dumitale".

Abia am terminat de citit că o putere ciudată mă pătrunde şi mă face să ridic capul sus. Puterea voinţei mele pare să se ridice la un coeficient necunoscut de mine. Am senzaţia unui dinamism lăuntric care cere o cucerire a întregilor mele, posibilităţi, puse în slujba unui mare ideal. Îmi dau seama că acest ideal nu ar putea fi decât realizarea la maximum a personalităţii mele şi că fericirea nu poate fi nicăieri decât în mine. Nu mă pot apăra de încredinţarea că această putere pe care o primesc radiază din trupul acestui ascet şi mi-e trimisă prin mijlocirea unei misterioase telepatii. E oare posibil să fi întrebuinţat acest mijloc ca să mă facă să înţeleg mesajul înaltei lui înţelepciuni?

Privirea îi redevine fixă şi trece într-o lume inaccesibilă nouă. Corpul şi-a recăpătat rigiditatea sculpturală şi simţi fără putinţă de îndoială că ascetul şi-a înălţat sufletul dincolo de orice gând, în abisuri lăuntrice pe care le iubeşte mai presus de orice pe lume.

Este acesta un adevărat yoghin? E oare pe drumuri misterioase, în explorări care sunt capabile să aducă un prinos de roade şi ajutor pentru biata noastră omenire? Cine poate şti? Odată ajunşi afară,

Brama se apropie de mine şi îmi spune cu glasul lui liniştit: „Acest yoghin a atins o treaptă foarte înaltă în doctrina noastră, cu toate că încă nu a ajuns la ultima culme. Are puteri foarte mari, dar e mai ales preocupat de spiritualitatea lui. Are o minunată condiţie fizică, datorită unei lungi practici de control asupra corpului, dar e deasemeni foarte înaintat şi în controlul spiritual. Îl cunosc de foarte multă vreme”.

— De când anume?

— L-am descoperit acum mai mulţi ani în mijlocul unui câmp pe care locuia fără să aibă niciun fel de adăpost. Imediat i-am recunoscut adevărata valoare, adică acea de yoghin. Mi-a spus, bineînţeles scriind, că a fost întâi soldat, şi apoi simţindu-se obosit de viaţa aceasta s-a retras şi a trăit în singurătate. Atunci a întâlnit pe renumitul fachir Marakayar şi a devenit discipolul lui.

Umblând prin câmp, ajunserăm la drumul plin de praf. Nu am spus nimic nimănui despre impresia ciudată pe care am resimţit-o lingă înţelept. Am nevoie să mă reculeg şi să încerc singur să înţeleg ce s-a petrecut, atât timp cât ecoul senzaţiei persistă încă în trupul meu.

Nu-l voi mai vedea pe înţelept, dacă aceasta este voia lui. Voi respecta această dorinţă de-a rămâne nepătruns. Nu vrea nici să dureze o şcoală, nici să aibă discipoli şi nu pare să nutrească decât singura ambiţie de-a trece tăcut prin viaţă. Nu are nimic altceva de spus şi dispreţuieşte arta convorbirilor savante, lucru de care facem atâta caz în Europa.

Cap. 8 – În care întâlnesc o căpetenie spirituală a Indiei meridionale

I.

Nu am părăsit încă drumul şi cineva m-a ajuns din urmă. Mă întorc: e yoghinul de adineauri; pe faţă are acelaşi rânjet care mă enervează, cu o gură care se deschide până la urechi, şi care îi încreţeşte pleoapele.

I-o iau înainte: „Ai ceva să-mi spui?”

— Într-adevăr domnule, îmi răspunde. Pot să-mi permit să vă întreb ce căutaţi în India?

Ce îndrăzneală!

— Foarte simplu: călătoresc!

— Totuşi înţelepţii noştri vă interesează, după câte văd.

— Da; aşa… în treacăt.

— Şi eu sunt un yoghin, domnule.

După cât văd, îi prieşte destul de bine.

— De mult? Îl întreb.

— De trei ani, domnule.

— După cât văd, îţi prieşte această stare.

Pare măgulit. Dacă nu mă înşel, aud călcâiele care i se ciocnesc

militäreşte ca pentru un „drepţi” făcut cu picioarele goale
— Am fost soldat; am părăsit această meserie din motive de familie şi am cunoscut atunci o vreme de mare întristare care m-a dus tocmai la această viaţă de yoghin, o viaţă spirituală.
Ne prezentăm unul altuia.
— Numele meu e Subramanya, din casta Aiyar.
— Ei bine, domnule Subramanya, aştept acum o explicaţie a cuvintelor pe care mi le-ai spus adineauri.
— Aşteptam şi eu cu nerăbdare acest moment. Pune întrebările care te frământă Maestrului meu, căci el este cel mai mare înţelept al Indiei, cel mai înţelept dintre yoghini.
— Ei, îi cunoşti atât de bine pe toţi yoghinii?
— Am întâlnit totuşi câţiva din cei mai renumiţi şi cunosc India de la capul Comorin până în Himalaia.
— Adevărat?
— Ei bine, domnule, un yoghin asemeni lui nu se găseşte! E un suflet nemaipomenit şi vreau să-l vezi.
— Vrei?
— El m-a trimis spre dumneata. Este efectul puterii lui că dumneata ai venit în India.
Iată o afirmaţie cam riscantă şi mie nu îmi plac acest fel de exagerări, iar noul meu prieten pare să fie exagerat în cea mai mare măsură. Se simte asta în toate cuvintele lui. În fiecare gest. Răspund rece:
— Nu înţeleg.
Devine imediat vorbăreţ şi mă îneacă într-un val de cuvinte:
— Îl cunosc de opt luni. Mi-a dat voie să stau cinci luni lingă el şi apoi mi-a spus să reîncep viaţa mea rătăcitoare. Nu vei întâlni niciodată pe nimeni la înălţimea lui. Facultăţile lui spirituale sunt atât de vaste, că îţi va răspunde întrebărilor de metale chiar înainte de a i le fi exprimat. O scurtă şedere în preajma lui te va convinge de gradul de perfecţiune la care a ajuns.
— Bine, dar eşti convins că ţine să-l deranjez şi eu cu prezenţa mea?
— Absolut sigur. Nu îţi spun că el m-a trimis să te caut?
— Şi unde locuieşte?
— La Arunasala, pe dealul Sfântului Semn.
— Unde e acest loc?
— Pe teritoriile din North Arcot, în sud. Dă-mi voie să te conduc până acolo. Maestrul meu va clarifica toate îndoielile dumitale, căci cele mai înalte adevăruri îi sunt cunoscute.
— Toate aceste lucruri sunt foarte interesante (trebuie să o recunosc), dar pentru moment nu te pot urma. Bagajul îmi este pregătit şi sunt pe punctul de-a pleca în nord-est, unde am două întâlniri importante.

— Ceea ce îţi propun e mult mai important.

— Îmi pare rău, dar ai venit prea târziu. Toate dispoziţiile în vederea plecării mele sunt date şi nu ştiu cum aş mai putea schimba ceva. Aş merge cu plăcere în sud, dar nu acum, mai târziu.

Yoghinul este vădit dezamăgit.

— Pierzi o ocazie prea frumoasă, domnule… şi… Sunt sătul de argumente inutile:

— Trebuie să te părăsesc. Îţi mulţumesc totuşi.

— Nu accept refuzul dumitale. Mâine seară voi veni din nou. Poate până atunci vei schimba hotărârile dumitale.

Nu mai avem nimic să ne spunem. Urmăresc cu privirea statura lui înaltă şi dreaptă, în cafeniu, care se depărtează şi dispare.

Imediat ce sunt singur mă întreb dacă nu am refuzat prea repede. Dacă maestrul lui nu ar valora decât pe jumătate din ce pretinde acest om şi totuşi o călătorie într-acolo ar fi interesantă. Pe de altă parte, sunt sătul de aceşti naivi care îşi laudă maeştrii, care de cele mai multe ori nu rezistă unei critici mai adânci. Şi apoi atâtea nopţi fără somn, atâtea zile pe o căldură arzătoare mi-au obosit nervii. Sunt cam sătul de aceste alergări de colo-colo fără niciun folos.

Dar un instinct îmi spune că poate totuşi se ascunde ceva în spatele insistenţelor lui. Sunt tulburat şi perplex.

După masă, servitorul meu îmi anunţă o vizită. E un confrate, scriitorul Venkataramani.

Plecând în India, luasem cu mine şi câteva scrisori pentru eventuale legături cu diferiţi oameni influenţi ai acestei ţări, dar ele rămăseseră neîntrebuinţate în fundul geamantanelor. Una singură îmi fusese de folos la Bombay; o alta mă puse în legătură cu scriitorul Venkataramani.

Membru al universităţii din Madras, e cunoscut ca scriitor de romane câmpeneşti. Delicateţea lui de stil şi gândire i-au adus protecţia poetului Rabindranath Tagore.

Văd apărând faţa lui prelungă şi fină, încadrată de un păr bogat, bărbia delicată şi ochelarii care ascund ochii mari de gânditor, de idealist, de poet, ochi în a căror melancolie pare că se oglindeşte toată durerea ţăranilor pe care îi iubeşte atât de mult şi îi descrie atât de frumos. Întrei noi există destule puncte comune ca să ne simţim imediat bine împreună. După ce am confruntat impresii comune, am vorbit cât am putut mai rău despre politică şi am lăudat autori care ne plac, am simţit nevoia să-i destăinuiesc adevăratul motiv al sosirii mele în India. Îl întreb dacă cunoaşte yoghini autentici care ar fi în posesia unor puteri miraculoase şi convingătoare, spunându-i că nu mă interesează acel soi de fachiri care au singura originalitate să jongleze sau să se acopere de murdărie.

Interlocutorul meu scutură din cap:

— Din nefericire, India nu mai este patria marilor înţelepţi. Odată cu materialismul care năvăleşte, cu cultura şi sufletul Occidentului, oamenii pe care îi cauţi, marii maeştri de altădată, au dispărut. Sunt şi eu de părere că foarte ascunşi, în locuri neaflate de nimeni, desigur că ai mai putea afla câte unul, dar mai cred că nici toată viaţa nu ţi-ar ajunge ca să dai de ei. Chiar şi compatrioţii mei, când vor să afle un adevărat yoghin, îşi petrec ani şi ani până să-l afle, dar dumneata, un european?

— Deci după părerea dumitale nu prea am multe şanse de reuşită?

— Doamne, nu se poate ştii sigur niciodată! E şi o chestiune de noroc.

— Nu ai auzit vorbindu-se de un înţelept care ar trăi în munţii din North Arcot?

— Nu, nu am auzit.

— Să revenim la discuţii literare. Îi ofer ţigări. Nu fumează. Şi în timp ce eu fumez şi fumul parfumat se răspândeşte în odaie, Venkataramani începe, să laude cu patimă vechea cultură hindusă, idealul dispărut…

Îl ascult fără să spun nimic. Când pleacă, urmăresc îndelung silueta lui fină până ce o văd dispărând la cotitura drumului. A doua zi de dimineaţă soseşte iar. A luat o trăsură fiindu-i teamă să nu plec de acasă înainte de sosirea lui.

— Am primit ieri un mesaj din partea marelui meu protector care vine o zi în trecere la Chingleput, îmi spune repede. Sfinţia Sa Shri Shankara Acharya din Kumbakoram este şeful spiritual al Indiei Meridionale. Milioane de oameni îl venerează ca pe un trimis al Domnului. Întotdeauna s-a interesat de mine. M-a încurajat în cariera mea literară şi niciodată nu întreprind nimic fără să-i cer sfatul. Nu am crezut că e nevoie să ţi-o spun ieri, dar el este unul din marii maeştrii ai desăvârşirii spirituale. Nu este un yoghin; e primatul Indiei de sud şi în acelaşi timp sfânt şi filosof.

Cunoaşte toate curentele spirituale ale epocii noastre şi desigur că ştie mai bine ca oricine adevărul asupra problemei yoghinilor. Face călătorii pastorale în lungul şi latul ţării şi deci ştie, desigur, tot ce se petrece. Câteodată sfinţi, pustnici din diferite regiuni pe unde trece vin până la el ca să-l vadă. Cred că el te-ar putea lămuri. Vrei să-l întâlneşti?

— Bineînţeles că doresc din suflet… Sunteţi foarte amabil… Chingleput e departe de aici?

— Nu. Treizeci şi cinci de mile numai… Dar…

— Ce e?

— Mă întreb însă dacă Sfinţia, Sa va binevoi să te primească. Eu voi face tot ce îmi stă în putere, dar…

— Înţeleg. Pentru că sunt european…

— Primeşti riscul unui refuz?

— Bineînţeles. Să plecăm imediat.

E uşor de înţeles că în tot lungul drumului nu fac decât să spun tovarăşului meu tot felul de întrebări. Astfel aflu că Shri Shankara trăieşte într-o simplicitate de călugăr în ceea ce priveşte persoana lui, dar că fastul pe care trebuie să-l duca suita lui, având în vedere rangul pe care îl ocupă în biserica, este aproape regal. Este urmat de o escortă de elefanţi şi cămile pe care vin elevii şi toată suita. Mulţimea aleargă înaintea lui şi îi cere un ajutor nelimitat, nu numai spiritual, dar şi fizic, material şi financiar. Nu trece zi în care bogăţii ţării să nu depună la picioarele lui ca dar sume mari de bani, dar cum el a făcut jurământ de sărăcie, totul se împarte la săraci. Ajută şcoli, reclădeşte temple, drege lucrările care salvează populaţia de la secetă şi lipsă de apă. Dar toate acestea nu sunt decât accesorii, misiunea lui e în primul rând spirituală. Pretutindeni pe unde trece caută să insufle populaţiei credinţa strămoşească, să înalţe sufletele şi spiritele. De obicei vorbeşte în templele întâlnite în drum şi dă audienţe populaţiei care se înghesuie în calea sa.

Shri Shankara e al şaizeci şi şaselea titular al acestei demnităţi, care este ereditară de la primul Shankara. Aceasta mă face să-i cer lui Venkataramani câteva precizări asupra acestui fondator. Primul Shankara a trăit acum mai bine de două mii de ani şi a fost unul dintre cei mai mari înţelepţi brahmani ai perioadei istorice. Era un mare filosof şi un fel de mistic raţionalist. În timpul său hinduismul era în plină decadenţă şi viaţa spirituală părea că moare. De la vârsta de optsprezece ani cutreieră India discutând cu savanţi şi preoţi. Din ce în ce mai numeroşi erau acei care îl urmau. Inteligenţa lui îi permitea să discute cu oricine. A fost considerat ca un profet al timpului său.

Avea idei foarte largi. Partizan al religiei existente, lupta împotriva superstiţiilor care se ascundeau sub haina ei. Recomanda virtutea şi arăta celor ce îl ascultau cât de nefolositoare sunt practicile religioase atunci când nu sunt urmate şi de un efort individual spre perfecţiune. Nu ţinea seamă de deosebiri de castă şi chiar asistă la înmormântarea mamei lui, ceea ce îi aduse excomunicarea bisericii. În această direcţie se arată un demn urmaş al lui Buddha, care cel dintâi atacă ideea de castă, împotriva preoţilor arăta că orice om, fără deosebire de castă sau culoare putea să participe la darurile divine şi la cele mai înalte cunoştinţe ale adevărurilor sublime. Nu dură nicio nouă religie, dar arătă că orice religie duce la Dumnezeu dacă este înţeleasă şi păstrată în curăţenia ei primitivă şi în conţinutul ei mistic. Elaboră, ca să-şi susţină argumentele, un sistem filosofic complet şi lăsă în urma lui o însemnată moştenire literară care până în ziua de azi e o autoritate în centrele de studii religioase. Savanţii înşişi au o părere foarte bună

despre opera lui religioasă şi filosofică, cu toate că veşnic dibuie şi bâjbâie în interpretări fără sfârşit.

Shankara parcurgea India în veşmântul şi cu toiagul pelerinilor. Printr-o tactică îndemânatică, fondă patru mari institute în cele patru puncte cardinale ale ţării, dintre care unul la Badrinath, în nord, şi un altul la Puri, în estul Indiei. Cartierul general, compus dintr-un templu şi o mânăstire, a fost instalat în sud; unde îşi începu predicile. Până în ziua de azi, sudul a rămas centrul hinduismului. Aceste instituţii dau la iveală o sumă de adepţi care răspândesc cuvântul lui Shankara. Acest om remarcabil muri, sau după cum spune legenda, dispăru la vârsta de treizeci şi doi de ani.

Ceea ce dă o mai mare valoare acestor informaţii e faptul că acest Shankara, pe care merg acum să-l văd, propovăduieşte, fără a schimba o iotă, Învăţăturile strămoşului său. O tradiţie ciudată s-a instaurat. Primul Shankara promise adepţilor lui că nu îi va părăsi niciodată, că va fi întotdeauna printre ei cu duhul şi că va veghea asupra urmaşilor săi. E de remarcat că o tradiţie la fel a rămas în Tibet în privinţa marelui Lama. Shankara, întotdeauna înainte de a muri, îşi alege urmaşul. Cum de obicei acesta e un tânăr, el e numai decât luat de preoţi şi supus unor pregătiri speciale. Aceste învăţături nu sunt pur şi simplu intelectuale şi religioase, ci prevăd şi o îndelungată practică în ale spiritului, până la gradele superioare de yoga şi meditaţie. E într-adevăr interesant cum ordinea stabilită cu secole înainte s-a perpetuat fără şovăiri din partea titularului, care trebuie să facă dovadă de cea mai desăvârşită dezinteresare şi de sentimentele cele mai curate.

Venkataramani îşi colorează spusele cu tot felul de anecdote care au drept scop să facă să iasă în relief darurile miraculoase ale lui Shri Shankara, cel de-al şaizeci şi şaselea la rând. Între altele îmi spune că prin simplă atingere a vindecat chiar pe un văr al scriitorului de paralizie. Se mai spune că citeşte gândurile. Cât despre Venkataramani, e absolut încredinţat de aceasta.

II.

Intrăm în Chingleput pe un drum mărginit cu palmieri şi imediat ne înfundăm într-o învălmăşeală de case spoite în alb şi cu acoperişuri-cafenii. Ajungem în fine în centrul oraşului, care e înţesat de lume. Intrăm într-o casă unde văd o armată de secretari care se îndeletnicesc cu vasta corespondenţă a Sfinţiei Sale. Aştept într-o sală unde nu sunt scaune, în timp ce Venkataramani trimite un cuvânt către Shri Shankara. După o jumătate de oră secretarul revine spunând că nu voi putea fi primit, Sfinţia Sa neavând posibilitatea de-a primi europeni. Şi apoi, mai sunt două sute de persoane care au aşteptat toată noaptea ca să fie primite. Secretarul cere mii de scuze.

Primesc înfrângerea cu filosofie, dar Venkataramani nu se dă bătut: va căuta, spune, să invoce vechea lor prietenie ca să fie primit şi să

pledeze pentru mine. Se aud murmure în mulţime când aceasta observă că vrea să treacă înaintea lor. Reuşeşte totuşi şi după câteva clipe revine radios: Sfinţia Sa va face o excepţie pentru mine şi peste un ceas mă va primi.

Petrec acest ceas hoinărind alene pe străzile pitoreşti cu care se învecinează templul. Întâlnesc o cireadă de elefanţi care sunt duşi la adăpat. Cineva îmi arată superbul animal care e, al Sfinţiei Sale. Într-adevăr un animal demn de un rege. Şaua e grea de aur şi broderii. Animalul, ca şi cum ar fi conştient de demnitatea rolului său, se leagănă maiestuos. Amintindu-mi de obiceiul ţării de-a aduce un dar de flori şi fructe celui ce te primeşte, merg şi cumpăr ceea ce cred necesar. Dar omul nu se poate gândi la toate. Împins de mulţime, uit să-mi scot încălţămintea.

„Repede, repede" îmi spune Venkataramani. Neştiind ce să fac cu pantofii, îi las pur şi simplu în stradă, sperând să-i regăsesc la întoarcere.

Trecem printr-un gang şi intrăm într-o sală goală. În capătul ei este un fel de alcov unde întrezăresc o umbră care stă jos. Înaintez, depun darurile şi mă înclin. Am preţuit întotdeauna caracterul într-adevăr estetic al acestui ceremonial, chiar în afara respectului şi curteniei pe care le implică. Shri Shankara nu este Papa, căci aşa ceva nu există în India, dar este păstorul unei turme nesfârşite de credincioşi, tatăl spiritual ai întregii Indii de sud.

Îl privesc tăcut. E mic de statură şi îmbrăcat într-un veşmânt galben; se sprijină pe toiagul de pelerin. Nu pare să aibă încă patruzeci de ani. Are totuşi părul cărunt. Faţa lui mobilă, cu tenul brun-cenuşiu, a luat loc imediat în galeria figurilor pe care nu le voi uita niciodată. Expresia generală a feţei e plină de modestie şi blândeţe, într-atât sunt de liniştiţi ochii mari şi negri. Nasul e drept, de o formă clasică, barba scurtă iar gura de o gravitate remarcabilă.

„Sfinţia Sa e foarte bună că a voit să mă primească", spun. Shri Shankara, îndreptându-şi privirea către tovarăşul meu, îi spune câteva cuvinte într-o limbă necunoscută mie. „Sfinţia Sa înţelege ce spui dumneata în englezeşte, dar nu are încredere în felul în care s-ar putea exprima în această limbă; preferă să traduc ce va spune".

Voi trece uşor peste prima parte a întrevederii. E curios să ştie ce impresie mi-a făcut India. Îi răspund cu multă sinceritate. Apoi convorbirea îşi lărgeşte obiectul şi sunt surprins să văd că acest prelat oriental e absolut la curent cu tot ce se petrece în lume în clipa de faţă şi că citeşte regulat gazetele zilei, îmi amintesc că i s-a atribuit darul profeţiei şi momentul mi se pare prielnic pentru a-i pune câteva întrebări în legătură cu viitorul acestei planete.

— Când crezi că se va îmbunătăţi situaţia politică şi economică?

— Cum ar putea să meargă mai bine când toate veniturile sunt

întrebuinţate pentru înarmări?

— Se vorbeşte foarte mult de dezarmări. E oare zadarnic?

— Chiar dacă aţi azvârli tunurile şi vapoarele de război la fiare vechi, ar fi în zadar. Popoarele s-ar lupta cu ciomege dacă nu ar avea alte arme.

— Atunci care e leacul?

— Spiritul trebuie schimbat. Numai împăcarea şi buna înţelegere între popoare şi clase ar putea schimba ceva.

— O, va mai trece timp până atunci. Deci perspectivele viitorului apropiat nu sunt îmbucurătoare, după Sfinţiei Sa.

— Mai rămâne Dumnezeu.

— Dacă rămâne Dumnezeu, pare foarte departe de noi.

— Dumnezeu nu are decât dragoste pentru oameni, mai spune vocea blândă.

— Nu pot opri valul de amărăciune care îmi cotropeşte Sufletul:

Dacă am judeca după suma de nenorociri şi mizerii în care se zbate lumea, aş crede mai degrabă că nu are decât supărare pentru noi.

La privirea plină de dojană pe care mi-o aruncă Sfinţia Sa, simt că am greşit vorbind astfel.

— Vei judeca mai târziu, dacă vei avea răbdare. Dumnezeu va restabili armonia în ceasul hotărât de el. Starea permanentă de zbatere, mizeria morală a popoarelor, suferinţa milioanelor de oameni, va da la iveală un om inspirat de Domnul care ne va veni în ajutor. În acest înţeles putem spune că fiecare secol îşi are şi răscumpărătorul lui. E ca o lege fizică: cu cât va fi mai aprigă mizeria provocată de materialism, cu atât va fi mai mare spiritul omului care va ajutora lumea.

— Aştepţi, deci, pe cel ce va veni în veacul nostru.

— Fără nicio îndoială. Atât de adânc e întunericul şi mizeria în care se zbate omenirea, încât e sigur că un om inspirat de Dumnezeu trebuie să se ivească.

— Părerea dumitale e că în zilele noastre omul se afundă din ce în ce mai mult în ticăloşie?

— Nu, nu gândesc aşa. În orice om locuieşte un spirit divin. Oamenii vor găsi totuşi calea spre Dumnezeu.

— Dar există în oraşele noastre din Occident, nemernici care te fac mai curând să crezi că un spirit diavolesc a luat fiinţă în ei.

— Societatea e mai vinovată decât individul. Circumstanţele, mediul îi fac să pară mai răi decât sunt în realitate. Şi aceasta e adevărat şi pentru Occident şi pentru Orient. Societatea e cea care va trebui să schimbe tonul de materialitate cu unul de idealism; nu există altă rezolvare a problemelor de azi. Acest haos, această agonie a societăţii, e tocmai răul din care se va naşte vindecarea, după cum singur, când dai greş, înţelegi că trebuie să schimbi drumul.

— Ai dori, după cât înţeleg, ca popoarele să introducă principii morale la baza politicii lor?

— Exact. Şi nu este imposibil. În tot cazul, nu există altă scăpare. Ce ne lipseşte încă sunt oameni care să găsească în ei destulă putere spirituală încât să o poată răspândi şi celorlalţi. India posedă câţiva din aceşti oameni şi ar fi bine ca lumea întreagă să dea ascultare şi să se lase condusă de astfel de înţelepţi; repede ar găsi calea spre bunăstare şi pace.

Sunt bucuros să văd că Shri Shankara nu exaltă calităţile ţării lui în detrimentul Occidentului. Admite că fiecare îşi are geniul lui propriu, creat din vicii şi virtuţi, şi că ansamblul e în concluzie, egal. Speră că o generaţie mai înţeleaptă va şti să clădească o societate mai dreaptă, bazată pe calităţi luate din cele două lumi.

Părăsesc acest subiect şi cer voie să pun câteva întrebări de ordin personal.

— E multă vreme de când Sfinţia Sa e în posesia titlului Său?

— Din 1907. Nu aveam decât doisprezece ani atunci. După patru ani m-am retras pe malurile râului Cavery şi m-am dedat practicilor yoga. După aceea am început să ies în lume.

— Nu staţi mult în reşedinţa din Kumbakoram?

— Nu, pentru următorul motiv: în 1918 Maharajahul din Nepal m-a invitat să vin la el. Am primit şi am pornit spre statul lui, adică spre nord. Dar vezi, de atunci nu am înaintat prea mult, căci tradiţia vrea să mă opresc în toate oraşele, satele şi sătuleţele pe care le întâlnesc în cale.

Trec la subiectul căutărilor mele şi Sfinţia Sa mă întreabă asupra asceţii, pustnicii şi yoghinii pe care i-am întâlnit până acum. Nu îi ascund nimic.

— As dori să întâlnesc unul care să fi atins în această direcţie perfecţiunea, aşa încât să fie în stare să-mi dea dovezi de netăgăduit, demonstrative, ale forţelor lui. De obicei nu fac decât să vorbească şi să tăgăduiască. Oare cer eu prea mult?

Privirea sa liniştită întâlneşte privirea mea.

— Dacă dumneata cauţi iniţierea de cea mai înaltă categorie, atunci nu ceri prea mult. Sinceritatea căutărilor dumitale te va ajuta, căci simt în dumneata o forţă de hotărâre şi un început de lumină care te va călăuzi fără greş spre ceea ce cauţi. Nu sunt sigur că am înţeles exact:

— Până acum nu m-am bizuit decât pe mine. Sunt înţelepţi, după cum am priceput, care spun că pe Dumnezeu nu îl poţi găsi decât în tine însuţi.

— Dumnezeu e pretutindeni. El susţine universul întreg. Cum ar putea fi limitat de „eu”?

— Simt că am pornit pe un drum periculos şi schimb felul de-a

întreba:

— Ce e mai bine să fac?

— Continuă cu peregrinările. La urmă caută şi adu-ţi aminte care dintre pustnicii întâlniţi ţi-a făcut o impresie mai adâncă. Alege pe acela şi întoarce-te la el; el îţi va da, cu siguranţă, iniţierea pe care o doreşti.

— Admir perfecta seninătate a spuselor, calmul neclintit al feţei lui.

— Dar daca niciunul nu mă va fi mulţumit?

— Atunci urmează-ţi fără încetare drumul până când însuşi Dumnezeu îţi va arăta calea. Meditează zilnic, contemplează cu dragoste lucrurile sublime. Gândeşte-te la spirit şi la căile lui. Cele mai bune momente pentru meditaţie sunt zorile şi amurgul, în ceasul acesta liniştea coboară în natură şi e prielnică reculegerii.

Atâta bunăvoinţă mă mişcă. Simt că invidiez liniştea netulburată răspândită pe faţa lui. Nu, acest suflet nu a cunoscut niciodată îndoielile sufletului meu. Ascultând un imbold mai puternic decât voinţa mea, îi spun:

— Dacă nu reuşesc, pot implora ajutorul dumitale? Shri Shankara clătină încetişor capul:

— Sunt în fruntea unei instituţii care se ocupă de lucruri de ordin general şi timpul nu îmi aparţine. Nu am dormit ani de-a rândul decât trei ceasuri pe noapte. Cum aş putea lua un discipol în asemenea condiţii? Caută un maestru care ţi se va putea dedica dumitale.

— Dar mi s-a spus că maeştrii sunt rari şi că nu vor să se ocupe de europeni.

— E adevărat. Totuşi adevărul trebuie să existe undeva. Dacă îl cauţi, trebuie să-l găseşti.

— Nu-ai putea, cel puţin, să-mi arăţi unul care să fie capabil să-şi dovedească spusele?

— Da, aş putea. Nu cunosc decât doi care te-ar putea satisface pe dumneata. Unul trăieşte la Benares, ascuns în odăile unei case vaste, în fundul unei grădini. Foarte puţini oameni sunt admişi să se apropie şi cu atât mai puţin un european. Aş putea să-l rog, dar mă tem că va refuza.

— Şi celălalt?

— Celălalt trăieşte în sud. Nu l-am văzut decât o singură dată, dar sunt încredinţat că e un mare maestru. Locuieşte la Arunasala, pe muntele Sfântului- Semn, în teritoriile din North Arcot. Doreşti explicaţii mai precise?

Aceste cuvinte sunt pentru mine o rază de lumină. Văd în gând pe acel om în haină gălbuie, care a insistat atât să merg cu el la maestrul lui. Nu mă înşel, într- adevăr a vorbit de muntele Sfântului-Semn.

— Mulţumesc, Sfinţia Ta. Am tocmai pe cineva care mă va duce acolo.

— Atunci, te vei duce?

Şovăi încă.

— Totul este pregătit să părăsesc sudul.

— Atunci vreau să te rog şi eu ceva: făgăduieşte-mi că nu vei părăsi India până ce nu vei fi mers acolo, la el, la Maharishi.

Ochii lui exprimă atâta sinceritate, încât făgăduiesc din tot sufletul.

— Atunci fii liniştit. Ai găsit ceea ce cauţi.

Aud afară mulţimea murmurând de nerăbdare.

— Îmi este teamă că am abuzat de răbdarea Sfinţiei Tale.

Dar nu, Shri Shankara e surâzător. Mă conduce până în anticameră şi murmură ceva tovarăşului meu. Aud şi numele meu. Mă întorc în prag pentru o ultimă închinăciune. Dar Sfinţia Sa mă cheamă:

— Îmi voi aminti întotdeauna de tine şi nu te voi uita, niciodată.

Mă plimb până seara târziu în Chingleput, care îmi place din pricina atmosferei sale melancolice. Caut să-l văd încă o dată pe Sfinţia Sa, care vorbeşte unei mari mulţimi adunate în templu. Vocea răsună într-o perfectă linişte şi cu toate că nu înţeleg ce spune, văd că toţi, de la savantul brahman până la ţăranul analfabet, ascultă eu sfinţenie cuvintele lui. După cât am înţeles din fiinţa lui, îmi închipui că, în cuvinte foarte simple, vorbeşte despre adevăr. În clipa asta invidiez credinţa simplă a celor care îl ascultă. Ei nu cunosc dezolările îndoielilor: cred. Nu cunosc sumbra deznădejde a unui suflet care nu percepe lumea decât ca o imensă junglă în care fiarele sălbatice se omoară, părăsite de un Dumnezeu care s-a îndepărtat în sfere inaccesibile şi în care însăşi existenţa fiinţei umane nu pare decât efectul unui capriciu al unui univers indiferent.

Plecăm din Chingleput sub un cer de un albastru închis, presărat cu stele. O boare neaşteptată clatină deasupra noastră coroanele imenşilor palmieri. Tovarăşul meu sparge această miraculoasă tăcere. E foarte mulţumit:

— Ştiu că ai avut noroc. E pentru prima dată că Sfinţia Sa vorbeşte cu un european.

— Adevărat?

— Şi acum binecuvântarea Sa te va urma pretutindeni.

III.

E aproape miezul nopţii când ajungem. Cerul străluceşte de mulţimea stelelor. Ceva ce nu se poate vedea în Occident. Când urc treptele verandei mele, văd o umbră ivindu-se din întuneric.

„Subramanya! Ce cauţi aci?

Yoghinul cu rochia gălbuie se apropie de mine cu acelaşi rânjet cu care m-am obişnuit.

Nu am făgăduit că voi veni astă-seară, Sahib?

— Exact.

În glasul lui e tristeţe, dar acum ştiu că îl voi putea mângâia.

— Maestrul dumitale se numeşte Maharishi?
— De unde ştii, Sahib? Cine ţi-a spus?
— Nu are importanţă, dar ştii, am hotărât altfel; voi veni acolo cu dumneata.
— A, ce veste bună, Sahib!
— Da, dar nu voi putea sta acolo decât câteva zile.
Sunt atât de obosit, încât nu am decât un singur gând, acela de-a mă culca, dar Subramanya e atât de mulţumit, încât nu vrea să mă mai părăsească şi se culcă pe podea, înfăşurat într-o cuvertură subţirică, refuzând orice încercare de-a mea de a-i aşeza ceva mai comod.
Am dormit, desigur, în tot cazul, mi-am cufundat într-un somn adânc, când deodată mă trezesc. Cât o fi ceasul? Mă uit la ceasul fosforescent: e trei fără un sfert. Întunericul e absolut. Nervii mei sunt încordaţi. Am impresia că în aer pluteşte electricitate. În clipa asta am deodată conştiinţa a ceva luminos la picioarele patului. Mă ridic brusc. Ce văd? Sunt ochii lui Shri Shankara. Obrazul lui, întreaga aparenţă a Sfinţiei Sale. Nu este o iluzie. Sunt complet treaz. Îl văd nu ca pe o fantomă, ca o umbră transparentă, ci ca o fiinţă reală, în carne şi oase. Un fel de aureolă misterioasă, un nimb, încadrează faţa: de aici impresia de luminozitate. Dar ce fel! E imposibil! L-am lăsat la Chingleput. Închid ochii. Apariţia e nemişcată şi tot atât de reală. E aici ca o prezenţă prietenoasă, binevoitoare. Deschid din nou ochii: faţa pare să se însufleţească, buzele par că se mişcă şi surâd. Am impresia că îmi spun: „Smereşte-te şi vei găsi". Aceste cuvinte nu le aud decât în mine şi totuşi sunt încredinţat că aceste cuvinte nu sunt o halucinaţie, dar că aici, în faţa mea, există o fiinţă vie care îmi vorbeşte.
Apariţia dispare misterios, aşa cum a venit. Îmi lasă un sentiment de exaltare, de fericire pe care mi se pare că nimic nu o va mai putea şterge. Ce poate însemna această vedenie? Cât despre somn, nici nu mai poate fi vorba în noaptea asta. Stau mereu treaz, căutând să-mi amintesc toate detaliile memorabilei întrevederi cu Sfinţia Sa Shri Shankara din Kumbakoram, reprezentantul lui Dumnezeu pentru poporul umil din sudul Indiei.

Cap. 9 – Muntele Sfântului Semn

I.

La capătul căii ferate a Indiei de sud, la Madras, luăm, Subramanya şi cu mine, un tren care deserveşte Ceylonul. Voiajăm timp de câteva ceasuri într-un ţinut agreabil şi variat: câmpuri cu orez alternând cu dealuri roşiatice cu înfăţişarea tristă, cu plantaţii de cocotieri. Dar înserarea care vine brusc şterge priveliştea; plec de la fereastră şi revin la gândurile care mă obsedează.
Ce de întâmplări de când Brama mi-a dat acel inel! Toate planurile îmi sunt răsturnate şi iată-mă alergând spre sud când eram sigur că

voi merge în nord. Doresc să-mi păstrez mintea desprinsă de orice superstiţie în faţa faptelor, totuşi nu mă pot împiedica să constat că un concurs ciudat de împrejurări mi-a călăuzit paşii spre pustnicul din Arunasala. Şi cine nu cunoaşte importanţa pe care un fapt în aparenţă neînsemnat o poate lua câteodată? După patruzeci de kilometri de la Pondicherry, acest duios vestigiu al ocupaţiei franceze, luăm o linie ferată regională şi ne afundăm spre centrul ţării. Dar trenul nu pleacă decât peste două ore. Le petrecem în penumbra unei săli de aşteptare a unei mici gări, eu cel puţin, căci tovarăşul meu preferă să se plimbe în lung şi lat pe peronul gării. Urmăresc statura lui înaltă, aproape ireală sub cerul înstelat. În fine trenul porneşte: suntem aproape singurii călători.

Adorm: un somn agitat întretăiat de vise, dar care totuşi durează câteva ceasuri, deoarece când mă trezesc suntem ajunşi la destinaţie. Suntem din nou într-o gară mititică de ţară şi liniştea e desăvârşită de îndată ce trenul dispare în noapte. Încă nu s-a făcut ziuă şi suntem din nou siliţi să petrecem câteva ceasuri în sala de aşteptare a acestei gări, o sală neconfortabilă şi goală. Noi înşine aprindem o lampă mică cu fitil şi gaz.

De îndată ce se crapă de ziuă caut să mă orientez. La orizont, se profilează conturul unui munte. Pare impunător, cu baza largă şi vârful ascuns încă în ceaţa dimineţii.

Tovarăşul meu aruncă o privire afară, şi atras de sforăiturile zgomotoase, descoperă cu uşurinţă un vizitiu adormit într-un car tras de boi. Vocile noastre îl trezesc şi la auzul locului unde mergem pare să fie foarte mulţumit. Ne urcăm la noroc în carul lui primitiv aşezat pe două roţi şi care nu îmi insuflă niciun fel de încredere. Bagajul e legat la spatele vehiculului. Blândul meu tovarăş se ghemuieşte ca să ocupe cât mai puţin loc, eu mă sui şi mă instalez de bine de rău cu picioarele bălăbănind în gol, iar vizitiul stă pe vine cu bărbia rezemată pe genunchi, aproape de spatele boilor, aproape de oişte. Şi astfel, mai mult sau mai puţin bine instalaţi, o pornim.

Nu mergem repede, cu tot efortul conştiincios al tăuraşilor albi care ne duc. Aceste adorabile animale sunt mult mai întrebuinţate decât caii, fiind mai rezistente la climă şi de-o întreţinere mai economică. Viaţa satelor din interiorul ţării nu pare să fi evoluat de secole. Carul cu boi care ne duce acum e acelaşi ca acum câteva sute de ani înainte de Christos. Vizitiul nostru cu faţa arămie e tare mândru de trăsurica lui. Coarnele taurilor sunt împodobite cu tot felul de moţuri aurii iar la picioarele lor răsună clopoţei plini de veselie. Îi mină cu o sfoară care le este trecută prin nări. Copitele lor se înfundă în praful drumului, în timp ce soarele tropical, după o scurtă auroră, se urcă vertical pe cer.

O privelişte plăcută se desfăşoară înaintea ochilor noştri. Câmpul nu

e monoton: regiunea e o desfăşurare de dealuri care se pierd în zare. Pământul e roşu, presărat cu mărăcini sau lanuri de orez de un verde limpede de piatră preţioasă. Un ţăran cu faţa aspră o porneşte spre câmp. O fată tânără trece cu o cană de alamă aşezată graţios pe cap. Are umerii goi şi restul corpului drapat într-o stofă roşie aprinsă. Un rubin de culoarea sângelui e înfipt în nară, iar pe braţe brăţări de aur strălucesc în soarele dimineţii. Tenul închis trădează originea ei dravidiană; de altfel, e rasa care-domină aici, în afara excepţiilor musulmane şi brahmane. Dravidienele sunt vesele şi mai vorbăreţe decât compatrioatele lor, iar vocea lor e şi ea mai armonioasă. Privirea ei mirată când ne vede mă lămureşte cât de rar a văzut trecând prin aceste locuri europeni.

Astfel ajungem în oraş. Mă izbeşte înfăţişarea de bunăstare pe care o atribui prezenţei unui templu imens care se întinde de-a lungul mai multor străzi. Opresc; trăsura ca să pot azvârli o privire în interiorul clădirii. Ansamblul e grandios. Nu am văzut încă un edificiu de soiul acesta. Interiorul formează un cadrilater enorm în care privirile sunt mereu oprite, aşa că ai impresia că te afli într-un adevărat labirint. Cele patru faţade din afară lustruite de vreme, aurite de soarele tropical, au câte o poartă de-asupra căreia se ridică o pagodă piramidală împodobită cu sculpturi. Temelia e de piatră, dar partea de sus a templului e din cărămizi şi acoperită cu ipsos. Aceste pagode sunt formate şi ele din mai multe etaje împodobite cu o mulţime de figuri. În interiorul templului mai număr încă cinci pagode care toate au un stil ce aminteşte pe al piramidelor egiptene. O altă privire îmi dezvăluie o mulţime de stâlpi, încăperi, un vast cor central, altare, coridoare, îmi promit să mă întorc cât de curând ca să vizitez acest templu minunat.

Tăuraşii îşi reiau mersul liniştit şi iarăşi suntem în plin câmp. Drumul e acoperit de praf roşu dar peisajul e minunat şi drumul e tivit de o mulţime de pomi în care se adăpostesc mii şi mii de păsări, judecind după freamătul aripilor şi corul matinal. Drumul e presărat cu mici bisericuţe, mai mult capele, clădite în diferite epoci dacă ne luăm după varietatea stilului. Unele prezintă un exces sculptural, pe când altele o simplicitate a pietrei lustruite cum numai în sud se află. Câteva au o sobrietate de stil şi linie aşa cum numai în Grecia poţi întâlni.

După câţiva kilometri întrezăresc poalele muntelui pe care îl văzusem de la gară. Îşi înalţă în lumina dimineţii formai lui uriaşă. Ceaţa s-a risipit, aşa că vârful muntelui poate fi zărit în întregime. Ansamblul e al unui pisc de pământ roşu şi piatră cafenie, cu spaţii mari, fără pomi şi cu mari stânci răsturnate într-o dezordine haotică.

„Arunşala! Sfântul Munte Roşu”, spune tovarăşul meu cu o expresie de nespusă fervoare în glas. Seamănă acum cu un sfânt medieval…

— Acest nume are un sens precis?
— Se compune din două cuvinte, „Aruna” şi „Achala” ceea ce vrea să spună munte roşu, dar cum este numele divinităţii protectoare a templului, trebuie spus Sfântul Munte Roşu.
— Şi Sfântul Semn ce vrea să zică?
— Uite: o dată pe an, în ziua în care se serbează hramul templului, o flacără mare e aprinsă pe vârful muntelui. Arde timp de mai multe zile, hrănită de mari cantităţi de unt şi de camfor; se vede de la o distanţa de kilometri. Atunci toată lumea se închină, căci aceasta înseamnă că muntele e un pământ sfânt şi că o mare divinitate ocroteşte locurile.
Într-adevăr, nu este lipsită de măreţie această culme stingheră strălucind în culori roşii, cărămizii şi cenuşii, profilată pe un cer străveziu. Oare din pricina cuvintelor yoghinului contemplă privirea mea acest munte cu un respect involuntar şi sacru? Dar aud din nou glasul tovarăşului meu:
— De altfel, acest munte nu este consacrat unei singuri divinităţi. Dacă vrei să dai crezare tradiţiilor locale atunci trebuie să crezi că aici ar fi centrul spiritual al Pământului.
O concepţie destul de înaintată, şi nu mă pot împiedica să nu surâd. Dar ce mă interesează pentru moment, e faptul că acum ne apropiem de destinaţie. Am lăsat drumul şi ne îndreptăm pe o potecă spre o pădure de cocotieri şi manghieri. Trecem prin această pădure şi ajungem într-un luminiş unde dăm de o poartă de lemn. Vizitiul coboară. Împinge poarta şi se opreşte în mijlocul unei curţi. Cobor, îmi destind corpul înţepenit şi caut să mă orientez.
Locul e umbrit de arbori sădiţi foarte des şi are o grădină cu o vegetaţie bogată, cactuşi şi tot felul, de arbuşti. Numaidecât însă, pădurea şi jungla îşi reiau drepturile şi cresc nestăpânite. Domeniul e accesibil, dar în acelaşi timp şi foarte izolat. Niciun loc nu poate fi mai prielnic meditaţiilor. În stânga curţii sunt două clădiri acoperite cu paie, ce se prelungesc printr-o clădire mai modernă acoperită cu ţigle şi printr-o verandă. În mijlocul curţii se află un puţ. Un băieţaş gol până la brâu scoate apă. Zgomotul sosirii noastre atrage în curte câţiva locuitori. Sunt mai întâi izbit de varietatea costumelor. Unul nu are decât o simplă pânză în jurul mijlocului, în timp ce un altul e drapat în mătăsuri albe şi somptuoase. Pentru că toţi ne privesc uimiţi, tovarăşul meu înaintează şi le explică ceva în tamil, arătând cu rânjetul lui, care acum îmi este atât de bine cunoscut. Numaidecât toate feţele se destind în surâsuri de bun sosit, feţele acestea pe care de pe acum simt că le iubesc, într-atât sinceritatea lor e vădită.
— Mergem să ne prezentăm, îmi spune Subramanya făcându-mi semn să-l urmez. Mă opresc totuşi sub verandă ca să-mi scot încălţămintea şi să aşez mai bine fructele pe care le-am adus în dar.

II.

Douăzeci de perechi de ochi se ridică spre noi când intrăm. Oamenii sunt ghemuiţi în semicerc pe o podea de cărămizi roşi; cu faţa spre unghiul cel îndepărtat al odăii. Bineînţeles, privirile mi se îndreaptă spre acel loc: văd pe cineva aşezat pe un divan alb. Înţeleg imediat că mă aflu în faţa lui Maharishi.

Tovarăşul meu se apropie de divan şi se prosternează acoperindu-şi ochii cu mâinile. Lumina cade orbitoare pe faţa ascetului şi deosebesc cu uşurinţă fiecare trăsătură. Privirea o fixă, faţa absolută nemişcată. Înaintez, la rândul meu, până la fereastră şi după ce m-am înclinat şi am depus darul de fructe, mă retrag imediat cu un pas. Un vas de bronz e aşezat lângă divan, plin cu jar: parfumul care se ridică din el dovedeşte îndeajuns ce întrebuinţare are. În alt vas ard încet beţişoare înălţând un fum albastru şi un miros pătrunzător de mirodenii.

Întind pe podea o pătură de bumbac şi mă aşez contemplând chipul celui ce stă pe divan. Corpul e gol, în afara unei pânze petrecută pe mijlocul corpului: un costum destul de obişnuit în aceste ţinuturi cu călduri toride. Tenul este bronzat, însă mult mai deschis decât în mod obişnuit la locuitorii din sud. Pare să fie de statură înaltă. Cred că are vreo cincizeci de ani. Capul e bine făcut, părul cărunt e tăiat foarte scurt. Fruntea înaltă şi largă e semnul unei mari inteligenţe. Trăsăturile sunt mai curând ale unui european decât ale unui indian: cel puţin aceasta e prima mea impresie. Divanul pe care stă e acoperit cu o piele de tigru splendidă. O linişte absolută domneşte în odaie. Înţeleptul stă nemişcat, în aparenţă inconştient. Mă întreb, chiar, dacă ne-a văzut venind. Un discipol întrerupe această linişte trăgând de o sfoară care mişcă un evantai de bambus. Evantaiul e agăţat de o bârnă în tavan, deasupra capului înţeleptului. Îl privesc pe Maharishi în ochi sperând să-i atrag atenţia. Are ochii de un brun închis şi îi sunt larg deschişi.

Chiar dacă îşi dă seama de prezenţa mea în odaie, niciun semn nu trădează asta. Corpul păstrează o înţepenire de statuie. Acest calm e supranatural, desigur. Nu, nu mă vede, căci ochii sunt fixaţi în gol, într-o depărtare inaccesibilă. Nu trebuie sa mă gândesc mult ca să-mi amintesc de privirea „Înţeleptului care nu vorbeşte niciodată” din Madras. Exact aceeaşi rigiditate de neînţeles.

În Europa ştiam că trebuie să privesc pe cineva în ochi ca să-i cunosc sufletul. În faţa ochilor lui Maharishi mă îndoiesc, şi nu mai ştiu ce să cred.

Minutele trec încet. Ceasul din perete arată că a trecut o jumătate de ceas, apoi un ceas, dar nimeni nu se mişcă, nimeni nu vorbeşte. Încet, încet, uit de existenţa celor ce mă înconjoară. Toată puterea mea vizuală e concentrată pe faţa celui ce şade pe divan. Darul meu a rămas neatins pe masă.

Tovarăşul meu nu îmi spusese că voi fi primit cu atâta indiferenţă! Primul meu gând e cel care ar veni în mintea oricărui european într-o astfel de ocazie: este oare această atitudine silită, teatrală? Dacă nu, acest om este pur şi simplu în extaz. Apoi, a doua idee este: această contemplaţie mistică nu este oare numai un gol al spiritului? Dar renunţ să rezolv această problemă pentru simplul motiv că nu mă simt în stare.

În orice caz, acest om mă atrage ca un magnet. Nu îmi pot lua privirile de pe faţa lui. Uimirea mea de la început, stinghereala mea se topesc încetul cu încetul pentru a face loc unei senzaţii ciudate, mai imperioase, unei fascinaţii. Două ceasuri au trecut când încep să-mi dau seama de misterioasa schimbare, de neînvins, care s-a produs în mine. Întrebările pe care le pregătisem cu o grijă meticuloasă în tren cad de la sine una câte una. Nu mă mai interesează să ştiu nimic din tot ce mă frământa, o împăcare imensă, o linişte nespusă mă cuprind ca şi cum ar fi făcut parte din aerul pe care îl respir în această odaie. Gândurile mele chinuite de tirania îndoielilor vor găsi poate acum liniştea pe care o caută…

Şi cât de neînsemnate îmi par toate întrebările! Cât de mărunte grijile care mă frământau, anii pierduţi. Văd cu o limpezime neaşteptată că mintea îmi creează singură probleme ca să chinuie apoi zadarnic să le soluţioneze. Pentru o fiinţă care până acum a dat o valoare neţărmurită raţiunii, această idee e într-adevăr nouă. Mă las dus cu atâta plăcere în liniştea şi odihna aceasta nouă pentru mine, încât aceste două ceasuri trec fără să simt niciun fel de nerăbdare. Oare lanţurile care mă legau de atâtea probleme nerezolvate s-au topit pentru totdeauna?

Totuşi, încetul cu încetul o nouă chestiune îmi vine în minte: care e oare mecanismul acestei schimbări din mine? Liniştea aceasta a emanat de la omul care stă pe divan aşa cum emană mireasma dintr-o floare? Şi cum ar putea crea acest lucru? Printr-un fel de radioactivitate a sufletului, sau printr-un mijloc telepatic încă necunoscut? Totuşi el pare absolut impasibil şi cu totul nepăsător faţă de prezenţa mea. Pe aceste ape liniştite se simte prima undă. Cineva se apropie de mine şi îmi murmură la ureche:

— Nu ai nimic de întrebat?

Oare tovarăşul meu şi-a pierdut răbdarea, sau bănuie că un european nu poate sta atâta timp fără să acţioneze? Într-adevăr, dragă prietene, am venit până aici tocmai ca să pun tot felul de întrebări dar iată că pentru moment sunt împăcat cu lumea întreagă şi cu mine însumi şi nu văd niciun motiv să mă tulbur cu tot dinadinsul. Eram tocmai gata să pornesc într-o călătorie miraculoasă şi acum mă întoarceţi tocmai din pragul acestei aventuri ca să intru în lumea gălăgioasă şi blestemata pe care voiam s-o părăsesc?

Totuşi vraja s-a stricat. Ca şi cum această întrebare a tovarăşului meu ar fi fost un semn ştiut, iată că toată lumea începe să se mişte în odaie, aud vorbe, şoapte, şi minune! ochii lui Maharishi încep să clipească. Faţa se mişcă şi deodată simt că mă aflu în unghiul lui vizual. Acum nu mă mai îndoiesc că se trezeşte dintr-un lung extaz. Tovarăşul meu, văzând că tac, crede că nu i-am auzit întrebarea şi cu bunăvoinţă, o formulează din nou. Dar ochii înţeleptului, foarte luminoşi şi blânzi, stau aşezaţi asupra mea şi citesc în ei o altă întrebare, mută dar desluşită:

— Se poate oare să te mai îndoieşti, când ai presimţit pacea profundă a spiritului, accesibilă tuturor şi ţie?

O pace infinită mă copleşeşte, într-adevăr. Mă întorc spre tovarăşul meu şi îi şoptesc:

— Nu acum. Altă dată.

Totuşi simt că se aşteaptă din partea mea ceva – bineînţeles nu însuşi Maharishi – ci ceilalţi toţi, care şoptesc în jurul meu. După cât îmi spusese tovarăşul meu, unii sunt discipoli recunoscuţi iar alţii simpli vizitatori. Subramanya mă prezintă şi le vorbeşte cu însufleţire în tamil şi judecind după strigătele lor de admiraţie, probabil exagerează aşa cum are obiceiul, fără rezervă.

III.

Masa de prânz a luat sfârşit. Termometrul urcă la nişte înălţimi pe care nu le credeam posibile nici la ecuator. Dar sunt recunoscător acestei arşiţe graţie căreia îmi va fi permis să stau şi să iau parte la viaţa lui Maharishi fără ostentaţie şi fără să deranjez. Intru din nou în sală şi mă aşez lângă divan, aproape de picioarele lui. Maharishi e întins, puţin aplecat într-o parte, pe o mulţime de perne albe. Un servitor trage încă de sfoară pentru a legăna evantaiul din tavan, făcând astfel o adiere plăcută în odaie. Maharishi are în mâini un caiet în care scrie cu cea mai mare atenţie. După o clipă, lasă caietul şi cheamă pe unul din discipoli, cu care schimbă câteva cuvinte în tamil. Discipolul vine spre mine şi îmi spune că maestrul cere iertare pentru dejun, căci din pricină că până acum nu au mai fost europeni, nu ştie cum se hrănesc. Îi mulţumesc şi îl liniştesc spunându-i că mă voi obişnui cu felul lor de-a se hrăni şi ce îmi va lipsi voi putea aduce din oraşul vecin. Adaug că aceste chestiuni sunt cu totul secundare faţă de problemele care m-au adus până aci. Înţeleptul mă ascultă cu mare atenţie, cu toate că în aparenţă e tot atât de impasibil şi de netulburat.

— Lucrul acesta e foarte lăudabil, spune el în sfârşit şi răspunsul lui mă încurajează să continui:

— Maestre, m-am consacrat studiului filosofici şi ştiinţelor, am luat parte la viaţa şi munca mulţimii, am gustat şi din plăcerile lor şi m-am lăsat atras şi de ambiţiile lor. Dar toate acestea nu m-au îndepărtat de la singurătatea în care am putut medita. Am căutat un răspuns în

Occident, acum îmi întorc privirile spre Orient şi spun: am nevoie de mai multă lumină.

Maharishi face un semn care spune că înţelege. Eu continui:

— Am ascultat multe păreri, am auzit multe teorii. Mi s-a dat dovada raţională asupra adevărului unei teorii, apoi asupra alteia. M-am săturat de argumente. Acum numai o experienţă personală m-ar mai putea mulţumi. Te rog să mă ierţi că-ţi spun: nu am aşa-zisul spirit religios. Mai există altceva decât viaţa corporală? Şi dacă da, atunci cum aş putea să mă conving prin mine însumi?

Cei trei sau patru adepţi care ne ascultă sunt muţi de mirare. Am călcat oare vreo regulă de bunăcuviinţă, supărând astfel pe maestrul lor? Dar amărăciunea atâtor ani de zadarnică aşteptare urcă până la buzele mele în cuvinte pe care nu le pot opri. Dacă Maharishi e omul pe care îl aştept, atunci el este şi peste orice convenţii mărunte şi mă va înţelege.

Dar nu îmi răspunde, pare că îşi urmăreşte propriile lui gânduri. Şi acum, că limba îmi este dezlegată, nu mă pot opri:

— Savanţii noştri din Occident, oricât de mari ar fi, au trebuit să recunoască totala lor neştiinţă în ceea ce priveşte problemele de dincolo de moarte. Am auzit că în Orient sunt oameni care pot răspunde acolo unde ştiinţa occidentală e nevoită să-şi recunoască neputinţa. Este oare aşa? Poţi să mă ajuţi să merg spre această lumină? Sau nu voi da decât tot de o amăgire?

Am terminat. Acum nu îmi mai rămâne decât să aştept răspunsul. Zece minute trec; apoi buzele lui încep să se mişte şi îl aud spunându-mi cu o voce foarte blândă:

— Spui „eu". „Eu" vreau să ştiu. Te rog să-mi spui ce este acest „eu"?

Ce vrea să spună? Îmi vorbeşte acum direct în limba engleză şi fără ajutorul interpretului.

— Mi se pare că nu am înţeles întrebarea, spun cu o voce ştearsă.

— „Întrebarea mea nu e destul de clară? Gândeşte- te".

— Mă gândesc şi fac greşeala să mă prezint. Îmi spun numele.

— Şi „îl" cunoşti?

— Desigur.

— Vorbeşti de corpul dumitale, dar asta e tot? Repet întrebarea mea: cine eşti?

— Ce pot răspunde la o astfel de întrebare? Maharishi insistă:

— Caută să ştii cine este acest „eu" şi vei cunoaşte adevărul.

Mintea mi se rătăceşte şi nu îmi ascund uimirea. Desigur că însuşi înţeleptul crede că engleza pe care o ştie nu este suficientă, deoarece se întoarce din nou către interpret, care îmi traduce următoarele cuvinte:

— Nu există decât un singur lucru de făcut: priveşte în dumneata.

Priveşte în fundul sufletului dumitale. Dacă lucrul este făcut corect, vei găsi răspunsul.

— Dar cum să fac?

— Cugetând asupra esenţei dumitale, cea mai lăuntrică, printr-o meditaţie neîntreruptă, acesta e drumul luminii.

— Am meditat asupra acestor lucruri fără să fi simţit vreun progres.

— De unde ştii? Nu este tot atât de uşor de observat progresele spirituale ca şi cele fizice.

— Un maestru e necesar?

— Depinde de caz.

— Vreau să spun, un maestru mă poate călăuzi în aceste introspecţii?

— Îţi poate procura materialul; problema rămâne de ordin personal.

— Cu ajutorul unui maestru, cât timp trebuie ca să te apropii de lumină?

— Depinde de gradul de preparare. Praful de puşcă ia foc pe loc, pe când cărbunii se aprind mai greu.

Am impresia că înţeleptului nu prea îi place să vorbească de maeştri şi de metode. Mă prefac că nu observ nimic şi insist. Atunci îl văd întorcându-şi capul şi pierzându-şi privirea pe geam afară, spre pădure, fără a mai răspunde. Am înţeles.

— Trăim în timpuri foarte critice. Maharishi are vreo părere asupra viitorului?

— Nu te ocupa de viitor. Cunoşti oare prezentul? Caută să cunoşti prezentul şi lasă Domnului grija viitorului.

Încă una peste nas! Dar de data asta nu mă voi da uşor bătut, căci sunt dintr-o lume unde tragediile desfăşurate au altă valoare decât în acest colţ de linişte.

— Spune-mi cel puţin, te rog, dacă va intra într-o perioadă de haos sau se va îndrepta spre lumină.

Maharishi nu pare mulţumit.

— Există o Fiinţă care guvernează lumea şi îl priveşte pe El ce va fi. Ştie mai bine ca noi ce are de făcut. El poartă povara lumii, nu dumneata.

— Poţi privi cu cea mai mare bunăvoinţă şi cred că nu ar fi uşor să găseşti pe glob un punct care să beneficieze de blândeţea lui.

N-am nimerit-o nici de data asta, totuşi primesc un răspuns:

— Cum ai vrea să înţelegi ce se petrece în lume când nu eşti în stare să te înţelegi măcar pe dumneata? Cine caută adevărul nu se frământă cu astfel de probleme în care îţi risipeşti inutil energia. Găseşte mai întâi adevărul în dumneata şi atunci vei fi mai bine aşezat ca să pricepi adevărul ascuns în spatele lumii care te înconjoară.

Linişte. Un servitor se apropie şi aprinde un beţişor aromat. Maharishi, după ce priveşte o clipă fumul care se înalţă, îşi reia caietul

şi se cufundă din nou în lucru dându-mi limpede să înţeleg că s-a ocupat îndeajuns de mine, şi această indiferenţă îmi face impresia unui duş rece. Mai stau aşezat în acelaşi loc un sfert de ceas, dar văd că înţeleptului nu îi mai arde să stea de vorbă cu nimeni. Ce îmi mai rămâne de făcut deci t să mă scol şi să plec?

IV.

Am trimis în oraş să mi se procure o trăsură, cu cai dacă se poate, boii fiind prea lenţi. Şi iată într-adevăr o brişcă cu cai care mă aşteaptă în curte. Vizitiul e un vlăjgan solid. Poartă un turban jegos. Nu are ca îmbrăcăminte decât o pânză înfăşurată pe coapse.

Drumul o lung şi plin de praf. Totuşi ajungem destul de repede în faţa teraselor etajate şi pline de sculpturi.

— Nu aş putea să vă spun din ce epocă datează templul: e vechi de mai multe secole, îmi spune tovarăşul meu.

Sub arcade şi în străzile învecinate, negustori ambulanţi se adăpostesc cu marfa lor: mici icoane sfânte şi statuete de aramă care îl reprezintă pe zeul Siva sau alte divinităţi. Aici Siva e atotputernic. În alte temple am văzut că locul de onoare îl ocupa Krishna sau alţi zei. Călăuza mă lămureşte:

— După legendă, zeul Siva e cel care a apărut pe vârful muntelui sub forma unei coloane de foc. În memoria acestui eveniment care s-a produs acum mii de ani, se aprinde pe munte în fiecare an un foc. Focul Sfânt. Şi tot de acolo şi templul e consacrat aceluiaşi zeu, al cărui spirit încă pluteşte pe munte.

Pelerinii îşi aleg în faţa magherniţelor tot felul de reproduceri colorate distractiv şi tot felul de obiecte sfinte, cărţi şi culori care servesc să aşeze semnele distinctive ale castelor şi ale sectelor.

Un lepros înaintează cu paşi şovăitori, cu răni deschise pe membre. Sărmanul se întreabă dacă îl vom goni lovindu-l cu pietre sau îi vom da ceva de pomană. Îngrozitoarea boală a dat feţei lui o rigiditate caracteristică. Îmi este ruşine de mine însumi când îi pun ceva bani în praful drumului ca să nu mă ating de el.

Poarta monumentală în formă de pagodă, împodobită cu tot felul de sculpturi seamănă cu o piramidă decapitată. Sunt patru la număr şi domină întreaga privelişte a acestei regiuni. Sculpturile au numai subiecte luate din legendele sacre. Sunt divinităţi hinduse reprezentate când izolate, adâncite în profundă meditaţie, când înlănţuite în grupuri erotice. Într-adevăr, există gama întreagă, pe toate gusturile, în mitologia lor care are pretenţia să îmbrăţişeze întregul univers.

Imediat ce intru în templu mă aflu într-un adevărat labirint de colonade, odăi, galerii, capele, dintre care unele au acoperiş iar altele lasă să se vadă cerul deasupra lor. Nimic aici care ar putea aminti de templele greceşti în care emoţia se naşte din luminozitatea simplicităţii. Aici ai impresia că templul e consacrat, poate unor

divinităţi lugubre, sumbre, ale căror reticenţe te umplu de o spaimă sacră. Din fericire, tovarăşul meu se plimbă aici ca la el acasă. Afară, templul e văruit în roşu şi străluceşte în soare, în interior e cu totul cenuşiu.

Ajungem în faţa unei porţi care dă în curtea exterioară a templului. „Sala celor o mie de coloane”, îmi anunţă tovarăşul meu. Mai multe alei de coloane uriaşe de piatră se întind, într-adevăr, în faţa mea. Acest loc dă impresia unei singurătăţi, unei părăsiri în care coloanele se înalţă ca nişte uriaşi. Acoperişul e şi el făcut din pietre enorme pe care le susţin coloanele sculptate cu tot felul de zei şi zeiţe, înconjuraţi de animale fantastice. Străbatem această sală care are alei formate de alinierea coloanelor, trecem prin culoare slab luminate de lămpi care ard cu ulei de ricin şi ne aflăm deodată într-o curte interioară unde găsim, spre mulţumirea noastră, lumina caldă a soarelui. Străbatem şi această curte, iar ne înşirăm paşii de-a lungul unor săli pline de umbră şi tovarăşul meu îmi spune că ne apropiem de sanctuarul central, unde europenilor nu le este îngăduit să intre. Găsesc totuşi o deschizătură în perete prin care pot pătrunde măcar cu privirea. Aud sunetele de gong şi tobe şi incantaţiile preoţilor se contopesc într-un ritm monoton în care întunericul sanctuarului pare un decor straniu. Ochii se obişnuiesc încetul cu încetul cu acest întuneric şi întrezăresc o lumină de aur în faţa unui idol şi câţiva credincioşi care par că împlinesc un ritual misterios. Tovarăşul meu îmi spune că ar fi bine să nu stau prea mult aici, ca să nu fiu zărit. Plecăm deci şi ieşim în curtea exterioară unde domneşte o linişte de mormânt. Expediţia noastră s-a sfârşit.

Când ies pe poartă trebuie să mă feresc să nu cad peste un brahman bătrân care se îndeletniceşte să scoată dintr-un vas mic de alamă nişte culori cu care îşi desenează pe frunte, în faţa unei oglinzi, mici semne distinctive ale hinduşilor ortodocşi din sud. Are aspectul unui clovn, dar probabil că nu are simţul ironiei ca noi, europenii, căci se mâzgăleşte cu multă seriozitate.

Tocmai la marginea oraşului zăresc silueta fină a unui minaret. Mergem şi acolo. Nu pot niciodată vedea cupola graţioasă a unei moschei fără a resimţi o emoţie. Din nou mă descalţ şi intrăm în acest loc plăcut, de un alb nepătat sub bolta unde totul pare calculat de un arhitect divin pentru exaltarea sufletului. Câţiva credincioşi sunt adunaţi aici, prosternaţi pe covoare de culori orbitoare. Niciun altar misterios, nicio icoană, căci Profetul a spus că nimic nu trebuie să fie pus între Allah şi om, nici măcar un preot. Toţi credincioşii sunt egali în faţa Lui.

Revenind, trecem strada principală care e înţesată de prăvălioare, barăci, dughene, în care se face negoţ activ de grâne, prăjituri, stofe şi tot felul de mărunţişuri cumpărate de mulţimea pelerinilor care vin la templu şi de populaţia oraşului.

Acum nu mai am alt gând decât să mă reîntorc la Maharishi. Gândurile care mă frământă vor să mă facă să uit priveliştea splendidă care se desfăşoară înaintea ochilor noştri. De câte ori, în Orient, am aşteptat această oră când soarele mai puţin fierbinte se apleacă spre orizont atras de misteriosul ţărm al nopţii. Spectacolul unui apus de soare în Orient ne încântă prin neasemuita desfăşurare de culori magnifice, şi cu atât mai preţioase cu cât le cunoşti fragilitatea şi efemerul din care sunt compuse; nu durează nici măcar o jumătate de oră. Lungile înserări de toamnă ale europenilor sunt necunoscute aici. Discul de foc coboară iute spre masa întunecoasă a junglei iluminându-se în toate nuanţele posibile de portocaliu, pe când cerul trece prin toate culorile unui curcubeu şi oferă privirilor înmărmurite o gamă de culori pe oare nicio paletă din lume nu ar putea-o reda. Câmpul şi pădurea se potrivesc cu această sărbătoare. Ciripitul păsărilor şi strigătele maimuţelor în pădure s-a stins deodată ca prin minune. Globul uriaş al soarelui se deformează ajungând la orizont, obscuritatea e mai densă şi deodată întreaga privelişte dispare sub perdeaua nopţii. Primele stele lucesc pe cer.

Pacea câmpului a coborât şi în sufletul meu şi îmi învăluie cu o largă duioşie toate gândurile. Cum s-ar putea uita aceste clipe când natura ne lasă să întrezărim o putere binevoitoare care i-ar conduce întregul mers? Reducând la exacta lor valoare grijile noastre zilnice, astfel de clipe se ivesc din imensitatea timpului ca nişte meteori care dispar poate prea repede din faţa ochilor noştri, dar care ne lasă o mare speranţă în suflet.

În clipa când trăsura ne lasă sub palmierii intrării, mulţimi de licurici zboară deasupra grădinii desenând arabescuri capricioase pe fundalul sumbru al nopţii. Când pătrundem în sală şi ne aşezăm pe podea, ni se pare că sublima pace a naturii a pătruns în acest refugiu şi a impregnat aerul pe care îl respirăm. Aceiaşi oameni sunt aşezaţi jos, în semicerc, dar nicio convorbire nu vine să întrerupă vraja. Maharishi e pe divan, cu picioarele încrucişate sub el, cu mâinile aşezate pe genunchi. Faţa lui mă izbeşte întotdeauna prin demnitatea care se desprinde din ea şi care nu exclude nici modestia, nici simplitatea. Îşi poartă capul cu maiestate, aşa cum trebuie să o fi făcut înţelepţii lui Homer. Ochii privesc un punct, mereu acelaşi, tocmai în cealaltă parte a odăii. Această fixitate a privirii mă uimeşte întotdeauna şi mă face să mă întreb dacă ea este atentă la ceva din afară, aşa cum ar fi fost adineauri apusul de soare, sau dacă este complet furată de abstracţiuni şi oarbă pentru orice realitate

imediată?

Fumul îmbălsămat se înalţă şi se adună în tavanul cu bârne de lemn. Caut să privesc în aceşti ochii neclintiţi, dar ai mei se închid fără voie şi un somn uşor mă cuprinde, legănat fiind de liniştea care pare nelipsită din atmosfera pe care o respiri în acest loc privilegiat. După o clipă, un gol se face în mintea mea şi intru pe tărâmul fermecat al visului.

Sunt parcă din nou copilul care am fost la vârsta de cinci ani. Urc pe drumul greu care duce spre vârful muntelui Atunaşala, ţinând de mână pe Maharishi, dar el e atât de mare faţă de mine, încât, îmi pare un uriaş. Cu tot întunericul, înţeleptul mă duce cu un pas sigur. Luna şi stelele ne dau lumina lor puţină. Văd cum Maharishi ocoleşte cu îndemânare toate prăpăstiile şi blocurile uriaşe care par gata să ne strivească. Ascunse între stânci sau în dosul arborilor, chilii pentru pustnici şi peşteri stinghere stau înşirate de-a lungul drumului. Locuitorii vin şi ne salută şi cu toată lumina atât de slabă a lunii recunosc tot felul de yoghini. Nu ne oprim până în vârf. Aci stăm o clipă şi inima mea bate cu violenţă aşteptând o revelaţie apropiată şi de neînlăturat.

Maharishi mă priveşte, iar eu, atât de mic lângă el, ridic o privire plină de aşteptare. Foarte repede simt o schimbare în suflet. Vechile motive pentru care trăiam mă părăsesc. Ambiţiile, poftele de până acum s-au topit. Antipatiile, neînţelegerile, răceala, egoismul care stau până acum între mine şi fraţii mei au pierit. O pace nespusă mi-a cuprins fiinţa şi capăt dintr-o dată certitudinea că nu aş avea decât să întind mâna ca să pot căpăta de la viaţă orice vreau.

Deodată Maharishi îmi spune să privesc în josul muntelui. Ascult şi văd emisfera occidentală desfăşurându-se la picioarele noastre. Mase nelămurite se mişcă acolo: întunericul trupurilor, întunericul sufletelor.

Vocea înţeleptului spune aceste cuvinte:

— Când te vei întoarce printre ei, vei păstra această pace în dumneata. Graţie ei vei lepăda gândul că eşti un trup, un creier aparte; vei simţi curgând în dumneata un val binefăcător, voi uita personalitatea dumitale, căci vei fi orientat firul vieţii dumitale spre ACEASTA.

La aceste cuvinte, înţeleptul îmi aşeză în mâini capătul unui fir de lumină.

În clipa când mă trezesc ameţit de sublima vedenie, ochii mei îi întâlnesc pe ai lui Maharishi. Nu mă înşel, faţa lui e întoarsă către mine şi mă priveşte.

Ce realitate se poate ascunde în spatele acestui vis? Dorinţe, amărăciuni, totul s-a topit. Această stare sublimă de milă, de indiferenţă, faţă de mine, rămâne şi acum în suflet, după ce m-am

trezit. Simt totuşi că efectul visului nu va dura; e prea frumos, încă nu pot păstra mereu această stare, încă nu am această putere.

De cât timp sunt aici? Îi văd pe ceilalţi din odaie că se ridică şi merg să se culce. Trebuie să plec şi eu. Dar e atât de înăbuşitor în sală încât prefer să merg afară să dorm. Un om înalt, un discipol, îmi aduce o lanternă aprinsă. Îmi spune să o las aprinsă toată noaptea lingă mine deoarece altfel aş risca să primesc vizite neplăcute de şerpi sau şacali pe care însă lumina îi va ţine sigur departe.

Pentru că pământul e tare şi nu am niciun fel de saltea, adorm greu. Dar nu mă plictisesc. Am destule de gândit şi am impresia că în fine am găsit personalitatea pe care o căutam, în orice caz cea mai misterioasă pe care am întâlnit-o până acum. Simt că mă aflu în preajma unei întâmplări hotărâtoare, fără însă să pot determina care va fi ea. Va fi ceva imposibil şi cu totul desprins de materie. Nu-mi pot elibera gândul de acest vis şi sufletul îmi tresare, căci un mister neprecis poate, dar în orice caz sublim, se apropie.

V.

În zilele următoare caut zadarnic să mai pot vorbi cu Maharishi. Cred că din trei motive:

Mai întâi rezerva lui firească. Puţina plăcere pe care o găseşte în discuţii sau argumentaţie şi desăvârşita lui nepăsare faţă de diferitele credinţe şi păreri. E vădit că nu se gândeşte să convingă pe nimeni şi nici să mărească turma discipolilor lui.

Al doilea motiv ar putea părea ciudat. De când am avut acel vis, de câte ori mă aflu în faţa lui, mă simt cuprins de un respect sacru. Întrebările care în alte împrejurări s-ar fi îmbulzit pe buzele mele, acum au tăcut. Consider ca un sacrilegiu posibilitatea de-a discuta ca de la egal la egal cu un om care s-a ridicat într-atât deasupra celorlalţi muritori.

Al treilea motiv e mai simplu: Întotdeauna e lume în sală şi îmi este greu să dau la iveală în faţa tuturor simţămintele mele cele mai ascunse. La urma urmei, pentru aceşti oameni sunt un străin. Nu contează într- atât diferenţa de vorbire, dar scepticismul meu de occidental, totala meci indiferenţă faţă de sentimentele religioase ar putea să-i jignească pe aceşti oameni care m-ar asculta. Pe de altă parte, nu pot ascunde ceea ce simt.

Şi nu îmi este uşor nici să mă descurc în atâtea sentimente potrivnice şi de câte ori am vrut să mă hotărăsc şi să vorbesc am fost mereu împiedicat. Am venit aici pentru un weekend şi săptămâna întreagă a trecut. Cea dintâi convorbire pe care am avut-o cu Maharishi va fi oare şi cea din urmă? În afara a două, trei cuvinte cu totul convenţionale şi spuse în treacăt, ni mic nu s-a mai spus între noi. Cincisprezece zile au trecut, dar din ce în ce simt mai puternic binefacerile atmosferei de pace şi seninătate care domneşte aci până şi

în aerul pe care îl respirăm.

Cele din urmă zile sosesc fără să îi făcut măcar un pas spre Maharishi. Şederea mea aici e clădită din perioade de mare exaltare şi apoi de deprimări adânci. Mă simt descurajat, căci oamenii de aici vorbesc un limbaj lăuntric şi exterior prea deosebit de al meu ca să ne putem înţelege. Îi privesc pe înţelept. Pluteşte în înălţimi olimpiene şi judecă viaţa oamenilor dintr-un punct de vedere atât de înalt încât nu îl pot înţelege. Desigur că nu e ca ceilalţi, nu e dintr-o rasă cu noi, e ca un element al naturii, ca această culme a muntelui care se înalţă în faţa noastră, sau ca această junglă care se întinde în pădurile tropicale, sau ca cerul de nepătruns. Ceva din sufletul împietrit al Arunaşalei a trecut desigur în sufletul marelui Maharishi. E de treizeci de ani aici, mi s-a spus, şi nu vrea să se îndepărteze nici măcar pentru o zi. Ştiu că iubeşte acest munte, căci cineva mi- a tradus câteva versuri duioase scrise de mâna înţeleptului, în care îşi exprimă dragostea. După cam muntele se înalţă peste imensitatea junglei, aşa Maharishi se înalţă peste mulţimea obişnuită a oamenilor şi măreţia lui de asemenea, e stingheră şi neasemuită. După cum muntele Sfântului Semn domină cu imensitatea lui celelalte dealuri care îi stau în jur, tot aşa şi Maharishi domină cu maiestate pe acei discipoli şi credincioşi care stau în jurul lui. E singur şi cei din jurul lui, mai slabi, nu îl pot urma. Doresc câteodată să îl văd mai uman, mai accesibil la ceea ce numim noi normal şi firesc, dar care, confruntate cu augusta lui prezenţă, nu mai sunt decât slăbiciuni mărunte. Dar iarăşi, cum ar fi putut ajunge la asemenea grad de desăvârşire dacă nu ar fi lăsat în urmă tot ce era omenesc? Şi totuşi e o făgăduinţă în privirea Fui, o făgăduinţă a unei revelaţii uluitoare!

Până acum nimic, absolut nimic decât această inalterabilă seninătate şi acel vis care străluceşte ca o stea în amintirea mea. Timpul trece; cincisprezece zile şi nicio convorbire care să merite a fi relatată. Asprimea lui mă amuţeşte. Nu mă aşteptam să fiu astfel primit aici, mai ales după spusele yoghinului care m-a adus aci. Şi totuşi, azi mă încăpăţânez să-l mai aud vorbind pe Maharishi, pe el şi pe nimeni altul, tocmai pentru că nu mă pot libera de ideea că el este singurul, printre toţi cei întâlniţi până acum, care a înţeles problema vieţii şi că niciun fel de durere nu îl mai poate atinge.

Să mai încercăm, deci, o dată. Îl caut pe cel mai vechi dintre discipolii lui, care a fost de la început foarte binevoitor cu mine, şi îi spun fără înconjur că aş dori foarte mult să mai stau de vorbă cu Maestrul lui dar că nu îndrăznesc să-i spun nimic. Discipolul înţelege şi surâde. Pleacă şi se întoarce imediat cu răspunsul: Maharishi e bucuros să stea de vorbă cu mine. Merg repede şi mă aşez lângă divan; Înţeleptul îşi îndreaptă privirile spre mine şi mă primeşte cu multă bunăvoinţă.

— Yoghinii spun că, pentru a găsi adevărul, trebuie să părăseşti lumea şi să te retragi în fundul pădurilor sau în creierii munţilor. În Occident ar fi aproape cu neputinţă, atât de deosebit e felul nostru de viaţă. Dumneata eşti de aceeaşi părere cu ceilalţi yoghini?

Maharishi se adresează unui brahman foarte politicos care îmi traduce răspunsul lui:

— Nu este deloc nevoie să renunţi la o viaţă activă. Trebuie să faci un ceas, două de meditaţie pe zi şi apoi să-ţi vezi de treburi. Când vei fi meditat se creează în dumneata un curent spiritual care se va revărsa chiar asupra muncii dumitale. Şi va fi, dacă preferi această explicaţie, ca două feluri de expresie a uneia şi aceleiaşi idei: munca se va desfăşura pe acelaşi plan cu meditaţia dumitale.

— Şi care va fi rezultatul?

— Vei vedea prin proprie experienţă că poziţia dumitale faţă de fiinţe şi fapte se va schimba cu încetul.

— Atunci te deosebeşti, măcar în această privinţă, de ceilalţi yoghini? Aş vrea să-l aud afirmând aceasta, dar Maharishi evită să răspundă direct:

— Egoismul individual îl face pe om prizonierul acestei lumi. Să se descătuşeze! Adevărata renunţare este aceea la Eul iluzoriu şi înşelător.

— Dar cum poţi lepăda orice urmă de egoism şi apoi să continui să trăieşti printre oameni?

— Nu există conflict esenţial între viaţa activă şi înţelepciune.

— De ce nu? Dar în acest caz nu mai este vechea personalitate a omului care îşi continuă viaţa de activitate, căci conştiinţa lui, încetul cu încetul, s-a transferat în acel centru spiritual care se află dincolo de marginile înguste ale Eului.

— Întrezăresc o dificultate. Ce timp liber pentru meditaţie poate lăsa o viaţă, activă?

Maharishi nu se tulbură pentru atâta lucru:

— Să-ţi rezervi câteva clipe sau mai multe pentru meditaţie e un lucru bun pentru un începător. Un om mai înaintat pe drumul adevărului va cunoaşte fericirea care e un dar al înţelepciunii – chiar dacă va fi silit să muncească. În timp ce mâinile împlinesc munca, sufletul îi pluteşte în înălţimile infinite ale singurătăţii.

— Dar acesta nu este yoghin.

— Yoghinul se trudeşte să-şi împingă spiritul spre ţintă aşa cum un cow-boy mînă un taur înaintea lui, dar omul care vrea să cheme animalul care a rămas în urmă are de grijă să-l ademenească mai întâi cu un pumn de nutreţ.

— Ce vrei să spui?

— Întreabă-te: cine eşti? Această căutare te va duce să afli ce se ascunde în spatele întortocherilor conştiinţei. Când vei fi dezlegat

această problemă primordială vei fi dezlegat în acelaşi timp toate problemele.

Caut să înţeleg. Prin deschizătura geamului triunghiular întrezăresc începutul poalelor muntelui – sacru scăldat în lumina dimineţii.

Maharishi mai spuse:

— Am să caut să fiu mai clar. Toate fiinţele sunt în căutarea fericirii, a unei fericiri pe care să o poată prinde şi care să nu mai aibă sfârşit. Acest instinct e cel mai bun. Dar nu ai fost izbit de faptul că toţi se iubesc mai întâi de toate pe sine?

— Şi…?

— Ca să ajungă la fericire le trebuie un mijloc; unii o vor căuta în alcool, alţii în religie; aici ai să poţi întrezări în ce constă adevăratei fire a omului.

— Nu văd bine… Vocea se însufleţeşte:

— Adevărata fire a omului e fericirea. Fericirea e înnăscută eului. Eul e nemuritor, nepieritor, aşa încât omul care reuşeşte să-l găsească va găsi în acelaşi timp şi o fericire care nici ea nu are sfârşit.

— Dar există atâta nenorocire pe Pământ!

— Într-adevăr, şi aceasta pentru că oamenii nu îşi cunosc adevărata lor natură. Şi totuşi toţi oamenii, fără excepţie, în mod conştient sau inconştient, caută fericirea.

— Chiar şi cei mai josnici, cei mai mizerabili, criminalii?

— Da, dar numai că se înşeală crezând că vor găsi fericirea în chiar greşelile lor. Această aspiraţie spre fericire e instinctivă, dar pentru că nu ştiu că ei de fapt îşi caută adevăratul Eu, îşi închipuie că vor putea găsi fericirea prin mijloace şi în lucruri nedemne. Greşeala lor e fatală căci faptele omului cad asupra lor în chip inevitabil.

— Aşadar, dacă am cunoaşte adevăratul Eu, am cunoaşte în acelaşi timp şi o fericire durabilă?

Interlocutorul meu face semn că da. Pe fereastra fără geam o rază de lumină cade pe obrazul lui Maharishi. Fruntea lui exală seninătatea, gura lui cu trăsături ferme trădează o mulţumire desăvârşită. Ochii sunt un sanctuar al păcii netulburate. Nimic în fiinţa lui nu îi dezminte cuvintele.

Pot acestea închide în ele un alt înţeles decât pe acela, atât de simplu, pe care l-au emis? Interpretul mi-a tradus exact, dar oare nu se ascunde în spatele lor ceva ce scapă interpretării mele? Dar acest „ceva” nu poate fi descoperit decât în mine. Înţeleptul nu pare să se exprime nici ca un filosof, nici ca un doctrinar, ci ca un om care vorbeşte din adâncul sufletului. Nu exprimă decât propria şi fericita lui experienţă?

— Ce este în definitiv acest „Eu” de care vorbeşti? Şi dacă ce spui e adevărat atunci nu ar însemna că în om se găsesc doi „EU”?

Buzele lui surâd uşor.

— Cum ar putea fi un cm doi „Eu”? Ca să înţelegi ce îţi spun ar trebui mai întâi să te analizezi pe dumneata însuţi. Tot gândind ca toată lumea, omul a ajuns să nu se mai vadă aşa cum este într-adevăr. Reprezentarea lui despre el nu mai e exactă. Prea îndelung s-a identificat cu corpul lui, cu creierul lui. De aceea te sfătuiesc să te ocupi cu rezolvarea acestei probleme: *Cine sunt?*

Maharishi se opreşte, ca şi cum ar vrea să-mi dea timpul să aflu cine sunt într-adevăr. Dar eu tac aşteptând cele ce vor urma.

— Îmi ceri, spune Maharishi, să-ţi definesc adevăratul Eu. Dar cum ar putea fi exprimat? Este ceva din care răsare înţelesul Eului individual în care totdeodată se va pierde.

— Se va pierde? Pierzi deci, sensul personalităţii tale?

— Ideea dominantă în spiritul omului este acea a Eului. E cea dintâi care se înfăţişează spiritului. „Eu” se iveşte înaintea lui „tu”. Urmând filiera mentală a Eului, se descoperă că, după cum a apărut cel dintâi, va dispărea cel din urmă. De altfel, nimic nu te împiedică să faci singur această experienţă.

— Înţelegi prin aceasta că investigaţia lăuntrică poate fi uşor realizată?

— Desigur. Investigaţia lăuntrică poate să meargă până în acel punct unde Eul dispare încet.

— Dar atunci, în clipa aceea, ce mai rămâne? Omul cade într-un fel de inconştienţă, un fel de idioţie?

— Deloc. Parvine la acea conştienţă care e singura nemuritoare în el, şi la acea înţelepciune care este tocmai deşteptarea adevăratului Eu şi a adevăratei naturi a fiinţei sale.

— Şi înţelesul Eului face parte din această natură?

— Eul face parte din personalitate şi ţine de creier şi corp. Când un om percepe pentru întâia dată adevăratul Eu, ceva se iveşte din adâncimile fiinţei sale şi pune stăpânire asupra sa. Acest ceva e nemuritor, nesfârşit, într-un cuvânt, divin; e numit când împărăţia Cerurilor, când suflet, când Nirvana, iar noi, hinduşii, îl numim Eliberarea. Dumneata spune-i cum vrei, dar un lucru este sigur: când se produce, omul nu se pierde pe sine, ci se găseşte.

Aceste cuvinte îmi amintesc cuvintele rostite de buzele Galileeanului, care sunt ca o enigmă pentru atâţia credincioşi: „Acela care îşi iubeşte viaţa o va pierde, iar acela ce o urăşte o va câştiga”.

Analogia este izbitoare! Şi înţeleptul a ajuns la ea fără ajutorul ideii creştine, prin simpla meditaţie lăuntrică! Maharishi îmi întrerupe cursul gândurilor:

— Atâta timp cât omul nu va intra pe această cale, îndoiala şi nesiguranţa îi întovărăşesc paşii. Regii şi oamenii de stat au pretenţia să conducă lumea în timp ce, dacă ar privi în ei înşişi, ar fi nevoiţi să vadă că nu sunt în stare să se conducă pe ei înşişi. Adevărata putere e

în mâna omului care a pătruns până în adâncurile ascunse ale sufletului sau. Savantul care poate şi-a petrecut întreaga viaţă în laborator va fi nevoit să plece capul când ar fi întrebat dacă a dezlegat enigma vieţii, şi dacă s-a cucerit pe sine. Or, de ce să ştii ce se petrece în afara ta, când nu eşti în stare să ştii ce se petrece înlăuntrul tău şi nici ce suntem? Căutăm să nu gândim. Dar ce muncă, ce studiu poate fi mai vrednic de truda noastră?

— Nu oare pentru că această muncă ar fi peste puterile noastre?

Întrebarea mea îl face să dea uşor din umeri.-

— Trebuie încercat. Nu e aşa de greu cum ţi se pare.

— Pentru noi, oameni activi şi practici, această introspecţie dezinteresată…

Ezit, neştiind cum să termin fraza.

— Cunoaşterea adevărului e pentru european, ca şi pentru indian, o acţiune identică. Admit că poate fi ceva mai grea pentru omul care se zbate în laţurile unei vieţi active, dar şi în acest caz şi în celălalt se poate şi trebuie să izbuteşti. Trebuie creat prin meditaţie un curent spiritual pe care, la urmă, nu rămâne decât să-l întreţii prin obişnuinţă şi practică. Atunci poţi merge de colo- colo la toate ocupaţiile zilei fără să fie rupturi între meditaţie şi activitatea exterioară. Când vei medita asupra acestei întrebări: „Cine sunt?”, când vei începe să înţelegi că nici corpul, nici creierul, nici dorinţele simţurilor nu sunt cu adevărat Eul, atunci această atitudine adoptată faţă de dumneata va face să răsară din adâncurile fiinţei dumitale răspunsul, îţi va apărea ca o răsplată, ca o realizare adâncă.

Învaţă să cunoşti şi adevărul va străluci în sufletul dumitale ca o rază de soare. Spiritul dumitale va găsi liniştea, un val de fericire se va răsfrânge şi te va cuprinde, căci adevăratul Eu şi fericirea sunt acelaşi lucru. Toate îndoielile dumitale se vor topi îndată ce vei ajunge la această percepţie directă a Eului.

După aceste cuvinte începe să fixeze un punct în sală. Am înţeles că a atins marginile pe care şi le-a propus cu mine. Conversaţia noastră a luat sfârşit. Plec mulţumit că cel puţin o dată am putut să-l smulg din obişnuita lui tăcere.

VI.

Imediat după plecarea mea din sală, m-am refugiat într-un loc liniştit al junglei unde mi-am petrecut cea mai mare parte a zilei ca să meditez şi să fac ordine în notele pe care le luasem.

Nu m-am întors decât cu o oră înainte de sosirea trăsurii care trebuia să vină şi să mă ducă departe de acest loc al păcii. Aerul e plin de miresmele tămâiei şi ale altor mirodenii. Maharishi, care sta aplecat spre evantaiul din odaie, se îndreaptă la sosirea mea şi îşi reia poziţia lui favorită cu picioarele încrucişate, piciorul drept sub pulpa stingă şi piciorul sting îndoit sub pulpa dreaptă. Îmi amintesc de

demonstraţiile lui Brama care numea această poziţie „confortabilă”, eu aş numi-o mai curând „jumătate Buddha”, şi e într-adevăr uşor de realizat. Maharishi îşi sprijină bărbia în palma dreaptă, cu cotul rezemat de genunchi. Mă priveşte cu atenţie şi tăcut. Observ alături de el canalul de apă şi băţul de bambus, toată averea lui, elocvent răspuns la instinctul nostru occidental de proprietate, la setea noastră de avuţie.

Ochii lui, larg deschişi, devin iarăşi ficşi, corpul îşi reia înţepeneala, capul oscilează puţin înainte de a-şi desăvârşi nemişcarea. După câteva minute îmi dau seama că Maharishi s-a adâncit din nou în starea de extaz. Cineva se apleacă la urechea mea şi îmi şopteşte:

„Maharishi e în extaz. Nu mai trebuie să vorbeşti”.

În jurul meu liniştea e din ce în ce mai adâncă. Desigur că spiritul meu nu are o înclinaţie cucernică, totuşi mă las dus de un sentiment de respect sacru care mă năpădeşte cu aceeaşi siguranţă şi simplitate cu care albina e atrasă de parfumul florilor. O putere subtilă, impalpabilă pluteşte în odaie şi pentru mine nu există niciun fel de îndoială că emană de la el, de la

Maharishi. Ochii lui lucesc într-o lumină ciudată. Senzaţii necunoscute se trezesc în mine. Mă simt pătruns până în cele mai adânci ascunzişuri ale sufletului de această forţă care se desprinde din privirea lui de flacără. Îmi dau seama că el vede tot ce există în mine: gânduri, emoţii, dorinţe şi că sunt fără putere în faţa lui. Mai întâi, lucrul acesta îmi este neplăcut. Probabil că nimic nu îi scapă din uitatele pagini ale trecutului meu şi zadarnic aş căuta să mă ascund. La drept vorbind, nici nu încerc, căci un vag sentiment al unei recompense viitoare îmi porunceşte să mă supun acestei investigaţii nemiloase.

Astfel, toate rătăcirile mele, puteri şi slăbiciuni la un loc, se perindă în faţa ochilor lui; dar îmi spun, şi acest sentiment mă potoleşte, că totodată el trebuie să cunoască şi imboldul de neînvins care m-a aruncat în afara unei vieţi obişnuite şi a făcut să fiu împins spre oameni ca el. Încetul cu încetul percep o foarte desluşită evoluţie a emanaţiei telepatice care se stabileşte între privirea lui fixă şi privirea mea şovăitoare, şi care printr- o putere blândă dar neîndurătoare leagă cursul gânduri lor mele de spiritul lui şi îmbie sufletul meu să ia parte la o pace inalterabilă şi care îmi pare fără sfârşit. Acest sentiment ciudat de pace este întovărăşit de o senzaţie de uşurare, de exaltaţie neasemuită. Timpul îşi opreşte mersul. Inima îmi este uşurată de povara ei de griji. Pentru totdeauna, îmi pare, sunt la adăpostul tuturor amărăciunilor, înfrângerilor, melancoliilor şi dorinţelor deşarte. Fundamental, înţeleg că instinctul care sileşte omul să ridice capul şi să spere în ciuda oricărei dezamăgiri, care îl susţine în ceasurile întunecate, este un instinct care nu se înşeală, fiind de esenţă

divină. În acest ceas vrăjit în care timpul parcă s-a oprit locului, în care durerile şi greşelile trecutului pier, mi se pare că întreaga mea fiinţă e absorbită în a lui Maharishi, că înţelepciunea e la zenit, că privirea lui de flacără e ca o baghetă magică, evocatoare a unei lumi de splendori nebănuite.

De câte ori nu m-am mirat cum pot discipolii să stea timp de ani de zile la picioarele acestor înţelepţi, mulţumindu-se cu puţine cuvinte şi cu şi mai puţin confort, fără niciun fel de acţiune exterioară pentru a-i susţine sau distra. Acum încep a înţelege că nu prin cunoaştere, ci mai mult, printr-o iluminare lăuntrică, fiecare zi care trece e numaidecât răsplătită.

După mai bine de o oră de linişte mormântală, cineva se scoală şi părăseşte sala cu paşi uşori. Un altul apoi şi apoi încă unul şi foarte curând sunt singur cu Maharishi. Atunci se produce un fenomen extraordinar: ochii lui se schimbă, pupilele se micşorează ca o diafragmă a unui aparat fotografic, în timp ce ascuţimea privirii se intensifica între pleoapele lui întredeschise. Şi am senzaţia că întregul corp mi se uşurează şi planează împreună cu al lui Maharishi într-un spaţiu infinit. Senzaţia e de o acuitate intensă, aproape de nesuportat, încât mă hotărăsc să stric această vrajă. Găsesc putere în chiar hotărârea mea şi imediat mă simt integrat în trupul meu. Niciun cuvânt n-a fost schimbat. Îmi adun gândurile, privesc spre ceas şi mă ridic în linişte: e timpul plecării.

Aplec capul în semn de adio. Înţeleptul îmi răspunde cu aceeaşi mişcare. Spun câteva cuvinte de recunoştinţă pe care le primeşte fără să răspundă. Şovăi încă în prag, dar aud afară sunetul clopoţeilor carului cu boi şi atunci, pentru cea din urmă dată, ridic mâinile împreunate. Şi astfel ne despărţim.

Cap. 10 – Sfinţi şi Vrăjitori

I.

Spaţiul şi timpul, aceşti doi mari duşmani ai omului, îmi grăbesc pana şi mă silesc să-mi restrâng povestirea la strictul necesar.

Dacă fachirii sau vrăjitorii ambulanţi m-au interesat ca pe oricine, a fost totuşi numai în treacăt, căci nu de la ei te poţi aştepta să primeşti lumina asupra marilor mistere ale vieţii. Totuşi, veşnica lor prezenţă pretutindeni te sileşte să fii atent şi îţi procură câteodată o odihnă folositoare. Au, de altfel, o atât de mare diversitate de tipuri că nu renunţ la plăcerea de a descrie pe câţiva dintre ei.

E un bărbat voinic şi cu un început de pântec care se întrezăreşte sub haina lui albă. Îmi dau seama că este un lăudăros, dar când propune să ne arate ce poate dacă va aduna suficienţi bani de la publicul care s-a strâns în jurul lui, dau şi eu ceva. Atunci pune în faţa lui un ghiveci şi se aşază ghemuit lângă el. Apoi ne arată un sâmbure de curmală şi îl înfige în pământul din ghiveci. Scoate apoi dintr-un

cufăraş o bucată de pânză cu care acoperă şi ghiveciul şi genunchii lui până la pulpe. Apoi începe să descânte timp de câteva minute cu glas tare. După aceea descoperă ghiveciul. O crenguţă de curmal verde a apărut la suprafaţa pământului din ghiveci. Acoperă din nou ghiveciul şi genunchii cu pânza, scoate un flaut din cufăr şi începe să cânte ceva fără noimă. Câteva minute trec, apoi descoperă ghiveciul ca să ne arate planta care acum a crescut cu câţiva centimetri. Procedeul e repetat de câteva ori şi de fiecare dată întovărăşit de muzica lui ciudată, până când curmalul a crescut destul de înălţuţ şi apoi vedem o curmală mititică atârnată de crenguţe.

„Toate astea, spune fachirul triumfător, au ieşit din sâmbure". Felul meu de a gândi mă împiedică să-l cred pe cuvânt. Îmi închipui că totul nu poate fi decât vreo şmecherie. Dar în jurul meu oamenii şoptesc: „E un fachir, el poate orice!"

Dar eu mă încăpăţânez în îndoielile mele. Fachirul e tot aşezat, în timp ce lumea pleacă încet, parcă cu părere de rău. Atunci am o idee. Scot din buzunar o hârtie de cinci rupii şi spun interpretului meu să-i spună că banii sunt ai lui dacă mă lămureşte cum a lucrat. Văd un fulger de lăcomie în ochii fachirului, care însă refuză să vorbească. Ofer şapte rupii. Dar cum fachirul refuză încă, mă prefac că plec încetişor. Într- adevăr, după cum mă aşteptam, fachirul ne strigă:

— O sută de rupii şi spun tot!

— Nu: şapte sau nimic.

Plecăm iar. Fachirul ne cheamă înapoi.

— Fie şi cu şapte.

Şi iată explicaţia: omul deschide cufărul şi scoate instrumentele. Se compun dintr-un sâmbure de curmal şi trei crenguţe de diferite mărimi. Cea mai mică dintre ele o vâră într-o scoică şi apoi în pământ. Pentru prima crenguţă, când vrea să o facă să crească, pur şi simplu bagă degetele în pământ şi apăsând pe scoică, ea dă drumul primei crenguţe. Celelalte crenguţe sunt ascunse la brâu. În timpul cântecului cu flautul, scoate a doua crenguţă, o pune în pământ şi o ascunde pe prima. Şi aşa mai departe. O simplă scamatorie. Sunt dezamăgit. Îmi amintesc însă de spusele lui Brama care mi-a atras atenţia de la început asupra pseudo-yoghinilor ale căror puteri nu sunt decât scamatorii. Acest om întâlnit acum e într-adevăr unul dintre aceştia şi nimic mai mult.

II.

Există totuşi fachiri adevăraţi şi a căror magie nu e trucaj. Am întâlnit unul pe drumul de la Puri la Barhampur. Aici, la Barhampur, unde vechile obiceiuri şi praful trecutului nu se vor lăsa uşor înlăturate, închiriasem o casă cu o verandă largă. Într-o după- amiază excepţional de caldă, căutam umbra răcoroasă a acestei încăperi, observând pe fotoliul meu jocul luminii în frunzişul bogat al grădinii.

Deodată aud paşii aproape muţi ai unor picioare goale şi văd apărând şi apropiindu-se de mine un om cu o expresie cam sălbatică şi purtând cu el un mic coşuleţ de bambus. Observ îndată pletele lui negre şi ochii lui injectaţi. Înaintează, îşi aşează apoi coşul jos şi mă salută acoperindu-şi cu amândouă mâinile obrazul. Îmi vorbeşte un limbaj amestecat cu telegu şi englezeşte, dar totul atât de încurcat şi prost încât nu înţeleg aproape nimic. După multă caznă din partea lui, înţeleg că are ceva în coş pe care ar dori să mi-l arate. Chem atunci servitorul şi cu ajutorul lui aflu că…

— E un fachir care vrea să-ţi arate magia lui, stăpâne.

— Bine, să arate, dar cât o să mă coste?

— Spune că domnul o să-i dea ce va crede de cuviinţă.

— Bine. Primesc.

Acest fachir, cu o înfăţişare îndoielnică, mă atrage şi mă respinge în acelaşi timp. În toată făptura lui există ceva sinistru, greu de analizat dar care, în tot cazul, nu îmi pare să aibă intenţii rele. Îl simt mai mult înconjurat de aura unor forţe necunoscute. Nu încearcă să urce treptele verandei, ci rămâne şi se aşază jos, la umbra unui ficus.

Odată instalat, scoate din coş, cu ajutorul unui cleşte de lemn, un scorpion viu. Animalul veninos se zbate ca să scape; dar fachirul însemnă cu degetul mare pe pământ un cerc în jurul animalului furios. Scorpionul e liber acum, dar de câte ori vrea să fugă se loveşte de cercul însemnat în jurul lui şi, ca şi cum ar fi împiedicat de o stavilă de netrecut, se opreşte şi încearcă iar, învârtindu-se fără să poată fugi. Acest lucru ţine câteva minute, până când fac un semn fachirului care pune din nou scorpionul în coş, de unde scoate de data asta o pereche de pumnale cu vârfuri foarte ascuţite. O clipă închide ochii vărgaţi cu vinişoare roşii, ca şi cum ar vrea să se reculeagă, apoi îşi împlântă un stilet în gură şi începe să apese, să apese până când vârful stiletului îi iese prin falcă. Ca şi cum nu ar fi fost suficientă această experienţă puţin îmbietoare, o repetă şi cu cealaltă parte a obrazului. Mă simt cuprins de tot atâta silă dar şi de admiraţie. Când crede că l-am admirat îndeajuns, scoate pumnalele unul după altul şi apoi se înclină în faţa mea, salutându-mă. Cobor treptele verandei, mă apropii de el şi îi cercetez obrazul. În afara unei neînsemnate urme de sânge se mai văd două mici găurele, abia vizibile. Cu un gest, omul mă pofteşte să iau din nou loc. Se reculege iar şi, ca şi când ar face cel mai simplu lucru din lume, îşi prinde cu degetele globul ocular şi-l scoate afară din orbită. Eu fac un pas înapoi, înspăimântat, dar el, imperturbabil, continuă să-l tragă până când ochiul îi atârnă pe obraz agăţat de nişte muşchi plini de vinişoare. Priveliştea e oribilă: mi s-a făcut greaţă şi nu mă liniştesc decât în clipa când fachirul îşi pune ochiul la loc. Îi întind repede nişte bani, căci simt că pentru moment am văzut destul, încă puţin scârbit, îl pun pe servitor să-l întrebe dacă ar vrea să-mi

explice mecanismul acestor orori anatomice.

— Fachirul nu spune nimic, stăpâne, numai tatăl către fiu, numai în familie vorbesc.

Nu mă tulbură acest refuz. În definitiv e mai mult o chestiune medicală.

Fachirul salută din nou, acoperindu-şi faţa cu mâinile, şi pleacă pe drumul prăfuit.

III.

Încă îmi sună în urechi murmurul dulce al valurilor din Puri ce se zbat sub mângâierea blândă a adierilor răcoritoare, care vin din golful Bengal. Mă revăd privind întinsa plajă de nisip care se lărgeşte până la orizont, prin tremurul aerului arzător. Marea e de safir lichid. Sticla ceasului meu aruncă sclipiri ameţitoare. La întoarcerea mea în oraş, în această sărbătoare a luminii, întâlnesc misterul, care desigur va rămâne pentru totdeauna nedescifrat.

Un grup de oameni s-a adunat în jurul unui individ îmbrăcat foarte bizar. După turban şi pantalon pare a fi mahomedan, lucru neobişnuit în acest oraş rămas total sub influenţa hindusă.

Dar omul îmi stârneşte curiozitatea. Lângă el stă o maimuţă îmbrăcată cu un pantalonaş dungat multicolor. Animalul, cu o inteligenţă aproape umană, execută mişcări pe care stăpânul lui i le indică prin gesturi sau prin priviri. Când mă zăreşte, omul murmură ceva bietului animal care imediat se repede spre mine cu un ţipăt speriat. Maimuţa îşi scoate pălăria de pe cap şi mi-o întinde cu un gest de imploraţie. Azvârlu în ea o monedă. Mă salută şi merge la stăpânul lui care îi cântă din acordeon în timp ce micul animal dansează perfect în ritm şi cu o graţie şi un sens ai ritmului pe care mulţi dansatori le-ar putea invidia.

Reprezentaţia publică a luat sfârşit. Omul spune câteva cuvinte în limba urdu unui băieţaş care stă cu el: mă roagă să intru în cort, având să-mi arate ceva deosebit. Băiatul rămâne afară, să păzească intrarea cortului, în timp ce eu pătrund înăuntru cu stăpânul lui. Suntem sub un acoperiş de pânză susţinut de patru prăjini. O masă ordinară de lemn constituie întregul mobilier.

Omul desfăşoară o pânză din care scoate una după alta nişte păpuşele cu capul de ceară, mari cât palma. Picioarele lor sunt făcute din paie împletite şi terminate cu vârfuri de metal turtit. Omul aşază aceste graţioase păpuşele pe masă, una lângă alta. Se îndepărtează cam la un metru de masă, pronunţă câteva cuvinte în urdu şi iată că păpuşelele încep să se mişte în cadenţă!

Agită un bastonaş care aduce cu cel al dirijorilor de orchestră şi micile păpuşele dansează în cadenţă cu o exactitate uluitoare. Evită marginea mesei cu mişcări fermecătoare şi toate acestea în plină lumină, la ora patru după amiază! Bănuind vreo escrocherie, mă

apropii de masă, o cercetez, îmi trec mâna pe sub ea, pe ea, ca să descopăr eventuale sfori ascunse, dar nu găsesc nimic. Am găsit oare în sfârşit, un fachir de o reală valoare, unic în felul lui?

Dar mai mult, acum mă invită prin cuvinte şi semne să arăt cu mâna locuri precise pe masă. De fiecare dată păpuşile înaintează în cadenţă la locul arătat de mine. La sfârşit îmi arată o rupie şi îmi şopteşte ceva pe care eu îl interpretez ca o invitaţie să fac şi eu acelaşi gest. Scot din buzunar o monedă şi o aşez pe masă. Aproape numaidecât moneda de argint începe şi ea să danseze şi să se îndrepte spre fachir. Ajunsă la marginea mesei, se aruncă pe jos şi rostogolindu-se, merge exact la picioarele fachirului, unde se opreşte. Omul se apleacă, o ridică şi îmi mulţumeşte cu un amplu salamalec.

O fi scamatorie sau un adevărat fapt de magie yoga? Fachirul vede, desigur, nedumerirea mea, căci îşi cheamă asistentul. Acesta mă întreabă dacă mai vreau să văd şi alte lucruri. Primind din partea mea un răspuns afirmativ, înmânează fachirului un acordeon uzat şi mă roagă să pun pe masă inelul meu. Fac întocmai. E inelul pe care mi l-a dat Brama, pustnicul din Adyar, la plecare. Stau cu ochii aţintiţi pe piatra lui cenuşie şi pe desenele de pe el în timp ce fachirul, depărtându-se la câţiva paşi de masă, pronunţă câteva cuvinte în limba urdu. La fiecare cuvânt inelul se înalţă de pe masă în aer şi cade apoi la loc. Fachirul începe să cânte din acordeon şi inelul începe să danseze în ritm. Evident, fachirul nici nu a atins inelul. Nu mai ştiu ce să cred. Cum poţi muta din loc un obiect neînsufleţit? Cum îl poţi schimba într-un obiect care ascultă de poruncile date de om?

Când asistentul îmi înapoiază inelul şi îl cercetez, nu pot găsi în el absolut nicio schimbare. Din nou fachirul îşi desfăşoară legăturica. Scoate o bucată de fier de aproximativ 10 centimetri, ruginită. Cer asistentului voie să cercetez. Îmi dă voie numaidecât. Nu pot descoperi niciun fel de aţă şi nimic suspect, nici pe masă. După ce fachirul a aşezat fierul pe masă îşi freacă mâinile cu putere timp de un minut. Se apleacă apoi uşurel şi ţine mâinile peste bară, la o înălţime de 15-20 de centimetri. Observ cu mare atenţie fiecare mişcare pe care o face. Încet, îşi îndepărtează mâinile cu palmele întoarse spre bara de fier care, spre marea mea uimire, se desprinde de pe masă şi se ridică după mâinile fachirului. Când mâinile coboară, bucata de fier coboară şi ea. Cer să examinez, dar nu găsesc nimic extraordinar: e o simplă bucată de fier ruginită. Fachirul repetă experienţa cu un briceag.

Îl plătesc cu prisosinţă şi caut să primesc câteva lămuriri. Fachirul consimte să-mi spună că preferă ca obiectul cu care lucrează să fie din fier sau să conţină fier din pricina unor însuşiri deosebite, anumite particularităţi ale acestui metal, dar că poate reuşi aceste experienţe şi cu alte metale, între altele cu aurul. Caut o explicaţie. Îmi închipui un fir de păr nevăzut din pricina subţirimii lui şi legat de obiect, dar

atunci cum rămâne cu inelul meu? Dansa în timp ce fachirul era ocupat să cânte la acordeon. Asistentul nu putea nici el să fie complice, fiind afară în timp ce păpuşile dansau pe masă. Devin viclean şi îl felicit pe fachir pentru

„scamatoriile” lui atât de reuşite. Privirea lui se întunecă şi protestează.

— Dar atunci ce eşti?

— Sunt un adevărat fachir, răspunde prin intermediul asistentului. Sunt expert în arta…

Ultimul cuvânt fiind probabil o expresie urdu, îmi scapă, îi spun atunci cât de mult mă interesează aceste lucruri.

— Da, mi-am dat seama de aceasta chiar înainte să te fi amestecat cu ceilalţi care priveau. De aceea te-am şi chemat aici.

— Dar cum?

— Nu trebuie să-ţi închipui că eu adun bani din lăcomie. Am numai nevoie de o anumita sumă ca să-i pot clădi maestrului meu un mormânt. Doresc să împlinesc acest lucru din tot sufletul meu şi nu mă voi linişti până nu voi duce la bun sfârşit ce am început.

Foarte intrigat, îi cer câteva amănunte asupra vieţii lui, dar nu consimte decât cu greu să vorbească.

— … La vârsta de treisprezece ani păzeam încă pe câmp caprele tatălui meu. Într-o zi, am văzut sosind la noi în sat un ascet care era de o slăbiciune înspăimântătoare. Oasele i se vedeau sub piele. Ne-a cerut un pic de mâncare şi un adăpost pentru noapte, ceea ce tatăl meu i-a dat imediat, fiind întotdeauna plin de respect faţă de aceşti oameni sfinţi. Dar după un an acest om se afla încă la noi, găzduit, iubit de toată familia şi rugat insistent să mai rămână. Era un om deosebit şi poseda însuşiri ciudate. Într-o seară, pe când ne aflam la masă în faţa străchinilor noastre cu orez şi legume, i-am văzut privirea aşezându-se de mai multe ori cu insistenţă asupra mea. A doua zi veni după mine pe câmpul unde păzeam caprele şi se aşeză lângă mine.

— Copilul meu, nu ai vrea să te faci fachir? mă întrebă.

Nu prea ştiam ce înseamnă acest lucru, totuşi cuvântul acesta deschidea în faţa mea o lume plină de perspective atrăgătoare de libertate şi mister, i-am răspuns că mi-ar place. Omul vorbi cu părinţii mei şi le spuse că se va întoarce peste trei ani ca să mă ia cu el. Lucru curios, tatăl şi mama mea muriră în răstimpul acesta, astfel că eram cu totul liber când fachirul se întoarse. Cutreierarăm din sat în sat. El era maestrul şi eu discipolul. El mi-a arătat să fac tot ce ai văzut că pot face.

— E uşor de învăţat? Fachirul începu să rida.

— Trebuie ani de muncă până să poţi face ce fac eu.

Tot ce spune pare sincer şi adevărat. Sceptic din fire, simt totuşi că scepticismul nu are ce căuta aici. Ieşind de sub cort, nu sunt sigur că

nu am visat şi adierea răcoroasă mă readuce la realitate. Palmierii dintr-o grădină învecinată se leagănă uşor. Cu cât mă îndepărtez, cu atât faptele văzute îmi par mai de necrezut. Mă încăpăţânez să descopăr vreo şmecherie, dar nu mă pot îndoi de cinstea acestui fachir. Dar cum să pot admite că lucrurile se pot mişca din loc fără să le atingi? Că un om poate răsturna legile naturii? Sau există în natură mai multe lucruri decât ştim?

IV.

Puri e unul dintre oraşele sfânte ale Indiei. Adăposteşte, din cea mai îndepărtată vechime, o mulţime de mânăstiri şi temple.

Pelerini vin în masă în anii jubiliari pentru a se înhăma la faimosul „car al lui Jaggernaut”, pe un parcurs de două mile.

Mişună fachiri de tot felul. Îmi voi putea revizui impresiile într-un sens pe care îl aştept favorabil.

Încep prin a face cunoştinţă cu un pelerin care vorbeşte o englezească aproape de neînţeles. Totuşi am înţeles că e un om cumsecade. Pare să fie de vreo patruzeci de ani şi poartă la gât un colan de mărgele din sâmburi. Îmi povesteşte că umblă din sanctuar în sanctuar, îmbrăcat într-o simplă haină de pânză, cerşind pâinea de care are nevoie şi fără altă ambiţie decât să viziteze toate locurile sfinte din sud şi est. Îi dau un mic dar. În schimb, îmi arată o cărticică scrisă în tamil. Judecind după filele îngălbenite şi coperta roasă, cartea pare să aibă mai mult de o sută de ani. Cuprinde gravuri foarte curioase. Încet şi cu mare băgare de seamă, pelerinul desprinde două din aceste gravuri şi mi le dă.

Întâlnirea mea cu Sadhu „literatul”, cum îi spuneam, e mai distractivă. S-a oprit lângă mine, într-o dimineaţă, în timp ce citeam culcat pe nisipul fin poeziile pline de mireasma trandafirilor persani ale lui Omar Khayam. Poeziile lui mi-au plăcut întotdeauna, dar mai ales din ziua în care un tânăr persan mi-a explicat toate nuanţele adânci ale versurilor lui. Sunt atât de adâncit în lectură încât nu simt imediat prezenţa unui om care a străbătut întreaga plajă şi a venit să se aşeze ghemuit lângă mine. Ridic privirea. Omul poartă veşmântul galben al pelerinilor şi şi-a pus pe jos toiagul şi o legăturică din care ies colţurile unor cărţi.

— Vă cer de mii de ori iertare, domnule, îmi spune într-o perfectă engleză, dar sunt student în litere engleze.

Şi în timp ce desface pachetul cu cărţi adaugă:

— Să nu vă supăraţi, dar nu m-am putut împotrivi plăcerii de-a sta de vorbă cu dumneavoastră.

— Să mă supăr? Dar pentru ce?

— Sunteţi turist?

Cât se poate de puţin.

— Dar nu sunteţi de mult în ţară la noi?

Fac semn că nu. Atunci desface în faţa mea conţinutul legăturii: trei cărţi tocite şi cu colţurile roase, câteva broşuri şi hârtie albă.

— Vedeţi, aici am „Eseurile* lui Macaulay, stil admirabil, mare inteligenţă, însă din păcate ce materialist! Cartea aceasta, „Tales of two Cities” de Dickens: ce sentiment, ce patetism care te face să plângi!

După ce a spus asta, omul îşi strânge cărţile din nou în legăturică şi mă întreabă:

— Dacă nu sunt indiscret, nu vreţi să îmi spuneţi ce citiţi?

— Cartea lui Khayam.

— Domnul Khayam? Nu am mai auzit de el. E un romancier englez?

Nu mă pot împiedica să rid:

— Nu, este un poet.

După o pauză, îi spun:

— Eşti un om foarte curios. Ce doreşti? Ai nevoie de bani?

— Nu, nu am venit pentru bani. Aş vrea să-mi daţi şi mie o carte. Îmi place aşa de mult să citesc!

— Bine, am să-ţi dau o carte. Vino cu mine până acasă şi ai să găseşti ceva pe placul dumitale, din epoca victoriană.

— Vă sunt profund recunoscător.

— Dar stai! Îţi fac un cadou, dar mai întâi trebuie să- mi spui ce carte era cea de-a treia pe care o aveai în pachet.

— O domnule, nu este deloc interesantă!

— Totuşi spune-mi măcar titlul.

— Nici nu merită atâta osteneală.

— Atunci nu îţi dau nicio carte. Omul se sperie.

— Am să-ţi spun, dacă vrei. E o carte intitulată:

„Mammonism şi materialism. Studiu asupra Occidentului”, E opera unui filosof hindus.

Mă prefac jignit.

— Aha, astfel de literatură te interesează deci!

— Mi-a dat-o un negustor din oraş, îmi spune el ca să se scuze.

— Arată-mi-o.

Citesc titlurile câtorva capitole şi răsfoiesc câteva pagini. Cartea e scrisă într-un stil plin de emfază, probabil de vreun babu bengalez şi publicată la Calcutta, desigur pe cheltuiala autorului. Mândru de toate titlurile care urmează imediat după numele lui, autorul, necunoscând nimic din subiect, face o descriere sumară a Europei şi a Americii asemuindu-le cu un iad modern, mai mult decât sinistru, locuit numai de proletari martirizaţi şi sibariţi luxoşi. Îi înapoiez cartea fără comentarii. Omul se grăbeşte să o ascundă din nou în legăturică, dar în schimb scoate acum o broşură.

— Aceasta conţine pe scurt viaţa unui sfânt indian, dar este scrisă în limba bengaleză.

— Spune-mi, eşti de acord cu autorul „Mammonismului"?

— O, într-o atât de mică măsură! Aveam tocmii de gând să plec în Occident şi să judec prin mine însumi.

— În Occident? Pentru ce?

— Ca să ţin predici care să aducă lumină ascultătorilor mei rătăciţi în întuneric. Aş vrea să calc pe urmele marelui nostru Swami Vivekananda care a vorbit atât de magistral în mai multe dintre oraşele dumneavoastră. A, ce păcat că moartea l-a răpit atât de tânăr şi că vocea lui de aur s-a stins atât de curând!

— Ei bine, drept să-ţi spun, ca sfânt eşti un sfânt foarte caraghios!

— Omul ridică arătătorul până la nivelul nasului lui şi spuse cu un aer inspirat:

— Autorul suprem a făcut scena. Ce suntem noi, bieţii muritori, decât nişte actori care intră şi ies din scenă după voia Lui, după cum a spus-o marele vostru Shakespeare?

V.

În ceea ce mă priveşte, am ajuns la concluzia că puzderia de sfinţi ai Indiei formează o adunare foarte pestriţă! Cea mai mare parte sunt oameni foarte cumsecade, inofensivi, care nu pot face mare lucru, dar mai ales nu prea ştiu multe. Alţii, declasaţi care nu vor să muncească. Unul dintre aceştia vine într-o zi la mine ca să-mi ceară pomană. Părul câlţi, obrazul acoperit cu cenuşă şi expresia lui de canalie îi dau o înfăţişare respingătoare. Mă hotărăsc să nu-i dau nimic, ca să văd măcar cum reacţionează. Rezistenţa mea îl îndârjeşte. Nemaiavând argumente ca să mă înduplece, se hotărăşte şi îmi oferă mătăniile lui, un obiect jegos, dar la care s- ar părea că ţine mult, judecind după preţul exorbitant pe care mi-l cere. Bineînţeles, îl gonesc iarăşi.

Mai puţin obişnuiţi sunt acei rătăciţi care se supun în public la torturi variate. Omul care ţine un braţ ridicat până ce unghiile îi cresc lungi de 50 de centimetri rivalizează cu cel care stă într-un picior ani întregi. Nu prea văd ce pot ei câştiga din aceste exhibiţii dezgustătoare, în afară de câteva monede pe care le aruncă trecătorii.

Unii practică magia. Sunt vrăjitorii Indiei: lucrează mai ales prin sate. În schimbul unei mici sume de bani aruncă sorţii asupra duşmanului, iţi vor aduce o femeie sau îţi vor ajuta ambiţiilor tale, gratificând pe duşmanul tău cu o boală incurabilă

Se povestesc lucruri destul de triste despre aceşti indivizi care totuşi se împodobesc cu titlul de yoghini sau de fachiri.

După ce ai analizat toate aceste varietăţi nu mai rămâne decât o mică rămăşiţă alcătuită din asceţi care se condamnă la nenumăraţi ani de meditaţie în singurătate, de renunţări grele şi care părăsesc de bună voie orice legătură cu oamenii, fără alt scop decât de-a căuta adevărul. Instinctul lor le spune că adevărul şi fericirea sunt acelaşi

lucru, şi dacă ne este permis să ne îndoim de valoarea acestui procedeu preţuit de indieni, ne este cu neputinţă să ne îndoim de motivaţia nevoii care îi împinge spre astfel de dorinţe.

Nu avem timp, în Occident, să ne risipim vremea astfel, dar nici nu avem vreo scuză pentru nepăsarea noastră: ştim că dacă ne înşelăm, ne înşelăm cu toţii deodată. Epoca noastră sceptică consideră căutarea adevărului ca ceva de prisos, fără să îşi dea seama de deşertăciunea lucrurilor pentru care îşi jertfeşte cea mai mare parte din timp şi din energie.

Nu ne trece prin minte că acei câţiva solitari care îşi petrec timpul în căutarea unui înţeles mai adânc al vieţii au mai multe şanse de a-şi crea o părere justă despre ceasul de faţă decât gloata de oameni care îşi întrebuinţează orbeşte puterile slujind forţe potrivnice şi nu dă nici măcar o clipă pentru a găsi adevărurile esenţiale.

Unul dintre strămoşii noştri a coborât într-o bună zi în câmpiile Punjabului, dar pentru înfăptuirea unui cu totul alt ţel decât mine: întâlni oameni cari îl făcură să uite ţinta primejdioasă pentru care pornise în expediţie. Plecat pentru a cuceri un vast imperiu. Alexandru cel Mare, sosit în India ca soldat, părea acum sortit să se întoarcă filosof. Mă întreb adesea care vor fi fost gândurile marelui macedonean în timp ce carul lui parcurgea munţii înzăpeziţi sau câmpiile arzătoare ale Indiei? Cucerit, la rândul său, de yoghini şi înţelepţi întâlniţi în cale, îşi petrecuse zile şi zile întrebându-i şi discutând despre filosofia lor; poate că o şedere de câţiva ani acolo l-ar fi hotărât să ducă Occidentul pe cu totul alte căi decât cele pe care le-a impus.

Se află şi în zilele noastre, printre înţelepţi, câţiva oameni care îşi dedică viaţa întreţinerii unui idealism şi unei spiritualităţi înalte şi pe care ţările lor îi consideră ca pe cea mai curată comoară. Că printre ei se află şi impostori, se prea poate, dar aceasta nu se datoreşte decât decadenţei timpurilor noastre. Aceasta nu trebuie să ne înşele asupra indiscutabilei existenţe a câtorva mântuitori inspiraţi. Din nefericire, tipul e atât de divers încât nu poate fi conturat într-o formulă de laudă sau critică, şi aceasta lămureşte şi atitudinea unor exaltaţi care cer distrugerea acestor „sfinţi paraziţi” ca o soluţie perfectă pentru India. Îi înţelegem poate şi mai greu pe acei oameni care spun că India ar pieri în ziua când va pierde cu totul înţelesul pentru comorile pe care le posedă.

Problema se pune pentru India şi dintr-un alt punct de vedere. În clipa când criza economică cere o cât de rapidă revizuire a valorilor, sfinţii Indiei nu exercită, bineînţeles, niciun fel de funcţiune care ar fi vădit folositoare. Mii de vagabonzi se năpustesc asupra oraşelor şi satelor unde e târg religios. Obraznici de cele mai multe ori şi în orice caz, întotdeauna nepoftiţi, aceşti oameni sunt o povară. Dar există şi

oameni de mare nobleţe care au părăsit totul pentru a urma calea adevărului şi care la capătul acestui drum l-au găsit pe Dumnezeu. Aceşti oameni sunt, pe oriunde ar trece, un motiv de exaltare. Efortul lor de a se înălţa şi de-a înălţa şi pe alţii pe culmi sublime, merită bucata de pâine sau strachina de orez pe care o cer.

Nu trebuie să te iei după aparenţe ci să zgârii coaja şi să judeci pomul după roade.

VI.

Haina nopţi se aşezase asupra oraşului într-o seară în care rătăceam prin ulicioarele înguste ale cartierului vechi al Calcuttei. În faţa ochilor mei încă rămăseseră imaginile oribile văzute în acea dimineaţă. Trenul nostru străbătuse o junglă primejdioasă, plină de pantere regale. În timpul nopţii locomotiva strivise una din aceste vieţuitoare şi intrase în gara Howrah plină de bucăţi însângerate care nu au putut fi curăţate decât cu multă trudă.

Acest tren fusese încărcat, aşa cum sunt mai toate trenurile pe parcursurile principale ale Indiei. În compartimentul în care avusesem norocul să găsesc un loc liber, tovarăşii mei de drum formau un amalgam foarte amestecat. De obicei călătorii discută atât de liber de toate preocupările lor, încât este aproape cu neputinţă să nu afli numaidecât de unde vin, unde merg şi ce vor. Printre ei se află un fiu al Islamului îmbrăcat într-un veşmânt de mătase neagră, închis până sub bărbie şi cu o pălărie de aceeaşi culoare, brodată cu aur. Are în jurul pulpelor un fel de pantalon de pijama albă şi este încălţat cu nişte papuci eleganţi împletiţi din roşu şi verde. Mai se află printre noi şi un mahratti din răsărit cu sprâncene groase, un Marwari cu turban aurit care, ca mulţi oameni din seminţia lui este cămătar, şi în fine un bărbat solid care este avocat şi brahman, toţi oameni de un rang destul de înalt judecind după numărul servitorilor care vin la staţiile mai importante să afle ce doresc stăpânii.

Mahomedanul, după ce mi-a aruncat o privire, adoarme liniştit. Mahrattul e în mare conversaţie cu marwarul. Brahmanul abia s-a suit în compartiment. În ceea ce mă priveşte aş avea chef de vorbă dar nu găsesc cu cine. Îmi pare că o stavilă nevăzută mă desparte de ceilalţi călători, ca şi, de tot ce este Oriental. Aşa că simt într-adevăr plăcere când văd pe brahmanul rubicond scoţând o carte al cărei titlu, scris în limba engleză, sare în ochi, aşa de larg e tipărit: „Viaţa lui Ramakrishna”, într-adevăr, e un. Motiv excepţional de-a intra cu acest om în vorbă. Unde am auzit că Ramakrishna a fost cel din urmă dintre acei supraoameni numiţi Rishi? Văd foarte curând că şi Brahmanul doreşte să stea de vorbă. Nu trece mult timp şi iată-ne urcând împreună potecile prăpăstioase ale unor discuţii speculative sau mai simple, despre nişte teorii care privesc un aspect mai familiar din viaţa indiană.

De câte ori rosteşte cuvântul Rişi, vocea lui se învăluie într-o nuanţă plină de dragoste şi respect şi o flacără-se aprinde în ochii lui. Nu au trecut nici două ceasuri şi ştiu că brahmanul are un maestru care este tocmai unul din cei doi, trei discipoli încă în viaţă ai lui Ramakrishna. Acest maestru, care e în vârstă de peste optzeci de ani, nu trăieşte retras, ci chiar în inima oraşului Calcutta. Bineînţeles, îi cer numaidecât adresa. Tovarăşul meu nu se codeşte să mi-o dea, ci dimpotrivă, adaugă:

— Nu e nevoie de scrisoare de introducere. Va fi de- ajuns să-i spui că doreşti să-l vezi.

Aşa s-au petrecut lucrurile: azi mă aflu în Calcutta în căutarea maestrului Mahasaya, discipol al faimosului Ramakrishna. Trec printr-o curte care dă în stradă; în fund, o scară duce lă o clădire veche. Urc altă scară întunecoasă, trec sub o uşă joasă la etaj şi iată-mă într- o odaie mică ce dă pe acoperişul în formă de terasă al casei. Doi pereţi ai încăperii sunt ocupaţi cu divanuri joase. De altfel, odaia nu are alte mobile decât o lampă şi maldăre de cărţi. Un tânăr intră şi mă roagă să aştept. După zece minute, aud ieşind pe cineva dintr-o odaie care se află la etajul de deasupra. Imediat simt un fel de avânt şi am impresia foarte desluşită că cineva şi-a aşezat gândurile asupra mea. Aud paşi foarte rari suind treptele şi când intră nu am nevoie de nimeni ca să-mi spună cine e: o adevărată figură de patriarh, aşa cum trebuie să fi fost cei de pe vremea lui Moise, ivită neaşteptat dintr-o biblie veche. Acest om chel şi cu o barbă lungă, albă, grav, cu ochii adânci, acest om cu umerii plecaţi sub povara anilor, cine poate fi el decât maestrul Mahasaya?

Se aşază pe un divan cu mare băgare de seamă şi fără să fi întors capul spre mine. Imediat, în faţa acestei prezenţe grave înţeleg că nu ar fi câtuşi de puţin potrivit momentul pentru glumă sau pentru acel scepticism nuanţat şi puţin cinic care îmi e atât de uşor la îndemână. Musafirul străin ar citi cu uşurinţă pe faţa acestui om nobleţea de caracter şi puritatea unei credinţe desăvârşite. Înţeleptul îmi vorbeşte el cel dintâi într-o englezească perfectă:

— Fii binevenit.

Apoi mă roagă să iau loc lângă el pe divan, îmi ia mâinile şi câteva clipe mi le ţine strâns într-ale lui. Mi se pare de cuviinţă să mă prezint şi să-i spun pentru ce am venit. Când am isprăvit de vorbit, mă strânge încă încetişor de mină şi îmi spune:

— O putere superioară ţi-a inspirat această călătorie şi te-a pus în legătură cu sfinţii ţării acesteia. Nu fără rost: viitorul te va lămuri. Să ai numai răbdare.

— Nu aţi vrea să-mi vorbiţi de maestrul Ramakrishna?

— Un subiect care îmi este drag. Iată o jumătate de secol aproape împlinită de când ne-a părăsit, dar amintirea lui binecuvântată a

rămas vie printre noi. Aveam douăzeci şi şapte de ani când l-am cunoscut şi am stat neîntrerupt lingă el cei cinci ani din urmă ai vieţii lui. Mulţumită lui am devenit cu totul alt om decât eram şi întreaga mea atitudine faţă de viaţă s-a schimbat, atât de puternică era influenţa acestui om binecuvântat de Dumnezeu. Răspândea asupra tuturor celor ce îl vizitau farmecul spiritului lui. Fascina, vrăjea. Sceptici, care nu veneau decât din spirit de ironie tăceau în prezenţa lui.

— Dar cum poţi să te pleci în faţa unei influenţe spirituale dacă nu crezi în ea?

Buzele lui Mahasaya au un surâs.

— Dă piper să guste ia doi oameni. Unul ştie ce gustă şi celălalt nu ştie. Gustul nu va fi oare pentru amândoi acelaşi? Gurile lor simt diferit? Tot astfel, scepticul care nu cunoaşte măreţia spiritului lui Ramakrishna simţea totuşi efectul iradiant care se revărsa din întreaga lui fiinţă.

— A fost deci, într-adevăr, un supraom?

— Da, şi după mine poate şi mai mult. Era un om foarte simplu, fără cunoştinţe vaste, iară educaţie, care nu ştia nici măcar să-şi scrie numele şi cu atât mai puţin să scrie o scrisoare. Avea o înfăţişare umilă şi felul lui de-a trăi era şi mai umil şi totuşi oamenii cei mai instruiţi ai Indiei îl venerau. Nu se puteau decât înclina în faţa înaltei lui spiritualităţi, atât de reală şi profundă încât într-adevăr era de neînţeles. Te învăţa că deşertăciunea, bogăţiile, onorurile, poziţia socială nu sunt decât vanităţi faţă de comorile spiritului, iluzii fugare şi mincinoase. O, zile admirabile! Cădea adesea în extaze de o natură atât de vădit divină, încât noi, care eram adunaţi în jurul lui, ne credeam în prezenţa unui zeu mai mult decât în faţa unui om. Şi, lucru ciudat, avea puterea să provoace la discipoli o stare asemănătoare printr-o simplă atingere şi în această stare cunoşteau şi ei prin percepere directă cea mai adâncă taină a divinităţii. Acum lasă-mă să-ţi spun ce impresie am avut când l-am văzut.

Fusesem crescut după metodele occidentale. Orgolios de ştiinţa mea, predasem timp îndelung în colegiile din Calcutta literatura engleză, istoria, economia politică. Ramakrishna trăia în templul din Dakshineswar care nu se află decât la o depărtare de câteva mile de Calcutta. Aici l-am întâlnit într-o neuitată dimineaţă de primăvară în timp ce ascultam încântat cuvântul lui simplu, care sosea din mintea lui ca dintr- un izvor. Am încercat fără mare convingere să discut cu el, dar eram peste măsură copleşit de prezenţa lui într- adevăr divină şi foarte repede am tăcut din gură. M-am reîntors la el fiind acum incapabil să stau fără el, subjugat de personalitatea lui atât de modestă dar în care lucra un spirit măreţ până când într-o zi Ramakrishna îmi spuse cu oarecare ironie: „într-o zi i s- a dat unui

păun să bea opiu. A doua zi pasărea sosi la aceeaşi oră. Era sub influenţa medicamentului şi venea să i se mai dea”. Am recunoscut imediat sensul simbolic al cuvintelor lui, dar cum niciodată nu fusesem mai fericit ca acum, îţi închipui că m-am reîntors mereu până când în fine m-a primit printre discipolii lui cei mai intimi. Într-o zi, maestrul îmi spuse:

„Citesc din anume semne de pe faţa şi ochii dumitale că ai ajuns să fii un yoghin. Urmează-ţi viaţa de toate zilele cu toate îndatoririle ei, dar ţine-ţi gândul legat de Dumnezeu. Nevastă, copii, părinţi, stai cu ei, serveşte-i. Broasca înoată în apele lacului, dar gândul ei rămâne legat de locul unde şi-a ascuns ouăle. Împlineşte-ţi îndatoririle în lumea aceasta, dar păstrează-ţi gândurile întru Domnul”. Şi astfel, după ce maestrul meu a părăsit lumea aceasta, pe când cei mai multi din discipolii lui renunţau la lume, îmbrăcau haina monahală şi plecau în largul Indiei ca să răspândească învăţăturile lui Ramakrishna, eu am urmat meseria mea. Totuşi, aşa de mare era dorinţa mea de-a nu mai face parte din lumea aceasta, că au fost nopţi când m-am dus în locurile unde se adunau cerşetori şi vagabonzi. Astfel mi-am făcut iluzia efemeră că, asemenea lor, sunt şi eu desprins de toate bunurile trecătoare ale acestui pământ.

Ramakrishna ne-a părăsit, dar dacă ai parcurge India ai să vezi tot felul de opere de caritate, spitale, şcoli fondate în spiritul maestrului lor de către aceşti discipoli care acum, vai, au pierit şi ei. Ce vei putea remarca mai greu e mulţimea sufletelor, a spiritelor, a vieţilor pe care acest om le-a transformat. Căci discipolii lui şi-au transmis mesajul cuvintelor lui şi au muncit să-l răspândească. În ceea ce mă priveşte, am avut onoarea să redactez în limba bengaleză cea mai mare parte din maximele lui; cartea mea a pătruns aproape în fiecare casă din Bengal, traduceri în diferite dialecte au fost publicate. Prin aceste mijloace influenţa lui Ramakrishna s-a răspândit mult mai departe decât în cercul intim al discipolilor lui”.

După ce vorbi astfel, Mahasaya tăcu. Ce trăsături nobile are! Atâta bunătate, virtute, cucernicie, sinceritate nu pot minţi! Are demnitatea simplă a omului care nu a ascultat decât de vocea conştiinţei lui. Şi murmur fără voia mea:

— Mă întreb ce ar fi spus Ramakrishna unui om care nu poate trăi numai din credinţă, ci care are şi o minte şi o inteligenţă pe care doreşte să le satisfacă?

— I-ar fi spus să se roage. Ramakrishna însuşi a rugat pe Domnul să-i trimită oameni aplecaţi spre lucruri spirituale şi nu după mult timp, cei care trebuiau să-i devină discipoli sau adepţi începură să sosească.

— Dar când nu te-ai rugat niciodată?

— Rugăciunea e ultimul mijloc oferit omului. Unde mintea nu mai poate folosi, rugăciunea salvează.

— Bine, dar dacă cineva ar veni şi ţi-ar spune că nu poate să se roage, atunci ce sfat i-ai da?

— Să stea cât se poate de mult în preajma adevăraţilor sfinţi înzestraţi cu o înaltă spiritualitate. Astfel de oameni îndreaptă sufletele şi voinţele noastre spre divinitate. Aşa că primul pas pe care îl are omul de făcut e să stea pe lângă ei şi aceasta poate fi totuşi şi ultimul, după cum spunea însuşi Ramakrishna adesea.

Timpul trecea în timp ce vorbeam despre aceste lucruri şi Mahasaya îmi spunea că liniştea nu o poţi găsi decât în Dumnezeu. Noi vizitatori soseau în fiece minut, aşa că acum odaia era plină de lume. Inserarea era clipa când le plăcea să se adune. În ceasul acesta se înghesuiau pe scara îngustă, nerăbdători să-l audă pe Mahasaya vorbind.

Vin şi eu în fiecare seară, nu atât ca să-l aud vorbind, ci mai mult pentru a-mi încălzi sufletul în atmosfera prezenţei lui. O atmosferă liniştită, blândă, scăldată într-o frumuseţe lăuntrică aproape palpabilă. Dacă am uitat din cuvinte, nu am pierdut însă nimic din influenţa de pace; aceeaşi, probabil, care l-a atras pe Mahasaya către Ramakrishna. Dar cât de puternică trebuie să fi fost influenţa maestrului, dacă a discipolului exercită asupra mea o atât de mare fascinaţie!

Când a sosit şi ultima seară am uitat cum trece timpul şi stau aşezat pe divan într-o stare aproape de fericire lăuntrică. Ceasurile trec în lungi convorbiri, apoi liniştea domneşte la rândul ei. Bunul maestru mă ia de mână şi merge cu mine pe terasa luminată de lumina lunii, în mijlocul plantelor şi florilor pe care le cultivă aici. Sub noi, Calcutta e luminată cu mii de lumini. E lună plină. Mahasaya mi-o arată şi tace din nou. Apoi se întoarce spre mine şi face un semn de binecuvântare atingându-mi uşor fruntea. Scepticul îndârjit din mine se înclină îmblânzit în faţa acestui om într-adevăr îngeresc:

— Datoria mea e împlinită. Corpul acesta a sfârşit aproape opera pentru care Dumnezeu l-a trimis pe

Pământ. Înainte de-a mă părăsi primeşte binecuvântarea mea.

Emoţia mea e atât de mare încât în noaptea aceea, uitând de somn, cutreier oraşul. Ajung în fine în faţa unei mari moschei şi aud în tăcerea nopţii imnul solemn: „Allah e mare” şi îmi spun că, dacă cineva ar fi în stare să mă elibereze de scepticismul care mă roade, ar fi desigur un maestru ca Mahasaya.

— L-ai scăpat. Cine ştie?

Poate era scris să nu vă întâlniţi?

Cel ce îmi vorbeşte e doctorul Mandyohya, chirurg şef al unui spital din Calcutta, unul din cei mai îndemânatici practicieni din oraş, căruia i se atribuie un număr de peste şase mii de operaţii făcute. Pe cartea lui de vizită numele îi este urmat de o mulţime de grade şi distincţii, pentru mine e într-adevăr un mare noroc să pot sta de vorbă cu el asupra celor câtorva noţiuni pe care le am despre yoga numită a

controlului trupului. Vastele lui cunoştinţe l-au ajutat să transpună într-un sistem raţional principiile yoga.

— Te asigur că ce ştiu eu e mai puţin decât ce ştii dumneata, îmi spune doctorul, şi tot ce îmi povesteşti e nou pentru mine. De fapt nu am întâlnit niciodată un yoghin veritabil în afara lui Narasingha Swami, care a fost în Calcutta nu de mult.

Caut să aflu ceva despre acest yoghin dar nu capăt decât acest răspuns dezamăgitor:

— Narasingha Swami a apărut pe cerul Calcuttei ca un meteor, a făcut mare senzaţie şi apoi a dispărut tot atât de repede. Auzisem că sta ascuns ca pustnic şi că deodată se hotărâse să vină aici. Am conchis că s-a reîntors acolo unde se ascunde dar nu ştiu unde poate fi acel loc.

— Povesteşte-mi ceva despre el.

— A fost un timp când nu s-a vorbit în oraş decât despre el. A fost descoperit cu o lună, două înainte în oraşul Madhupore de către doctorul Neoghy, profesor la Universitatea din Calcutta.

Neoghy îl văzuse lingând câteva picături dintr-un acid extrem de toxic, introducându-şi în gură un cărbune aprins şi păstrându-l până la completa lui stingere. Foarte interesant este faptul că, l-a convins să meargă la Calcutta şi să repete aceste lucruri în şedinţe publice la Universitate, în faţa unei adunări compusă numai din medici şi oameni de ştiinţă. Eram printre invitaţi. Şedinţa a avut loc în amfiteatrul de fizică. Era aici un grup de oameni al căror spirit critic era mai mult decât atent, iar în ce mă priveşte, după cum bine ştiu, niciodată nu am prea luat în seamă cele religioase. Yoga are alte doctrine de felul acesta; abia aveam timp să duc la bun sfârşit munca mea. Yoghinul soseşte pe estradă, i se dau otrăvuri luate din laboratoarele Universităţii. Începe cu o fiolă de acid sulfuric. A turnat câteva picături în palmă şi a lins. Acelaşi lucru s-a petrecut cu acid fenic. S-a adus atunci cea mai îngrozitoare otravă existentă, cianura de potasiu. A înghiţit-o fără să clipească. Lucrul este absolut de necrezut, dar a trebuit să ne înclinăm în faţa evidenţei. Absorbise o cantitate de cianură suficientă ca să omoare pe orice om în trei minute. El sta în faţa noastră calm şi surâzător. După aceea un operator sfărâmă o sticlă groasă şi o pisă praf. Narasingha Swami înghiţi acel praf. De obicei acest praf acţionează ca o otravă înceată. După trei ore, un coleg doctor îi introduse o sondă în stomac. S-a găsit acolo şi praful de sticlă şi otrăvurile, aşa cum le înghiţise. A doua zi praful de sticlă a fost găsit în scaun. Repet, nu puteam decât să ne înclinăm. Acidul sulfuric fusese prealabil încercat pe o bucată de cupru. Printre asistenţi se găsea şi Sir C. V. Raman, celebrul savant premiat cu premiul Nobel, care nu a şovăit să facă un raport în care declara că aceste experienţe ţineau în şah rezultatele cele mai recente ale ştiinţei. Când l-am

întrebat pe Narasingha Swami cum a ajuns, să facă asemenea lucruri fără să-şi pună viaţa în primejdie, ne-a răspuns că numaidecât ce se întorcea acasă la el, cădea în extaz şi, printr-o concentrare intensă a spiritului, anihila efectele mortale ale otrăvii.

— Din cele ce ştii dumneata, poţi găsi o explicaţie?

Doctorul clătină din cap: „Nu. Recunosc, că e cu totul de neînţeles".

Mergând acasă, caut într-unui dintre cuferele mele un carnet în care mi-am însemnat conversaţiile mele cu Brama, yoghinul din Adyar.

Şi iată ce găsesc scris:

„Nicio otravă nu poate avea influenţă asupra unui yoghin care a practicat marele exerciţiu, oricât ar fi ea de violentă. Acest exerciţiu e o combinaţie a diferitelor posturi, respiraţii şi concentrări ale voinţei şi spiritului. Practicată după perceptele tradiţionale, imunizează pe adepţii noştri împotriva oricărui obiect nociv, otravă sau altceva. Practicarea acestui exerciţiu este din cale afară de delicată şi nu îşi păstrează virtualitatea decât dacă este urmat foarte regulat. Un bătrân mi-a vorbit de un yoghin care locuia la Benares şi care putea înghiţi fără vătămare o mare cantitate de otravă. Se numea Trailingya Swami, era foarte renumit dar a murit de mult. Trailingya era un adept al metodei yoga a timpului. A locuit timp de ani şi ani aproape gol pe marginile Gangelui, dar nimeni nu s-a putut bucura de vorbele lui, căci făcuse jurământ să nu vorbească".

Nu crezusem nimic din aceste lucruri atunci când mi le spusese Brama. Acum, ideile mele preconcepute asupra posibilităţilor corpului s-au cam clătinat.

Într-adevăr, trebuie să ne întrebăm dacă nu cumva aceşti yoghini nu sunt în posesia unor secrete care răstoarnă toate experienţele noastre de prin laboratoare.

Cap. 11 – Vindecătorul din Benares

I.

Trec peste hoinărelile mele în Bengal şi peste neaşteptata întâlnire pe care am avut-o în apropiere de Buddha-Gaya cu trei lama tibetani care m-au invitat să-i vizitez la mănăstirea lor, în creierii munţilor, atât sunt de grăbit să-l introduc pe cititor în oraşul sfânt Benares. Trenul nostru trecu cu mare zgomot peste marele pod de fier din preajma oraşului, simbol al nepăsării fără respect a lumii moderne în faţa unei forme sociale rămasă neschimbată de secole. Cum să păstrezi mitul, ficţiunea fluviului sfânt al Indiei, când poduri şi căi ferate trec fără respect peste apele lui verzi? Dar Benares rămâne Benares. O mulţime de pelerini se înghesuie la ieşirea din gară. O desparte strigând o trăsură care mă duce pe străzile prăfuite ale oraşului. E ceva nou în aerul pe care îl respir aici şi care mi se impune în ciuda efectului pe care îl fac pentru a-mi îndepărta atenţia.

Aşa e oraşul sfânt?

Ei bine, nu miroase frumos în oraşul sfânt! Se zice că Benares e cel mai vechi centru hinduist: lucrul acesta nu se vede, se miroase. Mirosul devine atât de scârbos, încât sunt ispitit să mă întorc la gară. Mai bine să respiri aer curat decât să devii credincios cu un astfel de preţ. Dar la urma urmei, omul se învaţă cu toate şi dacă nu ar fi decât aerul din Benares, încă ar fi un lucru uşor.

Dar focarul civilizaţiei hinduse ar fi putut tempera puţin din evlavie împrumutând sau simulând un împrumut al unor obiceiuri ceva mai igienice! Aflu foarte curând că această duhoare vine în mare măsură, şi din faptul că străzile sunt pavate cu un amestec de pământ şi balegă uscată, iar restul de la şanţurile care înconjoară oraşul şi unde populaţia azvârle gunoaiele.

După cronici, Benares ar fi clădit cu o mie două sute de ani înaintea erei creştine. E obicei străvechi în India să mergi în pelerinaj la Benares. Bogaţi sau săraci vin să se împărtăşească din binecuvântarea pe care o conferă oraşul atunci când bătrâneţea sau boala îţi aduc aminte de moarte, căci ştiu că cel ce moare la Benares merge de-a dreptul în rai.

În prima zi cercetez încurcătura străzilor care alcătuiesc vechiul Kashi, numele hindus al oraşului sfânt. De altfel, nu rătăcesc fără ţel pe aceste străzi, căci am în buzunar un plan pe care e însemnată locuinţa yoghinului făcător de minuni.

Trec pe străzi atât de strâmte încât trăsura nu mai poate merge. Îmi croiesc drum prin mulţimea de bazare în care forfoteşte o lume pestriţă de tot felul de rase, fără a mai socoti câinii râioşi şi roiurile de muşte care măresc învălmăşeala. Femei bătrâne cu părul cărunt şi sânii zbârciţi, tinere cu tenul catifelat şi membre plăpânde, pelerini care mişcă mătănii şi repetă pentru a nu ştiu cita oară aceeaşi rugăciune, asceţi cu trupul uscat, cu faţa mânjită cu cenuşă, toate aceste tipuri şi multe altele încă se înghesuie pe străduţele strâmte. Prin acest haos trec, din întâmplare, şi prin faţa faimosului Templu de aur, celebru în rândurile populaţiei credincioase a Hindustanului. Aceşti asceţi acoperiţi cu cenuşă şi ghemuiţi în faţa porţilor par ridicoli ochilor mei de occidentali. Şiruri de credincioşi intră şi ies fără încetare. Câţiva poartă ghirlande de flori care aduc o notă veselă în această gloată pestriţă. Credincioşii ating cu fruntea, la ieşire, stâlpii şi se opresc miraţi la vederea străinului care îi priveşte. Din nou îmi dau seama de bariera care mă desparte de aceşti oameni.

Două cupole acoperite cu foi aurite strălucesc sub soarele orbitor. Papagali pălăvrăgesc neînţeles pe turnul cel mai apropiat. Templul de aur este dedicat zeului Siva. Unde este acum atest zeu în faţa căruia hinduşii gem şi plâng şi se roagă, căruia azi încă îi aduc daruri de flori şi orez?

Îmi urmez drumul şi ajung în faţa unui alt templu unde este adorat

Krishna. În faţa idolului de aur arde camfor. Clopotele sună şi sunetul metalic al gongului urcă până la urechile zeului. Văd ieşind un preot slab care îmi aruncă o privire bănuitoare. Cine ar putea număra zeii care umplu templele şi palatele din Benares? Cine ar putea explica sufletul acestor indieni care sunt întotdeauna atât de gravi, adesea puerili şi atât de profund filosofi câteodată?

Unde mă duc aceste ulicioare întunecate, în căutarea vindecătorului? Mă simt uşurat când străduţele se lărgesc, dar atunci trece prin faţa mea un grup de băieţandri slabi şi palizi conduşi în monom de câţiva bărbaţi maturi. Cei ce-i călăuzesc poartă o bandulieră pe care scrie ceva ce nu pot descifra. Ţipă şi cântă cât îi ţine gura şi când trec pe lingă mine îmi aruncă priviri duşmănoase: e vorba de politică. Acum câteva seri, într-un bazar plin de lume dar în care nu se zărea niciun fel de poliţist şi nici european, am auzit cuvinte ameninţătoare în spatele meu. Întorcându-mă în mod instinctiv, nu am putut zări decât o mulţime de feţe dulcege. Tânărul fanatic care mă ameninţase (căci vocea fusese tânără) dispăruse în vreun ungher întunecat. Azi nu simt decât milă pentru această procesiune de nenorociţi care dispar în faţa mea la colţul străzii.

Ajung în fine într-o stradă cu case mai mari şi mai bine construite, ale căror curţi sunt spaţioase şi bine întreţinute, şi mă grăbesc, căci aceasta este strada în care se află casa pe care o caut. Citesc într-adevăr pe o poartă numele de Vishudhananda.

Intru şi mă adresez primului om pe care îl văd pe verandă. Este un tânăr cu o figură expresivă. Îl întreb în limba hindusă:

— Unde este Maestrul?

Dar scutură din cap, lăsându-mă să înţeleg că nimeni de acest fel nu este cunoscut în casă. Repet întrebarea: primesc acelaşi răspuns. Sunt dezamăgit dar nu mă dau bătut. Ceva îmi spune că acest tânăr este de părere că niciun european nu are ce căuta la ei. Are un aer atât de nătâng încât îl las baltă şi intru direct în casă făr ă să-mi mai pese de nimeni.

Într-o odaie în care intru, găsesc aşezaţi pe jos, în semicerc, mai mulţi oameni: şi ei sunt indieni, dar se prezintă bine. În fundul încăperii stă un bărbat bărbos întins pe o canapea, înfăţişarea lui venerabilă, locul de onoare pe care îl ocupă îmi dau să bănuiesc că el este acela pe care îl caut. Ridic mâinile pentru a-l saluta, cu palmele împreunate după moda indiană.

Mă prezint ca un scriitor european dornic să înveţe filosofia şi mistica lor. Discipolul care m-a trimis aici, mi-a spus că niciodată Maestrul lui nu a consimţit să facă o demonstraţie publică a puterilor sale şi chiar în particular nu se hotărăşte decât cu mare greutate în faţa unui străin. Totuşi, luând în consideraţie marele interes pe care îl am pentru străvechea lor înţelepciune, îmi permit să solicit o excepţie

în ceea ce mă priveşte.

Studenţii mă privesc, se privesc între ei, privesc pe maestrul lor, se întreabă probabil ce se va hotărî cu mine.

Vishudhananda pare să aibă vreo şaptezeci de ani. Are un nas scurt şi o barbă lungă. Sunt mai ales izbit de ochii lui, care sunt adânc înfundaţi în orbite. Poartă la gât cordonul sacru al brahmanilor.

Bătrânul mă priveşte fix, parcă aş fi dintr-o rasă de oameni necunoscută. Simt ceva ciudat şi neobişnuit. O forţă necunoscută pare că a cuprins odaia, la drept vorbind, mă simt destui de rău. La urnă spune câteva cuvinte în bengali unui discipol care traduce: o audienţă nu îmi poate fi acordată decât în prezenţa panditului Kavirdj, profesor la colegiul de sanscrită, care ne vă fi interpret; a fost mult timp discipolul lui Vishudhananda şi ştie la perfecţie engleza.

— Vino poimâine cu el după amiază spune Vishudhananda. Vă aştept la patru.

Nu îmi mai rămâne decât să plec. Strig o trăsură care mă duce la colegiul de sanscrită. Profesorul nu este aci. Cineva îmi spune că e desigur, la el acasă şi mă resemnez să o pornesc din nou la drum ca să mă găsesc, în fine, în faţa unei vechi case cu etajul improvizat, care semăna cu o casă italienească din evul mediu. Îl găsesc pe pandit aşezat jos, pe parchet, într-o odaie mare şi înconjurat de munţi de cărţi şi rechizite şcolare. Este tipul perfect al brahmanului, cu fruntea înaltă, nasul lung şi subţire, trăsăturile fine, tenul deschis. Într- adevăr o faţă de profesor.

Îi expun motivul vizitei mele. Ezită o clipă, dar în- cele din urmă consimte. Hotărâm întâlnirea pentru a doua zi. Apoi merg să hoinăresc pe malurile Gangelui.

Malurile ca să se înlesnească intrarea pelerinilor în apa sfântă, sunt prevăzute cu pietre care au fost roase de timp şi dau o înfăţişare de dezordine şi lene, sunt temple care parcă vor aluneca în apă; domuri lucitoare în vecinătatea unor palate scunde. Încărcate de ornamentaţii, turnuri de diferite înălţimi, diferite stiluri, antic şi modern, învecinându-se fără alegere.

Preoţii şi pelerinii sunt amestecaţi. În mici locuri îngrădite şi acoperite, pandiţi, ţin cursuri, gardurile sunt spoite cu var, profesorul aşezat pe jos pe rogojină, elevi ghemuiţi pe jos înghit cu pasivitate dogmele cele mai demodate. Văd trecând un ascet bărbos care îmi stârneşte curiozitatea. După ce mă informez aflu că a parcurs patru sute de leghe pe jos ca să vină în pelerinaj la Benares. Mai departe sunt izbit de înfăţişarea unui individ despre care mi se spune că a ţinut un braţ în sus mai mulţi ani. Braţul este aproape anchilozat, muşchii şi tendoanele atrofiate, pielea uscată ca un pergament.

O fi soarele tropicelor de vină pentru astfel de nebunii? O temperatură de aproape 50 de grade la umbră a putut denatura spre

isterie mistică.

II.

A doua zi la ora patru, panditul şi cu mine intrăm la Vishudhananda. Îl găsim înconjurat de şase discipoli. Pentru că mă roagă să mă apropii, mă duc şi mă aşez pe jos la câţiva paşi de divanul lui.

— Doreşti să asişti la un lucru care se poate numi un miracol?

— Într-adevăr, as considera aceasta ca o mare favoare.

— Dă-mi te rog o batistă, şi dacă se poate să fie de mătase. Am s-o parfumez cu parfumul pe care îl vei alege fără a face altceva decât să concentrez cu ajutorul unei lupe o rază de soare.

Am o batistă de mătase: i-o întind. Maestrul ia atunci o lupă şi îmi explică, dat fiind că soarele e prea jos şi umbra prea densă în odaie, că nu va putea capta razele direct. Va trimite deci pe unul din discipoli în curte, acesta va capta razele prin intermediul unei oglinzi şi astfel le va trimite în odaie, prin fereastra deschisă.

— Acum voi extrage din aerul odăii parfumul pe care îl doreşti dumneata. Alege.

— Iasomie.

Vishudhananda ia batista mea în mâna stingă şi lentila în mâna dreaptă; timp de două secunde văd circumferinţa luminoasă desenându-se pe batistă; apoi lupa se retrage şi batista, îmi este înapoiată; o duc la nas. Nu pot să mă îndoiesc, batista miroase minunat a floare de iasomie. Nu observ nici, o urmă umedă. Niciun fel de parfum lichid nu a fost pus pe batistă. Dar maestrul citeşte scepticismul din ochii mei şi propune să repete experienţa.

Aleg trandafirul. Spionez fiecare mişcare, cercetez cu toată atenţia spaţiul înconjurător. Supraveghez mâinile şi haina albă şi lungă. Nu găsesc nimic suspect. Când îmi înapoiază batista, recunosc fără nicio îndoială, într- un colţ, mirosul trandafirilor. Totuşi nu sunt mulţumit. Cer şi violete: din nou o reuşită.

Vishudhananda îşi manifestă triumful cu modestie, pare să considere ceea ce face ca o jucărie îşi gravitatea trăsăturilor lui nu se dezminte nicio clipă.

— Acum eu am să aleg parfumul, spune el. Am să-ţi procur parfumul unei flori care nu creşte decât în Tibet.

Batista are într-adevăr patru colţuri, într-o clipă parfumată de un al patrulea miros, pe care de data asta nu îl cunosc.

Pun din nou batista în buzunar: într-adevăr, toate acestea par miraculoase. Dar dacă avea parfumuri ascunse în cutele rochiei lui? În tot cazul, ar trebui să aibă o întreagă parfumerie. De altfel, nicio clipă nu i-am pierdut mâinile din vedere. Cer să văd lupa. E o sticlă măritoare obişnuită. Înrămată cu un cerc de metal, cu un mâner de asemenea de metal. Şi discipolii lui îl înconjoară iar dacă eu nu sunt o

suficientă garanţie, totuşi panditul mi-a spus că sunt toţi oameni culţi şi cu înalte situaţii sociale. Sugestie? Voi verifica: sosind acasă am să dau batista, s-o miroasă, unor persoane străine, care nu ştiu nimic din cele petrecute.

Vishudhananda, de altfel, va executa ceva mai surprinzător, ceva, după cât se pare, ce nu face decât foarte rar. Dar pentru aceasta îi trebuie o rază de soare mai puternică şi acum soarele e la asfinţit. Va trebui deci să mă reîntorc într-altă zi la amiază şi atunci voi vedea… cum învie pentru câteva clipe un animal mort.

Seara, sosind acasă, dau batista la trei persoane diferite. Toate trei recunosc parfumurile. Nu a fost deci sugestie, dar nu m-am lămurit totuşi deloc.

III.

Iată-mă din nou în faţa magicianului. Îmi spune de la început că nu poate reda viaţa decât unui animal foarte mic, o pasăre de preferinţă. Sugrumă o vrabie şi o lasă expusă privirilor noastre timp de un ceas, ca să ne putem astfel încredinţa că pasărea este cu adevărat moartă. Ochii îi sunt tulburi şi micul corp ţeapăn nu mai dă niciun semn de viaţă. Maestrul ia lupa şi concentrează o rază de lumină în ochiul păsării. Trec câteva minute. Bătrânul este aplecat peste opera lui misterioasă, cu privirea fixă, faţa rece, indiferent, fără cea mai mică umbră de emoţie. Deodată buzele lui se deschid şi începe să moduleze un cânt straniu şi surd într-o limbă necunoscută. Corpul pasării începe să aibă mişcări spasmodice, aşa cum am mai văzut la un câine în agonie. Apoi aripile încep să palpite. Pasărea se ridică pe picioare şi sare prin odaie. E vie, nicio îndoială. În faza următoare, vrabia are suficientă putere să zboare.

Lucrul e atât de extraordinar încât fac un efort pentru a realiza că toate acestea sunt adevărate şi că nu sunt victima unei halucinaţii. O jumătate de oră trece astfel. Şi deodată, spre marea mea surprindere, văd pasărea căzând deodată la picioarele mele, fără viaţă. O examinez: nu mai respiră, e într-adevăr moartă.

— Ai putea prelungi viaţa pentru mai multă vreme?

Întreb.

— Asta e tot ce îţi pot arăta pentru moment, răspunde el înălţând uşor din umeri. Panditul îmi şopteşte la ureche că pe viitor sunt de aşteptat experienţe mai importante. Maestrul lui poate face încă şi alte lucruri minunate, dar e mai bine ca pentru moment să nu insiste. Nu este un scamator şi ceea ce am văzut trebuie să mă mulţumească. Bine, dar urmarea e că misterul e şi mai nepătruns. Mi se spune că, între altele, maestrul lui poate face să apară în odaie struguri proaspeţi şi să confecţioneze dulceţuri absolut din nimic şi că îi este suficient să ia o floare veştedă în mâini pentru ca floarea să învie.

IV.

Care poate fi secretul lui? Caut să lămuresc chestiunea, dar răspunsurile pe care le primesc nu rezolvă nimic. Misterul rămâne ascuns în spatele frunţii încăpăţânate a taumaturgului din Benares, care nu a destăinuit niciodată nimic, nici măcar unuia dintre cei mai intimi discipoli.

Tot ce mi s-a spus e că s-a născut în Bengal şi că la treisprezece ani a fost muşcat de un animal veninos. Mama lui, disperată, a dorit ca cel puţin copilul să moară la marginea Gangelui, căci pentru hinduşi nu există moarte mai sfântă şi mai frumoasă. Au băgat copilul în apă în timp ce familia se pregătea pe mal pentru ceremonia funerară. Atunci s-a întâmplat miracolul. În timp ce îl cufundau, apa se retrăgea ca şi cum Gangele ar fi refuzat să primească copilul. Un yoghin aşezat pe mal, văzând ce se petrece, se ridică şi prezise că acestui copil îi este hărăzită o soartă mare, căci va fi yoghin. Omul frecă muşcătura cu anumite ierburi şi plecă. L-au revăzut după o săptămână, când a venit să anunţe că băiatul era vindecat. Şi într-adevăr, copilul era vindecat. Dar în timpul acestei săptămâni, un fapt curios se petrecu: caracterul copilului era schimbat, părea dezgustat de casă şi nu se mai gândea decât la plecare.

După câţiva ani, tot chinuind-o pe mama sa ca să-i dea consimţământul, ea i l-a dat. Imediat începu să caute adepţi Yoga.

Plecă în Tibet cu dorinţa să găsească printre taumaturgii pustnici pe maestrul câre îi era sortit. Căci este un gând înrădăcinat la indieni că aspirantul yoghin nu va putea pătrunde misterele Yoga decât devenind discipolul unui maestru care va şti să-l îndrume. Tânârul bengalez plecă deci în căutarea unuia dintre aceşti pustnici care trăiesc în colibe sau peşteri, înfruntând urletele vijeliei pe întinsurile de gheaţă… şi se întoarse dezamăgit.

Trecură ani fără să-i micşoreze dorinţa. Plecă din nou şi de data asta parcurse pustiul prin sudul Tibetului. Aci, într-o locuinţă simplă, pierdută printre fortăreţele de stâncă inaccesibilă, îşi găsi maestrul atât de îndelung căutat. Şi aud în acest punct al povestirii un fapt care altă dată m-ar fi făcut să râd nebuneşte, dar pe care astăzi îl admit fără să înţeleg, dar şi fără să protestez.

Mi se spune că acest tibetan are nu mai puţin de o mie două sute de ani! Acestea spuse pe acelaşi ton calm şi nepăsător, cu care un occidental ar afirma că are patruzeci de ani. Acesta e al treilea caz de longevitate pe care îl întâlnesc. Brama mi-a afirmat că maestrul lui din Nepal depăşea patru sute de ani; un alt pelerin pe care l- am întâlnit în ţinuturile de est mi-a spus într-o zi că un yoghin care trăia într-un loc aproape inaccesibil în munţii Himalaiei era atât de bătrân – mai mult de o mie de ani – că pleoapele, căzute din pricina anilor, îi atârnau peste ochi.

Alungasem aceste afirmaţii ca ieşite din cea mai pură fantezie şi iată

că acum am în faţa mea un om care este în căutarea elixirului de viaţă lungă şi care pare pe calea cea bună!

Maestrul tibetan îl iniţiase, deci, pe tânărul Vishudhananda în principiile şi practicile de control asupra corpului. Sub directiva lui, tânărul discipol lăsă să se întrevadă şi dezvoltă facultăţi corporale şi spirituale care atingeau supranaturalul. A fost de asemenea iniţiat în tainele unei ştiinţe numită „ştiinţa solară”. Timp de doisprezece ani, fără a se teme de asprimile climei, perseveră în acest noviciat stând lângă tibetanul deţinător al secretelor nemuririi. Odată isprăvită învăţătura, a fost trimis în ţara lui, unde la rândul său deveni un maestru în yoga. Pentru un timp se stabili în Puri, unde chiar are o casă. Discipolii lui au fost numai oameni de vază, negustori bogaţi, mari proprietari, funcţionari; printre ei se numără şi un rajah. Poate mă înşel, dar am impresia că oameni mai modeşti nici nu prea sunt primiţi. Deodată, fără nicio introducere, întreb:

— Cum ai făcut?

Vishudhananda îşi încrucişează liniştit mâinile lui mari:

— Ceea ce ai văzut nu ţine de yoga, ci de ştiinţa solară. Obiectul principal în yoga e concentrarea, dezvoltarea voinţei şi aceasta nu are nimic de-a face cu ştiinţa solară. Aceasta din urmă este o închegare de reţete sacre a căror practică nu cere, odată ce sunt cunoscute, niciun fel de antrenament special. Poate fi studiată ca oricare din ştiinţele dumneavoastră occidentale.

Panditul Kavirdj completează aceasta, explicându-mi că ştiinţa solară o înrudită cu electricitatea şi magnetismul. Nu mă simt cât de puţin lămurit dar iată că maestrul îmi va mai spune câte ceva:

— Această ştiinţă a soarelui ne vine acum din Tibet, dar de fapt nu cuprinde ceva nou. A fost cunoscută de toţi marii yoghini chiar din timpurile cele mai îndepărtate. Dar în ziua de azi e aproape cu desăvârşire pierdută. Razele soarelui conţin elemente vitale. Dacă ai putea să le selecţionezi şi să le izolezi ai putea face toate miracolele pe care le fac eu. Mai există în lumina soarelui forţe eterate care conţin, pentru cel ce le controlează, o putere magică.

— Înveţi pe discipolii dumitale această ştiinţă?

— Încă nu, dar mă pregătesc. Voi alege câţiva dintre discipoli să-i comunic secretele. Acum suntem ocupaţi să construim un mare laborator unde voi ţine aceste cursuri, unde vom face experienţe şi demonstraţii.

— Acum ce învăţătură le dai?

— Îi învăţ yoga.

Panditul mă conduse să vizitez laboratorul. E o clădire cu mai multe etaje, de concepţie europeană, făcută din cărămizi roşii şi cu deschideri largi pentru ferestre. Aceste deschideri vor trebui amenajate cu oglinzi, căci cercetările care vor avea loc în acest

laborator cer ca razele solare să se reflecte prin sticlă albă şi colorată. Panditul îmi spuse că nicio fabrică din India nu poate fabrica sticle de această dimensiune: aceasta e cauza pentru care, până acum, clădirea nu a putut fi isprăvită. Mă întreabă dacă nu m-aş putea interesa în Anglia, spunându-mi totuşi că Vishudhananda ţine ca specificările lui să fie întocmai respectate. Mai ales, fabricantul trebuie să garanteze că sticla va fi lipsită de orice defect şi că transparenţa sticlelor colorate va rămâne perfectă. Fiecare bucată de sticlă trebuie să măsoare douăsprezece picioare lungime, opt lărgime şi un deget grosime.

Clădirea este înconjurată de grădini spaţioase, îngrădită şi ferită de privirile indiscrete prin rânduri dese de palmieri.

Mă reîntorc la taumaturg. Discipolii s-au risipit şi nu au mai rămas decât doi sau trei pe lingă el. Panditul Kavirdj e ghemuit lingă mine, cu obrazul, care poartă urme de oboseală, întors plin de devoţiune spre maestrul lui. Vishudhananda mă onorează cu o singură privire şi apoi întoarce ochii de la mine. Faţa îi e plină de rezervă, de demnitate aproape supranaturală, încerc zadarnic să pătrund sub această mască gravă. Spiritul acestui om este tot atât de inaccesibil mie, omului occidental, ca şi Templul de aur din Benares. E aureolat de magie orientală, şi simt, prea bine că de la primele mele cuvinte el a ridicat o barieră între noi pe care îmi va fi imposibil să o trec şi că ceea ce mi-a arătat din puterile lui nu a făcut-o decât din politeţe. Primirea pe care mi-a făcut-o nu e decât un lucru de suprafaţă; străinii curioşi nu au ce căuta aci.

Şi iată că de pe buzele lui sosesc cuvintele pe care le aşteptam cel mai puţin:

— Nu te pot iniţia decât cu consimţământul Maestrului meu Tibetan. Nu lucrez niciodată decât cu această condiţie.

A citit oare gândurile mele? Fruntea i se încreţeşte uşurel. Ce a vrut să spună? Doar nu am cerut să-i fiu discipol! Şi nici nu doresc să fiu discipolul nimănui! De altfel, sunt absolut convins că o cerere de felul acesta din partea mea s-ar lovi de un răspuns negativ.

— Dar cum poţi comunica cu Maestrul dumitale dacă el se află atât de departe?

— Suntem în contact neîntrerupt pe planul interior.

Aud, dar nu înţeleg. Dar iată, acum sunt departe de miracolele văzute mai adineaori şi gândurile mele, o clipă distrate, revin la preocupările meditaţiilor obişnuite. Spontan, o întrebare suie până la buzele mele:

— Maestre, unde se poate găsi liniştea?

— În afara practicilor yoga, cum ai putea spera să găseşti linişte?

— Fie, dar mi s-a spus că fără ajutorul unui Maestru e îngrozitor de greu să te iniţiezi în yoga şi cu atât mai mult în practicii ei. Şi nu e mai puţin greu să găseşti un Maestru.

Fata lui rămâne nemişcată.

— Când cel ce caută e gata să primească, atunci Maestrul e lângă el.

Exprim o îndoială.

— Trebuie să înţelegi că e nevoie mai întâi să te pregăteşti şi atunci, oriunde ai fi, Maestrul aşteptat va apare lângă dumneata, dacă nu în trupul carnal, cel puţin în faţa ochilor spirituali.

— Dar atunci ce trebuie să fac?

— Să rezervi în fiecare zi o parte din timpul dumitale ca să stai nemişcat într-o poziţie foarte simplă pe care ţi- o voi arăta. Stăpâneşte-ţi furia şi patimile.

Vishudhananda îmi arătă aşa-zisa poziţie a

„lotusului”, pe care de altfel o cunosc. Ce nu înţeleg e că o găseşte atât de simplă.

— Pentru un european adult, găsesc că această poziţie cere o contorsionare destul de greu de executat.

— Cel mai greu e începutul. Încearcă în fiecare seară şi dimineaţă şi ai să vezi ce uşor îţi va fi apoi. Important e să-ţi alegi o oră şi să perseverezi. La început cinci minute sunt de ajuns, după o lună zece minute, după trei luni douăzeci de minute şi aşa mai departe. Coloana vertebrală trebuie să fie absolut dreaptă. Acest exerciţiu îţi va da un bun echilibru fizic şi liniştea spirituală necesară pentru mai târziu.

— În definitiv dumneata arăţi yoga controlului corporal?

— Da, şi nu trebuie să crezi că yoga controlului spiritual e superioară celei trupeşti. Nu trebuie neglijată niciuna din părţile fiinţei noastre. Corpul influenţează spiritul şi spiritul reacţionează asupra corpului: în practică dezvoltarea lor trebuie să fie paralelă.

Simt că nu voi afla nimic în plus. Conversaţia e lipsită de căldură, şi mă gândesc să plec, dar vreau să mai întreb totuşi ceva:

— Ai descoperit vreun scop al vieţii?

Discipolii uită pentru o clipă să fie gravi şi surâd faţă de atâta simplitate. Trebuie să fii un occidental, să nu crezi în nimic şi să nu ştii nimic, pentru a putea întreba aşa ceva! Toate cărţile sacre ale Indiei nu sunt oare de acord pentru a afirma că Dumnezeu ţine în mâinile lui lumea care este o unealtă a voinţei iui?

Maestrul nu răspunde, dar aruncă o privire către

Kavirdj, care răspunde el:

— Desigur că viaţa are un scop, acela de-a ajunge la perfecţiune şi de a realiza uniunea cu Dumnezeu.

Ora care urmează trece într-o linişte deplină Vishudhananda răsfoieşte o carte groasă care, judecind după titlu, e scrisă în bengali. Discipolii nemişcaţi par ori adormiţi, ori în meditaţie. O influenţă magică, ciudat de liniştitoare, mă pătrunde. Simt că dacă mai stau aşa voi adormi sau voi cădea şi eu în extaz. Prefer să-mi adun minţile, să mulţumesc gazdei şi să plec.

V.

Şi iată-mă din nou drumeţ pe străzile întortocheate ale acestui oraş, centrul de atracţie al atâtor drepţi şi atâtor păcătoşi, căci dacă locuinţele îi sunt înţesate de pelerini, mişună în acelaşi timp şi oameni de rea credinţă, vagabonzi şi răufăcători, fără a mai vorbi de cucernicii paraziţi care se hrănesc cu firimiturile templelor. Clopotele sună pentru slujba de seară. Noaptea vine repede pe cerul cenuşiu. Apusul soarelui aduce un sunet nou în această simfonie: muezinii îi cheamă la rugăciune pe sectatorii Proorocului. Mă aşez pe malul fluviului sfânt şi ascult freamătul uşor al palmierilor care se leagănă în adierea înserării.

Un cerşetor mânjit cu cenuşă se apropie de mine. E desigur un pelerin de o categorie nouă, căci văd în ochii lui lucind o flacără care nu este din lumea noastră. Oare nu am înţeles încă tot ce se ascunde misterios în această ţară străveche! Îmi răscolesc buzunarele în timp ce mă întreb dacă vreodată se va umple prăpastia care ne desparte. Primeşte darul meu cu o demnitate liniştită, ridică mâinile până la înălţimea sprâncenelor lui mânjite cu cenuşă şi apoi se îndepărtează.

Mă gândesc din nou la taumaturgul Vishudhananda care se joacă cu eterul şi redă viaţa păsărilor moarte. Povestea lui cu ştiinţa solară nu mă convinge. Evident că ar fi stupid să pretindem că ştiinţa modernă a sfârşit cu analizele razelor solare şi posibilităţile lor latente, dar aceasta nu face decât să îndepărteze vreo explicaţie. Mi se mai vorbise de altfel de doi yoghini care ar fi putut extrage parfum din aer. Amândoi însă, din nenorocire, au murit la sfârşitul secolului trecut, dar am impresia că pot da crezare celor ce mi-au vorbit despre ei. În cele două cazuri, un ulei de esenţă apărea ca o transpiraţie în palma mâinilor lor. Era adesea destul de concentrată şi parfumul ei umplea întreaga încăpere.

Dacă e vorba de acelaşi dar pe care l-ar avea Vishudhananda, ar putea foarte bine să aşeze uleiul mirositor pe batistă în timp ce mişca lupa. În cazul aceasta concentrarea razelor solare nu ar fi decât un truc. Ce mă face să dau crezare acestei păreri e că yoghinul nu a comunicat încă nimănui taina lui. Poate că a înşelat atenţia discipolilor lui construind un laborator atât de scump şi neterminat din pricina oglinzilor pe care nu şi le poate procura. Astfel, discipolii aşteaptă şi speră mereu. Dacă concentrarea razelor nu este decât o amăgire, atunci care ar putea fi mijlocul cu care lucrează acest magician? Poate că acesta face parte din tehnica yoga. Dar iată că gândurile mele rătăcesc. Nu voiam decât să spun ce am văzut şi nu să explic. Există în viaţa indiană o doză de mister, căci chiar dacă acest magician sau altul s-ar hotărî să facă o demonstraţie publică, misterul ar rămâne acelaşi. E tot ce se poate spune pentru moment.

Dar mai e ceva: cum a înviat pasărea moartă? Ce o fi adevărat în

zvonul că un adevărat yoghin e în stare să prelungească viaţa infinit? Ori sunt într-adevăr oameni, în Orient, care au descoperit nemurirea?

Doresc să se potolească în mine această voce neliniştită, dar iată că astă-seară golul infinitului mă înspăimântă. Sub bolta plină de stele cărora noaptea tropicală le intensifică strălucirea, ce rol joacă mulţimea de palate, biserici şi temple şi mulţimea anonimă a tovarăşilor mei de viaţă, şi ce putere mişcă totul? Obiectele cele mai obişnuite iau o înfăţişare ireală, aceste figuri ce se mişcă precum nişte umbre, aceste bărci care alunecă pe unda întunecată, această noapte vrăjită. Îmi dau impresiei că suntem duşi departe de orice realitate, într-o lume de vis. Vechea doctrină indiană care spune că lumea nu ar fi decât o iluzie mă cuprinde în faţa acestei privelişti şi mă ajută să distrug în mine simţul realului. Sunt oare apt pentru anumite experienţe, aşa cum mi s-a spus că ar trebui să fiu?

În clipa aceasta ritmul nostalgic al unui cânt indian ivit dintr-o gură omenească irupe în visul meu şi mă readuce în acest curios amestec de plăceri şi dureri pe care oamenii îi numesc viaţă.

Cap. 12 – Astrologul

I.

Cupolele strălucesc acum sub soare, glasul oamenilor care se scaldă răsună plin de fericire în aerul dimineţii; din nou feeria orientală se desfăşoară în faţa ochilor mei vrăjiţi. Plutesc în josul Gangelui într-o barcă a cărei proră e cizelată în formă de cap cobră, sunt aşezat pe acoperişul cabinei, deasupra celor trei vâslaşi care se mişcă în cadenţă. Tovarăş de drum îmi este un negustor din Bombay care îmi spune povestea vieţii lui: plănuieşte sa se retragă din negoţ imediat după întoarcerea lui din această călătorie. Omul e un amestec curios de cucernicie sinceră şi simţ practic. Adunând o comoară solidă în cer, nu a uitat să adune şi alta, mai puţin eternă, la o bancă. E cordial, serviabil; ne cunoaştem de o săptămână.

— Mă retrag la data exactă pe care mi-a prezis-o Sudhei Babu.

Devin atent.

— Sudhei Babu?

— Cine e?

— Nu îl cunoşti? E cel mai mare astrolog din Benares.

— Numai atât? exclamai cu dispreţ. Căci văzusem soiul acesta de oameni aşezat în praful maidanului din Bombay, în barăcile din Calcutta, asaltându-i pe călători până în oraşele cele mai mici. Sunt murdari şi nepieptănaţi, de pe feţele lor inculte transpiră prostia şi superstiţia. Întregul lor bagaj se compune din câteva almanahuri jegoase umplute eu semne cabalistice. Pretind să administreze, averea altora fără să observe în ce hal sunt ei înşişi!

Mă uimeşti! E oare prudent pentru un comerciant să creadă în stele pentru a-şi administra averea?

Interlocutorul meu are un surâs de indulgenţă pentru necredinţa mea.

— Dar cum ai explica tot ce mi-a prezis? Cum ar putea ghici că mă voi retrage din comerţ tocmai la vârsta de patruzeci de ani?

— Poate e o coincidenţă.

— Dacă, vrei, dar lasă-mă să-ţi povestesc o altă întâmplare. Acum câţiva ani întâlnesc un foarte cunoscut astrolog din Lahore şi încep o afacere mare după sfatul lui. Eram atunci tovarăşul unui om mult mai vârstnic decât mine. Tovarăşul meu găsi că afacerea comportă prea multe riscuri şi, refuzând să o întreprindă, asociaţia noastră s-a desfăcut. Am lucrat deci singur şi afacerea izbutind, am câştigat o mică avere. Fără sfatul acestui astrolog niciodată nu aş fi îndrăznit să mă lansez în ceva nesigur.

— Deci dumneata crezi…

— Că viaţa noastră este condusă de destin şi că este scrisă în stele.

Un gest de uimire trădează scepticismul meu.

— Din nefericire, toţi astrologii pe care, i-am întâlnit până acum erau nişte neştiutori şi atât de nătângi, încât mi-e greu să cred în valoarea sfaturilor lor.

— Se poate, dar nu trebuie confundat, un savant ca Sudhei Babu cu bieţii oameni pe care i-ai întâlnit dumneata. Probabil ai cunoscut şarlatani. El trăieşte într-o casă al cărei proprietar este şi el brahman. Şi-a dedicat întreaga viaţă studiului stelelor şi are cărţi de o valoare rară.

În orice caz, tovarăşul meu de drum nu este un prost. Face parte dintre acei indieni care au spirit practic şi care nu dispreţuiesc invenţiile cele mai moderne. În anume privinţe e chiar mai pus la punct ca mine. Are un splendid aparat cinematografic alături de care bietul meu Kodak pare tare modest; servitorul lui aduce din timp în timp un termos din care ne dă să bem o băutură răcoritoare, ceea ce mă cam ruşinează, căci în ce mă priveşte am uitat să mă încarc şi eu cu acest lucru atât de necesar în călătorie. Şi aflu în timpul convorbirii noastre că întrebuinţează mai des telefonul la Bombay decât l-am întrebuinţat eu vreodată. Şi totuşi crede în astrologie! Nu reuşesc să împac trăsături de caracter atât de contradictorii.

— Să încercăm să ne lămurim. Deci, după dumneata, cariera unui om, ca şi orice altă întâmplare din lumea aceasta, e sub controlul stelelor, a căror distanţă faţă de Pământ e totuşi atât de mare încât zăpăceşte orice minte?

— Într-adevăr, aşa gândesc.

Înalţ din umeri şi nu ştiu ce să spun, dar el urmează cu un ton de pledoarie:

— Dragul meu domn, dar pentru ce nu ai face experienţa prin dumneata însuţi? Consultă-l pe Sudhei Babu şi vezi ce-ţi va spune. Eu

însumi îi resping pe şarlatani, dar cred în acest om.

— Hm! voi rămâne sceptic faţă de cei care îşi câştigă banii ghicind. Dar în fine mai bine să fac cum spui. Mă vei duce la acest astrolog, dacă nu te superi.

— Desigur că vreau. Vino mâine la ora ceaiului. Ne vom duce împreună.

Palatele, templele, sanctuarele se perindă în faţa ochilor noştri. Trecem prin faţa unor parapete de piatră pline de oameni care se scaldă, dar gândurile mele sunt aiurea; gândesc că la urma urmei, dacă ştiinţa se poate mândri de-a fi dărâmat spiritul de superstiţie, încă nu am auzit că o atitudine ştiinţifică, în faţa faptelor, interzice investigaţia. Dacă tovarăşul meu de drum mă va pune în faţa unor fapte care vor întări fatalismul compatrioţilor lui, ei bine, voi avea cel puţină destulă libertate de spirit pentru a le putea studia cu totală imparţialitate.

II.

A doua zi, amabilul meu tovarăş şi eu trecem printr- o stradă îngustă, arhaică, tivită cu case cu acoperişuri turtite. Ne oprim apoi în faţa unei clădiri vechi făcute din piatră, trecem printr-un gang întunecos, cu tavanul jos, urcăm nişte scări atât de înguste încât două persoane nu pot să treacă în acelaşi timp, trecem printr-un vestibul şi ne aflăm în galeria unei curţi interioare care ocupă întregul centru al casei. Un câine latră furios când ne apropiem. Ghivece cu flori stau aliniate lângă zid. Îmi urmez tovarăşul într-o odaie atât de întunecoasă încât mă împiedic la intrare în nişte ţigle desprinse din podea. Mă aplec şi găsesc pământ pe jos, ca şi în verandă. Astrologul se odihneşte, desigur, printre flori, obosit de austerele-i studii.

Tovarăşul meu strigă, dar nu-i răspunde decât ecoul vechilor ziduri. Clinele latră cu putere, dar chiar dacă întreaga clădire ar fi părăsită de toţi locuitorii ei, tot nu ar putea domni mai multă tăcere. Încep să mă întreb dacă nu ne pierdusem zadarnic timpul venind până aici, când în sfârşit aud paşi coborând scările etajului, îndreptându-se spre noi. Curând, în prag apare o figură lungă şi slabă purtând într-o, mină o legătură de chei şi în alta o luminare aprinsă. După câteva cuvinte schimbate în penumbră, astrologul deschide o altă uşă şi ne pofteşte în casă. Dă la o parte nişte perdele grele şi deschide geamul îngust al unei ferestre cu balcon.

Soarele care năvăleşte în odaie luminează violent faţa astrologului. E o faţă de stafie, din care viaţa şi sângele parcă lipsesc, în care nu lucesc decât doi ochi aprinşi, mistuiţi de focul nepotolit al gândurilor. Acest aspect cadaveric, această slăbiciune uluitoare, mişcările lui de o încetineală de necrezut, totul se combină pentru a mă uimi. Albul ochilor măreşte această impresie prin contrastul pe care îl face cu pupila care e neagră ca păcura.

Astrologul ia loc în faţa unei mese pline de hârtii. Vorbeşte destul de corect englezeşte dar se lasă rugat până intră în vorbă cu mine fără mijlocirea unui interpret.

— Te rog să mă înţelegi, îi spun de la început, am venit în cercetare, nu ca un credincios.

— Bine. Îţi voi face horoscopul şi îmi spui dacă e exact.

— Cât mă costă?

— Nu am tarif. Oamenii bogaţi îmi dau până la şaizeci de rupii, alţii, douăzeci. Vei face cum vei crede.

Îi spun îndată că, înainte de a ne sparge capul să aflăm viitorul, aş dori să-mi vorbească despre trecut. Suntem de acord. Timp de zece minute se dedă unor calcule complicate asupra datei mele de naştere. Se apleacă apoi în spatele scaunului lui şi răscoleşte în nişte maldăre de hârtie îngălbenită şi documente. Până la urmă scoate o foaie lunguiaţă, murdărită de vreme, desenează o diagramă pe o foaie albă şi îmi spune:

— Iată harta cerului în clipa naşterii dumitale. Iar textele acestea sanscrite explică înţelesul semnelor acestei hărţi. Acum îţi voi spune ce stă scris în stele.

Cercetează o clipă diagrama, mai consultă o foaie şi începe să vorbească cu glasul lui sfârşit:

— Eşti european şi scrii. Este exact?

Fac semn că da. Îmi vorbeşte apoi de tinereţea mea şi îmi descrie câteva evenimente mai marcante. Din şapte puncte importante, cinci sunt exacte, două greşite.

Am deci o posibilitate de apreciere suficientă. Cinstea lui o evidentă, nu e un om în stare să înşele pe cineva cu bună ştiinţa. Un succes, de la început, de 75% îmi dă voie să cred că această ultimă ştiinţa a astrologiei hinduse merită un studiu, dar că în acelaşi timp ea nu e o ştiinţă exactă.

Din nou Sudhei Babu răscoleşte printre hârtiile lui şi îmi descrie caracterul cu o oarecare precizie, apoi intră în amănunte asupra meseriei mele şi caracterului meu. Asupra acestor puncte nu îmi rămâne decât să mă înclin. Lasă hârtiile, studiază din nou diagrama şi îmi vorbeşte acum de viitorul meu.

— Lumea va deveni domeniul dumitale. Vei călători foarte departe, dar întotdeauna cu pana în mână şi fără să părăseşti meseria dumitale de scriitor.

Vorbeşte astfel câteva minute, dar bineînţeles acum nu am niciun criteriu de control. Dacă profeţiile îi sunt scrise în stele, din partea mea mai pot să rămână acolo câtva timp.

Când a terminat, mă întreabă încă o dată dacă sunt mulţumit. Ce să răspund? Descrierea aproape exactă a celor patruzeci de ani din viaţa mea, analiza aproape justă a caracterului meu a silit scepticismul meu

să tacă. În ceea ce priveşte proorocirea lui, spun drept, sunt impresionat. Vorbeşte la noroc? Caută să deducă? Voi lăsa timpul să răspundă în locul meu.

Ce voi face acum cu scepticismul meu? Se va dărâma ca un joc şubred de cărţi? Sunt foarte încurcat. Merg la fereastră, privesc în stradă, agit maşinal banii pe care îi am în buzunar. Caut ce întrebare aş mai putea să-i pun. Dar astrologul vorbeşte în locul meu:

— Oare distanţa până la stele te face să nu crezi în puterea lor? Dar atunci ce să spunem de influenţa lunii asupra mărilor, a lunii asupra organismului feminin, de întunecarea soarelui şi dispoziţia noastră?

— Desigur, dar mai e până să susţinem pretenţiile astrologiei: că voi reuşi să ajung la ţintă sau nu, ce importanţă poate avea pentru Sirius?

Nicio cută a obrazului lui nu se mişcă.

— Te rog să consideri stelele ca semn pe cer, nu ele, ci trecutul nostru e ceea ce ne influenţează. Niciodată nu ai să înţelegi sensul astrologiei dacă nu crezi în doctrina care spune că omul se naşte, moare pentru a se naşte din nou şi că destinul său îl urmăreşte de la o naştere la alta. Dacă să scape de consecinţele unei fapte rele în timpul unei vieţi, va plăti în altă viaţă. Dacă nu primeşte în timpul unei vieţi o răsplată meritată, o va căpăta în mod absolut sigur în altă viaţă. În afara doctrinei reîncarnării sufletului pe acest pământ până la atingerea perfecţiunii, întâmplările vieţii par datorate unui hazard orb. Şi cum ar putea un Dumnezeu drept să îngăduie aşa ceva? Nu, noi credem cu tărie că dimpotrivă, la moarte sufletul continuă să existe cu personalitatea lui până în clipa în care se întrupează iarăşi, într-un nou înveliş carnal. Faptele bune şi rele împlinite în timpul acestei vieţi îşi vor căpăta sancţiunea în timpul ei sau în cele următoare. Astfel înţelegem destinul. Când ţi-am spus că vei naufragia şi că vei fi în pericol de moarte în timpul unei călătorii, nu voiam să spun decât că Dumnezeu, în marea lui dreptate, ţi-a rezervat acest destin din pricina unei greşeli pe care ai comis-o în timpul unei vieţi anterioare, nu planetele, ci însăşi faptele dumitale te duc la naufragiu. Planetele nu fac decât să înregistreze acest destin. Pentru ce, nu ştiu. Niciodată un creier omenesc nu ar fi putut inventa astrologia. Ea este o ştiinţă cunoscută din timpuri străvechi şi care ne-a fost destăinuită spre fericirea noastră de înţelepţi.

Ce să mai fi răspuns? Dar care este europeanul care de bunăvoie se va lipsi de liberul arbitru în favoarea unui fatalism? Privesc cu uimire la acest bătrân străveziu care se mişcă de parcă ar fi la el acasă printre semnele cereşti.

— Ştii, desigur, îi spun, că în India de sud astrologii sunt aşezaţi ca importanţă socială imediat după preoţi şi că nimic important nu se poate petrece fără să li se ceară sfatul. Noi, europenii, râdem de astfel de obiceiuri şi nu prea credem în proorociri. Avem simţul libertăţii

individuale prea dezvoltat ca să ne putem crede victimele neputincioase ale unui destin nemilos.

Astrologul înalţă din umeri:

— Stă scris într-una din cărţile noastre, Hitipadesha, că predestinările noastre sunt scrise pe fruntea noastră şi că ar fi zadarnic să ne împotrivim. Ce să-i facem! Purtăm cu noi roadele faptelor noastre.

Rămân sceptic şi nu mă prefac. Proorocul se ridică, înţeleg şi mă pregătesc de plecare. Şopteşte atunci ca pentru sine:

— Totul e în mâinile lui Dumnezeu. Nimic nu îi scapă Cine dintre noi se poate lăuda că e liber? Unde te poţi duce ca să nu fie acolo şi Dumnezeu?

— Şi mai adăugă, întorcându-se către mine:

— Mai vino aici dacă vrei. Mai putem vorbi despre aceste lucruri.

Mă feresc să-l refuz:

— Bine, atunci te aştept mâine la ora şase după apusul soarelui.

Sunt punctual la ora întâlnirii. Nu am intenţia de-a adera orbeşte la tot ce îmi va spune, dar nici nu văd motivul de-a refuza a priori. Am venit să ascult şi poate să învăţ, cu toate că în acest domeniu numai experienţa are valoare. Nu mă voi împotrivi nici unor experienţe dacă le voi găsi folositoare. Or horoscopul lui Sudhei Babu m-a convins că astrologia hindusă nu e simplă superstiţie şi că îndreptăţeşte o cercetare mai aprofundată. Pentru moment aceasta îmi este concluzia.

Iată-ne deci din nou faţă în faţă, de fiecare parte a unei mese mari, luminate de o lampă cu ulei de parafină, aşa cum arde în clipa de faţă în mii de case indiene.

— Am patrusprezece odăi aici, îmi spune astrologul, toate sunt ticsite de manuscrise vechi scrise mai toate în sanscrită. Aceasta îţi lămureşte pentru ce am nevoie de o casă atât de mare, cu toate că trăiesc singur. Vino să vezi biblioteca.

La aceste cuvinte ia lampa şi mă duce în odaia alăturată unde pereţii sunt plini de rafturi umplute la rândul lor de dosare neacoperite. Cercetez unul dintre dosare şi îl găsesc plin cu cărţi şi documente. Chiar şi podeaua e plină cu cărţi şi hârtii, suluri şi cărţi tocite. Iau la întâmplare o broşură şi îi văd coperta îmbâcsită şi cu un scris îngălbenit. Toate celelalte odăi sunt identice. Toată străvechea înţelepciune, tot folclorul indian pare să-şi fi dat întâlnire în această casă.

Odată terminată excursia noastră, ne aşezăm din nou la masa pe care o părăsisem.

— Am cheltuit pentru a-mi procura aceste cărţi şi manuscrise toţi banii pe care i-am avut. Parte din cărţi sunt rare şi au costat mult. De aceea azi sunt sărac.

— Ce scrie în aceste cărţi?

— Despre misterele vieţii omeneşti, al divinităţii şi mult despre astrologie.

— Eşti deci şi filosof?

— Un filosof prost nu poate fi decât astrolog prost.

— Iartă-mă dacă îndrăznesc să te întreb, dar îmi pari tare surmenat de toate aceste lecturi. Am fost izbit de paloarea dumitale din chiar prima clipă.

— O, nu e de mirare. Nu am mâncat de şase zile.

— Fac un gest de milă.

— O, nu, nu din lipsă de bani. Dar femeia care îmi găteşte e bolnavă. Iată că se împlinesc şase zile de când nu a venit.

— Pentru ce nu vine altcineva?

Scutură din cap:

— Nu. Hrana mea nu trebuie să fie pregătită de o femeie oarecare. Prefer să nu mănânc chiar şi o lună de zile. Aştept deci servitoarea mea să se însănătoşească. Sper că va sosi într-o zi sau două.

Ascultându-l, bag de seamă că poartă la gât şnurul brahmanic. Acest triplu şnur împletit din in e purtat de orice brahman de la naştere până la moarte.

— Pentru ce să te îmbolnăveşti dintr-o prejudecată de castă? Sănătatea dumitale nu e mai de preţ decât o prejudecată?

— Nu e o prejudecată. Emitem cu toţii un fluid care e de natură materială, cu toate că până acum ştiinţa nu l- a descoperit încă şi nici nu l-a măsurat. Bucătăreasa, gătind, bineînţeles în mod inconştient, lasă să treacă în mâncare şi fluidul ei personal. Dacă ai un caracter josnic, acest fluid va infecta mâncarea şi apoi pe fiinţa care va mânca din ea.

— Iată o teorie foarte îndrăzneaţă.

— Şi totuşi adevărată.

Dar prefer să schimb subiectul.

— Eşti de multă vreme astrolog?

— De nouăsprezece ani. Mi-am luat această meserie după căsătoria mea.

— A, înţeleg.

— Nu, nu sunt văduv. Să spun drept? De la vârsta de treisprezece ani rugam Domnul să-mi acorde înţelepciunea şi setea mea de cunoaştere mă îndreaptă spre diferiţi maeştri, spre anume căi. Eram atât de atras de cărţi încât îmi petreceam o bună parte din zi şi din noapte citind. Părinţii mă căsătoriră. Dar nu eram căsătoriţi de câteva zile şi nevasta mea se supără şi îmi spuse: „M-am căsătorit, cu o carte, nu cu un bărbat”. Şi a opta zi fugi cu birjarul nostru.

Tăcere. Nu mă pot opri să nu surâd. Această părăsire a domiciliului conjugal a trebuit să stârnească destul scandal într-o ţară atât de legată de tradiţie. Dar sufletul femeii e plin de viclenie şi întrece

puterea noastră de înţelegere…

— A fost pentru mine o încercare grea, urmează interlocutorul meu, dar foarte repede m-am mângâiat şi am uitat. M-am adâncit cu mai mult foc ca niciodată în cărţile mele asupra astrologiei şi misterelor vieţii. Atunci am descoperit cartea care a decis soarta vieţii mele, Brahma Chinta.

— Despre ce tratează cartea?

— Titlul ar putea fi tradus astfel: „Meditaţii asupra divinului” sau, „În căutarea lui Brahma” sau poate

„Cunoaşterea lui Dumnezeu”. E o carte de mai bine de o mie de pagini din care nu am studiat decât o parte. De altfel mi-au trebuit aproape douăzeci de ani numai ca să adun fragmentele risipite şi a trebuit să recurg la librari care o caută pentru mine în diferitele provincii ale Indiei. Cartea cuprinde douăsprezece capitole mari şi un mare număr de subdiviziuni. Principalele sunt filosofia, astrologia, yoga, viaţa viitoare şi alte subiecte tot atât de vaste.

— Există şi o traducere în engleză?

— Nu am auzit vorbindu-se despre aşa ceva. Cartea e foarte puţin cunoscută chiar de hinduşi. A fost întotdeauna păstrată ascunsă. Ne-a venit din Tibet, unde e considerată sacră şi nu este dată decât unei elite din lumea studenţilor.

— Din ce epocă e cartea?

— A fost scrisă acum câte va mii de ani de înţeleptul Bhrigu care a trăit în timpuri atât de îndepărtate, încât nu se mai ştie precis data vieţii lui. A predat o metodă yoga cu totul diferită de metodele în curs în India. Yoga te interesează, nu?

— De unde ştii?

Sudhei Babu, ca răspuns, îmi arată harta cerului pe care a stabilit-o după datele naşterii mele şi îşi plimbă creionul printre semnele cabalistice care arată, după părerea lui constelaţiile şi semnele zodiacului.

— Horoscopul dumitale mă uimeşte. Pentru un european e cu totul neobişnuit şi chiar în India nu se poate găsi decât cu greu. Arată în mod neîndoios că ai o înclinaţie pentru yoga şi că vei dobândi prietenia înţelepţilor care te vor iniţia. Nu te vei mărgini la yoga, ci foarte curând vei fi ca la dumneata acasă şi în celelalte domenii ale misticii.

Ce mister al vieţii melc» interioare îmi va destăinui?

— Sunt două feluri de înţelepţi: unii păstrează cu îndârjire ceea ce ştiu numai pentru ei, alţii împart cu mărinimie cu acei care sunt însetaţi de cunoaştere. Horoscopul dumitale îmi arată că ai ajuns până la porţile iluminării şi cuvintele mele nu vor cădea în urechile unui surd. Sunt gata, dacă doreşti, să-ţi spun lot ce ştiu.

Sunt buimăcit de această întorsătură a relaţiilor noastre. Am venit

mai întâi ca să mă lămuresc asupra astrologiei indiene, m-am întors ca să aud expunerea acestor principii şi iată că astrologul îmi oferă acum să- mi fie maestrul pe care îl caut? Dar nu, iată că e vorba de cu totul altceva:

— Dacă consimţi să practici metoda din Brahma Chinta nu ai nevoie de maestru. Sufletul dumitale îţi va fi cea mai bună călăuză.

Îmi dau seama că mintea mea luase un drum greşit şi mă întreb dacă nu cumva astrologul a ghicit gândurile mele.

— Sunt luat prin surprindere…

— Am mai instruit până acum câteva persoane, dar niciodată nu m-am considerat Maestrul lor, ci mai mult fratele sau prietenul lor. Nu aş vrea să-ţi fiu maestru în sensul propriu al cuvântului. Spiritul înţeleptului Brihgu va întrebuinţa pur şi simplu corpul meu, spiritul meu ca un mediu ca să-ţi comunice anumite lucruri.

— Cum poţi împăca profesia de astrolog cu cea de-a învăţa yoga?

— Iată: trăiesc printre oameni şi îi servesc în măsura puterilor mele, adică prin astrologie. Apoi nu vreau să fiu considerat ca un învăţător căci singurul învăţător recunoscut de Brahma Chinta nu poate fi decât Dumnezeu. Dumnezeu e sufletul universului. E în noi aşa cum e pretutindeni şi ne instruieşte. Consideră-mă, dacă vrei, ca pe un frate, dar nu ca pe un preceptor spiritual. Acei ce îşi găsesc un Maestru sunt prea gata să se sprijine pe el în loc să înţeleagă răspunderea lor individuală.

— Dar dumneata iei stelele drept călăuză, nu sufletul.

— Te înşeli. Niciodată nu mă uit la horoscopul meu pe care, de altfel, e multă vreme de când l-am rupt. Am găsit lumina şi nu mai am nevoie de astrologie pentru a mă călăuzi: să folosească celor care bâjbâie încă în întuneric. Eu mi-am lăsat soarta în voia Domnului şi suport din această atitudine toate consecinţele, adică nu mai am nicio grijă, nici de viitor, nici de prezent. Facă- se voia Domnului, I-am dat totul în grijă: şi corpul meu şi gândurile mele şi sentimentele mele şi faptele mele.

— Dacă ai fi ameninţat cu moartea nu ai face nimic ca să scapi, ci pur şi simplu ai spune că e voia lui Dumnezeu?

— Ştiu că în caz de pericol e suficient să mă rog pentru a mă bucura de ocrotirea Sa. Singură rugăciunea e necesară, frica e fără rost. Mă rog des Domnului care m-a protejat totdeauna în chip miraculos. Ceea ce nu înseamnă că am avut o viaţă fără griji, şi încă destul de mari. Dar întotdeauna am simţit că sunt păzit şi întotdeauna am crezut în El. Şi pentru dumneata va veni o zi când nu-ţi va mai păsa de viitor şi vei fi cu totul indiferent la ce ţi se va putea întâmpla.

— Nu prea mă văd schimbat chiar în asemenea măsură.

— Şi totuşi schimbarea asta se va ivi ai siguranţă.

— Eşti atât de sigur?

— Da. Nu poţi scăpa de destin. Această renaştere spirituală e trimisă de Dumnezeu, chiar dacă nu o cunoşti încă.

— Toate acestea sunt foarte stranii. Sudhei Babu.

Ideea lui Dumnezeu e postulatul, de care mă izbesc cel mai des în toate discuţiile mele de aici, din India. Hinduşii sunt un popor eminamente religios şi nu o dată am fost uimit de tonul familiar cu oare vorbesc de Dumnezeu. Sunt oare în stare să înţeleagă punctul de vedere al occidentalilor care au înlocuit o credinţă simplistă cu argumentele infinit mai subtile ale raţiunii? Dar îmi dau seama cât de nefolositor ar fi ca în clipa asta să amintesc ceva despre aceste lucruri. Astrologul, bineînţeles, mi-ar servi imediat o puzderie de argumente teologice pentru care însă nu mă simt înclinat.

— Dacă te superi, să vorbim despre altceva, căci niciodată Dumnezeu şi cu mine nu ne-am întâlnit încă.

— Horoscopul dumitale nu poate minţi: dacă ar fi altfel, nu m-a-ş chinui să conving un spirit neapt pentru asemenea lucruri. Dar stelele îşi urmează mersul lor neschimbat; ceea ce nu eşti acum în stare să înţelegi va fi pentru dumneata preocuparea de căpetenie şi va năvăli cu o forţă înzecită; îţi repet, sunt gata să te iniţiez în metodele Brahmei Chinta.

— Iar eu sunt gata să te ascult.

III.

Mă reîntorc în fiecare seară să învăţ. Lumina palidă a lămpii aruncă umbre trecătoare pe faţa lui de ceară, în timp ce mă iniţiază în arcanele vechiului yoga tibetan.

Nicio clipă nu face paradă de vreo superioritate intelectuală; nimic pedant în învăţătura lui. E umilinţa personificată şi de fiecare dată începe prin această frază:

„În doctrina Brahmei Chinta scrie că…

Într-o seară l-am întrebat:

— În definitiv, care este ţinta finală a acestei yoga a Brahmei Chinta?

— Căutăm să realizăm condiţia extazului sfânt, căci numai prin el omul poate percepe sufletul direct. Apoi detaşarea de toate: obiectele, lumea exterioară par că se depărtează din câmpul percepţiei. În această clipă sufletul apare ca o fiinţă dotată cu o viaţă proprie, pe care omul o poartă în el şi a cărui seninătate îl luminează şi îl copleşeşte. O singură experienţă este de ajuns ca omul să ştie apoi pentru totdeauna, să deţină dovada că în el există într-adevăr o viaţă divină, veşnică.

— Eşti sigur că aceasta nu este o formă de autosugestie intensă?

Buzele lui schiţează un surâs şters:

— Când o femeie naşte un copil, îţi închipui că ea se îndoieşte de realitatea faptului? Şi mai târziu, când îşi aminteşte acea clipă îţi

închipui că ea crede că a fost o simplă autosugestie? Şi când se apleacă asupra copilului poate crede că ceea ce vede nu este o realitate? Tot astfel spiritul care trăieşte o asemenea clipă de iluminare asistă la o întâmplare atât de uluitoare încât niciodată nu o mai poate uita. Fiinţa întreagă este din clipa aceea transformată. Când cazi în extaz, un gol se produce în spirit, dar Dumnezeu sau, pentru că am impresia că acest cuvânt nu iţi place, sufletul, forţa supremă, îl pătrunde şi umple imediat acest gol. Această schimbare nu se poate întâmpla fără o imensă fericire, fără o imensă dragoste pentru întreaga creaţie. Pentru un observator din afară, cel căzut în extaz pare mort căci în această clipă supremă respiraţia este întreruptă.

— Nu e primejdios?

— Deloc. Extazul este obţinut în singurătate sau cel- mult în prezenţa unui prieten care observă mersul. În ceea ce mă priveşte, intru în extaz şi mă trezesc când vreau. Rămân aşa două sau trei ore, după cum am hotărât dinainte. Este o experienţă miraculoasă în care percep fiinţa mea interioară aşa cum dumneata poţi percepe lumea exterioară. De aceea spun că poţi învăţa de la lumea interioară tot ce vrei să ştii de la lumea exterioară. Când vei fi înţeles învăţăturile Brahmei Chinta nu vei mai avea nevoie de alt învăţător decât de dumneata însuţi.

— Dar dumneata ai avut un învăţător?

— Niciodată. Descoperirea Brahmei Chinta m-a dispensat să mai caut un învăţător. Ceea ce nu înseamnă că, în timpul extazelor mele, învăţătorii cei mai de seamă să nu fi venit ia mine. Marii Maeştri îmi apar atunci în forma lor psihică şi îşi întind mina lor asupra mea în semn de binecuvântare. De aceea repet: nu căuta altă călăuză decât sufletul dumitale şi Maeştrii ţi se vor înfăţişa dumitale de la sine, pe planul interior

— Câteva clipe de tăcere. Tovarăşul meu pare adâncit în gânduri. Apoi, fără să se depărteze măcar o clipă de linişte, aş spune de umilinţa lui, aceste cuvinte extraordinare sosesc pe buzele lui:

— Odată, în timpul unui extaz, l-am văzut pe Iisus.

— Cred că exagerezi, vrei să râzi de mine.

Nu caută să se dezvinovăţească sau să explice. Ochii i se întorc şi, nu o ascund, un moment îmi este frică. Şi nu mă liniştesc decât după un minut, când privirea îi redevine normală. Când reîncepe să vorbească, buzele lui subţiri şi-au recăpătat surâsul lor enigmatic.

— Puterea extazului e atât de mare încât moartea nu- l poate lua pe om atâta timp cât se află în această stare. Există pe poalele tibetane ale Himalaiei yoghini care au atins perfecţiunea pe această cale. De bunăvoie s-au retras în peşteri ca să se dedea la aceste extaze şi să le prelungească până la gradul cel mai înalt al perfecţiunii. În această stare pulsul se opreşte, inima nu mai bate, sângele nu mai soseşte în

artere. Corpul ia înfăţişarea morţii, şi orice doctor s-ar putea înşela. Să nu îţi închipui că e vorba de vreo formă de somn: aceşti înţelepţi sunt tot atât de conştienti ca dumneata şi ca mine. Au intrat în lumea interioară în care trăiesc o viaţă mai intensă decât în lumea exterioară. Spiritul lor s-a dezrobit de limitările pe care le impune carnea, universul întreg e în ei. Când se trezesc din acest extaz, au îmbătrânit cu câteva sute de ani.

Deci iarăşi a apărut această tradiţie nestrămutată. Mă va urmări pretutindeni? Din aceşti nemuritori din legendă, mi-o fi dat să-l descopăr şi să-l privesc măcar pe unul în faţă? Trufaşa noastră ştiinţă va consimţi oare să claseze printre fenomenele vieţii aceste fantome ale unei magii ivite pe culmile îngheţate ale Tibetului?

IV.

Iată şi ultima lecţie. Am reuşit să-l conving pe astrolog, care nu iese din casă mai niciodată, să se plimbe puţin cu mine. Căutăm străzi liniştite şi ocolim mulţimea care ne opreşte în drumul spre fluviu. Cu toată murdăria sa din moşi-strămoşi şi lipsa de igienă, Benares oferă călătorului o varietate de culori şi privelişti care încântă. În după-amiaza aceasta tovarăşul meu şi-a luat cu el o umbrelă enormă. Are o înfăţişare fragilă şi molcomă, umblă atât de încet încât mă hotărăsc să scurtez plimbarea. Tăiem prin strada arămarilor. Aerul răsună de loviturile ciocanelor, obiectele terminate lucesc în soarele orbitor. Observ printre vase de toate felurile, mici imagini cizelate în aramă, care reprezintă zei din panteonul hindus. Mai încolo, un cerşetor lunecă pe lângă umbra zidurilor. Înfăţişarea mea îl linişteşte, căci se încumetă să se apropie pentru a cerşi. Ne urmăm calea prin strada grânarilor, unde grămezile aurii de grâu zac spre vânzare. Negustorii veghează asupra mărfii. Aruncă priviri de o curiozitate repede liniştită asupra perechii curioase pe cart o formăm, tovarăşul meu şi cu mine.

Mirosuri de tot felul urcă până la nările noastre. Apropiindu-ne de fluviu, dăm de o adevărată „curte a miracolelor". Cerşetori scheletici trec prin praf. Unul dintre ei se apropie de noi: faţa lui arată o mizerie atât de nespusă încât prezenţa lui îmi face rău. Puţin mai încolo mai că dau peste o bătrână din care nu au mai rămas decât piele şi oase. Şi ea îşi ridică privirea spre mine. Nu citesc nicio revoltă în ochii ei, ci numai o umilă resemnare. Scot portofelul şi gestul acesta aprinde în ochii ei o scânteie. Întinde un braţ descărnat şi prinde cu aviditate banul pe care i-l dau. Îmi este aproape ruşine de viaţa comodă pe care o pot duce, casă, haine, mâncare şi toate aceste bunuri pe care din obişnuinţă nu le mai preţuiesc. Când mă gândesc la privirile acestor nenorociţi mă simt aproape vinovat. Cu ce drept am avere în timp ce ei nu au decât zdrenţele de pe ei? Şi dacă printr-un capriciu al soartei aş fi eu în locul lor? Nu îndrăznesc să mă opresc asupra acestui gând oribil. Şi totuşi, pentru ce destinul îi azvârle pe aceşti nenorociţi în

praful străzii, pe când alţii tronează, aici în apropiere, în palate, acoperiţi de mătăsuri somptuoase? Viaţa este într-adevăr o enigmă de neînţeles.

— Să ne oprim aici, îmi spune astrologul sosind la marginea Gangelui. Ne aşezăm la umbră şi privim nesfârşitele trepte şi terase de piatră de pe malurile apei, pe care mii de pelerini trec neîncetat. Formele elegante a două minarete se înalţă graţioase spre cer. Arată locul delicioasei moschei a lui Aurungzeb, care dăinuieşte ca un anacronism în mijlocul oraşului sfânt hindustan.

Astrologul pare că şi-a dat seama de impresia penibilă pe care mi-au făcut-o cerşetorii, căci îmi spune, parcă scâzându-se:

— India e o ţară săracă. Locuitorii ei nu au puterea să reacţioneze. Englezii au calităţi şi cred că Dumnezeu i-a trimis pentru a ne uşura. Înainte viaţa nu era sigură şi legea şi dreptatea erau prea des călcate. Dinspre partea mea, doresc să nu plece avem nevoie de ajutorul lor, dar cred că ar trebui să ştie să lucreze într-un spirit de prietenie, nu de silnicie. Destinul va hotărî.

— Ah, iată-ne din nou în plin fatalism!

Tovarăşul meu tace, prefăcându-se că nu m-a auzit.

Apoi reîncepe:

— Cum ar putea popoarele să se sustragă voinţei Divine? Noaptea urmează zilei şi ziua urmează nopţii. Tot aşa şi în istoria popoarelor. Mari schimbări sunt suspendate asupra lumii. India a căzut într-o stare de apatie adâncă. Nu se va deştepta decât în ziua în care şi vechile-i aspiraţii se vor trezi, starea premergătoare oricărei activităţi. Pentru moment, Europa este frământată de febra acţiunii, a trezit un val de materialism care se va topi de la sine într-o bună zi ca să facă loc unui ideal mai nobil. Europa va căuta din nou valori spirituale şi America o va urma.

Ascult în tăcere, ceea ce îl incită să continue.

— În acea clipă filosofia noastră, învăţăturile noastre vor pătrunde în Occident şi ţara noastră va deveni o călăuză spirituală. Erudiţii voştri au şi tradus câteva din cărţile şi manuscrisele noastre sacre, dar o mare parte din ele zac neştiute prin mânăstiri şi peşteri, în Tibet şi Nepal. Când va sosi ceasul, vor fi date şi ele în vileag lumii. Atunci va fi timpul când vechile noastre învăţături se vor contopi cu ştiinţa utilitară a Occidentului. Misterele trecutului nu vor mai fi ascunse în faţa nevoilor prezente. Toate acestea se vor întâmpla, şi sunt fericit că va fi aşa.

Ascultându-l, contemplu apele verzui ale Gangelui. Unda îi este atât de liniştită încât pare că nu curge. Suprafaţa îi străluceşte în soare. Dar astrologul e cu totul cuprins de gândurile lui:

— Fiecare popor, ca şi fiecare om, e supus unui destin, căci Domnul e atotputernic, aşa că nici oamenii, nici popoarele nu scapă de destinul pe care îl merită, dar pot fi ocrotiţi în restriştile lor; pot fi salvate în clipa în care ceasul morţii lor pare să fi sunat.

— Dar cum să obţii această ocrotire?

— Prin rugăciune. Întorcându-ne cu desăvârşită smerenie către cel Atotputernic, adresându-ne Lui nu cu murmurul buzelor, ci cu adâncul sufletului, mai ales în clipa dinaintea oricărei hotărâri. Zilele de fericire trebuie primite ca un dar al Domnului, durerea ca o încercare din care vei ieşi vindecat. Nu te teme, căci El e numai bunătate.

— Deci dumneata nu crezi că Dumnezeu e îndepărtat şi foarte nepăsător pentru tot ce pătimeşte omenirea?

— Nu, Dumnezeu e într-adevăr prezent în spirit şi în faptă, în fiinţe

şi în lucruri. Dacă vezi o privelişte frumoasă în calea dumitale, nu îţi închipui că e frumoasă din pricina ei, ci numai din pricina Divinităţii care stă ascunsă în ea. Nu te lăsa amăgit de aparenţe, vezi divinul în lucruri şi în fiinţe, nu te gândi decât la spiritul care le însufleţeşte.

— Ai un fel ciudat de-a lega doctrina dumitale asupra destinului, cu religia şi astrologia, Sudhei Babu!

— De ce ciudat? Nu am inventat eu aceste doctrine. Ni s-au dat din timpuri străvechi. Neînvinsa putere a destinului, cultul creaturii pentru creatorul său, doctrina influenţelor planetare erau lucruri cunoscute de popoarele primitive, care nu erau sălbatice, cum vă place să credeţi. Dar ţi-am prezis: înainte de sfârşitul acestui secol, Occidentul va recunoaşte din nou realitatea acestor forţe invizibile care animă făpturile.

— Nu va fi uşor, te asigur, să-i convingi pe oamenii din Occident să renunţe la noţiunea lor înnăscută a liberului arbitru.

— Tot ce se întâmplă se întâmplă din voia Domnului şi voinţa care se crede liberă e mişcată de puterea Sa

Atotputernică. Atotputernicia Sa înapoiază oamenilor roadele faptelor lor bune şi rele, din încarnările lor anterioare. Să ne supunem deci voinţei Lui, căci nu va doborî sub greutatea destinului Lui pe acela care-şi va întoarce privirea lui către El pentru a cere tăria să rabde soarta.

— Să sperăm că ceea ce spui dumneata e exact, dacă nu pentru altceva, măcar pentru ca aceşti nenorociţi pe care i-am întâlnit să fie mângâiaţi.

— E singurul răspuns pe care ţi-l pot da. Întoarce-te în- lăuntrul dumitale. Urmează calea Brahmei Chinta şi aceste probleme se vor lămuri de la sine.

Ştiu că nu mai are nimic să-mi spună şi ştiu că de aici înainte va trebui să-mi urmez singur calea. În buzunarul hainei mele am o telegramă care mă cheamă departe de Benares. Prietenul meu, astrologul, va consimţi oare să pozeze ca. Să pot face o fotografie? E singurul lucru pe care mai îndrăznesc să i-l cer, dar el refuză:

— Pentru ce? Faţa asta atât de bătrână, de urâtă, hainele astea roase?!

— Aş dori amintirea asta pentru când voi fi departe.

— Cea mai bună amintire se află în gândul curat şi în fapta dezinteresată.

Mă supun cu regret şi pun Kodak-ul la loc în buzunar. În clipa în care prietenul meu se scoală, văd un om aşezat sub o umbrelă mare de bambus. Pare, după haina lui galbenă, că face parte din casta călugărilor superiori. Puţin mai departe o vacă, o vacă sfântă bănuiesc, căci ele mişună în Benares, stă întinsă de-a curmezişul drumului, cu picioarele îndoite sub ea. Ajung în faţa unui magazin,

chem o trăsură şi ne despărţim.

În zilele următoare călătoresc şi asta umple-timpul. Îmi petrec nopţile prin cămine organizate de o conducere părintească pentru funcţionarii săi sau simplii călători. Îmi amintesc de unul din aceste hoteluri: lipsea orice urmă de confort şi era plin de furnici. După două ore de luptă ca să le resping, mi-am părăsit patul hotărât să-mi petrec noaptea pe un scaun. Ceasurile mi se păreau nesfârşit de lungi şi ca să-mi scurtez aşteptarea mi-am îndepărtat gândurile din nou spre Benares şi astrologul meu.

Dar amintirea lui aduce şi pe cea a nenorociţilor înfometaţi întâlniţi acolo, care îşi târau zdrenţele pe drumurile prăfuite ale oraşului. O viaţă care nu le permite nici să trăiască, nici să moară. Cămătarul bogat îi stropeşte cu noroi trecând pe lângă ei în trăsura lui somptuoasă. Şi ei primesc mizeria lor, cu totul şi cu totul supuşi voinţei divine. În această ţara fierbinte, cel din urmă lepros îşi primeşte soarta liniştit. Fatalismul indian are efecte desigur narcotice, care adorm carnea lor îndurerată.

La ce bun să vii aici să discuţi despre liberul arbitru cu nişte oameni cu totul supuşi sub pumnul unui destin nemilos? Pentru oriental, problema nici nu se pune: destinul îl stăpâneşte, pe el şi pe copiii lui, şi cu asta totul e încheiat. Dar ce european ar consimţi să fie o paiaţă în mâini invizibile care ar trage sforile? Îmi amintesc acum de acest cuvânt a lui Napoleon:

„Cuvântul **imposibil** nu este franţuzesc”. Dar am studiat viaţa lui şi ştiu că la Sfânta Elena a spus în clipe în care spiritul osândit la inacţiune frământa cele trecute:

„Steaua pălea; simţeam hăţurile scăpându-mi şi nu puteam să mă împotrivesc... În fiecare zi, printr-o fatalitate sau alta, norocul nostru scădea”.

Omul care printr-o dragoste pentru paradox poate nutri în el cuvinte atât de contradictorii nu este un om care a rezolvat problema vieţii. Dar cine a făcut-o? Cine ar putea număra câte discuţii au avut loc de la un pol la altul al Pământului de când există lumea? Prostul nu se încurcă, dar înţeleptul poate-va fi încurcat să hotărască între opinii diferite.

Mă gândesc din nou la cele spuse despre horoscopul meu. Sunt clipe când mă îndoiesc dacă nu cumva o părticică a acestui fatalism oriental nu a şi pătruns în creierul meu. Când îmi amintesc cum acest om cu o înfăţişare atât de modestă a putut, uitându-se la horoscop, să învie în faţa mea atâtea incidente din viaţa mea pe care le uitasem, mă simt atras să scriu şi eu un tratat voluminos despre determinism. Dar ştiu că munca va fi zadarnică şi că întregul volum nu va lămuri chestiunea. Este peste puterile mele. Când societatea Cook va vinde bilete pentru Marte, lună sau Venus va fi uşor, poate, să cunoaştem influenţa

astrelor asupra noastră. Până una-alta însă, putem consulta astrologii fără insă să uităm, aşa cum mi-a spus-o Sudhei Babu, că ştiinţa lor nu este decât fragmentară şi câtuşi de puţin infailibilă.

Din fericire, adorm înainte de-a fi rezolvat problema dacă e sănătos pentru fericirea noastră să ne cunoaştem soarta anticipat.

Câteva zile mai târziu, când mă aflam la câteva sute de kilometri de Benares, aflu că acolo au izbucnit mişcări de stradă între musulmani şi hinduşi. Veşnica poveste! Se ceartă fără întrerupere şi lucrul nu ar fi atât de grav, până în ziua în care sunt azvârliţi unii contra altora de către oamenii fără nimic sfânt care nu fac decât să profite, prădând şi furând. Teroarea domneşte atunci câteva zile. Nu se vorbeşte decât de crime, torturi, măceluri. Sunt îngrijorat pentru prietenul meu astrologul, dar nu pot să primesc veşti, deoarece niciun factor poştal nu se încumetă să iasă în timpul acestei triste perioade.

Sunt nevoit să aştept ca populaţia să se potolească pentru a expedia telegrama, una dintre primele care au fost trimise în oraşul sfânt. Primesc în schimb o simplă scrisoare de mulţumire. Astrologul e bine sănătos şi ştie că datorează totul ocrotirii Atotputernicului care l-a păzit. Credincios apostolatului său, a adăugat un verset, în post-scriptum, pe dosul scrisorii: zece articole din yoga Brahmei Chinta!

Cap. 13 – Grădina Domnului

I.

În planul hotărât pentru peregrinările mele prin India, două drumuri se desprind şi converg spre o mică colonie aproape necunoscută, adăpostită în inima unui oraş care poartă poeticul nume de Dayalbagh, sau Grădina Domnului. Unul din ele îşi are punctul de plecare la Lucknow, loc pitoresc unde am avut norocul să pot profita de bunele îndrumări ale lui Sunderlal Nigam, călăuză şi filosof. Nu are mai mult de douăzeci sau douăzeci şi ceva de ani, dar ca mulţi din fraţii lui indieni, are totuşi o mentalitate matură. Ne plimbăm deci filosofând printre vechile palate ale mogulilor şi avem tot timpul să meditàm asupra destinului vechilor regi. Nu mai visez decât despre splendidele arhitecturi indo-persane cu contururi graţioase şi coloritul delicat, în care se arata gustul rafinat al creatorilor lor. Cum aş putea vreodată uita acele zile binecuvântate petrecută la umbra portocalilor, podoaba grădinilor din Lucknow?

Parcurgem vechi haremuri unde favoritele regilor din Aoudh îşi plimbau frumuseţile măslinii pe balcoane de marmură sau scăldându-se în căzi de aur. Azi palatele sunt goale, dar parfumul trupurilor lor tinere pluteşte parcă în imensele săli pentru totdeauna pustii.

Îmi place mai ales frumoasa moschee vecină cu Puntea Maimuţelor. Faţadele ei albe lucesc ca o feerie sub lumina soarelui, minaretele ei elegante se înalţă spre cer ca o rugăciune. În interior, o mulţime de credincioşi prosternaţi la pământ invocă numele lui Allah într-un ritm

monoton. Culorile vii ale covoarelor de rugăciune adaugă şi ele o notă strălucitoare farmecului acestei scene. Cine s-ar putea îndoi de căldura credinţei acestor sectanţi ai Proorocului, pentru care religia a rămas o forţă vie de acţiune?

Prins de contemplarea acestor minuni ascult totuşi remarcile inteligente ale tânărului care mă călăuzeşte: ştie să contopească o atitudine foarte obiectivă cu misticismul, aşa cum se cuvine unui student în yoga. De altfel, au trebuit multe discuţii şi multe întâlniri, în care timp îi simţeam privirea intens inteligentă aşează asupra mea pentru a-mi pătrunde parcă gândurile, până am aflat că face parte din asociaţia semi-secretă a Radha- Soamiţilor

II.

Al doilea drum nu pleacă din Lucknow; îmi este arătată de un anume Mallik, un alt membru al confreriei, om puternic, fin şi cu piele de culoare deschisă, ca multi indieni din nord. Timp de secole cei din rasa lui au trăit în vecinătatea triburilor de munteni de la frontieră şi au observat cu un ochi invidios posesiunile vecinilor lor mai norocoşi. Dar guvernul englez i-a disciplinat pe aceşti copii turbulenţi, nu ca înainte, prin loc şi sabie, ci înrolându-i în armata engleză.

Mallik are un oarecare număr dintre aceşti nomazi înfricoşători dar care acum, convertiţi la disciplină şi la muncă paşnică, construiesc în lungul frontierelor de nord-est poduri şi drumuri, întăritori şi cazărmi. Cei mai multi din ei şi-au păstrat puşca lor uriaşă, dar mai mult din obişnuinţă decât din necesitate.

Mallik face astfel treabă bună dar grea lângă Dera Ismail Khan, post înaintat al Imperiului. Caracterul lui e o împreunare fericită de robustă încredere în sine, de sănătos simţ practic, nobleţe de suflet şi adâncime de gândire: e într-adevăr un om excepţional de bine echilibrat.

Reticent mai întâi, aşa cum cere tradiţia yoghinilor, nu se destăinuie decât cu încetul şi îmi spune că are un Maestru şi că merge la el oricând îi permite serviciul. Acest Maestru, un anume Sahabji Maharaj, e tocmai şeful Radha-Soamiţilor. El a avut, după cum îmi spusese şi Sunderlal Nigam, ingenioasă idee de a împăca cerinţele yoghinilor cu cele ale unei vieţi moderne, organizată după metodele occidentale.

III.

Graţie amabilităţii acestor doi oameni, voi fi oaspetele Sfinţiei Sale Sahabji Maharaj, rege fără coroană al Dayalbaghului, oraşul Radha-soamiţilor.

Parcurgem cu automobilul cele câteva mile care despart Agra de colonie şi iată-ne la Dayalbagh, Grădina Domnului! Se poate constata din prima clipă că întemeietorul are grijă să menţină oraşul într-o stare demnă de numele pe care îl poartă. Sunt primit numaidecât după

sosire într-o casă unde se află, după cât mi se spune, oficiul particular al Stăpânului. Sala de aşteptare este mobilată modern şi cu simplicitate rafinată. Acest modernism este oare o reacţiune? Am întâlnit yoghini în colibe de pământ bătut, în peşteri, dar niciodată într-un decor atât de elegant. Ce fel de om poate fi şeful acestei asociaţii curioase?

Nu sunt lăsat multă vreme în îndoială, căci văd uşa deschizându-se încet şi marele personaj se află în faţa mea. De statură mijlocie, are capul învăluit într-un turban nepătat. Trăsăturile îi sunt fine, fără a fi specific indiene, tenul mai deschis ar putea fi tot atât de bine şi al unui sud-american. Poartă ochelari groşi şi mustaţa lui e tăiată modern. E îmbrăcat cu acel soi de redingotă cu guler înalt şi un rând de nasturi, adică ceea ce croitorii Indiei au crezut că o mai potrivit pentru a se apropia de moda occidentală. Prezenţa lui e plină de modestie şi amabilitate, de curtenie şi demnitate. Odată saluturile făcute, mă simt dator să-l felicit pentru bunul gust al mobilierului. Un surâs binevoitor face să-i strălucească toţi dinţii:

— Dumnezeu nu este numai dragoste, este şi frumuseţe. Oricine are cultul Duhului trebuie să aibă cultul frumosului, nu numai pentru el însuşi, dar şi pentru tot ce îl înconjoară.

Engleza iui este destul de bună, vocea curată şi caldă.

— În mobilierul unei încăperi mai este şi altceva decât ce vezi şi care totuşi e partea cea mai importantă. Ştiai că obiectele păstrează urma sentimentelor şi a gândurilor posesorului lor? Şi că apoi o reflectă la rândul lor în radiaţii nevăzute dar care impresionează cu o anumită tărie pe cei ce trec în preajma lor?

— Dacă te înţeleg, s-ar găsi deci în vecinătatea acestor obiecte un curent magnetic care radiază caracterul posesorului lor.

— Tocmai aşa. Gândul este de natură materială dacă nu corporală şi se leagă pentru un timp mai mult sau mai puţin lung de obiectele de care ne servim în mod obişnuit.

— O teorie care ar putea fi într-adevăr susţinută.

— E mai mult decât o teorie, e o realitate. Omul posedă un dublu mai subtil decât corpul lui fizic şi care conţine anumiţi centri de activitate care corespund organelor vieţii senzoriale. Dacă aceşti centri sunt treziţi, se poate cu ajutorul lor să se perceapă forţele nevăzute, pentru că aceşti centri au facultăţi de viziune psihică.

Interlocutorul meu mă întreabă apoi ce impresie mi- a făcut India. Nu îi ascund ce gândesc despre neglijenţa compatrioţilor lui de a-şi însuşi cuceririle ştiinţei şi ale progresului modern care înfrumuseţează scurta noastră trecere pe acest pământ, dispreţul lor faţă de igienă, legăturile lor fantastice cu nuanţe religioase, de obiceiuri stupide şi practici crude. Îi spun deschis ca puterea preoţilor pare să-i fi luat orice forţă de creaţie ţării lui. Îi dau câteva exemple de lucruri

absurde făcute în numele religiei atunci când Dumnezeu ne-a dăruit inteligenţă. Sahabji Maharaj este cu totul de părerea mea.

— Ceea ce ai spus acum formează tocmai programul meu de reformă.

— Şi ca să spun totul, mi se pare că mulţi indieni aşteaptă pasivi ca Dumnezeu să facă pentru ei ceea ce ar fi în stare să facă ei înşişi.

— Este foarte-adevărat; pentru mulţi dintre hinduşi, religia este un paravan comod pentru a acoperi o mulţime de lucruri care nu au nimic de a face cu ea. Cel mai rău este că o religie nu rămâne deloc în starea ei de curăţenie de la început şi nu păstrează forţa ei vie decât timp de o jumătate de veac. Pe urmă începe să degenereze în simplă filosofie: adepţii ei nu mai au un spirit religios; clădesc fraze. În ultimul stadiu, şi aceasta este faza cea mai lungă, cade între mâinile falşilor preoţi, şi de-abia acum ipocrizia este acceptată de religie.

Cel puţin iată cuvinte sincere pe care le aprob fără rezerve!

„La ce să discuţi despre cer şi iad, despre Dumnezeu şi atributele lui? Omenirea nu trăieşte pe planul metafizic ci pe al realului. Să încercăm deci, înainte de toate, să facem viaţa aceasta mai fericită şi mai frumoasă.

— Tocmai pentru aceasta am vrut să vă văd. Discipolii dumneavoastră sunt oameni foarte bine, practici ca şi europenii de astăzi, nefăcând paradă de religie şi trăind o viaţă sănătoasă, observând totuşi, în acelaşi timp, şi preceptele yoga cu o rigoare absolută.

Aceste cuvinte au darul să aducă un surâs pe buzele lui Sahabji.

— Sunt fericit că ai băgat de seamă. Punând în practică la Dayalbagh această concepţie de viaţă activă, încerc să dovedesc lumii că omul poate să se bucure de toate binefacerile vieţii spirituale fără să se retragă în peşteri, că poate să atingă cea mai mare perfecţiune prin yoga fără să ocolească obligaţiile din această lume.

— Dacă reuşiţi, o să aduceţi Indiei şi învăţăturilor ei stima lumii întregi.

— Şi vom reuşi, crede-mă. Dă-mi voie să-ţi povestesc o istorioară. Când am venit aici ca să-mi întemeiez colonia, cea mai mare dorinţă pe care o aveam era să plantez mulţi pomi. Dar mi s-a spus că e o trudă zadarnică în pământul aresta uscat şi nisipos. Jumna nu curge prea departe de aici şi Dayalbagh e ridicat pe una din vechile ei albii. Nu ne pricepeam şi abia după numeroase încercări neizbutite am găsit speciile capabile să trăiască în acest pământ neroditor. Aproape toţi pomii plantaţi în primul an au pierit. Unul totuşi a rezistat. Ne-am continuat eforturile, şi astăzi iată: avem nouă mii de arbori plini de viaţă la Dayalbagh. Îţi povestesc acestea numai ca un simbol al concepţiei pe care o avem despre sarcina noastră. Am găsit aici pământul gol şi având o valoare atât de mică încât fără noi nu s-ar fi

găsit niciodată un cumpărător. Iată ce am făcut!

— Este deci o nouă Arcadie pe care vreţi s-o ridicaţi la porţile Agrei!

Deoarece râde la această remarcă, profit ca să-i cer să vizităm oraşul.

— Desigur, o să aranjez asta imediat. După ce voi fi vizitat Dayalbagh, mă vei înţelege mai bine. Când le vei vedea puse în practică, ideile mele se vor lămuri de la sine.

După aceste cuvinte sună ca în cel mai modern dinte birouri şi după câteva minute îmi încep turneul meu de inspecţie printre străzile aproape terminate şi uzine. Călăuza mea este căpitanul Sharma, fost medie în armată, pe care a părăsit-o pen tru a se consacra cu totul operei stăpânului lui. Şi la el, după cum îmi dau seama numaidecât, se observă o fericită îmbinare a realismului occidental şi a unei adânci şi sincere spiritualităţi.

O stradă bogată te duce la Dayalbagh. Oraşul este foarte curat. Toate străzile sunt umbrite de pomi mari. Grădini frumoase împodobesc piaţa principală. Călăuza mea îmi spune la rândul său că aceste plantaţii au trebuit să fie făcuţi pe un sol absolut gol. Un dud plantat de către Sahabji Maharaj în 1915, în epoca când a inaugurat colonia, este simbolul viu al concepţiei lui despre urbanism. Cartierul industrial este format de o grupă de manufacturi care a primit numele de „industrie model”. Atelierele sunt luminoase, aerisite, spaţioase şi dovedesc o rare grijă pentru igienă.

IV.

Vizităm mai întâi fabrica de încălţăminte. Muncitorii cu faţa bronzată lucrează în zgomotul curelelor şi maşinilor şi îmi par la fel de pricepuţi în arta lor ca şi îndepărtaţii camarazi pe care îi au tocmai la Northampton. Directorul îmi spune că a studiat, în Europa pentru a cunoaşte metodele moderne de fabricaţie şi că a format pe urmă ucenici. Produsele fabricate servesc întâi necesităţile Davalbaghului şi Agrei, restul fiind exportat. Case de desfacere sunt deschise în marile oraşe după modelul magazinelor cu sucursale numeroase.

Uzina următoare este o ţesătorie. Produce în serie stofă de lână şi de mătase. Pe urmă văd o fabrică de scule, o uzină de fier şi o topitorie unde un ciocan-pilon uriaş bate în ritmul muncitorului ora. Puţin mai departe, o fabrică de balanţe, de instrumente ştiinţifice şi de aparate de laborator a obţinut pentru calitatea produselor ei patronajul Guvernului Indiei. Asist în trecere la delicatele operaţii de aurire şi nichelare prin electroliză. Alte manufacturi produc ventilatoare, patefoane, cuţitărie, mobile. Un mecanic a descoperit un nou tip de patefon care va fi în curând pus în practică.

Găsesc chiar o fabrică de tocuri rezervoare! Este prima care există în India şi nu fără multe încercări au putut să pună la punct primul model. Eforturile lor n-au dat greş decât la fixarea vârfului de iridiu.

Păstrează speranţa să descopere procedeul dar sunt obligaţi, în aşteptare, să trimită tocurile pentru a fi terminate în Europa.

Tipografia de la Dayalbagh ajunge pentru toate necesităţile comerciale şi intelectuale ale ţării. Mi se arată modele de tipărituri în hindusă, urdu şi engleză. Un mic ziar săptămânal, Prem pracharak, este editat şi serviciul îl duce tuturor Radha-soamiţilor locuind în diferitele regiuni ale Indiei.

Nu voi spune despre lucrători că sunt mulţumiţi: sunt entuziaşti. Nu numai că nu sunt sindicalizaţi, dar chiar spiritul sindicalist ar părea aici ca o monstruozitate. Fiecare îşi îndeplineşte sarcina hărăzită, la toate treptele, nu ca pe o muncă ci ca pe o plăcere.

Oraşul are uzina lui electrică care distribuie forţa necesară uzinelor, mişcă ventilatoarele şi luminează toate casele fără nicio plată, pe cheltuiala comunităţii.

Secţia de agricultură are o mică fermă organizată modern şi a cărei dezvoltare e abia la început. Posedă un tractor şi un plug cu aburi. Produce mai ales legume şi furaje. Ceea ce mi s-a părut mai deosebit este lăptăria. N-am mai văzut nimic asemănător în India. S-ar crede că e construită pentru o expoziţie. Animalele contrastează cu cele slabe pe care le întâlneşti fără să fie nevoie să mergi mai departe de Agra. Staulele sunt de o curăţenie meticuloasă şi randamentul laptelui este superior oricărei alte lăptarii indiene. O uzină de pasteurizare şi un frigorifer îi sunt anexate. O maşină electrică de fabricat unt completează acest frumos ansamblu, al cărui întreg merit revine unui fiu al lui Sahabji Maharaj, un tânăr activ şi energic care a vizitat centrele de producţie cele mai moderne din Anglia, Olanda, Danemarca şi Statele Unite înainte de a face această instalaţie.

Aprovizionarea cu apă de băut a fost, de la început, o problemă grea. Un canal de irigaţie şi o uzină care să ridice apa au fost construite, dar creşterea consumului l-a forţat pe Sahabji Maharaj să ceară ajutorul inginerilor Guvernului care au făcut cu succes un foraj.

Colonia are banca ei, „Radha Soami General and Assurance Bank, Limited”. Are un capital autorizat de două milioane rupii şi administrează finanţele oraşului şi în acelaşi timp socotelile particulare. Institutul universitar Radha Soami, aşezat tocmai în mijlocul oraşului, este poate cea mai frumoasă clădire. Un arhitect european n-ar găsi nimic de criticat la faţada ei de cărămizi roşii, lungă de două sute de picioare, la ferestrele ei cu cadru de marmură albă. Grădini înflorite înconjură clădirea. Această şcoală cu totul modernă primeşte mai multe sute de elevi; lecţiile sunt predate de treizeci şi doi de profesori, tineri, idealişti şi entuziaşti, cu totul devotaţi meseriei şi stăpânului lor. Nivelul studiilor e foarte ridicat. Învăţământul religios nu se ocupă decât de a ridica sufletul, fără să fie legat de nicio dogmă. Sahabji Maharaj vizitează de multe ori şcoala şi

vorbeşte puţin elevilor în fiecare duminică. Practica sporturilor este încurajată, o bibliotecă de şapte mii de volume şi un mic muzeu original întregesc instituţia.

Colegiul tinerelor fete este alcătuit după aceleaşi principii. Caută să reacţioneze împotriva neştiinţei în care femeia indiană a fost ţinută până în zilele noastre.

Un institut tehnic a fost de curând construit. Cuprinde secţii de mecanică, de electricitate şi de automobile şi formează mecanici şi contramaiştri. Elevii fac stagii în uzine, unde au fost aduse maşini speciale şi bancuri de probă.

Pensiuni de familie au fost anexate la trei colegii.

„Building Departament” stabileşte planurile şi patronează construcţia clădirilor publice. Fiecare stradă are un caracter arhitectural propriu, preocuparea urbanistică este vădită. Viitorul proprietar este liber să aleagă stilul casei, în serii stabilite sau aprobate de către oficiu în număr de patru, şi al căror preţ o fixat dinainte. Cumpărătorul plăteşte preţul construcţiei plus o mică sumă pentru oficiu.

Inutil să adaug că există la Dayalbagh un spital şi o maternitate. Spiritul public prezintă o omogenitate perfectă, aşa că până şi agentul de poliţie, foarte stilat, este membru în Radha Soami. Prezenţa lui poate să pară nepotrivită într-o ţară cu un nivel moral aşa de ridicat, dar bănuiesc că este acolo mai ales pentru a apăra oraşul de nepoftiţii strecuraţi din afară.

V.

Mă folosesc de prima clipă pe care poate să mi-o dea Sahabji Maharaj ca să-i arăt toată admiraţia mea.

— Dar, îi spun, cum puteţi să finanţaţi o operă aşa de mare în interiorul unei ţări atât de înapoiate?

— O să ai ocazia să vezi chiar dumneata. Membrii noştri finanţează chiar ei colonia. Nu sunt obligaţi cu nimic, nu li se cere nicio cotizaţie fixă, consideră ca o datorie să contribuie fiecare după puterile lui la bunăstarea Dayalbaghului. La început, bineînţeles, depindeam mai ales de aceste contribuţii voluntare, dar scopul meu este de a ajunge să ne finanţăm noi înşine, şi nu voi avea linişte decât când vom fi cucerit o independenţă deplină.

— Aveţi, desigur, oameni bogaţi care vă susţin?

— Nu crede asta, soamiţii bogaţi pot fi număraţi pe degete. Membrii noştri sunt mai toţi de obârşie umilă, aproape toţi au trebuit să facă dovadă de multă abnegaţie venind la noi.

Prin mila Tatălui nostru Suprem am putut să consacram sute de mii de rupii operei noastre. Viitorul coloniei este asigurat, veniturile ei cresc o dată cu numărul membrilor, astfel încât suntem siguri că nu vom duce niciodată lipsă de bani.

— Câţi membri aveţi acuma?

— Mai mult de 110.000, dar câteva mii numai s-au instalat aici. Societatea noastră are deja aproape şaptezeci de ani de existenţă, dar n-a luat cu adevărat avânt decât în cursul ultimilor 20 de ani, şi observă că fără niciun fel pe propagandă, căci societatea noastră este pe jumătate secretă. Printr-o acţiune publică şi o propagandă potrivită am putea să dublăm numărul membrilor noştri. Aceştia sunt răspândiţi prin toată

India, consideră Dayalbagh ca metropola lor şi vin aici de câte ori pot. Sunt organizaţi în grupe locale, care se adună în fiecare duminică la aceeaşi oră, când noi ne adunăm la Dayalbagh.

Sahabji se opreşte ca să-şi şteargă ochelarii şi continuă: „Gândeşte-te: când am inaugurat această colonie dispuneam cu totul de cinci mii de rupii puse deoparte în acest scop. Nu posedam la început decât patru acri de teren. Astăzi Dayalbagh sc întinde pe mai multe mii de acri. Se numeşte oare asta o reuşită sau nu?

— Până unde doriţi să mergeţi pe acest drum?

— Când vom avea până la douăsprezece mii de locuitori, ne vom opri. Nu mă gândesc să imit aglomeraţiile voastre monstruoase, unde calitatea e normal să fie sacrificată cantităţii. Ceea ce vreau să ridic este o cetate-grădină ai cărei locuitori să poată lucra în pace şi să trăiască mulţumiţi în spaţiul model, cam după concepţia „Republicii” lui Platon, unde am fost plăcut surprins să găsesc o mare parte a ideilor pe care încerc să le realizez aci. Va servi atunci ca model altor comunităţi asemănătoare pe care am intenţia să le creez în celelalte părţi ale Indiei, cam una cel puţin de fiecare provincie. Voi aduce astfel o soluţie personală la multe din problemele sociale.

— Îndreptaţi deci India spre dezvoltarea industrială?

— Desigur, deoarece va avea cea mai mare nevoie de ea. Numai că n-o voi lăsa să se afunde până la gât în progresul material, cum faceţi în Occident. India trebuie să fie reânălţată pe o bază economică care să o scape de sărăcie dar să înlăture lupta dintre capital şi muncă care întovărăşeşte la voi progresul social.

— Şi cum veţi face?

— Tinzând spre bunăstarea indivizilor, nu pe socoteala comunităţii, dar ca o consecinţă a bunăstării generale. Lucrăm după principiul cooperaţiei, în care fiecare aşează interesul Dayalbaghului deasupra celui propriu. Pionierii noştri lucrează cu un salariu mai mic decât l-ar putea avea în altă parte şi sunt bucuroşi, pentru că nu sunt lucrători necunoscători, ci oameni conştienţi şi educaţi. Randamentul este mare pentru că noi nu ne inspirăm din motive materiale, ci din motive spirituale care prezidează toate eforturile noastre. Unii dintre noi, care sunt în stare să o facă, ne oferă serviciile lor gratuit. Ajunge atât ca să vezi cât sunt de entuziaşti. Sper, de altfel, să-i dispensez de acest

sacrificiu când vom fi dus opera noastră la bun sfârşit, dar recunoaşte că numai grija de a-şi cultiva puterile spirituale a adus toată această lume aici, şi acesta este obiectivul fundamental al societăţii noastre. Sa zicem că ai fi obligat să vii aici şi te-ai uni cu noi; ar trebui să câştigi o mie de rupii pe lună, n-ai primi decât a treia parte pentru că nu suntem în stare să plătim salarii mari. Dar puţin câte puţin ai ajunge să-ţi faci o casă, ai putea să întemeiezi un cămin. Dacă, din contra, nu te preocupi decât de partea materială a vieţii şi pierzi din vedere idealul spiritual care te însufleţeşte, drumul pe care-l vei fi ales n-ar mai fi acelaşi ca al nostru, căci pe deasupra activităţii practice pe care ai văzut-o, noi căutăm să nu pierdem niciodată din vedere motivul central care este raţiunea de a fi a societăţii noastre.

— Înţeleg.

— Mai ales nu ne crede socialişti în sensul european, pentru că industriile noastre, fermele noastre şi instituţiile noastre de instrucţie publică sunt proprietatea comunităţii. Această formă de proprietate se întinde chiar la teren şi la locuinţe. Poţi să-ţi faci o casă, n-o să fie a ta decât atât cât o vei locui. Cu această rezervă îţi este permis să ai, să economiseşti aici sau în altă parte; ceea ce este al tău rămâne al tău. Prin asta ne despărţim noi cu totul de tiraniile socialismului în felul occidental Toate bunurile noastre comunale şi toate darurile voluntare sunt considerate ca depozite şi administrate cu totul dezinteresat. Totul este subordonat idealului nostru spiritual. Această administraţie este controlată de către un corp de patruzeci şi cinci de membri reprezentând diferitele provincii ale Indiei, şi care se întrunesc de două ori pe an pentru a examina socotelile şi a controla bugetul. Lichidarea contului curent şi controlul general sunt încredinţate grijilor unui comitet executiv de unsprezece membri.

— Aţi spus adineauri că veţi prezenta într-o bună zi Dayalbaghul ca o soluţie a problemelor vremii noastre. Dar eu nu văd încă în ce fel opera dumneavoastră rezolvă problema economică care este astăzi la baza tuturor.

Sahabji Maharaj surâde:

„India poate aduce contribuţia ei şi în acest punct. Lasă-mă să-ţi expun un plan pe care l-am făcut de curând cu intenţia de a se grăbi realizarea proiectelor noastre. Acest plan, după părerea mea, conţine principii economice şi sociale de o importanţă capitală. Am constituit un fond succesoral care solicită daruri de la membrii noştri capabili de a subscrie sume de o mie de rupii şi mai mult. Fiecare primeşte o dobândă anuală de 5%.

La moartea lui aceeaşi anuitate este plătită văduvei lui, copiilor lui sau oricărei alte persoane desemnată de el. Beneficiarul are aceleaşi drepturi ca cel ce subscrie de la început. Totuşi, plătirea anuităţii încetează la a treia generaţie. Cel ce subscrie de la început poate, în

caz de nevoie, să răscumpere totul sau o parte din subscripţia lui. Astfel, sute de mii de rupii vor veni în casele noastre fără să atârne prea greu asupra membrilor societăţii noastre, din moment ce un venit rezonabil le este garantat în schimbul acestei subscripţii.

— Conchid, deci, că încercaţi să găsiţi un drum de mijloc între inconvenientele capitalismului şi reveriile socialiştilor. În orice caz, doresc să reuşiţi după cum meritaţi.

Este sigur, asta o înţeleg acum, că Dayalbagh îşi are viitorul asigurat graţie resurselor acestui fond succesoral chemat să crească continuu cu donaţiile care vor continua să sosească şi beneficiile industriilor lui, ajunse în stadiul de productivitate.

— Oameni politici indieni dintre cei mai cunoscuţi urmăresc experienţa noastră cu interes. Mai mulţi au venit chiar aici, unii având idei opuse şi un spirit critic treaz. În lumea modernă indienii se numără printre popoarele cele mai sărace, şi conducătorii lor fireşti nu găsesc o soluţie. Gandhi a venit şi a vorbit mult timp cu mine; vroia să mă ia în campania lui politică; am refuzat… Nu se face politică la Dayalbagh. Nu ne legăm decât de mijloacele practice, eficiente şi neavând nimic comun cu scopurile politice ale lui Gandhi; consider, de altfel, ideile lui economice ca simple fantezii fără valoare practică.

— Este, cred, duşmanul maşinii, bună – după el – să fie aruncată.

— India nu poate şi nici nu trebuie să meargă înapoi în timp, trebuie, din contră, să meargă înainte; nu-şi va regăsi prosperitatea decât dezvoltând elementele sănătoase de civilizaţie şi de progres pe care le are.

Compatrioţii mei ar face mai bine să ia lecţii de la americani şi de la japonezi. Cum vrei ca vechiul ţesător şi războiul de mână să lupte împotriva concurenţei instrumentelor industriale moderne?

Lecţii de la America? Oare nu am în faţa ochilor un adevărat american într-un suflet de hindus, cu inteligenţa vie, temperament de afaceri obiectiv şi precis? Cum să nu fiu sedus de acest bun simţ, acest sănătos echilibru, calităţi atât de rare pe acest continent?

Caracter plin de contraste, de altfel. Călăuză şi conducător recunoscut a mai mult de o sută de mii de oameni care practică sub conducerea lui spirituală cea mai curioasă formă de yoga, în acelaşi timp este animator al unui oraş industrial, plin de activitate, geniu luminos şi fecund, nu cred să-şi aibă perechea în India şi poate că nici în toată lumea. Dar vocea lui îmi întrerupe din nou gândurile.

„N-aţi văzut încă decât două din aspectele vieţii noastre. Or natura omului este întreită: e corpul, este spiritul este sufletul. Avem atelierele noastre şi fermele pentru corp, stabilimentele noastre pentru instruirea spiritului, şi avem, în fine, pentru viaţa spirituală, adunările noastre. Prin aceste trei feluri de activitate urmărim dezvoltarea completă şi armonioasă a individului. Bineînţeles, sufletului îi dăm

primul loc şi toţi membrii societăţii noastre fac practica individuală yoga oriunde ar fi.

— Aş putea asista la vreuna din adunările dumneavoastră?

— Cu plăcere. Când vei dori.

VI.

Viaţa spirituală din Dayalbagh începe la orele şase dimineaţa, la ora când zorile gonesc întunericul nopţii, când păsările cântă imnul lor de dimineaţă soarelui. Îmi urmez călăuza spre un cort imens către care se îndreaptă deja o mulţime de oameni care îşi lasă la intrare pantofii sau sandalele. Fac ca ei şi intru, la rândul meu.

Sfinţia Sa Sahabji Maharaj stă pe o platformă ridicată care ocupă centrul acestui hol improvizat. Sute de credincioşi ghemuiţi în cerc formează în jurul lui un covor mişcător. Toţi ochii sunt îndreptaţi spre Maestru. Îmi fac drum până la picioarele acestei estrade şi mă aşez cum pot mai bine în locul strimt. Curând, doi oameni se ridică în fundul cortului şi îngână un cântec monoton, plăcut urechii, care ţine cam cincisprezece minute, evoluează descrescând şi se stinge, lăsând ascultătorilor o impresie de linişte:

Arunc o privire în jurul meu. Toată adunarea este nemişcată şi mută, ca adâncită în meditaţie sau rugăciune. De pe buzele lui Sahabji însuşi niciun cuvânt n-a căzut. Faţa îi este mai gravă ca de obicei, aerul lui vioi şi gata de acţiune a dispărut. Spiritul lui pare adâncit într-o contemplaţie senină. Ce gânduri se încrucişează sub acest turban, ce responsabilitate atârnă pe aceşti umeri în faţa unui întreg popor care vede în conducătorul ei legătura sfântă care îl leagă de o viaţă sublimă?

Cea mai adâncă linişte domneşte încă timp de o jumătate de oră. Înspre ce regiuni pentru totdeauna închise scepticismului nostru s-a îndreptat spiritul acestor orientali? Ştiu totuşi: contemplaţia lor nu este decât preludiul unei activităţi intense şi fecunde al cărei freamăt va umple în curând oraşul. Nimic mai mult: ne regăsim pantofii şi ne împrăştiem.

Îmi petrec dimineaţa în discuţii cu numeroşi Radha- soamiţi, locuitori ai oraşului sau vizitatori care trec, pentru că o mare parte dintre ei vorbesc o engleză bună. Sunt oameni cu turbane, de la nord-vest, tamili din sud cu părul făcut coadă, mici bengalezi vioi din est şi feţe bărboase pe care le întâlneşti în centrul ţării. Toţi au un aer de demnitate conştientă de oameni care au ştiut să împace aspiraţiile lor spirituale cu nevoile unei vieţi pline de muncă. Spiritul lor pluteşte la înălţimi sublime şi totuşi stau solid pe pământ şi nu există oraş care să nu se mândrească de a avea astfel de cetăţeni. Îi iubesc şi îi admir. Iată, în sfârşit, oameni care ştiu ce vor!

O adunare de mai puţină importanţă se ţine după- amiază. Este mai ales consacrată membrilor în trecere. Se discută afaceri personale, se

răspunde întrebărilor lor, se discută de asemenea chestiuni de ordin general. Sahabji Maharaj este un om plin de resurse: nu-l pui niciodată în încurcătură. Răspunde fără şovăire la problemele materiale şi spirituale cele mai variate, cele mai neaşteptate şi te poţi bizui pe răspunsurile lui. Ştie să unească o desăvârşită modestie cu o mare siguranţă şi are un simţ al umorului uimitor la un om de felul acesta.

Seara, a treia reuniune. Totul este închis în oraş şi cortul mare este din nou plin de oameni. Sahabji Maharaj este la locul lui, pe estradă. Adepţi în mare număr trec şi depun la picioarele lui contribuţia lor la fondurile administraţiei. Doi membri ai Comitetului înregistrează aceste daruri. Momentul principal al reuniunii este acela în care conducătorul comunităţii îşi ţine discursul. Credincioşii îl ascultă cu atenţia încordată. Vorbeşte bine, are un limbaj viu şi colorat şi vocea îi porneşte din inimă. Entuziasmul îi este comunicativ şi se simte cum emoţia îi cuprinde pe toţi auditorii.

VII.

Această slujbă de seară ţine aproape două ore şi acelaşi program este susţinut în fiecare zi. Dă o înaltă idee despre rezervele şi forţele spirituale care-i permit lui Sahabji Maharaj îl menţină fără greutate şi fără şovăială. Nimeni nu ştie cu anticipaţie tema discursului său. Mirat de un astfel de belşug nu mă pot împiedica de a-l întreba despre acest lucru:

„În momentul în care iau loc pe estradă, nu ştiu absolut nimic despre ce voi spune. Când spun o frază nu ştiu care va fi următoarea şi ştiu cu atât mai puţin cum voi termina. Mă las cu totul în grija Tatălui Suprem, aştept inspiraţia de la el, îi ascult ordinele, sunt într- adevăr în mâinile lui”.

Subiectul primei cuvântări părea făcut tocmai pentru mine. Era vorba despre nevoia de a găsi un Maestru. Într-o zi, pe când eram aşezaţi împreună pe iarbă, nu m-am putut stăpâni să-i mărturisesc că şi eu aveam aceeaşi necesitate.

— Este oare absolută nevoie de un conducător spiritual? Pe tărâmul spiritual nu se poate oare să ai încredere doar în tine însuti?

— Desigur că nu. Şi mi-au trebuit paisprezece ani ca să-l găsesc!

— Paisprezece ani! Şi nu îţi pare rău de timpul pierdut?

— Chiar dacă aş fi căutat douăzeci de ani, tot n-aş fi socotit că mi-am pierdut timpul. Nu totdeauna am fost credincios; la început eram la fel de sceptic ca şi dumneavoastră, dar dorinţa mea de a găsi un Maestru care să-mi arate drumul era aşa de mare, încât mi se părea că-mi pierd speranţa. Eram tânăr şi pasionat după adevăr. Ceream lumina de la cer, de la obiectele moarte, de la întreaga natură. Plângeam ca un copil.

Până la urmă n-am mai putut. M-am hotărât să nu mai mănânc, chiar de-ar fi trebuit să mor, până ce Atotputernicul nu îmi va fi arătat

calea iluminării. Am ajuns să nu mai pot face nici cel mai mic lucru. În noaptea care urmă hotărârii mele, am avut o viziune un Maestru mi se ivi în faţă. Îl întrebai unde trăia. Îmi răspunse: „în Allahabad. Vei cunoaşte mai târziu locul exact unde stau”. A doua zi am vorbit cu un prieten despre care ştiam că este din acest oraş. S-a dus acolo şi a revenit cu fotografia unui grup de oameni. Mă întrebă dacă-l recunosc pe cel care îmi apăruse. I-l arătai fără ezitare. Prietenul meu îmi explică atunci că exista la Allahabad o societate pe jumătate secretă al cărei Maestru era acest om. Am luat imediat contact cu el şi am devenit discipolul lui.

— Ceea ce îmi spuneţi este extraordinar!

— Chiar dacă începi studiul yoga cu propriile dumitale mijloace, să ştii că ziua în care rugăciunea dumitale va fi ascultată va fi ziua care te va conduce spre un Maestru. Altă posibilitate nu există. Îţi trebuie o călăuză şi vei găsi dacă ai voinţa să-l găseşti.

— Bine, dar cum îţi recunoşti Maestrul?

Obrazul i se destinde, întrebarea mea pare să-l distreze.

— Maestrul îl cunoaşte pe discipolul chemat să vină la el. El îl atrage prin puterea lui magnetică şi îl aşază pe drumul croit de destinul lui; rezultatul e sigur.

Nu mai suntem singuri. Unul câte unul, oameni foarte deosebiţi s-au adunat în jurul nostru şi în curând nu este numai un ascultător în preajma lui Sahabji Maharaj, ci câteva zeci. Pentru moment tot eu iau cuvântul.

— Am încercat să-mi fac o idee precisă despre doctrinele dumneavoastră, dar nu-i lucru uşor. Unul dintre discipolii dumneavoastră mi-a împrumutat scrierile unuia din predecesorii dumneavoastră în societate, Sfinţia Sa Brahm Sankar Misra, dar nu le-am putut înţelege, deşi credeam că are să-mi plesnească capul.

Sahabji râde din toată inima la auzul acestei mărturisiri.

— Pentru a înţelege adevărurile noastre trebuie mai întâi să practici yoga noastră. Executarea ei zi de zi este mult mai importantei în ochii noştri decât învăţarea teoriei. Regret că nu pot să-ţi arăt în amănunt, metodele noastre de meditaţie, pentru că nu sunt destăinuite decât discipolilor recunoscuţi şi care au făcut jurământ să nu divulge nimic. Ceea ce pot să-ţi spun este că ele au la bază „yoga sunetului” sau, cum îi spunem între noi, „arta de a asculta sunetul lăuntric”.

— Cărţile pe care le citesc acum spun într-adevăr că acest sunet este însăşi forţa creatoare care a chemat universul la viaţă.

— Materialmente vorbind, interpretarea dumitale este corectă, dar ar trebui mai curând spus că sunetul a fost întâia manifestare activă a Fiinţei Supreme la începutul lumii. Universul nu este produsul unor forţe oarbe. Acest Sunet divin este cunoscut asociaţiei noastre şi poate fi transcris fonetic. Noi credem că acest sunet poartă pecetea izvorului

care l-a emis, a forţei care l-a creat. Astfel că dacă unul dintre discipolii noştri îşi îndreaptă atenţia asupra acestui sunet care există înlăuntrul său, sub controlul corpului, al spiritului şi al voinţei se va înălţa prin însăşi această acţiune, imediat ce va putea percepe acest sunet, la izvorul fericirii şi la cunoaşterea Fiinţei.

— Nu sunt oare pur şi simplu bătăile sângelui în artere? Ce fel de alt sunet am putea auzi dinlăuntrul nostru?

— Uiţi că nu este vorba de un sunet material, ci spiritual. Energia percepută ca sunet pe planul material nu este decât reflexul unei forţe mai subtile şi care a creat Universul. După cum savanţii dumneavoastră au transformat materia în electricitate, tot astfel noi putem urmări forţa percepută ca sunet în planul Material până la un grad de vibraţie care nu mai este perceptibil urechii pentru că s-a transpus pe planul spiritual. Sunetul cuprinde în el esenţa forţei care l-a emis, aşa încât, concentrându-ţi puterea de atenţie într-un anume fel vei putea ajunge într-o bună zi să auzi cuvântul mistic emis în prima clipă a naşterii din Haos, sunet care e însuşi adevăratul nume al Creatorului. Ecoul acestui cuvânt există în sufletul omului şi nu e vorba decât de metoda de-a ajunge să-l captezi prin ştiinţa secretă a yoghismului; a-l urmări apoi până în focarul originar nu înseamnă decât să intri în paradis. Omul care va urma riguros preceptele Radha-Soami-ei se va adânci într-un extaz desăvârşit până în clipa când va răsuna în adâncul sufletului lui ecoul acestui sunet mistic.

— Iată ceva ce mi se pare cu totul nou.

— Pentru Occident da, dar nu pentru India. Kabir învăţa ştiinţa Sunetului la Benares încă din secolul al XV-lea.

— Într-adevăr, nu mai ştiu ce să spun!

— Nu mi se pare greu de înţeles. Desigur, admiţi că o anumită muzică te poate transpune într-o stare emotivă care se apropie de extaz. De ce nu ar fi cu atât mai uşor când e vorba de Sunetul lăuntric, de muzica cerească?

— Fie, dar totuşi ar trebui dovedit mai întâi că această muzică lăuntrică există, că e o realitate.

— Sahabji înălţă din umeri.

— Argumentele care să te convingă nu ar lipsi dar îmi închipui că îţi trebuie ceva mai mult decât argumente. Căci cum ar fi cu putinţă să dovedeşti lucruri metafizice cu ajutorul argumentaţiei? E firesc ca creierul să nu poată percepe nimic în afara lumii fizice fără o pregătire prealabilă? Cea mai bună dovadă, dovada imediată a adevărului spiritual nu poate fi găsită decât practicând yoga. Te asigur că corpul omenesc e în stare de funcţii cu mult superioare celor pe care le îndeplineşte de obicei, că centri noştri cerebrali sunt în relaţii eu modalităţi mai subtile ale fiinţei şi că un antrenament potrivit cu ei este în stare să trezească aceşti centri şi să le îngăduie apoi să

percepă direct aceste modalităţi subtile; activarea centrului cel mai important ne face capabili să ajungem la conştiinţa divină.

— E vorba de centri ai creierului cunoscuţi de anatomişti?

— În parte. Dar aceste organe fizice nu sunt decât contra-partea, suportul centrilor subtili care sunt adevăraţii centri ai activităţii noastre. Cel mai important centru e al glandei pineale: este locaşul entităţii spirituale a omului. Înţepat-l acest loc şi omul moare imediat. Spre acest centru converg curenţii spirituali care sosesc prin nervii olfactivi, auditivi şi vizuali.

— Admit că această glandă e într-adevăr o enigmă pentru fiziologi…

— Nu e de mirare, când te gândeşti că ea este focarul entităţii spirituale care dă viaţă corpului şi personalitate spiritului. Când această entitate se retrage în glanda pineală, condiţiile visului şi ale extazului sunt realizate, dar când părăseşte cu totul glanda, moartea e instantanee. Corpul uman este o prescurtare a universului, în înţelesul că toate elementele întrebuinţate în creaţie se află, în mic, în el. Dacă vrei, şi având în plus legături cu sferele mai subtile ale spiritului, va fi cu putinţă ca această entitate să atingă culmile cele mai înalte ale lumii spirituale. Când părăseşte glanda pineală, drumul ei prin substanţa cenuşie a creierului o pune în atingere cu zona spiritului universal şi trecerea ei prin substanţa albă înalţă facultatea ei conştientă până la nivelul celor mai înalte realităţi spirituale. Totuşi, pentru a atinge conştiinţa imediată, trebuie ca toate simţurile să fie suspendate astfel ca poarta să fie închisă pentru oricare excitaţie din afară. De aceea cea mai de seamă în practica metodei noastre, constă într-un efort de concentrare care întoarce către înăuntru toată atenţia şi o îndepărtează de la ambianţă astfel încât să ajungă la starea de contemplaţie pură.

În ceea ce mă priveşte, stau cu privirea pierdută şi caut să înţeleg şi să asimilez acest val de idei abstracte expuse cu o voce blinda şi monotonă, aproape suavă. O mare mulţime de oameni s-a adunat acum în jurul nostru şi par să ia cu mare interes parte la conversaţie. Liniştita siguranţă a Maestrului mă impresionează, totuşi…

— Ai spus că singura metodă de-a verifica spusele dumitale ar fi chiar practica metodei şi pe de altă parte spui că metoda e secretă…

— Nu, e suficient să ceri să fii primit în asociaţia noastră, ca să fi numaidecât admis şi apoi iniţiat în metodele noastre.

— Şi nu poţi să-mi dai o oarecare dovadă din experienţa dumitale proprie? Nu aş cere decât să pot crede.

— Vino întâi printre noi.

— Îmi pare rău, dar nu pot. Sunt făcut astfel încât am nevoie mai întâi de dovezi, înainte de a crede.

Sahabji face un gest de neputinţă:

— Ce pot eu face în aceste condiţii? Suntem În mâinile Tatălui nostru Suprem.

VIII.

În zilele următoare iau parte la întruniri ca şi când aş fi unul dintre membrii asociaţiei. Ascult şi meditez, întreb pe cine îmi vine şi studiez, în măsura în care îmi pot fi accesibile, părţile din Radha-Soami care privesc universul şi omul.

Adesea, după amiază, merg să mă plimb, cu un discipol, până la o milă sau două de Dayalbagh, acolo unde începe jungla, sau ne aşezăm pe ţărmul Jumnei. De sus, de pe râpa abruptă, urmărim pe câmpie cursul liniştit, al apei. Din timp în timp un vultur enorm pluteşte deasupra noastră cu aripile întinse. Jumna! Pe malurile ei zeul Krişna zburda printre păstoriţe şi le fermeca cu sunetul flautului şi cu mângâierile lui. E de înţeles că a putut rămâne unul dintre cei mai iubiţi zei din panteonul hindus.

— Până în cele din urmă timpuri, murmură tovarăşul meu, aceste locuri erau pustiite de fiare sălbatice care veneau până unde se întinde azi Dayalbagh. Acum se feresc să mai vină pe aci.

După o tăcere mai adăugă:

— Eşti cel dintâi european care ia parte la întrunirile noastre, dar nu vei fi cel din urmă. Preţuim simpatia şi înţelegerea pe care ne-ai arătat-o, De ce nu te hotărăşti să fii de-ai noştri?

— Pentru că îmi lipseşte credinţa. Pentru că ştiu că sfârşeşti prin a crede ceea ce doreşti să crezi.

— În sfârşit, îţi va fi folosit totuşi şederea dumitale lângă maestrul nostru. Nu vreau să pară că insist, nu căutăm prozeliţi şi membrii noştri nu au nici măcar voie să facă apostolat.

— Atunci cum ai ştiut de existenţa societăţii?

— Foarte simplu. Tatăl meu e unul din membrii ei. Nu locuieşte aici, dar vine din când în când la Dayalbagh. M-a adus aici de câteva ori fără însă să fi încercat să mă convertească. Acum doi ani am început să mă gândesc la aceste probleme şi am întrebat pe tatăl meu o mulţime de lucruri asupra Radha Soami-ei şi răspunsurile lui m-au hotărât să accept această doctrină. Am fost primit, iar timpul nu a făcut decât să mă întărească în credinţa mea. A fost într-adevăr un mare noroc; când te gândeşti că mulţi oameni caută toată viaţa fără să poată găsi ceea ce caută.

— Ai mare dreptate şi regret din suflet că nu pot să mă dezbăr tot atât de uşor ca dumneata de îndoielile care mă stăpânesc.

Tovarăşul meu nu răspunde. Privirea mea urmăreşte apele albastre ale Jumnei şi mă las pradă visurilor care m-au cuprins. Toată gândirea indiană e colorată de credinţă, fie savantă fie simplă, şi se sprijină pe un postulat neclintit, o religie sau o credinţă, o relevaţie oarecare. Dar dacă nu se poate lipsi de această credinţă, totuşi nu face nicio

deosebire între ele: toate credinţele sunt reprezentate în panteonul indus, de la cele mai vulgare la cele mai sublime. Îmi amintesc un mic templu întâlnit într-o zi pe marginea Gangelui. Coloanele şi zidurile lui erau acoperite cu basoreliefuri reprezentând scene erotice care ar fi făcut pe orice cleric englez să facă un pas înapoi de groază. Da, chiar şi aceste lucruri îşi găsesc un loc în religia indiană. E îngăduit să susţii că cultul falic e de o tradiţie foarte veche şi că ar fi nelogic şi nedrept să îndepărtezi din religie o parte atât de esenţială a firii omeneşti, dar totodată India admite alături de aceste lucruri cele mai înalte abstracţiuni care l-au inspirat vreodată pe om.

Dar nicăieri nu am întâlnit o mai uluitoare doctrină ca cea a Radha Soami-ei. E mai mult decât originală, e unică. Care alt creier decât al lui Sahabji Maharaj ar fi fost în stare să născocească această paradoxală combinaţie de tradiţie antică cu modernismul cel mai exagerat? Dayalbagh e oare chemat să ajute în India la tranziţii pe care încă nu le putem aprecia? Dar India e o enigmă pe care până acum, se pare, nimeni nu a putut-o descifra: şi poate că va mai trece încă multă vreme…

Sahabji Maharaj a luat în derâdere spiritul retrograd al lui Gandhi şi râsul lui răsună încă la Ahmedabad unde locuieşte apostolul. Căci pe malurile Sabarmaţiei călătorul poate număra cel puţin 50 de coşuri de fabrici al căror fum se înalţă spre cer ca o sfidare faţă de micul grup de bungalow-uri albe unde evanghelia meseriilor manuale şi a lucrătorului rural a renăscut din propria-i cenuşă. Occidentul însă prin influenţa lui a adus o lovitură nemiloasă vechilor tradiţii ale Indiei. Primii europeni care au apărut în largul coastelor nu au adus numai încărcături de mărfuri misterioase ci şi o serie de idei noi. Ziua în care Vasco da Gama a debarcat în fruntea asprilor marinari în portul adormit Calicut a fost începutul unei revoluţii care trebuia să se dezvolte neîntrerupt până în zilele noastre într-un ritm rapid. Industrializarea Indiei a început şi nu se va mai opri. Europa a cunoscut Renaşterea, Reforma, şi epoca maşinilor. Aceste stări sunt pentru ea depăşite. India e încă cuprinsă de ele şi luptă pentru victoria lor. Pentru ea sunt probleme actuale. Va imita slugarnic Europa sau va găsi problemelor soluţii proprii? Şi oare această soluţie o va da formula lui Sahabji Maharaj?

În orice caz, ceea ce e sigur, e că India va şti să şteargă urmele unei societăţi învăluită într-o tradiţie învechită şi în superstiţii distrugătoare, şi aceasta foarte curând. Nu va trece o generaţie, două, şi starea actuală va fi uitată. Aceasta poate să pară un miracol, dar acest miracol se va produce, iar Sahabji Maharaj va fi ştiut să înţeleagă la timp aceste lucruri.

A înţeles că vechea ondine de lucruri e sortită pieirii în India ca şi aiurea, dar şi-a pus problema dacă pentru totdeauna pragmatismul

european şi somnolenţa asiatică vor fi în veşnică duşmănie şi a conchis că ele nu sunt incompatibile. Şi într-adevăr, pentru ce un yoghin din ziua de azi nu s-ar îmbrăca şi el ca toată lumea? Pentru ce nu ar ieşi din vizuina lui pentru a se amesteca cu mulţimea şi cu zgomotul fabricilor? Să pătrundă deci în uzine, în birouri, în şcoli, şi nu pentru a propovădui, ci ca să dea pildă acţiunii inspirate. Calea harnică a acţiunii va fi de aici încolo calea care poate duce în rai. O viaţă de pură contemplaţie nu va mai putea fi pentru omul lucrător decât o mărturie de orgoliu nătâng şi de suficienţă. Dacă practica yoga nu ar rămâne decât o manie a câtorva pustnici întârziaţi, lumea modernă care nu i-ar putea întrebuinţa, i-ar da repede la o parte în rândurile ştiinţelor demodate şi cele din urmă rămăşiţe ale acestei ştiinţe ar pieri de pe faţa pământului. Dacă ştiinţa yoghinilor ar rămâne un obiect de desfătare pentru câţiva sihaştri scheletici, cei care mânuiesc pana, plugul sau maşinile, ori se zbat în tumultul Bursei îşi vor întoarce în chip fatal faţa de la ei, prea grăbiţi de tot ce au întreprins. Şi India modernă nu va întârzia să facă la fel.

Sahabji Maharaj a prevăzut această evoluţie de neînlăturat şi a făcut un efort hotărâtor ca să salveze antica înţelepciune făcând-o accesibilă lumii moderne. Acest animator nu poate să nu pecetluiască ţara lui prin prezenţa lui. El a înţeles că dacă Occidentul, vibrând în plină activitate, trăieşte o viaţă mai bogată, totuşi cultura yoga este una din cele mai de preţ moşteniri pe care India le-a primit de la vechii ei înţelepţi. Şi mai ştie că cei câţiva pustnici care menţin această cultură neatinsă în mânăstiri îndepărtate sunt sortiţi să piară repede, şi ştiinţa lor odată cu ei dacă nu s-ar găsi câţiva oameni care vor părăsi atmosfera rarefiată a acelor înălţimi pentru a coborî în aerul supraîncălzit al oraşelor moderne.

Truda lui Sahabji e oare himerică? În orice caz, aşa cum e, impune respectul. În zilele noastre mormântul lui Mahomed e luminat electric şi cămila e înlocuită prin automobile. Cum am putea gândi că India va scăpa acestei evoluţii? Această imensă ţară, trezită din somnul ei de veacuri sub influenţa unei civilizaţii direct opusă, trebuie totuşi să sfârşească prin a deschide ochii. Englezii au făcut mai mult decât să transforme ţinuturi nisipoase în terenuri fertile, să sape canale şi să construiască diguri ca să favorizeze agricultura şi să domolească cursurile apelor, decât să întreţină la graniţe o armată de elită menţinând astfel pacea şi bunăstarea: au adus un suflu sănătos din care s-au ivit gânduri sănătoase, raţionale. Destinul a depus Indiile la picioarele albilor veniţi din Occidentul îndepărtat, care nu au purtat nici măcar o luptă pentru acest lucru. În ce scop? Poate că Providenţa, unind antica înţelepciune asiatică cu civilizaţia occidentală, va da astfel naştere unei noi forme de societate care, înlocuind-o pe cea veche, va aduce fericire posterităţii.

Dar iată că e timpul să ne întoarcem acasă. Ridic capul şi spun un cuvânt tovarăşului meu care pare că nu aude. Ochii îi stau pironiţi pe apele liniştite unde se oglindeşte ultima rază a soarelui. Enormul disc roşu coboară repede spre orizont. Tăcerea e nespusă; pare că întreaga natură se odihneşte, nepăsătoare faţă de acest spectacol miraculos. Sufletul mi se adânceşte în această linişte universală. Faţa tovarăşului meu se topeşte în întunericul care creşte. În curând noaptea e desăvârşită, tovarăşul meu se ridică în sfârşit şi mă reconduce la Dayalbagh sub bolta strălucitoare de stele.

IX.

Sahabji Maharaj a hotărât să părăsească Dayalbaghul pentru câtăva vreme. Merge să se odihnească într-o provincie din centru. Primesc această întorsătură a lucrurilor ca o voinţă a destinului. Mă hotărăsc să merg cu el până la bifurcarea Tamarni. Iată- ne la ora două dimineaţa în staţia Agra. Vreo douăzeci discipoli îl întovărăşesc pe Maestrul lor. Acesta, în aşteptarea trenului, s-a aşezat în mijlocul credincioşilor lui, în timp ce eu umblam de colo-colo pe peronul gării pe jumătate luminat.

M-am gândit toată ziua la timpul pe care l-am petrecut la Dayalbagh şi sunt nevoit, spre marea mea părere de rău, să recunosc că nu mi-a fost dat să trăiesc niciun fel de experienţă deosebită, niciun fel de viziune înălţătoare sau care mi-ar fi ajutat să pătrund taina vieţii. Am aşteptat o clipă de iluminare, fie chiar fugară, care mi-ar fi îngăduit să urmez apoi calea yoga luminată de raţiune, şi nu o cale oarbă a credinţei. Dar această binecuvântare nu mi-a fost dăruită: poate cine ştie? Am cerut prea mult…

Din când în când mă întorc spre omul care stă în mijlocul discipolilor lui. Sunt într-adevăr eu însumi fascinat de puterea magnifică a acestui om. E dăruit cu simţul practic al americanilor, întorsătura ironică a englezului şi spiritul contemplativ şi cucernic al indianului: un tip omenesc desăvârşit, greu de întâlnit în zilele noastre. Mai bine de 100 de mii de oameni şi-au încredinţat viaţa în mâinile lui, şi totuşi stă acum printre discipoli fără niciun fel de mândrie, modest ca întotdeauna.

În sfârşit, trenul intră în gară şi Sahabji ia loc într- un compartiment rezervat în timp ce noi ceilalţi luăm loc mai mult sau mai puţin comod în celelalte vagoane. Mă întind să dorm şi pierd conştiinţa mediului înconjurător până spre dimineaţă, când mă trezesc cu gura îngrozitor de uscată. La fiecare staţie de tren, adepţi ai Maestrului care locuiesc în ţinut se grăbesc pe peron să-l salute în trecere. Bănuiesc că au fost preveniţi de trecerea Maestrului lor, căci se spune în India că fie chiar o simplă clipă petrecută în preajma Maestrului tău, e rodnică. Mă hotărăsc să petrec cele din urmă trei ceasuri care îmi mai rămân împreună cu Sahabji. Timpul acesta trece vorbind despre politică şi

economia mondială şi în special despre Europa în general, viitorul Indiei şi doctrina lui în particular. Îmi spune, cu vocea lui suavă, la sfârşit:

— Nu sunt închis în cercul strâmt al graniţelor ţării mele. Sunt un cosmopolit şi îi consider pe toţi ca fraţii mei.

Atâta sinceră simplitate mă încântă. Dealtfel, toate spusele lui sunt la fel cu asta. Merge drept spre ţintă, fiecare din frazele lui e parcă pecetluită în claritate şi are curajul părerilor lui. A vorbi cu el, a sta cu el e o plăcere de care nu te poţi sătura. În fiecare clipă ţâşneşte o frază neaşteptată, un punct de vedere nou.

Soarele a devenit fierbinte, orbitor; trupurile ne sunt moi, spiritul leneş. Ridic perdeaua de lemn, acea perdea atât de curioasă a trenurilor indiene şi pun ventilatorul în mişcare, dar puterea acestei dimineţi fierbinţi e atât de mare încât nu simt nicio uşurare. Sahabji îşi dă seama de starea mea şi ia câteva portocale dintr-o valiză:

— Să le împărţim. Au să-ţi răcorească puţin gâtul.

Şi adaugă în timp ce le curăţă de coajă:

— Ai absolută dreptate de-a te gândi bine înainte de-a te hotărî să-ţi alegi un Maestru. Scepticismul e bun la început. Dar odată ce îl vei fi ales, atunci dă-i întreaga dumitale încredere şi să nu ai linişte până nu îl vei fi găsit; acesta e lucrul esenţial.

Trenul se opreşte. Suntem la Timarni. Sahabji Maharaj va cobori. Un gând mă cuprinde şi mă face să uit orice timiditate şi orice orgoliu al omului occidental. Repede, înainte ca discipolii lui să îl acapareze, îi spun cât suntem încă singuri:

— Sfinţia Sa vrea să-mi dea binecuvântarea Sa? Maestrul mă priveşte cu privirea lui dreaptă şi bună, şi mă bate pe umăr:

— E dată mai de mult.

Mă reîntorc în compartimentul meu; trenul alunecă din nou peste câmpia galbenă unde vite pasc iarba săracă. Dar ochii îmi privesc fără să vadă, căci gândul îmi este cu încăpăţânare prins de fiinţa pe care am părăsit-o mai adineauri, pe care o iubesc şi o admir, căci practic şi inspirat totodată, el ştie să alăture seninătăţii yoghinului desăvârşita curtenie a omului modern.

Cap. 14 – La cartierul general al lui Mesia

I.

De la Agra la Nasik drumul e lung, dar timpul care trece repede mă sileşte să mă grăbesc şi iată-mă din nou pe drumul care duce la Meher Baba, sfântul parsi care s-a poreclit el însuşi „noul Mesia”.

Nu că l-aş iubit deosebit de mult. Şarpele neîncrederii m-a muşcat şi nu mă pot împiedica să gândesc că-mi voi pierde timpul acolo şi că Meher Baba, oricât de cumsecade om ar fi, se amăgeşte grozav în ceea ce priveşte importanţii misiunii lui! În timpul peregrinărilor mele m-am informat despre aşa zisele lui vindecări miraculoase de care

vorbesc credincioşii lui. Unul din cazuri ar fi fost o apendicită pe care simplul fapt de-a avea încredere în Meher Baba a fost de ajuns ca s-o vindece. Dar doctorul care a îngrijit-o nu a putut găsi nimic altceva decât o indigestie serioasă. În alt caz, un biet bătrân a fost vindecat într-o singură noapte de o serie de boli. După informaţiile luate, de fapt era vorba de o mică umflătură a unui picior. S-ar putea spune că discipolii lui exagerează, lucru uşor de înţeles într-o ţară unde cel mai mic fapt ia proporţii de legendă şi e mai uşor crezută o poveste decât un fapt demonstrat şi controlat.

Nu mai cred în miracolele anunţate, dar pentru că am făgăduit să mă reîntorc, mă simt obligat să o fac. În starea acesta de spirit m-am suit în trenul care mă va duce la Nasik, nevrând să fiu acuzat că nu i-am dat prilejul să mă convingă de spusele lui.

II.

Meher locuieşte acum în nişte imobile moderne la marginea oraşului. Sunt în jurul lui încă vreo 40 de discipoli.

— Ce ai mai făcut? mă întreabă Meher îndată. Eu sunt obosit, epuizat de drum, lucru pe care el îl observă: crede că paloarea mea e datorită lungilor mele meditaţii. Răspunsul meu e mai mult muşcător:

— Mă gândesc la marele număr de Mesia pe care i-am întâlnit în India de când te-am părăsit.

Meher Baba nu pare surprins şi imediat degetele îi umblă pe alfabetul din faţa lui:

— Într-adevăr, am auzit vorbindu-se de lucrul acesta.

— Şi cum explici acest fapt?

Fruntea i se încreţeşte uşurel, dar îşi păstrează surâsul pe buze şi un aer de superioritate:

— Dacă sunt cinstiţi, se înşală pe ei înşişi; dacă sunt necinstiţi, înşală pe alţii. Sunt oameni care îşi fac o idee exagerată despre puterile lor. Nu au avut un Maestru, aşa cum trebuie. Există un punct critic în disciplina yoga, foarte greu de trecut. Cei care ajung la acel punct îşi închipuie că au ajuns la ţintă. De aici până a te convinge că eşti un Mesia nu mai e decât un pas.

Explicaţia nu e lipsită de logică. Din nenorocire, ceilalţi Mesia mi-au spus şi ei acelaşi lucru. Pretind cu toţii că ar fi ajuns la desăvârşire şi dibuie, bineînţeles, pe malurile ei.

— Nu te frământa. Aceşti oameni mă servesc fără să- şi dea seama. Eu ştiu cine sunt, iar lumea o va afla atunci când îmi va fi venit timpul.

E fără rost să mai insist. Dealtfel, întrevederea noastră a luat sfârşit. După câteva banalităţi pe care le mai spunem, Meher Baba îmi dă drumul fără a se încurca în formule de politeţe.

Mă instalez într-un bungalow aşezat la două, trei minute distanţă de locuinţa lui. Mă hotărăsc să dau la o parte orice fel de idee

preconcepută ca să pot primi cu o întreagă libertate de spirit tot ce va urma în săptămânile pe care le voi petrece aici. Mă voi duce la Meher fără niciun sentiment de duşmănie, pur şi simplu în aşteptare.

În fiecare zi sunt împreună cu discipolii lui şi iau parte la viaţa lor observând felul lor de trai, starea lor de spirit, şi luând informaţii asupra originii relaţiilor lor cu Meher Baba; pe de altă parte, Meher îmi acordă zilnic din timpul lui. Vorbim despre diverse lucruri. Răspunde întrebărilor mele, dar nu face niciun fel de aluzie la promisiunile lui de la Ahmadnagar. Le-a uitat? Eu nici nu încerc să îi aduc aminte de ele.

O adevărată ploaie de întrebări cade pe discipolii lui, poate şi din curiozitate profesională dar şi din dorinţa de a-mi vedea bănuielile adeverite sau dezminţite. Ca rezultat, am voie să citesc un jurnal secret ţinut de discipoli din ordinul lui, Mesia. Aceste caiete conţin relatarea principalelor întâmplări care se referă la învăţăturile lui, profeţii şi mesaje sau vorbe memorabile. Există mai bine de două mii de pagini scrise mărunt şi sunt mai toate redactate în limba engleză.

Sunt scrise într-un spirit de credinţă oarbă, dar fac cu putinţă înţelegerea caracterului lui Meher. Sinceritatea acestor pagini care vorbesc cucernic despre fapte pe oare un observator le-ar putea, mai curând judeca banale, sunt totuşi folositoare pentru scopul pe oare îl urmăresc: prin ele starea de spirit a lui Meher e limpede. Doi dintre discipolii care redactează acest jurnal sunt nişte tineri lipsiţi cu totul de experienţă de viaţă, dar tocmai aceasta e în avantajul Maestrului lor.

Pentru ce povestesc, de exemplu, cum într-o zi, în timp ce aştepta să plece spre Muftra, Meher a pălmuit pe unul dintre discipoli şi totdeodată l-a iertat de o parte din păcatele lui. Apoi alt incident, tot atât de comic: într- o zi, un discipol lipseşte la apel. Meher trimite în căutarea lui, dar oamenii se întorc fără să-l fi găsit. La urmă, discipolul se prezintă singur, explicând că suferise toată noaptea de o insomnie grozavă şi adormise într-o casă părăsită care se afla la doi paşi de casa lui Meher. Astfel că maestrul, care pretinde că ar participa la întrunirile zeilor şi că sondează viitorul îşi „pierde” unul din discipoli pe câmpul învecinat şi nu este în stare să-l mai găsească. Găsesc, deci, în aceste memorii material care îmi confirmă îndoielile asupra lui Meher. Nu mă pot împiedica de a conchide că Meher Baba nu este infailibil, că este supărăcios şi violent, că îşi abrutizează discipolii şi că nu primeşte în jurul lui decât spirite slugarnice. Iar în ceea ce priveşte profeţiile lui, sunt în măsură să le judec: ele nu se prea împlinesc. În timpul întâlnirii noastre la Ahmadnagar prezisese un război iminent; refuza să precizeze data izbucnirii, dar lăsa să se înţeleagă că o ştie cu precizie. Or descopăr tot în acest jurnal că a făcut aceeaşi profeţie şi discipolilor lui şi nu o dată, ci de mai multe

ori. De fiecare dată mută data după evenimente. Odată, lucrurile fiind tulburi în Asia, se grăbeşte să spună că acolo va izbucni furtuna, altă dată orizontul fiind sumbru pentru Europa îşi deplasează numaidecât prorocirea acolo. Aşa că acum înţeleg prea bine prudenţa lui la Ahmadnagar.

În mod special caut să arăt cum stau lucrurile unui discipol care pare mai inteligent decât ceilalţi: acesta recunoaşte cu nevinovăţie că profeţiile maestrului lui pot părea false dar, adaugă, „poate că era vorba de un război economic”!!

Dar să fiu drept şi să recunosc: cu toate că multe din paginile acestui jurnal uimitor m-au făcut să surâd, totuşi am găsit fraze şi gânduri adevărat înălţătoare şi disertaţii edificatoare care mi-au dovedit că în domeniul religios Meher Baba e înzestrat cu o adevărată genialitate. Dacă vreodată va izbuti să facă ceva, datorită acestei trăsături de spirit o va face, dar nu vreau să uit unul din citatele lui: „Aptitudinea de a călăuzi oamenii pe drumul virtuţii nu este o dovadă de sfinţenie şi nicio dovadă de înţelepciune”.

III.

Dar să trecem asupra acestor lucruri. Dacă într- adevăr am norocul să trăiesc în preajma lui Mântuitor, trebuie să recunosc că nu mi-am dat seama de acest lucru. Oare pentru că mă interesează mai mult ce văd cu ochii decât ce îmi tot spune el? Nu voi intra aici în amănuntele copilăreşti, de preziceri greşite, de exemple ale fanatismului, ale ascultării pasive a discipolilor lui faţă de ordine din cele mai fanteziste, de sentinţe apocaliptice care, în loc de-a răspândi lumină, nu fac decât să mărească întunecarea spiritului lor.

În ultimele zile am impresia că Meher Baba mă ocoleşte. Dacă reuşesc să fiu lingă el, are întotdeauna câte ceva de făcut, sau pleacă. Ştiu că sunt aici într-o situaţie falsă şi stânjenitoare şi poate că şi Meher şi-a dat seama.

Aştept, sau mai bine zis nu mai aştept miracolele făgăduite. Nimic extraordinar nu se produce, nici pentru mine, nici pentru cei din jurul meu. Să cer un miracol ar fi, bineînţeles, pierdere de timp. Poate numai a nuntind plecarea mea să mă plâng lui Meher că nu s-a ţinut de cuvânt! Dar fără să se tulbure, mă amână cu două luni. Sau mă înşel grozav, sau e poate adevărat că prezenţa mea îl face să fie tare nervos şi iritabil. Nu lasă să se vadă nimic dar lucrul se simte uşor. Dar nu mai intru în niciun fel de discuţie căci îmi pierd timpul vrând să-i arăt că nu are dreptate şi să lupt cu un om care caută să scape mereu prin tangentă.

Chiar în clipa când îmi iau rămas bun, cu toată cordialitatea de care mă simt capabil, Meher nu se lasă şi-mi vorbeşte de misiunea lui pe Pământ ca de un lucru de la sine înţeles şi acceptat de mine. Are chiar obrăznicia să-mi spună că atunci când va veni în Occident să

răspândească doctrina lui, va trimite să fiu chemat ca să-l ajut şi să lucrăm împreună. Într-adevăr, va merge în Europa, dar în ceea ce priveşte prezenţa mea lângă el, cred că se înşală foarte.

Şi iată: acesta e rezultatul încăpăţânării mele de a mă fi ţinut de cuvântul pe care i l-am dat să stau cu el câtva timp: mi-a făgăduit extazul şi bucuriile lui şi când colo plec exasperat!

IV.

Dar ce explicaţie poate fi dată pentru o asemenea carieră şi atitudine ciudată? Acest om a fost tratat ca înşelător, dar nu e de-ajuns să explice totul. Dealtfel e nedrept. Prefer să fiu de părerea judecătorului Khandalawalla care l-a cunoscut pe Meher din chiar prima lui tinereţe şi care îl consideră cinstit, dar rătăcit la minte. O explicaţie care poate că nu lămureşte totul, dar care totuşi merită să fie amintită.

O scurtă analiză a caracterului lui Meher mă va face să fiu înţeles.

La prima întâlnire a noastră la Ahmed-Nagar am fost impresionat de calmul şi de blândeţea lui. Dar şederea mea la Nasik m-a făcut să înţeleg că acel calm nu era decât slăbiciune, iar blândeţea rezultatul unei sănătăţi şubrede. De fapt este un om nehotărât şi deosebit de emotiv. Pasiunea lui copilărească, dar foarte orientală, pentru tot ce este teatral, spectaculos, tendinţa lui de-a dramatiza arată că trăieşte mai ales pentru galerie. E absolut serios în rolul lui, dar cei care ştiu să deosebească ce este comedia nu se pot înşela.

Versiunea mea asupra lui Meher e că bătrâna femeie fachir a dezlănţuit într-adevăr o furtună în spiritul lui: a urmat un dezechilibru profund din care nimeni, nici cei ce îl înconjoară, nu au înţeles nimic. Întrevederea mea cu această bătrână m-a făcut să înţeleg că ea este într- adevăr în posesia unor puteri oculte pe care şi raţionalistul cel mai încăpăţânat ar fi silit să le recunoască. Nu ştiu ce scop a avut Hasrat Babajan să întoarcă mersul vieţii lui Meher pentru a-l azvârli într-o direcţie necunoscută al cărei rezultat, a fost un eveniment hotărâtor sau un faliment ridicol, după cum vrei să-l iei. Dar ceea ce este lămurit pentru mine, e că procedând astfel femeia fachir nu a făcut decât ceea ce îi sta în putinţă. Sărutarea ei nu a fost decât vehicolul influenţei ei psihice. Şocul cerebral pe care l-a dezlănţuit e semnificativ. „Spiritul, îmi spuse într-o zi Meher, primi un şoc care se manifestă timp îndelungat prin junghiuri în creier”. Desigur, nu era pregătit pentru această iniţiere, străin fiind de toate metodele de disciplină pregătitoare ale yogăi. „Eram prietenul de şcoală al lui Meher Baba, îmi spuse discipolul său Abdullah, şi niciodată nu l-am văzut interesându-se în mod deosebit de problemele filosofice sau religioase. Îi plăceau cu mult mai mult sporturile şi jocurile. Lua parte activă la exerciţiile fizice din şcoală şi am fost cu toţii foarte miraţi de transformarea lui”.

Persist să cred că Meher a ieşit din întâlnirea cu femeia fachir cu totul dezechilibrat. Cea mai bună dovadă e că a căzut într-o stare vecină cu idioţia şi multă vreme s-a purtat ca o zdreanţă umană. Cine poate dovedi că este vindecat? În ceea ce mă priveşte, nu cred să fi redevenit normal. Există oameni care sub influenţa unei prea mari doze de rugăciuni sau extaze mistice reacţionează ca sub influenţa unor doctorii primejdioase. Cred că Meher Baba a rămas intoxicat şi că dezechilibrul care a rezultat din această experienţă din tinereţe persistă şi acum. Altă explicaţie nu găsesc.

Prezintă toate caracteristicile misticului, blândeţe, simţ religios, dar în acelaşi timp şi toate simptomele bolii mentale cunoscută sub numele de paranoia. Acordă atenţie excesivă la tot ce se petrece în sufletul lui. Acest simptom se regăseşte şi la marii mistici. Ies din extaz convinşi că ceva extraordinar li s-a întâmplat. De aici până la a se crede aleşi pentru misiuni importante nu mai este decât un pas şi atunci se gândesc imediat să dureze o religie sau măcar o asociaţie religioasă al cărei cap, bineînţeles, vor fi ei. Pentru câţiva obraznici faza finală e auto-zeificarea.

Am constatat în India prezenţa unor oameni doritori să dobândească starea extatică făgăduită de către yoga adepţilor săi, fără însă să se supună şi disciplinelor cerute. Recurg atunci la stupefiante, opium sau haşiş, care le procură o stare conştientă de exaltare de acelaşi gen. Am observat pe un oarecare număr dintre aceşti adepţi ai stupefiantelor şi am constatat la toţi acelaşi fenomen: exagerează formidabil orice incident şi mint povestindu-l, convinşi fiind că spun adevărul. Acesta e punctul de plecare al paranoiei care nu este decât o hipertrofiere a conştiinţei individuale, mergând până la autosugestie. Un bolnav paranoic va clădi un întreg roman pentru o singură privire a unei femei şi se va lăuda în aşa măsură cu puterile lui de seducţie încât imediat te vei întreba dacă nu este nebun. Va ceda numaidecât unor impulsuri inexplicabile.

Constat la Meher mai multe din aceste semne caracteristice de dezechilibru care pot fi găsite la aceşti nefericiţi bolnavi, cu această diferenţă că Meher nu va cădea niciodată în viciu, originea dezechilibrului lui nefiind otrava stupefiantă ci o manie inofensivă. Meher Baba îmi aminteşte un cuvânt a lui Nietzsche: „uman, prea uman".

Se face mare caz de clipa când Meher va întrerupe tăcerea lui. Te întrebi însă dacă vreodată o va face şi nu trebuie mult discernământ ca să ştii că vocea lui, dacă vreodată va vorbi, nu va parveni lumii decât ca o şoaptă fără importanţă. Nu se pot face miracole cu cuvinte. Ce importanţă poate avea dacă profeţiile lui se vor împlini sau nu, când profetul nu merită nicio încredere? Nu sunt profeţiile lui care se împlinesc, nici făgăduielile lui care se ţin, ci e un lunatic care

vorbeşte. Pretinde să aducă lumii un mesaj? Mai întâi să fie el un exemplu viu al celor ce spune, căci altfel mă îndoiesc că glasul lui va fi vreodată auzit.

Şi ce să credem despre discipolii lui? Viitorul îi va lămuri? Îndoielnic lucru? Povestea lui Meher e un exemplu al nemaipomenitei credulităţi care este unul din marile defecte ale indianului: efectele unei religiozităţi excesive, a lipsei de disciplină ştiinţifică, de discriminare, care permit o delimitare între adevăr şi legendă, între emoţie şi raţiune. E oricând uşor în India să-ţi înjghebezi un grup de spectatori entuziaşti, de cele mai multe ori neştiutori, vicleni care îşi închipuie că pot avea un câştig stând pe lângă o putere.

Fără a mai intra în detalii, e sigur că Meher a făcut gafe peste gafe în timpul carierei lui. El îmi va răspunde că şi eu am făcut tot felul de greşeli, dar eu îi pot spune că niciodată nu am crezut că sunt Mesia. Dar discipolii lui nu vor admite niciodată că Meher a greşit. Nu li se poate spune că nu ştie ce vorbeşte şi nici ce face: întotdeauna ei atribuie gesturilor şi cuvintelor lui un înţeles ascuns. Continuă deci să asculte orbeşte şi e mai bine aşa, căci dacă ar începe să judece, repede ar urma şi un spirit de rebeliune. În ceea ce mă priveşte, această experienţă a întărit spiritul meu mai mult sceptic, pe care l-am înăbuşit sosind aici, căci consider că e un adevărat cinism să mă fi făcut să-mi pierd astfel din timp.

Un suflu de mare speranţă a străbătut Orientul. Anunţarea unui eveniment apropiat a făcut să tresară toate popoarele, feţele bronzate ale indienilor, oamenii mici şi îndesaţi ai Tibetului, bărbile cărunte ale Africii, Fiii Cerului cu ochii oblici… În imaginaţia plină de fervoare a acestor popoare a venit vremea… Nu e, deci, firesc ca un Meher să fi căutat să se folosească de acest fapt? Această schimbare miraculoasă petrecută în el nu o fi oare un semn al destinului? Şi ce poate fi mai firesc decât ca discipolii lui să-l anunţe ca un nou Mesia? Poate ar putea fi învinuit că e teatral? Un profet serios care rupe astfel cu orice tradiţie a etichetei? Mă întreb care vor fi oare formele pe care le vor lua divagaţiile acestui „sfânt” spectaculos? Timpul se va însărcina să ni le arate.

Toate acestea nu exclud gânduri înalte şi parabole sublime. Dar când Meher coboară ea să vorbească despre grandoarea lui şi despre misiunea lui, atunci totul se schimbă: Mesia nu mai e decât o biată făptură.

Cap. 15 – O întâlnire pe drumul mare

I.

Iată-mă din nou în vestul Indiei fără niciun fel de plan clar. Obosit de praful trenurilor şi inconfortul carelor cu boi, am închiriat o vechitură de automobil de turism şi un hindus care mi-e în acelaşi timp tovarăş de drum, servitor şi şofer. Priveliştea e de o varietate

nesfârşită. Când trecem printr-o pădure, şoferul opreşte odată cu înserarea; dacă nu se zăreşte niciun fel de sat, atunci aprinde un foc mare care, mă asigură el, ne va apăra de animalele sălbatice. Se spune că pădurile mişună de tigri, pantere şi leoparzi, şi că flacăra e de-ajuns ca să-i îndepărteze. Cu şacalul însă, lucrurile stau altfel, căci îi auzim adesea lătratul lugubru în jungla apropiată. Ziua, vulturi plutesc deasupra capetelor noastre pe cerul aprins.

Într-o după amiază, spre sfârşitul ei, în timp ce călătoream ridicând în urmă un nor des de praf, trecem pe lingă o pereche destul de ciudată care stătea aşezată pe marginea drumului. Unul din ei e desigur un „sfânt": stă ghemuit, nemişcat, şi pare să se îndeletnicească cu contemplarea buricului său. Celălalt e un tânăr, desigur discipolul lui. Cel mai în vârstă are mâinile împreunate, e desigur în meditaţie, căci nicio trăsătură a feţei lui nu se mişcă când trecem pe lângă el. Nu suntem demni nici măcar de o privire din partea lor, cu toate că discipolul ne-a zărit. Dar ceva mă atrage spre acest om şi mă hotărăsc să opresc. Trimit hindusul meu înapoi, rugându-l să se informeze şi foarte curând îl văd intrat în vorbă cu cel mai tânăr dintre drumeţi.

Aflu, când se întoarce, printre multe alte amănunte banale, că într-adevăr sunt Maestru şi discipol. Maestrul se numeşte Chandi Das şi ar fi un yoghin înzestrat cu facultăţi excepţionale. Merg din sat în sat şi au parcurs astfel multe mile, pe jos sau cu trenul, căci au părăsit ţara lor natală, Bengalul, de mai bine de doi ani.

Le ofer să-i iau cu mine în automobil. Primesc îndată, yoghinul fără să se tulbure din liniştea lui, discipolul cu o scânteie de plăcere în privire. Astfel, ajungem cu toţii în satul vecin, unde hotărâm să petrecem noaptea. Nimeni pe drum, cu excepţia unui păstor care păzeşte câteva vaci slabe. E spre înserate, ne-am oprit la marginea unui puţ. Apa e îndoielnică dar rece, înfăţişarea satului nu e deloc încântătoare, cu cele vreo cincizeci de căsuţe aliniate pe o singură stradă. Acoperişul de trestie cu plante, zidurile de noroi uscat, gardurile de bambus le dau o înfăţişare sărăcăcioasă. Câţiva locuitori stau la umbră în faţa locuinţei lor mizere. O bătrână cu sânii ofiliţi se apropie cu o privire tristă, îşi umple căldarea cu apă şi apoi pleacă fără să ne întrebe nimic.

Şoferul meu, după ce a pregătit de ceai, pleacă în căutarea locuinţei căpeteniei satului. Yoghinul şi discipolul lui stau aşezaţi în praf şi se odihnesc, tăcuţi. Yoghinul nu ştie decât câteva cuvinte în engleză, prea puţine ca să pot vorbi cu el. Ţin totuşi să-l intervievez şi socotesc că hindusul meu ne va sluji ca interpret îndată ce vom fi oarecum instalaţi.

Un mic grup de bărbaţi, femei şi copii s-au adunat treptat în jurul nostru. Oamenii din interiorul Indiei nu văd decât rar europeni. Nu e un lucru lipsit de interes să poţi vorbi cu ei; sunt atât de naivi şi au

asupra vieţii păreri atât de neaşteptate! În ceea ce priveşte copiii, sunt pentru ei, desigur, un animal curios, dar ştiu să-i câştig uşor de partea mea cu câţiva bănuţi. Au o admiraţie nemărginită pentru ceasul meu deşteptător şi abia le vine să creadă când îl pun să sune de câteva ori, ca să-i distrez.

O femeie se apropie şi se prosternează în faţa yoghinului în plină stradă. Îi atinge picioarele şi îşi duce apoi mâna la frunte în semn de mare veneraţie. Servitorul meu se reîntoarce urmat de căpetenia satului. Pe servitorul meu, cu toate că a terminat liceul, nimic nu îl împiedică să exercite orice meserie: hamal, şofer, tălmaci, căci are o mare curiozitate pentru tot ce este occidental şi nutreşte speranţa că într-o bună zi va merge cu mine în Europa. Eu îl tratez ca pe un camarad, aşa cum şi merită pentru reala lui inteligenţă şi bunăvoinţă.

Desigur, cineva i-a acaparat pe yoghin şi pe discipolul lui, căci nu îi mai zăresc nicăieri. Am ajuns la concluzia că sătenii sunt mai dornici decât orăşenii, lată-ne acum în drum spre casa căpeteniei satului. La orizont, spre coline, soarele coboară repede pe cerul aprins. Ne oprim în faţa unei case ceva mai arătoase ca celelalte şi mi se pare că e bine să spun câteva cuvinte de mulţumire gazdei.

— Pentru mine e o cinste să vă găzduiesc, îmi răspunde omul cu simplitate.

Ne odihnim o clipă după ceai. Umbra unui scurt crepuscul se întinde acum pe câmpie, se aud turmele sosind acasă cu pasul liniştit. Îl rog pe şoferul meu să-l caute pe yoghin şi să-mi aranjeze să stau de vorbă eu el. Se întoarce de grabă şi mă conduce la o cocioabă umilă. Intru direct într-o odaie pătrată cu tavanul scund şi bătută pe jos cu pământ. În afara câtorva oale de pământ, în jurul vetrei, nu văd alte mobile. O prăjină de bambus fixată în perete serveşte drept agăţătoare pentru haine. O cană de aramă galbenă luceşte într-un colţ. Odaia pare goală sub lumina săracă şi primitivă:

confortul fără bucurie al căminului sărac. Discipolul mă primeşte cu câteva cuvinte englezeşti prost pronunţate, dar Maestrul nu e acasă. A fost chemat la capătâiul unui bolnav şi trebuie să aştept. După câteva clipe, silueta lui subţire se desprinde în cadrul uşii. Faţa îi e gravă. Văzându-mă, pronunţă câteva cuvinte pe care şoferul meu le traduce astfel:

— Te salut, Sahib. Zeii să te ocrotească.

Îi ofer o pătură de bumbac pe care o respinge şi se aşază pe pământul gol, încrucişând picioarele. Aşa cum stă, chiar în faţa mea, am tot timpul să-l studiez. Barba lui neîngrijită îl îmbătrâneşte, totuşi nu i-aş da mai mult de cincizeci de ani. Părul îi coboară pe umeri în şuviţe încâlcite. Gura e severă, parcă dezvăţată de-a mai surâde. Dar ce mă uimeşte îndeosebi, ca şi pe drum când l-am întâlnit, e sclipirea ochilor lui. O astfel de privire nu e din lumea noastră; cred că zile

întregi ochii lui mă vor urmări.

— Vii de departe? mă întreabă, foarte simplu. Fac un semn că da.

— Ce crezi despre maestrul Mahasaya?

Tresar de uimire. De unde ştie că am fost în Bengal şi că l-am văzut pe Mahasaya la Calcutta? După o clipă, îi răspund:

— Mi-a cucerit, inima. Dar pentru ce mă întrebi aceasta?

Pare că nu a auzit întrebarea mea şi după o clipă de linişte, tot eu sunt cel care începe să vorbească:

— Doresc să-l revăd când voi merge la Calcutta. Te cunoaşte? Doreşti să-i spun ceva din partea dumitale?

— Nu, căci nu-l vei mai vedea pe Mahasaya. Chiar în clipa acesta zeul Yama, zeul morţii, îl cheamă la el.

Din nou tăcere şi din nou eu sunt acela care fac o întrerupere:

— Mă interesează viaţa şi doctrinele yoghinilor. Nu ai vrea să-mi spui cum ai devenit yoghin şi ce înţelepciune ai dobândit?

Dar Chandi Das nu mă prea încurajează!

— Trecutul e un morman de cenuşă. Nu l-aş atinge cu degetele mele ca să răscolesc lucruri care nu mai sunt. Nu trăiesc nici în trecut, nici în viitor. Aceste lucruri nu au mai multă consistenţă decât nişte umbre în adâncurile gândurilor. Vroi să ştii ce înţelepciune am căpătat prin yoga? Iată, ţi-am spus, aceasta este.

— Dar trăim în timp, cum am putea să nu ţinem seama de el?

— În timp? Eşti sigur că există un asemenea lucru, un lucru cu numele acesta?

Putem discuta aşa la infinit! Oare omul acesta e într-adevăr posesorul puterilor pe care i le atribuie discipolul lui?

— Dacă timpul nu există, trecutul şi viitorul sunt prezente. Experienţa ne arată tocmai contrariul.

— O, vrei să spui că experienţa dumitale, experienţa lumii, îşi demonstrează contrariul.

— Desigur; vrei să spui că experienţa dumitale e deosebită de aceasta?

— Da, e deosebită.

— Trebuie să trag concluzia că pentru dumneata viitorul e prezent?

— Trăiesc în eternitate. Nu încerc să ştiu ce îmi vor aduce anii care vor urma.

— Dar ce vor aduce altora, poţi şti?

— Dacă vreau, da.

— Să precizăm: poţi să-mi prezici viitorul?

— În bună măsură, căci viaţa oamenilor nu este absolut hotărâtă, până la amănunte.

— Totuşi, dumneata ai putea să-mi dezvălui o parte din ce mă aşteaptă în viitor?

— Ţii atât de mult să ştii? Dacă Dumnezeu a pus un văl peste viitor

crezi că a făcut-o fără niciun rost?

— Probleme foarte grave mă frământă. Ca să luminez tocmai aceste probleme am venit până aici. Poate că ceea ce îmi vei spune îmi va lumina calea, sau poate voi şti dacă atâta chin din partea mea este fără rost.

Yoghinul îşi întoarce ochii negri cu privirea fascinantă către mine. Sunt impresionat de aerul lui de demnitate, de maiestuoasă înţelepciune care iluminează această cocioabă pierdută în fundul junglei. O şopârlă ne observă de pe un zid: pare că rânjeşte, îmi dă impresia că ar fi un mic demon batjocoritor. Chandi Das înalţă glasul:

— Nu sunt posesorul unei intelectualităţi ştiinţifice, dar dacă vrei să mă crezi, călătoria dumitale nu va fi fost în zadar, înapoiază-te în oraşul de sosire şi înainte de luna viitoare dorinţa dumitale va fi împlinită.

— Să mă reîntorc la Bombay?

— Da.

Nu înţeleg. La Bombay, acel oraş pe trei sferturi europenizat. Ce aş putea culege la Bombay?

— Şi totuşi acolo începe viaţa pentru dumneata. Mergi repede, nu pierde timp, pleacă de mâine dimineaţă.

— Asta e tot ce îmi poţi spune?

— Aş putea spune mai multe, dar nu m-am gândit încă îndeajuns.

Tace iar Ochii îi par o apă adâncă şi pentru o clipă pierd orice expresie, apoi reia:

— Vei părăsi India şi te vei întoarce în Occident înaintea echinocţiului viitor, vei fi grav bolnav aproape imediat după ce vei fi părăsit pământul Indiei. Sufletul va lupta în trupul dumitale bolnav. Dar ceasul morţii n- a sosit încă. Intenţia ascunsă a destinului îţi va apărea apoi, căci te va trimite din nou la Aryavarta, aşa că vei fi venit în total de trei ori spre noi. Un înţelept te aşteaptă de pe acum, un înţelept, de care legături vechi te leagă. Până la urmă vei reveni printre noi ca să rămâi cu noi.

Tace. Un tremurat uşor îi înfioară pleoapele. Apoi mă priveşte în ochi şi îmi spune:

— Ai auzit? Asta e tot ce îţi pot spune.

Ce urmează nu are importanţă. Chandi Das refuză să vorbească despre el, aşa că nu prea ştiu ce să cred din cuvintele lui şi simt că ar mai fi lucruri pe care mi le ascunde. Râd cu poftă când în timpul discuţiei discipolul lui mă întreabă cu mare seriozitate:

— Yoghinii din Anglia pot să facă ce face stăpânul meu? Încerc să-l fac să înţeleagă că în Anglia nu sunt yoghini. Seara ne-o petrecem astfel, întreruptă de lungi tăceri şi când yoghinul mă face să înţeleg că nu mai are absolut nimic să-mi spună, ţăranul la care ne aflăm vine şi ne pofteşte să împărţim cu el modesta lui cină, li răspund că am tot ce

îmi trebuie în automobil şi că mergem la casa unde vom petrece noaptea, la căpetenia satului. Dar omul atât de cumsecade ne răspunde că nu poate să ne lase până nu gustăm ceva şi insistă atât de mult încât mă văd obligat să primesc. Aşază atunci în faţa noastră o farfurie cu cereale prăjite. O semilună apare acum printre gratiile care slujesc drept fereastră şi îmi zic că nici cultura, nici genialitatea în afaceri nu compensează la oamenii din oraşe această simplitate afabilă a bieţilor ţărani analfabeţi. Când mă despart de Chandi Das şi de discipolul lui, omul desprinde lanterna care stă atârnată de o bârnă din tavan şi mă conduce până la poartă. Îşi duce mina la frunte şi ne priveşte cum ne îndepărtăm, şi apoi noi ne urmăm calea luminaţi de o făclie aprinsă pe care o poartă servitorul. Dorm prost, gândindu-mă la cuvintele străinului, tulburat de strigătele şacalilor şi de lătratul neîntrerupt al clinilor la lună.

II.

Fără a urma întocmai sfaturile lui Chandi Das, plec totuşi spre Bombay. Abia mă instalez şi iată-mă bolnav. Închis între cei patru pereţi ai camerei de hotel, obosit la minte şi la trup, lupt din greu contra deprimării. M-am săturat de India. Am parcurs în condiţii mizere mii de leghe ca să mă aflu acum într-un cartier european de oraş mare şi desigur nu printre cafenele, dancinguri, partide de bridge, whisky, voi descoperi ceea ce am căutat în India.

Cercetările mele prin cartierele lăturalnice m-au favorizat, dar totul în dauna sănătăţii mele, iar în ceea ce priveşte cutreierările mele prin junglă şi sate îndepărtate, nu le-am făcut decât cu preţul unei hrane proaste, unei ape îndoielnice şi unor călătorii fără sfârşit ziua, urmate de nopţi de insomnie. Rezultatul e că acum îmi târăsc trupul ca pe o povară.

Cât timp voi mai rezista unei asemenea vieţi? Ochii îmi sunt grei de insomnia care m-a cuprins, cum am sosit aici, în tentaculele ei, ca o hidră. Obligaţia de a mă zbate printre oameni străini mie şi lupta pe care am dus-o între spiritul critic mereu treaz şi o receptivitate fără de care nu poţi face nimic într-o ţară care îţi scapă mereu printre degete, mi-a încordat nervii peste măsură. A trebuit să ştiu să deosebesc înţelepţi autentici de nebuni care îşi luau fanteziile drept inspiraţie, între mistici convinşi şi traficanţi de mister, între yoghini şi şarlatani, şi toate acestea într-un timp cât se poate de scurt, căci la drept vorbind nu îmi voi putea petrece toată viaţa în cercetări de felul acesta!

Şi dacă fizic mă simt prost, nu mă pot lăuda cu un moral mai bun: am impresia unui faliment. Evident că am întâlnit oameni de mare valoare, am întâlnit şi oameni care făceau lucruri minunate, dar n-am găsit supraomul pe care îl căutam, Maestrul care îmi va fi mulţumit la fel spiritul şi inima. Discipoli entuziaşti au căutat să mă târască în

orbita orizontului lor, şi am înţeles prea bine că aşa cum în tinereţe crezi că prima aventură amoroasă e însăşi dragostea vieţii tale, tot aşa şi aceşti tineri entuziaşti au crezut că experienţele lor de început îi dispensau de-a merge mai departe, de-a căuta. Şi cu ce rost m-aş face depozitarul pasiv al unei doctrine străine mie, dacă lucrul nu s-ar petrece ca o forţă vie trezită deodată în mine, ceva original, personal, o iluminare care mi s-ar fi impus ca o lumină proprie, nu ca un reflex dintr-un focar străin? Şi apoi, cine sunt eu, la urma urmei, ca să pot pretinde la astfel de înălţimi, eu, biet scrib ambiţios, pentru ca destinul să mă favorizeze într-atât? Oricum m-aş întoarce, nu am decât motive de descurajare…

Când mă simt mai bine cobor în sala de mese şi iau loc lângă un ofiţer care îmi vorbeşte tot timpul de nevasta lui bolnavă; de concediul lui stricat şi mă deprimă şi mai rău. Masa ia sfârşit, şi aprinzând o ţigară de foi, îmi spune:

— Ce farsă sinistră mai e şi viaţa, nu?

— Te cred!

O jumătate de ceas mai târziu, um taxi mă conduce pe Hornby Road unde se află birourile de voiaj ale companiilor de navigaţie. Îmi cumpăr un bilet cu sentimentul că altă soluţie nu mai poate fi pentru mine decât să plec cât mai repede. Mă întorc la mine în cameră fără să-mi pese de magazine, de palate, de impunătoarele clădiri a căror îngrămădire alcătuieşte oraşul Bombay. Vine seara. Valetul îmi aduce pe o tavă un dejun delicios, dar nu îmi este deloc foame. Nu pot lua decât o băutură răcoritoare cu gheaţă, apoi cobor şi urc într-un taxi. Opresc în faţa unei clădiri enorme luminate orbitor, pe care Occidentul a dăruit-o Orientului: un cinematograf. Sunt un amator de cinematograf. E într-adevăr o cupă din apa uitării. Te poţi oare simţi părăsit, când în orice colţ al lumii poţi sta câteva ceasuri aşezat comod într-un fotoliu şi privi un film? Intru şi imediat găsesc inevitabilul adulter într-un decor de hotel de lux. Dar spectacolul mă plictiseşte. Oare am pierdut şi plăcerea aceasta a cinematografului? Această tragi-comedie nu mai are darul să mă facă nici să râd, nici să plâng. Nici nu ajungem la mijlocul reprezentaţiei şi tot ce se petrece pe pânză a dispărut pentru mine, gândurile mele fiind din nou prinse de obişnuita lor obsesie. Pelerin fără Dumnezeu, am fost din oraş în oraş, din sat în sat, căutând un loc unde să- mi odihnesc sufletul, dar nu am găsit nimic. La ce bun să fi scrutat atâtea feţe omeneşti, ca să găsesc oglindite în ele gânduri mai sublime decât cele ale oamenilor din ţara mea, la ce bun să fi căutat în atâţia ochi întunecoşi şi adânci răspunsul enigmei care mă chinuie?

Dar iată că deodată creierul meu şi nervii mei se pun în mişcare, am impresia că aerul din jurul meu e plin de electricitate şi simt o mare schimbare petrecându-se în mine. Ce cuvânt lăuntric se înalţă şi se

impune atenţiei mele?

„Viaţa nu e mai mult decât un film de cinematograf, mişcătoare iluzie care se desfăşoară de la leagăn la mormânt. Unde sunt feţele trecutului? Le-ai putut reţine? Unde sunt scenele viitorului: crezi că le-ai putea evoca? În loc să umbli spre real, durabil, etern, te opreşti aici şi te amăgeşti cu imagini măi înşelătoare decât însăşi viaţa, cu o poveste imaginară, o iluzie în iluzie”.

Da, într-adevăr, sunt sătul de aceste drame ale iubirii omeneşti. Prefer să ies să respir aerul de afară. Rătăcesc fără ţintă pe străzi, sub blânda lumină a lunii care pare atât de apropiată de Orient.

În colţul unei străzi, un cerşetor mă opreşte cu un zgomot curios din gâtlej care mă face să mă opresc pentru a-l privi: dar mă dau un pas înapoi, îngrozit, căci faţa lui este desfigurată de o boală oribilă care i-a ros carnea până la oase. Dar mila înlocuieşte scârba şi arunc tot ce am în buzunar în mâna lui întinsă. Merg la marginea mării căutând locul cel mai singuratic ca să fiu ferit de mulţimea stridentă care mişună seara în Back-Bay. Sub cerul înstelat mă gândesc la criza sufletească prin care trec şi mă las şi mai mult pradă tristeţii mele.

III.

În sfârşit, nu mi-au mai rămas decât câteva zile şi apoi voi fi pe un vapor care în mare viteză mă va duce pe Marea Arabiei spre Europa. Cu metafizica am sfârşit-o. Tot ce aş putea dărui, inteligenţa mea, trupul meu, timpul meu, nu le voi mai irosi pe altarul superstiţiei, pentru ipoteze neverificabile!... Da, pe covertă voi gândi astfel, dar până una-alta vocea lăuntrică mă urmăreşte necruţătoare:

„Nebuniile, iată roadele atâtor aspiraţii, ale atâtor ani pierduţi. Vei urma calea banală, vei uita tot ce ai învăţat, vei îneca în simţuri tot ce a fost mai curat în tine. Dar bagă de seamă! Învăţătura ta despre viaţă a fost făcută de profesori aspri, adâncurile gândirii au sfărâmat coaja de suprafaţă, ai răspuns chemării imperioase a gândului, singurătatea ţi-a modelat fiinţa. Poţi crede acum că vei scăpa uşor de o asemenea vocaţie? Nu spera, toate acestea nu sunt decât lanţuri atârnate de paşii tăi”.

Sub cerul plin de stele lupt zadarnic cu această voce nemiloasă, învinuind neputinţa mea de-a goni sentimentul de dezolare care mă doboară. Dar vocea mea îmi răspunde:

„Eşti absolut sigur că printre oamenii pe care i-ai întâlnit nu se afla şi Maestrul dorit?

Şi întreaga galerie de feţe întâlnite se perindă iarăşi în faţa ochilor mei, vioaie cele din nord, placide în sud, nervoase, emotive în răsărit, puternice în tăcerea lor cele din apus, figuri prietenoase sau duşmănoase, nebune sau înţelepte, binevoitoare sau duşmănoase, dar toate la fel, de nepătruns. Una singură totuşi se desprinde de celelalte. Îi văd ochii cu încăpăţânare legaţi de privirea mea. Îl recunosc: e

Maharishi, Marele înţelept, ale cărui zile se scurg pe dealul Sfântului Semn, foarte departe, acolo, în sud. Niciodată nu i-am putut uita şi adesea amintirea lui a înflorit în mine, dar veşnicele schimbări, mişcătoare desfăşurare de oameni şi fapte, atâtea impresii deosebite au azvârlit pe planul al doilea amintirea scurtei mele şederi acolo, lângă el. A trecut în noaptea vieţii mele ca un meteor, şi sunt silit să mărturisesc că niciodată vreo fiinţă omenească nu mi-a atras în aşa măsură. Dar mi-a părut atât de sus, atât de îndepărtat, atât de inaccesibil bietului European ce sunt, atât de nepăsător faţă de umilele mele aspiraţii!

Dar vocea nu îşi pierde puterea argumentării:

— Nepăsător? Eşti atât de sigur? Nu ai plecat oare prea repede?

— Da, poate m-am cam grăbit. Voiam să-mi împlinesc programul hotărât.

— Totuşi ai putea acum merge din nou acolo.

— Nu voi avea aerul că vreau să vin chiar şi nepoftit?

— Asta n-are a face. Singurul lucru important e să izbuteşti, reîntorcându-te la Maharishi.

— Locuieşte tocmai la celălalt capăt al Indiei şi sunt prea bolnav ca să pot face atâta drum.

— Ce importanţă are chiar şi acest lucru! Dacă doreşti să ai un Maestru, nu trebuie să fii zgârcit cu fiinţa ta.

— Sunt prea obosit ca să mai doresc ceva pe lume. Am reţinut cabina pe vapor şi peste trei zile plec. E prea târziu să mai schimb ceva.

— Nu e niciodată prea târziu. Preţuieşte o dată pentru totdeauna lucrurile la adevărata lor valoare. Spui că Maharishi e omul cel mai extraordinar pe care l-ai întâlnit vreodată şi pleci de lângă el imediat după ce l-ai întâlnit. Înapoiază-te la el.

Gândurile spun „da”, trupul însă se revoltă. Vocea insistă:

— Schimbă planul şi mergi la Maharishi.

Vocea soseşte din adâncul meu ca un ordin. Ce importanţă are logica, ce importanţă oboseala trupului? Sunt ca un copil în mâinile acestei forţe. În clipa când glasul e mai puternic, imaginea lui Maharishi se iveşte în faţa ochilor vie, de neînvins. Nu mai pot lupta. Voi pleca acolo. Dacă va primi, mă voi lăsa condus de el. Zarurile sunt aruncate, sunt cucerit, nu înţeleg încă cum, dar simt că nu îmi mai aparţin. Mă întorc la hotel, beau o ceaşcă cu ceai fierbinte. Sunt un om schimbat, simt o mare uşurare.

A doua zi de dimineaţă mă trezesc plin de viaţă: e prima dată de când am venit în Bombay. Valetul care mă serveşte, îmbrăcat cu pantaloni albi, centură de aur, jachetă nepătată, îmi surâde când mă vede intrând în sala de mese:

— Aveţi o scrisoare, domnule.

Privesc plicul. Scrisoarea pare să fi călătorit mult, de două ori adresa îmi arată că a venit prea târziu: o deschid şi spre marea mea uimire văd că e din Arunasala. E scrisă de un om eminent, un membru din consiliul legislativ din Madras, care în urma unei drame în familie a părăsit lumea şi a devenit discipolul lui Maharishi. Făcuserăm cunoştinţă şi din timp în timp schimbam scrisori. Îmi spunea că dacă mă întorc la Arunasala, voi fi binevenit. Ultima frază a scrisorii e pentru mine ca o rază de lumină. „E un adevărat noroc pentru dumneata să-ţi fi găsit Maestrul pe care îl căutai. Această scrisoare e prea îmbucurătoare ca să mai întârzii. Alerg la societatea de navigaţie şi îmi anulez biletul.

Spun din nou rămas bun oraşului Bombay şi călătoresc kilometri şi kilometri pe podişul monoton al Deccanului, unde ochiul nu vede decât tufişuri de bambuşi. Dar trenul nu merge destul de repede, căci de data aceasta simt că merg spre lumină, spre mister, spre uşurare. Sunt fericit când a doua zi văd liniştitul decor al Indiei de sud cu dealurile ei roşiatice şi mai fericit când în sfârşit respir aerul molcom al Madrasului, capătul primei mele etape. Aici trebuie să schimb gara şi pentru asta trebuie să traversez oraşul. Mă folosesc de un răstimp între două trenuri ca să merg să spun bună ziua scriitorului indian care mă introdusese la Sfinţia Sa Shri Shankara. Mă primeşte călduros şi exclamă când îi spun că sunt în drum spre Maharishi:

— Nu mă mir. Lucrul acesta îl aştepta.

— Dar de ce îmi spui acest lucru?

— Dragul meu, nu îţi aminteşti clipa când ne-am luat rămas bun de la Sfinţia Sa la Chingleput? Nu ai observat că mi-a şoptit ceva la ureche?

— Ba da, acum că mi-o spui, îmi amintesc perfect.

— Ei bine. Sfinţia Sa mi-a spus următoarele:

„Prietenul dumitale va colinda India în căutarea unui Maestru, va întâlni mai mulţi dar până la urmă se va reîntoarce la Maharishi. E singurul Maestru care i se potriveşte”.

Într-adevăr, vorbele lui mă impresionează. Shri Sankara are oare cu adevărat darul prorocirii? În orice caz, cuvintele lui îmi întăresc hotărârea. Deşi ele nu limpezesc misterul, simt, că sunt pe calea cea bună.

Cap. 16 – La Arunasala în jungla

I.

Sunt ore care trebuie scrise cu litere de aur în calendarul vieţii noastre. O astfel de clipă a fost cea pe care destinul mi-a hărăzit-o când m-am hotărât să plec pentru a doua oară spre Maharishi.

E în faţa mea, aşezat ca de obicei pe splendida piele de tigru. Beţişoare de mirodenii ard încet pe măsuţă, umplând odaia cu o mireasmă persistentă. Înţeleptul nu este, pentru moment, în extaz. E

cu totul apropiat de noi, ochii îi sunt deschişi spre lume şi buzele lui au un surâs de bun sosit când mă înclin în faţa lui. Câţiva discipoli stau respectuoşi mai la o parte, iar unul dintre ei mişca evantaiul.

De data asta şi eu am venit ca discipol şi sufletul meu nu va avea linişte până nu voi cunoaşte răspunsul lui. Dar sunt încredinţat că totul va fi bine, într-atât era de poruncitoare vocea care m-a adus aici de la Bombay şi care răsunase ca o poruncă hotărâtoare. După câteva cuvinte de lămurire, îmi formulez întrebarea pe scurt, fără multe vorbe goale. Maharishi urmează să mă privească surâzând şi, tăcut. Repet întrebarea mea şi se hotărăşte atunci să-mi răspundă direct şi într-o engleză fără cusur:

— N-are rost să vorbeşti de discipol şi Maestru. Aceste deosebiri nu există decât din punct, de vedere al discipolului. Pentru cel care a putut să ajungă la izvorul fiinţei nu mai există nici Maestru, nici discipol, nu mai există decât oameni.

Să înţeleg aceste cuvinte ca un refuz?

Caut să-mi formulez cererea în alt mod, dar primesc acest răspuns:

— Maestrul trebuie să-l cauţi, în dumneata, adică în Eul spiritual. Consideră-i corpul aşa cum îl consideră şi el: corpul nu este cu adevărat Eu.

Încep să înţeleg: Maharishi nu vrea să-mi răspundă direct, trebuie să interpretez cuvintele lui care sunt obscure şi subtile. Renunţ să mai insist şi vorbim despre călătoria mea. Apoi îmi petrec toată după-amiaza pregătindu-mi locuinţa.

II.

În săptămânile care urmează, trăiesc o viaţă foarte aparte. Aproape toată ziua mi-o petrec în locul unde stă Maharishi şi caut să culeg, odată cu frânturi din înţelepciunea lui, o lămurire de unde să pot porni pentru a dezlănţui întrebarea care mă frământă. Din păcate nopţile îmi sunt stricate de insomnie, cu toate că mi le petrec înfăşurat într-o pătură şi culcat pe pământul gol, într-o odaie clădită în grabă la vreo sută de metri de corpul principal al casei. Pereţii sunt de lut uscat şi numai acoperişul e în stare să reziste vântului. De jur-împrejur tufe dese de spini, de cactuşi arată începutul junglei. Această privelişte aspră dezvăluie natura virgină în toată măreţia ei primitivă. Spre nord, jungla se întinde până la poalele munţilor, mase uriaşe de stânci metalice şi pământ ars. Spre sud se întinde o mlaştină mare a cărei oglindire de apă liniştită mă atrage zilnic. Malurile îi sunt tivite cu arbori plini de maimuţe.

Zilele trec şi nu sunt toate la fel. Mă trezesc dis de dimineaţă, înainte de zori şi văd cerul colorându-se cu toate nuanţele, de la verde-cenuşiu la auriu. Apoi mă scald în lac făcând cât mai puţin zgomot cu putinţă, ca să nu trezesc şerpii. Beau apoi cu mare plăcere trei ceşti de ceai, singurul meu lux în aceste locuri austere.

— Stăpâne, ceaiul e gata, îmi spune servitorul meu Raju care nu ştia niciun cuvânt englezesc când l-am luat. Raju e cel mai bun servitor din câţi s-au pomenit vreodată. Aleargă în oraş până când izbuteşte să găsească tot felul de lucruri neobişnuite care slujesc să facă mâncărurile ciudate pe care i le cere stăpânul său European, sau şade nemişcat în timpul orelor de meditaţie aşteptând ordinele mele. În ceea ce priveşte gătitul, din păcate, gusturile mele de occidental i se par manii, ciudăţenii pe care le suportă cu răbdare. După câteva zile de încercări zadarnice m-am hotărât să-mi prepar singur cea mai mare parte din feluri şi mă resemnez să nu mai mănânc de fapt decât dată pe zi, înşelându-mi foamea restul zilei, cu ceai. Raju asistă la tot ce fac fără să încerce măcar să înţeleagă. Corpul lui străluceşte în soare ca fildeşul vechi, căci este dravidian curăţ descendent din locuitorii autohtoni ai Indiei.

Numaidecât după gustarea de dimineaţă mă îndrept cu paşi înceţi spre locuinţa principală, oprindu-mă la tufele de trandafiri sau zăbovind o clipă sub cocotierii grei de belşugul roadelor Soarele nu are încă putere şi plimbarea la ora aceasta e o adevărată plăcere.

Intru, în sfârşit. În holul cel mare, îl salut pe Maharishi şi mă aşez ca indienii, cu picioarele încrucişate. Sunt liber să citesc, să scriu, să vorbesc cu discipolii, să-l întreb pe Maharishi lucrurile care mă interesează, sau să meditez împreună cu cei din odaie. Dar oricare ar fi lucrul pe care-i fac, simt binefacerile atmosferei înconjurătoare, ale misterioaselor dar binefăcătoarelor efluvii care se strecoară aici fără silnicie în nervi şi creier.

Chiar şi apropierea lui Maharishi umple sufletul cu o linişte nespusă. După mai multă analiză am ajuns la convingerea că un curent de influenţă se stabileşte de îndată ce suntem împreună. Să înţeleagă cine poate, dar pentru mine lucrul e neîndoielnic.

Pe la unsprezece mă reîntorc la locuinţa mea, mănânc şi dorm puţin, apoi vin iarăşi în holul principal. Din timp în timp, ca să aduc o schimbare, mă plimb prin împrejurimi sau cobor până în oraş ca să revăd o parte din uriaşul templu de acolo. Câteodată Maharishi vine fără să mă prevină în vizită la mine. Bineînţeles., mă folosesc de asta cu să-l copleşesc cu întrebări: mă ascultă eu răbdare şi îmi răspunde după obicei în fraze foarte scurte, eliptice şi aproape niciodată terminate. Se întâmplă câteodată să întreb lucruri la care înţeleptul nu răspunde, privirea i se pierde atunci în zările unde sunt dealurile şi stă câteva clipe nemişcat, cu totul absent. Meditează? Vede ceva care rămâne pentru mine nevăzut? M-a auzit? În Orice caz, ceva foarte puternic se infiltrează în mine şi mă stăpâneşte de îndată ce sunt în faţa lui.

Dar acest incident e şi o lecţie. Într-adevăr, ce rost au toate aceste întrebări fără sfârşit, când există în mine un izvor nesecat de

certitudini? Mai bine să sfârşesc cu truda şi frământările, să caut liniştit să prind ceea ce cuprinde, ca forţă şi ştiinţă propria mea natură. Aşa că şi eu am început să tac, şi aştept. După o jumătate de ceas Maharishi încă e cu mine tăcut, pierdut şi cum m- ar fi uitat, dar ştiu prea bine că această certitudine lăuntrică de care sunt cuprins este opera lui, care a pătruns până la mine telepatic, prin efectul acelei emanaţii misterioase care radiază din întreaga lui fiinţă.

În timpul uneia dintre aceste vizite m-a găsit pradă unei negre mâhniri. Mă alină vorbindu-mi de ţinta glorioasă a celor care urmează calea yoghinilor.

— Dar Maharishi, e o cale atât de grea şi îmi dau atât de bine seama de toată slăbiciunea mea!

— Această lipsă de încredere e mijlocul cel mai bun de a rămâne în drum: această teamă de neizbândă nu poate decât să paralizeze spiritul.

— Dar dacă temerile sunt întemeiate?

— Nu sunt întemeiate. Cea mai mare greşeală a omului e să se creadă slab şi rău. Natura omenească e divină şi puternică prin esenţă. Ceea ce e prost, slab şi rău sunt obiceiurile, pasiunile, nu el.

Aceste cuvinte sunt un miraculos tonic. Pe altul l-aş fi contrazis la repezeală, dar o voce lăuntrică îmi strigă că gura lui spune adevărul, că acest om nu este un filosof care discută interesant, ci un înţelept care îşi extrage cuvintele din adâncimile unei largi experienţe.

Altă dată, când vorbeam despre Occident, nu mă puteam împiedica să obiectez:

— Nu e greu să găseşti seninătatea într-un loc ca acesta, liniştit şi unde nimic nu te tulbură, nici nu te distrage.

— Asta ţi se pare, însă odată ce ţinta a fost atinsă, când vei fi cel ce ştie, n-are a face dacă trăieşti în vârtejul oraşelor sau în sihăstria junglei.

Cu altă ocazie îi învinuiesc pe indieni că nu prea le pasă de progresul material:

— E adevărat suntem una dintre acele rase pe care le numiţi întârziate şi înapoiate. Dar trăim fără multe necesităţi. Multe din lucrurile descoperite de curând ne sunt străine, dar trăim mulţumindu-ne cu puţin, cu mult mai puţin decât vă trebuie vouă. Aşa că fiind mai puţin înaintaţi, nu înseamnă că suntem mai puţin fericiţi.

III.

Cum a ajuns Maharishi la această înălţime morală, ca să spun mai exact, la această desăvârşire morală?

Puţin câte puţin aflu de la discipoli anumite lucruri, iar alte amănunte de la el însuşi, cu toate că nu îi place să vorbească despre sine. Aşa am izbutit să reconstitui povestea vieţii lui.

S-a născut în anul 1879 într-un sat îndepărtat la vreo 30 de mile de

Madura, oraş din sudul Indiei, unde se află un templu renumit. Tatăl lui era magistrat şi brahman. Avea faima că a fost, foarte milostiv. Hrănea şi îmbrăca un mare număr de localnici. Copilul a fost crescut şi instruit la Madura, acolo a învăţat englezeşte la şcoala misionarilor americani.

La început, tânârul Ramana iubea mai ales sporturile şi jocurile. Era tare la luptă, la box şi a fost un bun înotător, luptând cu apele cele mai adânci şi primejdioase. Nu avea niciun interes deosebit pentru filosofic sau religie. Singura lui ciudăţenie era în vremea aceea accese de somnambulism, urmate de un somn atât de adânc că niciun fel de zgomot nu îl mai putea trezi. Colegii lui de şcoală observaseră acest lucru şi deoarece le era teamă de el ziua din pricina iuţelii cu care răspundea la orice atac, se foloseau de somnul lui noaptea ca să-şi bată joc de el. Îl azvârleau din pat, îl duceau în curte, îl băteau şi apoi îl puneau din nou în. Pat fără să fi izbutit să-l trezească din somn. A doua zi nu îşi amintea absolut nimic. Dar pentru un cercetător atent toate acestea ar fi fost semne pentru a discerne forme care mai târziu vor fi ale extazului mistic.

Într-o zi, o rudă, care sosea în vizită din ţinutul său îi povesti că vine dintr-un pelerinaj la Arunasala. Acest nume sună ciudat în mintea copilului… fără însă să poată înţelege de ce. Se informă şi când află că Arunasala e un templu, fu obsedat de acest nume. Nu ar fi putut spune pentru ce îl interesa Arunasala mai mult decât alt templu.

Îşi urmă studiile la şcoala misionarilor, fără însă să dovedească înzestrări deosebite, cu toate că era foarte inteligent şi bun elev. Avea 17 ani când vorbi destinul. Părăsi şcoala fără niciun motiv şi fără să le spună nimic profesorilor sau părinţilor. Care erau motivele pentru care deodată procedă astfel, zdrobindu-şi orice posibilitate de viitor? Fapta părea foarte motivată în ochii lui. Însă câtuşi de puţin în ai părinţilor lui. Căci viaţa îl aruncă într-o direcţie pe care nu o prevăzuseră profesorii lui. Şase săptămâni după această revelaţie părăsi liceul din Madura ca să nu se mai întoarcă niciodată.

Era singur la el în odaie în ziua aceea şi deodată îl cuprinse o mare spaimă. Cu toate că era sănătos avu impresia că va muri. Obsedat de această idee, se pregăti ca şi când aceasta ar fi fost de neînlăturat. Se culcă pe parchet, îşi încleşta membrele şi îşi opri respiraţia. „Iată că acest corp care e al meu va muri şi va fi pus pe rug şi prefăcut în cenuşă. Dar eu voi fi mort o dată cu acest corp? Corpul sunt eu? Acest corp e ţeapăn şi tăcut, şi totuşi simt că exist cu toată forţa şi plinătatea cu putinţă”.

Aşa descrie Maharishi această curioasă criză. Ceea ce se petrecu pe urmă e greu de înţeles, dar de explicat! Crezu că a căzut într-un fel de extaz adânc dar conştient, în care atinsese adevăratele izvoare, însăşi esenţa fiinţei sale. Înţelese atunci că trupul este un obiect exterior

Eului, că Eul rămânea neschimbat în moarte. Adevăratul Eu îi apăru înzestrat, cu o realitate absolută, dar atât de adânc îngropată în firea omenească încât şi el, ca şi ceilalţi oameni, nu o cunoscuse până în acea clipă.

Când Ramana îşi reveni din această criză, era cu desăvârşire schimbat. Pierduse orice interes pentru studiile lui, pentru sport, pentru colegi, pentru că întreaga lui putere de atenţie era acum îndreptată asupra acestei sublime noţiuni a Eului, care-îl năpădise cu atâta forţă. Îi dădea o putere sufletească care niciodată n-avea să-l mai părăsească. Pe cât era înainte gata să răspundă camarazilor lui când îl necăjeau, pe atât acum nu mai putea fi decât blândeţe şi răbdare. Nedreptatea nu îl mai atingea şi o perfectă umilinţă se desprindea din toate gesturile lui. Renunţă la toate vechile lui obiceiuri, căutând singurătatea ca să poată medita şi să se poată lăsa dus de curentul interior în care se adâncea.

Astfel de schimbări ale caracterului nu se pot ivi neobservate. Într-o zi, fratele lui mai mare intrând în cantora lui Ramana, îl găsi cu ochi închişi, adânc it într- o adâncă meditaţie. Cărţile de şcoală erau trântite pe jos ca şi cum ar fi fost respinse cu dezgust. Fratele îl certă amarnic.

— Ce vrei să faci? Dacă ai de gând să devii yoghin, de ce mai în veţi în vederea unei cariere obişnuite?

Tânârul Ramana simţi puterea acestor argumente şi hotărî să primească starea cea nouă. Tatăl său murise, dar ştia că poate să se bizuie pe sprijinul unui unchi şi pe al fratelui mai mare ca să aibă ei grijă de mama lui. Hotărât lucru, nu mai avea ce căuta acasă. În clipa aceasta numele îi răsări în minte, numele care îl fascinase atâţia ani de-a rândul, care îi urmărise cu atâta putere, Arunasala! Acolo trebuia să meargă. Simţea fără însă să poată explica de ce. Dar se supunea unei chemări poruncitoare şi deloc premeditată. „Eram literalmente ca sub efectul unei vrăji". Îmi spuse Maharishi, „Forţa misterioasă care te-a adus aici e aceeaşi cu cea care mă alunga din Madura".

Tânârul băiat părăsi totul, prieteni, studii şi rude şi plecă spre Arunasala însemnat de destin. Lăsă în urma lui o scrisoare în limba tamilă: „Plec în căutarea Tatălui Meu pentru a asculta de porunca Lui. Ceea ce am întreprins acum e curat: nimeni deci să nu se frământe. N-are rost să cheltuiţi bani ca să mă căutaţi".

Plecă deci, necunoscând deloc lumea, cu trei rupii în buzunar, dar călăuzit pe calea lui de acea putere misterioasă care îl chemase. Când sosi era lipsit de toate şi absolut necunoscut. Dar flacăra renunţării strălucea în sufletul lui şi îl înviora. Atât di mare îi era dispreţul faţă de bunurile lumeşti încât intrând în templu azvârli hainele de pe el şi se prosternă gol. Un preot sosi şi îl certă zadarnic. Alţii veniră pentru a-i face observaţii şi obţinură de la tânârul băiat să-si îmbrace haina.

Din clipa aceea niciodată nu mai avu altă îmbrăcăminte.

Timp de şase luni stătu aici mutându-se numai din loc în loc înlăuntrul templului. Odată pe zi, un preot, uimit de fervoarea timpurie a copilului, îi aducea puţin orez. Îşi petrecea zilele adâncit într-un extaz atât de profund, încât uita cu desăvârşire de lumea de afară. Se întâmpla ca pungaşii să arunce în el cu noroi şi apoi să fugă batjocorindu-l, dar Ramana numai după câteva ceasuri observa ce se petrecuse şi nu simţea niciun fel de supărare.

Dar forfota pelerinilor în templu nu era potrivită cu singurătatea pe care o căuta: aşa că părăsi templul ca să se retragă într-un mic sanctuar care se afla pe câmp, nu departe de oraş. Aici stătu un an şi jumătate şi se mulţumi cu mâncarea pe care trecători pioşi o depuneau în faţa lui. Nu vorbea cu nimeni; de fapt nu pronunţă niciun cuvânt timp de trei ani, nu că ar fi făcut vreun jurământ, dar pentru că vocea lui lăuntrică îi poruncea să-şi păstreze toate puterile pentru a se concentra asupra vieţii spirituale. Când atinse ţinta pe care şi-o propusese începu din nou să vorbească, de altfel nu mult mai mult decât atunci când tăcea.

Îşi păstra identitatea bine ascunsă, dar printr-o serie de coincidenţe mama lui reuşi să afle unde se găseşte: aceasta doi ani după plecarea lui de acasă… Veni imediat cu fiul cel mare şi căută prin lacrimile ei să-l facă să se întoarcă acasă. Dar totul fu în zadar. După lacrimi ea trecu la învinuiri: atunci el luă o bucată de hârtie şi scrise că o putere superioară îndreaptă paşii omului şi că nici măcar mama lui nu îl poate îndepărta de la calea aceasta. Atunci se recunoscu învinsa. Răsunetul acestei poveşti se răspândi, vizitatori din ce în ce mai numeroşi începură să vină să-l vadă, ceea ce îl hotărî să schimbe din nou locul unde sta şi de data asta urcă pe dealul Sfântului Semn, unde va trăi câţiva ani într-o peşteră naturală. Pe acest munte se găsesc multe peşteri de felul acesta şi toate adăpostesc yoghini sau pustnici, dar grota lui Ramana era deosebită pentru că în ea trăise un yoghin vestit care era chiar înmormântat acolo. Arderea pe rug e lucru curent în India, dar se face o excepţie la acest obicei pentru yoghinii care au faima de-a fi atins mari înălţimi spirituale, deoarece se crede că în acest caz curentul vital urmează să stea în corp timp de mii de ani şi îl face să fie indestructibil. Corpul e atunci spălat, uns şi aşezat cu picioarele încrucişate, ca în timpul meditaţiei. Intrarea mormântului se zideşte. De cele mai multe ori mausoleul devine loc de pelerinaj. Apoi mai există şi un alt motiv pentru care marii yoghini sunt înmormântaţi şi nu arşi: credinţa spune că ei nu mai au nevoie să fie purificaţi prin foc, deoarece au fost îndeajuns de curăţiţi prin felul lor et viaţă.

E interesant de observat că întotdeauna peşterile au fost locul preferat de yoghini sau pustnici. În antichitate, de multe ori erau

consacrate unui zeu: Zoroastru, profetul, parsi, îşi îndeplinea meditaţiile într-o peşteră şi tot aşa şi-a primit Mahomed revelaţiile. Yoghinii indieni mai au şi alte motive, pentru a prefera peştera oricărei alte locuinţe. Acolo sunt feriţi de furtuni, de vânturi şi de repezile schimbări de temperatură care au loc seara şi dimineaţa. Aerul rarefiat reduce şi toate necesităţile corporale.

Poate şi frumuseţea fără pereche a locului l-a fermecat pe Ramana. De pe un podiş învecinat se desfăşura o vedere splendidă asupra oraşului şi a templului uriaş. La marginea câmpiei. Linia dealurilor se estompează blând închizând orizontul.

Ramana rămase câţiva ani în această peşteră, adâncit în meditaţie şi extaz. Nu era un yoghin obişnuit; pentru că nu urmase învăţăturile nici unui Maestru, nu practica exerciţii obişnuite. Urmase o cale individuală, calea care duce la cunoaşterea Eului, călăuzit de chemarea interioară a unui Maestru Divin.

În anul 1905 izbucni ciuma în localitate, adusă desigur de pelerini. Făcu asemenea ravagii. Încât aproape toţi locuitorii părăsiră oraşul căutând scăpare în câmpie. Tigrii şi leoparzii circulau în plină libertate pe străzile oraşului părăsit. Aceste animale ca să coboare în oraş, treceau prin faţa peşterii lui Ramana care fu sfătuit să părăsească locul: el refuză şi rămase tot atât de liniştit şi nepăsător ca de obicei.

În timpul acela tânărul sihastru trebui să se obişnuiască cu prezenţa unui discipol care se legase în mod spontan de el şi avea grijă de tot ce îi trebuia. Acest om a murit, dar a transmis celorlalţi discipoli următoarea legendă: în fiecare noapte, un tigru de mari dimensiuni intra în peşteră, lingea mâinile lui Ramana care îi răspundea mângâindu-l. Tigrul stătea toată noaptea culcat la picioarele lui şi nu pleca decât în zori. E o credinţă înrădăcinată în India că yoghinii sau fachirii, când au atins o treaptă înaltă de perfecţiune, pot trăi în junglă fără să se teamă de tigri, lei, reptile sau celelalte sălbăticiuni care cutreieră prin ea. Se mai spune şi altă poveste despre Ramana: într-o zi, în timp ce era aşezat în faţa locuinţei lui, o cobră enormă se aşeză în faţa lui. Deschise gura şi îşi arată colţii fără ca Ramana să se mişte. Omul şi reptila rămaseră astfel faţă în faţă, ochi în ochi, câteva minute. Apoi reptila se retrase fără să-i fi făcut nici cel mai mic rău.

Austerităţile tânărului ascet se sfârşiră de îndată ce el consideră că sunt suficiente şi simţi că pusese stăpânire pe anumite forţe din adâncul spiritului lui. Singurătatea nu mai era trebuincioasă; continuă totuşi să stea în peşteră până când într-o zi primi vizita unui ilustru pandit numit Ganapati Shastri, vizită care a fost începutul a ceea ce se poate numi viaţa publică a lui Ramana Maharishi. Acest profesor venise să locuiască în apropierea templului ca să se îndeletnicească cu studiul meditaţiei. Auzi vorbindu-se de tânârul yoghin şi curiozitatea îl împinse să meargă să-l vadă. Îl găsi pe Ramana contemplând

soarele. Era un exerciţiu pe care tânârul pustnic îl făcea adesea. Un european nu îşi poate da seama care poate fi intensitatea soarelui sub cerul Indiei. Îmi amintesc că într-o zi în care am vrut să urc pe munte la o oră nepotrivită am fost surprins de arşiţa amiezii pe drumul fără umbră. Mă clătinam pe drum ca beat; aşa că în aceste condiţii e uşor de închipuit ce înseamnă acest exerciţiu.

Profesorul studiase timp de doisprezece ani doctrina înţelepciunii indiene şi se supusese la tot felul de discipline ca să poate atinge un oarecare grad de perfecţiune, dar era mereu cuprins de îndoieli şi nedumeriri. Ceru sfatul lui Ramana în această privinţă şi rămase uimit de înţelepciunea răspunsului primit. Puse câteva întrebări în legătură cu anumite probleme filosofice şi religioase care îl preocupau şi foarte curând viaţa lui fu descătuşată de neîncrederea care îl frământa. Acesta a fost atât de impresionat încât s-a prosternat în fata tânărului sihastru implorându-l să-l primească discipol. Profesorul Shastri, care, el însuşi avea un grup de discipoli, în oraşul Vellore, le împărtăşi descoperirea unui mart înţelept, unui Maharishi, unui om a cărui desăvârşire spirituală depăşea tot ce putea fi închipuit. Din vremea aceea numele de Maharishi începu să fie dat tânărului Ramana în clasele cultivate, în timp ce poporul continua să-l adore ca pe o fiinţă inspirată de Zei, cu toate că Maharishi respinge din toate puterile acest fel de manifestări în faţa lui. Dar între ei şi în conversaţiile mele cu ei, credincioşii lui şi oamenii din împrejurimi spuneau că e un zeu.

Un mic grup de discipoli se formă în jurul lui; ei au fost cei care au clădit un bungalou pe deal; se hotărâră să trăiască acolo. Mama lui, care revenise de mai multe ori să-l vadă, îi recunoscuse vocaţia şi când moartea îl lua pe fiul cel mare, ea îi ceru lui Maharishi să o lase să trăiască lângă el, iar el primi. Ea trăi timp de şase ani acolo şi la, sfârşit devenise unul dintre discipolii cei mai convinşi ai lui Maharishi. În schimbul ospitalităţii, ea era cea care avea grijă de gospodărie. Când bătrâna doamnă muri, cenuşa ei a fost înmormântată la poalele dealului într-o capelă unde lămpi ard fără încetare în memoria femeii care dăduse lumii unul dintre cei mai mari înţelepţi ai ei. Buchete de iasomie şi alte flori sunt mereu depuse în dar de credincioşi.

Cu timpul, reputaţia lui Maharishi se răspândi în toată ţara; pelerini care veneau să viziteze templul urcau şi pe deal să contemple faţa înţeleptului înainte de a pleca înapoi. Numai acum Maharishi consimţi să locuiască în holul cel mare care fusese clădit pentru el şi discipolii lui. Maharishi primeşte daruri în hrană, dar niciodată altceva. Tot ce posedă e datorat afectuoasei insistenţe a credincioşilor lui. În timpul primilor ani de pustnicie nu se sfia să coboare câteodată cu strachina în mână pentru a cerşi puţină mâncare. Unei femei bătrâne i se făcuse atunci milă de el şi îi dusese regulat mâncare. Credinţa aventuroasă care îl gonise din confortabila casă părintească a fost astfel răsplătită

de o providenţă binevoitoare. Dar de obicei respinge orice dar, de orice natură, care i s-ar face.

Nu e multă vreme de când o bandă de răufăcători intraseră în încăperea unde se afla singur: hoţii nu găsiră decât câţiva bănuţi pe care îi păstra discipolul care se ocupa cu gospodăria. Hoţii, înfuriaţi de puţinul câştig, îl loviră pe Maharishi cu ciomagul, dar înţeleptul nu numai că rabdă liniştit loviturile, dar le oferi şi mâncare, fără a fi în stare să resimtă ură, ci dimpotrivă, fiind plin de milă pentru rătăcirea lor. Îi lăsă să plece liniştiţi. Din fericire, ei fură prinşi curând în timp ce operau în altă parte, prin apropiere şi primiră o pedeapsă aspră,

Nu vor lipsi europeni care vor considera că o astfel de viaţă e timp pierdut. Dar cine se gândeşte la binefacerile pe care le poate reprezenta pentru noi existenţa acestor câţiva oameni care scăpând de înfierbântarea activă care macină lumea modernă, stau de veghe la permanentizarea vieţii spirituale? Cel ce e numai spectator e un mai bun critic al reprezentaţiei. Cu ce ar fi mai prejos înţeleptul din junglă decât nebunul care se lasă dus la voia întâmplării şi nu ştie nici măcar de ce?

IV.

Fiecare zi îmi aduce dovada gradului de desăvârşire la care n ajuns acest om. Printre oamenii de toate soiurile pe care îi văd perindându-se aici, un biet paria care, e în chip vădit în prada unei mari dureri, vine să-şi uşureze inima la picioarele înţeleptului. Maharishi nu răspunde nimic niciodată iar cuvintele pe care le spune într-o zi se pot număra; dar îşi aşază privirea asupra bietului nenorocit şi această privire e de-ajuns ca să-i aline suferinţa; după două ceasuri pleacă mângâiat. Într-adevăr, acesta e marele secret al lui Maharishi: fără să vorbească, printr-o misterioasă telepatie pe care ştiinţa modernă nu va putea să nu o cunoască într-o bună zi, el alină şi vindecă.

În altă zi un brahman cultivat şi cu o educaţie aleasă vine să-i explice ce îl frământă. Nu se ştie niciodată, tocmai o spuneam, dacă Maharishi, va vorbi sau va tăcea, dar el nu are ne voie de cuvinte ca să fie elocvent. Faţă de brahman răspunde numai cu câteva fraze, însă atât de bogate în înţeles şi de potrivite cu omul, încât i se deschid în faţă perspective noi şi nebănuite.

Într-o zi, în timp ce un grup numeros de discipoli şi vizitatori se afla în hol, se anunţă moartea unui ucigaş vestit, ale cărui fapte erau cunoscute în toată regiunea. O discuţie se aprinse şi tot felul de amănunte sunt aduse să dovedească răutatea acelui om. Când convorbirea se linişteşte Maharishi, care nu spusese absolut niciun cuvânt până atunci, rosteşte numai atât:

— Da, dar era curat şi se îmbăia de două ori pe zi.

Un ţăran şi familia lui parcursese mai mult de o sută de mile ca să vină la el. Era un analfabet care nu cunoştea altceva decât munca lui

zilnică, câte ceva despre religie şi superstiţiile strămoşeşti. Cineva îi spuse că un Zeu luase chip de om şi trăia la picioarele muntelui Sfântul Semn. Se grăbi să vină, se prosternă de trei ori şi se aşeză fără niciun cuvânt cu picioarele încrucişate în faţa lui Maharishi, pe pământul gol. E încredinţat că o mare binefacere va izvorî pentru el din această vizită. Soţia lui e alături de el, îmbrăcată cu o rochie curată, purpurie, încinsă peste mijloc, care o drapează cu graţie de sus până jos. Şi-a parfumat şi părul. E şi fata lor cu ei, o copilă plăpândă. La fiecare pas pe care îl face, brăţările pe care le poartă la picioare sună uşor. Poartă, după un frumos obicei indian, o floare albă după ureche. Familia stă aşa, contemplându- l pe Maharishi, timp de mai multe ceasuri. E limpede că Maharishi, prin simpla lui prezenţă, îi întăreşte în credinţa lor, le redă putere, le insuflă o bucurie nespusă. Înţeleptul nu face absolut niciun fel de distincţie între diferitele religii şi le priveşte pe toate dacă sunt sincere, ca expresia unui mare şi unic adevăr. Îl onorează pe Iisus aşa cum onorează pe Krishna. În stânga mea un bătrân de peste şaptezeci şi cinci de afli e aşezat; o bucată de betel îi umflă o falcă; ţine în mâini o carte sanscrită deasupra căreia stă aplecat, cu pleoapele grele. E un brahman care a fost mult timp şef de gară aproape, de Madras. A părăsit slujba la şaizeci de ani şi nu după multă vreme nevasta lui muri. Astfel că el îşi putu satisface o dorinţă pe care multă vreme o ţinuse în frâu. Petrecu 14 ani umblând de colo-colo în India, vizitându-i pe toţi înţelepţii, asceţi sau yoghini de care auzea vorbindu-se, cu credinţa că va găsi printre ei pe Maestrul a cărui personalitate şi învăţătură va răspunde aspiraţiilor lui. Probabil avea anumite idei asupra acestor lucruri, căci nu găsise ce dorea înainte de-a sosi aici. Când l-am întâlnit începu să-mi povestească toate supărările lui în această privinţă. Omul îmi plăcea din pricina unei expresii de sinceritate care se putea citi uşor pe faţa lui zbârcită şi prin prospeţimea naturală a sentimentelor lui. Fiind mult mai tânăr ca el nu ştiam cum să-l sfătuiesc, când spre marea mea uimire mă întrebă dacă nu voiam să-i fiu eu Maestru.

— Maestrul pe care îl cauţi nu e departe de aici – i-am răspuns şi l-am dus îndată la Maharishi. Imediat recunoscu că avusesem dreptate şi deveni unul dintre cei mai frecvenţi discipoli ai înţeleptului.

— Nu departe de el stă aşezat un personaj cu înfăţişare prosperă, purtând ochelari şi îmbrăcat în mătase. Acesta e un magistrat care a profitat de nişte treburi prin vecinătate ca să vină să-l viziteze pe Maharishi. E unul dintre cei mai mari admiratori ai lui şi cel puţin o dată pe an vine în vizită. Acest domn cult, rafinat, delicat, nu se sileşte să stea alături de un grup de ţărani săraci, goi până la brâu, ale căror corpuri unse cu untdelemn lucesc ca fildeşul. Sentimentul care îi aduce aici îi face să uite orice prejudecăţi de castă şi e acelaşi cu cel pe care îl resimţeau prinţii şi rajahii când veneau să şi prosterneze la

picioarele unui Rişi din păduri sau junglă: înţelepciunea lor aducea pace şi egalitate printre oameni.

Intră o femeie purtând un copilaş în braţe. Se prosternează, dar cum tocmai se discuta o problemă grea şi adâncă a firii omeneşti, se abţine de-a întrerupe şi se aşază cu modestie. Cultura nu este una dintre podoabele femeii indiene, nu ştie nimic în afară de grijile gospodăreşti, dar marea prezenţă a lui Maharishi e de ajuns ca să se simtă fericită.

Ora amurgului e ora care e sortită meditaţiei în comun în holul mare. De cele mai multe ori chiar Maharishi dă semnalul intrând cât se poate de discret în acea stare care e extazul şi care înalţă o barieră între el şi lumea exterioară. Am învăţat în timpul acestor meditaţii zilnice să pătrund din ce în ce mai adânc în mine însumi şi să-mi procur acel fel de iluminare interioară care este pentru mine ca o rază emanată de atmosfera spirituală în care trăieşte Maharishi. Am conştiinţa că spiritul e supus atunci unui fel de atracţie şi în asemenea clipe îmi dau seama că la astfel de omeni tăcerea e mai plină de înţeles chiar decât cuvintele. Acest echilibru aparent ascunde un dinamism destul de puternic ca să afecteze persoanele prezente, fără ajutorul cuvântului sau gestului. Sunt clipe în care efectul acestei puteri tăcute e atât mare încât ştiu că dacă atunci mi-ar da un ordin, l-as îndeplini numaidecât orbeşte. Dar Maharishi, e desigur cel clin urmă care ar cere discipolilor lui o supunere slugarnică. Lasă fiecăruia cel mai mare câmp de libertate. În această privinţă se deosebeşte mult de ceilalţi yoghini pe care i- am întâlnit în India.

Meditaţiile mele sunt orientate fireşte în direcţia pe care mi-o indicase chiar la prima meu vizită la el, atunci când înfăţişarea în aparenţă nedesluşită a metodei mă stingherise. Am început prin a privi în mine însumi. Cine sunt? Sunt un corp de carne, oase şi sânge? Sunt un spirit, o idee, un complex de sentimente care formează personalitatea mea şi o distinge de toţi ceilalţi? Avem obiceiul de-a răspunde afirmativ la oricare din aceste întrebări, dar Maharishi mi-a atras atenţia să fiu mai atent, fără însă să fi dat sfaturilor lui o înfăţişare de sistem. Iată pe scurt esenţa sfaturilor lui:

„Pune-ţi fără întrerupere aceste întrebări cine sunt? Analizează Eul până la adâncimile lui cele mai ascunse. Încearcă să găseşti punctul unde începe Eul-gândire. Caută mai departe, urmează-ţi meditaţia, întoarce-ţi atenţia înlăuntrul dumitale. Într-o zi roata gândurilor care se învârteşte fără întrerupere te va duce până la punctul unde intuiţia va izvorî spontan din adâncul fiinţei dumitale. Urmeaz-o, opreşte atunci orice gând şi vei atinge ţinta”.

Mă supun acestor învăţături, lupt în fiecare zi cu raţiunea mea, îmi deschid încet un drum în adâncurile neumblate ale spiritului meu. Graţie prezenţei lui Maharishi, această meditaţie, acest dialog cu mine

însumi se face fără oboseală şi cu eficienţă de două ori mai mare. O mare aşteptate sprijinită pe simţul unui ajutor exterior inspiră şi susţine truda mea. Trăiesc ore stranii în care am desluşit conştiinţa unei forţe care mă pătrunde şi călăuzeşte paşii mei nesiguri spre graniţele misterioase ale Eul-ui.

Sala se goleşte în fiecare seară lă ora când Maharishi şi discipolii lui merg să mănânce. Cum nu împart masa cu ei şi nici nu am chef să-mi prepar singur ceva, de obicei stau singur aşteptându-le întoarcerea.

Un singur lucru îmi place din tot ce se mănâncă acolo: laptele acru. Maharishi are grijă şi îmi trimite în fiecare seară o cană plină.

O jumătate de ceas după reîntoarcerea lor, toţi se înfăşoară în pături de bumbac sau cearceafuri şi se întind pe rogojini ca să doarmă. Maharishi doarme pe divan: servitorul lui îl masează înainte de-a se înfăşură şi el pentru noapte în pătura sa. În ceea ce mă priveşte îmi iau lanterna şi merg singur în odaia mea. Nenumăraţii licurici aştern un covor de lumină pe jos. Într-o zi, la o oră mai târzie văd deodată toate aceste curioase insecte cum îşi sting ca la comandă toate luminile. De obicei, din tufişuri, din cactuşi se desprind bucăţi fosforescente pe fundalul întunecat al nopţii.

Trebuie să bagi de seamă să nu calci pe un scorpion sau pe un şarpe, însă mi se întâmplă adesea să fiu atât de preocupat de meditaţiile mele încât să uit unde mă aflu şi să calc în raza de lumină pe care o desenează în faţa mea lanterna pe care o am în mână. Odată ajuns la mine în cabană, închid cu precauţie poarta grea şi geamurile de lemn ca să fiu ferit de vizitele neplăcute ale animalelor de noapte. Ultima mea privire o arunc buchetului de palmieri care, legănându-şi frunzele în lumina lunii, fac un joc de umbre mişcătoare pe patul meu.

Cap. 17 – Adevăruri uitate

I.

Într-o după-amiază, un oaspete pe care nu îl cunosc înaintează cu paşi demni şi se aşază aproape de divanul lui Maharishi. Faţa lui o fină, cu toate că e de o culoare foarte închisă. Noul venit nu spune niciun cuvânt, dar Maharishi îl cunoaşte: lucrul e limpede după surâsul cu care Maharishi l-a primit. Personalitatea lui e impresionantă. Are înfăţişarea unui Buddha sculptat. Din trăsăturile lui se revarsă seninătatea, dar nu rosteşte niciun cuvânt şi când ochii lui îi întâlnesc pe ai mei, privirea lor o atât de profundă încât eu aplec cel dintâi pleoapele.

Îl întâlnesc a doua zi în felul cel mai neaşteptat. Mă întorceam spre colibă ca să-mi prepar nişte ceai. Raju era plecat în oraş la cumpărături. Voiam să trec pragul când am văzut mişcându-se ceva în odaie şi imediat am avut impresia unei prezenţe neplăcute. O alunecare, o şuierătură uşoară îmi spuse, înainte chiar de-a fi văzut ceva, că un şarpe intrase în odaie. Am avut o mişcare de spaimă pe

care nu putea să o învingă reala frumuseţe a capului nemişcat, ridicat, ai cărui ochi mi fascinau. Cu nervii întinşi la extrem, am făcut un efort ca să mă regăsesc şi m-am dat înapoi cu o săritură. Voiam să caut un baston când faţa oaspetelui din ajun apăru în luncă. Liniştea aleasă a figurii lui mă linişti numaidecât. Se apropie de coliba mea, înţelese dintr-o privire şi voi să intre ca şi când n-ar fi auzit strigătul cu care voiam să-l opresc. Înainta cu mâinile întinse spre animale, şi fără nicio armă.

Vedeam limba şarpelui vibrând în gura larg deschisă, dar fără să îndrăznească să atace. Ţipătul meu atrăsese doi oameni care se scăldau în apropiere, în lac, dar nu avură nimic de făcut, căci în clipa în care ei sosiră, străinul era lingă şarpe şi îi mângâia încetişor spatele şi capul plecat. Dinţii îşi opriră mişcarea lor convulsivă şi animalul rămase nemişcat până când sosirea celor doi oameni a rupt vraja. În clipa asta, strângându-şi repede corpul sub privirea ochilor care îl aţinteau, animalul fugi din colibă alunecând vioi şi se pierdu în junglă.

— E cobră tânără – îmi spuse unul din cei sosiţi la faţa locului, un negustor însemnat din localitate, care venea adesea să-l viziteze pe Maharishi şi să mai stea câte puţin de vorbă cu mine. Şi cum îi spun mirarea mea faţă de curajul pe care l-a avut necunoscutul, îmi răspunde:

— Nu e de mirară din partea lui Yoghi Ramian. E o personalitate remarcabilă şi unul dintre discipolii cei mai înaintaţi ai lui Maharishi.

Toate bune, dar iată că nu pot intra în vorbă cu el: desigur a jurat să nu vorbească şi de altfel vine dintr-un ţinut unde nu se vorbeşte decât dialectul telegu: bănuiesc că nu ştie englezeşte, aşa cum eu nu ştiu telegu. Am mai aflat că nu îi place să iasă din rezerva lui obişnuită şi nu frecventează pe nimeni, că locuieşte într- un mic adăpost de piatră pe care şi l-a clădit el singur, pe marginea lacului, tocmai în partea cealaltă şi că e discipolul lui Maharishi de mai bine de zece ani.

Se pare că între noi e un abis: de fapt va fi trecut foarte uşor. Îl întâlnesc într-o zi la marginea lacului luând apă într-o cană de alamă. Dar cum misterul în care se învăluie nu înseamnă lipsă de simpatie, mă obrăznicesc până într-atât având aparatul meu de fotografiat în buzunar, să-l fac să înţeleagă prin gesturi că aş dori să-l fotografiez. Nu se împotriveşte şi după ce am făcut fotografiile mă conduce până la intrarea colibei mele. Aici îl găsim pe fostul şef de gară care s-a aşezat pe prag aşteptând întoarcerea mea. Din fericire, acest om ştie tot atât de bine limba telegu ca şi engleza şi e foarte mulţumit să ne servească drept interpret. O hârtie şi un creion e tot ce ne trebuie. Yoghinul Ramian nu e comunicativ şi desigur nu îi place să fie intervievat, dar câteva amănunte totuşi îmi va da.

Ramian nu are încă patruzeci de ani. Are ceva avere în ţinutul Vellore, şi cu toate că nu a renunţat în mod formal la cele lumeşti,

totuşi a lăsat familiei lui grija averii ca să poată să se dedice mai bine studiului meditaţiei. Are discipoli la Vellore şi îi părăseşte o dată pe an ca să vină la Maharishi, lângă care rămâne două, trei luni. În tinereţe a cutreierat toată India în căutarea unui Maestru. A stat lângă mai multi şi se poate mândri cu puteri excepţionale. Exerciţiile respiratorii şi practicile meditaţiei nu mai au secrete pentru el. Pare a-şi fi depăşit maeştrii în acest sens: el ajunsese la rezultate pe care aceştia nu i le puteau explica. Aceste explicaţii singur Maharishi le putu da, aşa că se întorsese la el şi gratie lui reuşise să mai progreseze.

Ramian a venit să stea două luni şi îmi spune că e mulţumit de-a vedea un european interesându-se de înţelepciunea tradiţională a Orientului. În timp ce se uita printr-un ziar englezesc, am fost izbit de observaţia pe oare o făcu:

— Cred că oamenii din ţara dumitale ar fi mai fericiţi dacă s-ar uita mai mult în ei înşişi in loc să se zbată atât ca să descopere mereu noi maşini din ce în ce mai perfecţionate. Ce fericire poate fi, de exemplu, de a descoperi mijloace de locomoţie din ce în ce mai rapide?

Îl întreb ce s-a întâmplat atunci cu şarpele cobra:

— Nu aveam de ce să mă tem. M-am apropiat de el fără nicio ură şi inima mea era plină de dragoste pentru toate făpturile din lume.

Îmi închipui că aceasta nu explică totul, dar nu insist şi îl las să meargă la locuinţa lui singuratică. Săptămânile care urmează ne ajută să ne cunoaştem din ce în ce mai bine. Ne întâlnim adesea pe lunca din faţa casei mele, la marginea lacului, sau chiar în faţa casei mele. Ne învoim de minune şi privirea lui senină îmi face bine. O stranie prietenie se leagă intre noi, o prietenie fără cuvinte şi care culminează în ziua când mă binecuvântează atingându-mi fruntea şi strângându-mi amândouă mâinile în mâinile lui. Nu am păstrat nimic de la el, în afara câtorva rânduri în limba telegu pe care bătrânul meu prieten le-a tradus şi totuşi simt că ceva definitiv s-a stabilit între noi, ceva ce nu poate avea sfârşit. Câteodată ne plimbam pe la marginea junglei, sau ne căţăram pe stâncile dealului până la vârf şi niciodată nu îl văd părăsindu-şi calmul pe-care îl admir atât de mult.

Într-una din zile am revelaţia puterii lui de ghicire. Primesc ştiri proaste de la Londra. Situaţia mea materială pare ameninţată şi s-ar putea întâmpla să mă oblige să întrerup brusc şederea mea în India. La Maharishi sunt găzduit, dar nu pot rămâne dacă situaţia mea nu e limpede. Nu s-ar potrivi cât de puţin cu caracterul meu. Există obligaţii care nu pot fi înlăturate şi care poate vor cere reîntoarcerea mea în Europa. Dacă aceasta nu constituie decât o încercare, nu am motiv să mă mândresc de progresele pe care le-am făcut, căci mă simt cu totul abătut, într-atât încât nici nu îndrăznesc să stau în acea după-amiază lângă Maharishi, şi ziua întreagă o petrec rătăcind de colo-colo fără ţintă, blestemându-mi soarta care dintr-o singură lovitură pare să

fi nimicit roadele trudei mele de până acum.
Foarte curând-deprimarea mea o atât de aprigă încât mă reîntorc acasă şi mă trântesc pe pat fără putere. Melancolia visurilor mele pare să fi fost foarte adâncă, deoarece o uşoară bătaie în uşă mă face să tresar şi să sar de pe pat ca ars. Uşa se deschise şi pe cine văd intrând spre marea mea mirare? Pe prietenul Ramian! Mă scol repede şi văzându-l cum se aşază în faţa mea cu picioarele încrucişate, fac la fel. Mă priveşte cu mare luare-aminte: citesc în ochii lui o întrebare mută. Nu cunosc limba lui şi el nu ştie o boabă englezeşte. Totuşi ceva mă împinge să-i vorbesc în limba mea maternă în speranţa că poate, necunoscând cuvintele, va citi totuşi gândul meu pe buzele mele, în câteva cuvinte sacadate, cu gesturi de descurajare, îi povestesc tot ce mi s-a întâmplat.
Ramian mă ascultă liniştit, îmi face semn că a înţeles şi cu un gest mă invită să-l urmez. Urmăm în junglă un drum umbrit care ne duce repede până într- un loc gol şi plin de soare, îl urmez astfel timp de o jumătate de ceas, după care mă opresc ostenit de căldură la umbra unui bananier. După această pauză reîncepem drumul până ce ajungem la marginea unui lac. Drumul pare cunoscut lui Ramian. Picioarele ni se înfundă în nisip în timp ce ne căţăram până la balta acoperită de flori de lotuşi.
Yoghinul caută un copac ale cărui ramuri cad până foarte jos şi se aşază la umbra lui. Cad alături, lângă el, pe nisip. Coroana copacului se lărgeşte deasupra noastră ca o umbrelă. Acest loc dă impresia unei singurătăţi desăvârşite. Câmpia se întinde, pustie şi uscată, până la o distanţă de două mile, şi se pierde apoi în pădure.
Ramian s-a aşezat cu picioarele încrucişate în atitudinea care mi-a devenit obişnuită. Îmi face semn să mă aşez şi eu. Ochii lui aţintiţi asupra apei liniştite devin nemişcaţi şi îl văd căzând într-o adâncă meditaţie.
Minutele trec. E nemişcat, cu faţa tot atât de calmă ca oglinda apei, atât de încremenit în poziţia lui încât parcă face parte din decorul naturii, asemenea cu un arbore viguros ale cărui frunze ar sta nemişcate. După o jumătate de ceas e încă nemişcat, transfigurat de seninătate, de nu ştiu ce iluminare interioară, cu ochii pierduţi în zare sau mult mai departe.
Eu însumi, liniştea naturii şi totul se confundă cu liniştea ciudatului meu tovarăş. Simt o pace, o blândeţe persistentă care îmi cuprinde cu încetul sufletul. Da, simt cum disperarea mă părăseşte, deznădejdea se potoleşte şi nicio clipă nu mă pot îndoi că această binefăcătoare stare nu-mi vine de la o emanaţie misterioasă al cărei secret îl are tovarăşul meu.
Căldura e mai puţin covârşitoare pe înserate şi nisipul începe să se răcorească. O rază de aur îl luminează deodată pe yoghin care îmi

apare într-un nimb, ca faţa unui idol. O pace nespusă mă cuprinde, nimicnicirile vieţii mi se arată în adevărata lor valoare şi se pierd în faţa imensei vieţi adânci şi cu adevărat divine în care simt că mă voi confunda. Percep în clipa asta cu o limpezime orbitoare că un om poate să primească fără să se tulbure toate necazurile vieţii dacă a găsit odată pentru totdeauna acel centru de gravitaţie al fiinţei lui lăuntrice şi că este o nebunie să crezi că speranţele şi viaţa sunt legate de bunurile trecătoare ale lumii când certitudinea unei ocrotiri divine e aici, înlăuntrul fiecărui om, şi, că dacă Iisus a spus discipolilor lui să nu se teamă de ziua de mâine e pentru că ştia că o putere superioară îi păzeşte. Întrevăd că, îndată ce un om ascultă acea voce dinăuntru care nu este decât glasul divin, este asigurat că va trece prin toate greutăţile vieţii fără să şovăie. Există în noi, în adâncul sufletului nostru, elementul fundamental care dă vieţii adevărata valoare şi în a cărui atmosferă, grijile vieţii nu mai sunt decât himere. Astă-seară am găsit această atmosferă şi îndată m-am simţit, descătuşat de orice greutate.

Timpul nu mai are valoare pentru mine, fără să-mi pot încă lămuri misterul acestei omniprezenţe lăuntrice şi al totalei ei neatârnări faţă de timp şi spaţiu. Înserarea s-a lăsat acum. Ceva inconştient dar care izvorăşte desigur din amintiri, îmi spune că nopţile tropicale sosesc cu o iuţeală surprinzătoare, cu toată groaza lor, da astă-seară nu îmi pasă nici de acest lucru: e de ajuns ca acest om extraordinar să fie lângă mine, ca să ştiu că el îmi va fi călăuză.

Când, în fine, îmi atinge braţul ca să-mi facă semn că trebuie să plecăm, întunericul e desăvârşit. Mergem înapoi ţinându-ne de mină, fără lumină şi fără alt ajutor decât simţul direcţiei pe care tovarăşul meu pare să-l aibă. Oricând, altădată, mi-ar fi fost teamă. Într-atât la ora asta te simţi înconjurat de mister şi fantome mişcătoare. Mă gândesc la clinele meu Jackie, credinciosul câine al plimbărilor mele şi al meselor mele solitare, care într-o zi s-a întors cu beregata sfâşiată de un leopard şi la bietul lui frate care niciodată nu s-a mai întors. De unde ştiu că nu voi vedea şi în faţa mea apărând lumina verde a ochilor unui leopard înfometat, că nu voi călca pe o cobră sau că nu voi atinge un scorpion regal, acel mic monstru albicios a cărui muşcătură e mortală? Dar îmi este ruşine de asemenea gânduri alături de tovarăşul meu liniştit şi umblu în aerul ocrotitor al persoanei lui.

Corul nocturn rivalizează cu cel al dimineţilor, numai că este mai adânc şi mai misterios. Un şacal latră în depărtări; stranii ţipete de animale răspund ecou, broaştele cântă lângă lac şi se aude alunecarea mătăsoasă a şopârlelor şi a liliecilor.

Dimineaţa, când m-am trezit, sufletul îmi era deschis unei vieţi pline de soare.

II.

Ce de lucruri aş avea încă de spus despre discuţiile mele cu Maharishi şi despre acea viaţă atât de lină, dacă nu ar fi timpul să termin această povestire!

Cu cât îl observ pe Maharishi, cu atât îmi dau seama că este moştenitorul unui trecut a cărui descoperire spirituală ar avea mai multă valoare decât aceea a unei mine de aur. Am în sfârşit certitudinea că am descoperit într-un colţ al Indiei unul dintre cei din urmă supraoameni pe care pământul i-a purtat. Această faţă liniştită e desigur faţa unui Rişi străvechi a cărui memorie a rămas vie în această ţară. Şi totuşi, ce ştiu despre el? Îmi dau seama că partea cea mai misterioasă a sufletului lui îmi este încă ascunsă, că tezaurul sufletului lui îmi scapă încă. Câteodată pare plecat în înălţimi la care nu îl pot urma, câteodată îşi răspândeşte asupra mea harul cu o bunăvoinţă care mă leagă pentru totdeauna de el cu legături indestructibile, şi mă supun fără întoarcere influenţei uimitoarei lui personalităţi. Ştiu că dacă, materialmente vorbind, a ţinut să se izoleze de orice atingere, de orice intruziune, totuşi este de-ajuns să găseşti firul Ariadnei ca să-ţi legi sufletul pentru totdeauna cu o legătură spirituală. Şi îl iubesc pentru că a ştiut să păstreze în acea atmosferă de măreţie aproape sublimă o simplitate şi o modestie care mă incintă, pentru că nici măcar nu se gândeşte să facă uz de anumite puteri oculte ca să facă impresie asupra compatrioţilor lui îndrăgostiţi de mister şi care l-ar decreta sfânt chiar înaintea morţii lui dacă nu ar fi atât de lipsit de pretenţii.

Mi se pare că prezenţa pe Pământ a astfel de oameni, asemenea lui Maharishi, nu poate fi efectul unei toane a destinului. Trimis divin, el este urmaşul acestor oameni care au apărut în decursul timpurilor ca să asigure permanenţa spiritului pe Pământ, purtători ai unei revelaţii care cere credinţa, nu argumentaţia. Ceea ce dă învăţăturilor lui o atât de mare putere de atracţie, e că se inspiră totodată din motive dezinteresate şi practice, şi care, observate îndeaproape, sunt şi ştiinţifice. Nu invocă niciun fel de putere supranaturală şi nu cere credinţa oarbă. Atmosfera de spiritualitate care îl înconjoară nu se poate găsi în templul învecinat după cum nici metodele lui de introspecţie nu au acolo căutare. Însuşi cuvântul Dumnezeu apare arareori pe buzele lui. Nu se avântă cu frenezie pe oceanul magiei, unde atâtea plecări pline de speranţă s-au sfârşit printr- un naufragiu. El propune pur şi simplu o metodă de autoanaliză, care poate fi practicată în afara oricărei metode filosofice şi credinţe religioase şi care în mod logic trebuie să-l ducă pe om la cunoaşterea de sine însuşi, printr-o gradată dezbatere, spre fiinţa pură dinăuntru.

Sunt din ce în ce mai încredinţat, şi asta fără niciun schimb de cuvinte, că ceva din fiinţa lui Maharishi pătrunde în mine. Din păcate, umbra apropiatei mele plecări mă întunecă. Amân cât pot, dar din

păcate boala mă pândeşte din nou, şi cu toată voinţa mea de a o înlătura mă simt din ce în ce mai strâns de ea şi în curând nu voi mai fi în stare să silesc să tacă un corp sleit. Natura nu se lasă contrazisă şi iminenţa unei crize e cât se poate de vădită. Printr-o lamentabilă ironie, chiar în clipa în care viaţa mea spirituală e gata să atingă o culme, sănătatea mea fizică mă trădează. Eram la câteva ceasuri după o experienţă hotărâtoare când am simţit primele scuturături ah accesului de friguri de care mă temeam.

Mă întorceam de la templul unde dorisem să vizitez un sanctuar închis cu îndemânare străinilor şi intrasem în hol în orele de meditaţie de seară, care de altfel începuse. Totuşi mă aşez aşa cum trebuie pentru meditaţie, închid ochii, mă reculeg şi îmi adun gândurile hoinare obţinând astfel o intensă interiorizare. Forma fizică a lui Maharishi pluteşte clară în faţa mea. Supus instrucţiunilor pe care le-am primit de la Maestrul meu, caut să depăşesc această imagine sensibilă şi să întrezăresc dincolo fiinţa pură, fără formă, sufletul, dacă vreţi. Spre marea mea mirare, reuşesc aproape numaidecât, imaginea piere, înlocuită fiind de senzaţia limpede a unei prezenţe lăuntrice, reale, neînvinse. Obiecţiile pe care le ridicam atunci când judecam lucrurile prin prisma raţiunii, fără să fi revenit vreodată să depăşesc emoţiile, percepţiile succesive, senzaţiile, acum le-am îndepărtat definitiv. M-am chinuit să mă ridic până la izvorul însuşi, la centrul activ al conştiinţei şi să leg de el toată atenţia mea. În clipa asta, momentul suprem soseşte. În această stare de concentrare a spiritului întors asupra lui însuşi, lumea înconjurătoare obişnuită începe să se şteargă într-o umbră nelămurită. Spiritul are impresia de-a fi înconjurat de neant, de-a fi ajuns la un fel de vid. A menţine atenţia în acest grad de concentrare cere un efort intens, viaţa e aici, cu tentaţiile ei, cu soluţiile ei; cât e de greu să nu te laşi dus de ele!

Şi totuşi astă-seară reuşesc aproape din prima încercare, după o singură clipă de luptă contra saltului de gânduri tulburătoare. O forţă imperioasă, un fel de dinamism interior pe care încă nu îl percepeam până acum mă ajută să înving şi să ajung la ţintă. Am câştigat prima bătălie fără efort aproape, şi acestei stări de mare tensiune îi urmează aproape nemijlocită o stare de calm, de fericită liniştire.

În faza următoare, percep înţelegerea mea ca un obiect, asist ca din afară la funcţionarea ei şi ceva îmi spune că într-adevăr, nu e decât un instrument exterior mie. Se petrece un fel de dedublare cu obiectul. Facultatea de-a gândi nu este privilegiu cu care te poţi mândri, e un lucru absolut comun de care te poţi despărţi şi trebuie să te desparţi, căci îmi dau deodată seama că până în prezent am fost prizonierul gândurilor mele. Consecinţa este bruscă aspiraţie pentru a te aşeza mai sus decât intelectul, a „fi” în afara lui, a te pierde într-un ţinut mai înalt şi mai adânc decât cel al gândurilor. Am curiozitatea de-a

dori să ştiu ce se va întâmpla când voi fi descătuşat de tutela obişnuită a creierului şi a raţiunii şi mă căznesc în acest scop să-mi menţin atenţia trează şi în stare de veghe.

Senzaţie de altfel foarte ciudată, aceea de-a te fi aşezat la o parte şi a observa funcţiile cerebrale ca pe un obiect de experienţă, şi totuşi mai puţin stranie decât aceea de-a te simţi la porţile misterului care se deschide spre comorile ascunse ale sufletului omenesc. Sunt Cristofor Columb în clipa când atinge pământul necunoscut. Această speranţă, de altfel perfect conştientă, are ceva extraordinar.

Dar cum să te eliberezi de străvechea tiranie?

Niciodată Maharishi nu m-a sfătuit să intru cu sila.

„Urmează înapoi cursul gândurilor până la izvorul lor şi pândeşte clipa când Eul dumitale cel mai lăuntric se va dezvălui de la sine şi vei vedea că facultatea de-a gândi se va topi tot de la sine.

Într-adevăr, simt că acum se petrece exact acest lucru, şi am sentimentul de-a fi găsit izvorul gândurilor.

Ajuns în acest loc mă voi lăsa în voia unei pasivităţi desăvârşite, părăsind orice forţare, şi voi rămâne totuşi ca o fiară care pândeşte prada.

Stau pe această muchie până când pot verifica spusele înţeleptului. Valul de gânduri se potoleşte din ce în ce. Facultăţile raţionale merg spre zero. E într-adevăr cea mai stranie senzaţie pe care am trăit-o vreodată. Timpul pare să şovăie în sensul lui în timp ce facultăţile mele intuitive îşi adâncesc mai profund antenele în lumea interioară necercetată încă. Aportul simţurilor lor nu mai e perceput nici măcar ca amintire. Şi simt că pot, dintr-o clipă în alta, să mă găsesc în afara lucrurilor, la poarta care deschide spre mister.

Şi această clipă se împlineşte. Gândurile palpită ca un foc ce vrea să se stingă. Înţelegerea dispare la locul care i se potriveşte, adică în punctul unde conştiinţa nu mai este întreruptă în acţiunea ei de către gânduri. Recunosc adevărul cuprins în cuvintele lui Maharishi relativ la originea transcendentă a spiritului. Creierul e în stare de suspensie, ca într-un somn fără vise, dar fără cea mai mică pierdere de conştiinţă. Sunt perfect calm, absolut conştient de ceea ce sunt, de ceea ce se petrece în mine. Dar această conştiinţă de mine s-a descătuşat de graniţele personalităţii, se pierde într-un infinit sublim, îmbrăţişând toată făptura. Eul există, dar are o existenţă transfigurată, iradiantă. Ceva neasemuit mai înalt ca neînsemnata personalitate pe care până azi o credeam că sunt eu, ceva ce se împărtăşeşte din divin se înalţă în conştiinţă şi devine Eu. Şi din acest ceva se iveşte înţelesul libertăţii, căci gândurile se supun unei mişcări de suveică, or a te libera de acest mecanism înseamnă a respira deodată aerul curat, ieşind dintre zidurile unei puşcării.

Am depăşit acum limitele conştiinţei universale. Lumea

pământească, care era totul pentru mine până în ziua de azi, a pierit. Sunt adâncit într-un ocean de lumină care, mai mult simt decât gândesc, e substanţa originară de unde sunt luate luminile create, materia în starea ei primitivă, infinitul însuşi nespus, necreat, izvor nesecat de viaţă.

Am avut într-o clipă revelaţia dramei care se petrece în infinit. Mă duce înapoi la substanţa originară, la izvorul fiinţei. Acest Eu cu totul nou pluteşte într-o inexprimabilă fericire. Am băut din cupa uitării. Amărăciunile trecutului, grijile zilei de mâine, totul este uitat.

E însăşi libertatea în esenţa ei divină. Îmbrăţişez întreaga creaţie într-un cuvânt de simpatie fără rezervă. Acum înţeleg că a cunoaşte totul nu înseamnă numai a ierta totul, şi mai ales a iubi totul. Sufletul îmi e răpit în extaz.

Dar cum ai putea rezuma o astfel ele experienţă când pana mea refuză să exprime în cuvinte nuanţele prea delicate? Şi totuşi trebuie să înduplеci acest limbaj pământesc să exprime adevăruri eterne: nu va fi un efort pierdut. Să încerc să aduc la suprafaţa memoriei, fie chiar în termeni neîndemânatici, câteva părţi din acea lume neexplorată şi care se întinde dincolo de graniţele gândurilor.

III.

Omul se poate mândri cu o rudenie înaltă: o Fiinţă infinit mai mare decât mama a legănat copilăria lui. Şi poate atinge această cunoaştere pe calea înţelepciunii.

În timpurile îndepărtate ale primei sale existenţe, omul jurase credinţă Creatorului său şi umbla înconjurat de lumină pe urma zeilor. Azi nu mai ascultă decât de această lume pământească, care îl îmbie la o acţiune materială; dar există încă înţelepţi care nu şi-au uitat jurământul de pe vremuri şi acest jurământ de credinţă va fi din nou amintit oamenilor la timpul cuvenit.

Există în om un element nepieritor; acolo locuieşte adevăratul Eu. Îl neglijează aproape cu desăvârşire, dar această nebăgare în seamă nu strică şi nu tulbură cu nimic esenţa din care e alcătuit. Omul poate chiar să-l uite cu totul, şi să adoarmă în legănarea simţurilor, dar în ziua în care se va trezi şi va întinde braţele adevăratului Eu, îşi va aminti îndată cine e şi totodată îşi va recâştiga sufletul.

Omul nu se preţuieşte la adevărata sa valoare pentru că a uitat că e de natură divină. Îi este mai uşor să se alăture părerii comune, în timp ce ar putea, dacă ar vrea, să găsească în el însuşi certitudinea, în miezul fiinţei lui unde domneşte Spiritul. Sfinxul nu are privirile, aşa cum se crede. Întoarse spre orizonturi pământeşti, ci spre contemplare interioară. Enigmei surâsului lui e în cunoaşterea de sine însuşi.

Cel ce, uitându-se înăuntrul său, nu găseşte decât întuneric, nemulţumire, slăbiciune şi deşertăciune, nu trebuie să-şi traducă decepţia printr-un scepticism amar. Să privească mereu mai departe,

tot mai adânc, până va prinde slabele semne ale seninătăţii renăscânde. Să adune cu băgare de seamă aceste semne, căci ele vor prinde viaţă, vor creşte şi se vor schimba în înalte gânduri care vor depăşi hotarele gândurilor lui ca nişte trimişi ai unei lumi cereşti anunţând o voce, vocea unei făpturi ascunse, misterioase care locuieşte în centrul fiinţei lui şi care nu este altceva decât Eul său originar.

Tot omul, la un moment dat al vieţii lui, s-a bucurat de revelaţia divinului, dar a trecut nepăsător, şi această revelaţie a fost ca o sămânţă pusă pe o stâncă. Niciun om nu este dat la o parte din această conştiinţă divină: el singur se exclude pe sine. Omul merge şi caută în depărtări secretul vieţii, în timp ce pasărea aşezată pe o creangă, copilul în braţele mamei lui au dezlegat enigma şi o poartă scrisă pe fruntea lor. Fiinţa care ţi-a dat viaţă, ţie, om, e cu mult mai mare şi mai nobilă decât iţi sunt gândurile şi decât ţi-o poţi închipui. Încrede-te în bunăvoinţa ei şi ascultă de poruncile pe care le poţi auzi în adâncul sufletului tău unde murmură neîntrerupt dar încet, ca frunzişul legănat de adierea vântului.

Omul care îşi închipuie că poate trăi liber după pofta simţurilor lui fără a avea de dat socoteală într-o zi îşi leagă viaţa de o himeră. Cine păcătuieşte împotriva fraţilor lui, împotriva sa însuşi păcătuieşte. Poate ascunde greşelile lui în faţa omenirii dar nu le va putea ascunde faţă de Dumnezeu. Balanţa neînduplecată a dreptăţii domneşte asupra lumii, cu toate că judecăţile ei trec, de cele mai multe ori nevăzute, şi nu se bucură de publicitate. Cine scapă de judecata pământului nu scapă de judecata Zeilor, căci Nemesis, nemiloasă, ţine în fiece clipă dreptatea atârnată asuprii capului său.

Cei care au călătorit pe un ocean de amărăciuni, care au umblat ani şi ani fără soare, în lacrimi, aceştia sunt mai pregătiţi pentru a auzi în adâncul sufletului lor îndurerat murmurul discret al adevărului, căci cel puţin cunosc înţelesul tragic al destinului nesigur. Nu s-au lăsat ameţiţi de clipele însorite, vor suferi mai puţin în clipele întunecate. Ştiu că orice viaţă omenească e ţesută din dureri şi bucurii şi că niciun om nu poate pretinde că e fericit înainte de moarte. Să nu contemple, deci, pe fraţii lui de sus, ca şi cum ar umbla pe nori, căci prăpastia e aproape. În prezenţa zeilor, umilinţa e singura îmbrăcăminte pe care omul are voie să o îmbrace, căci le este de-ajuns o clipă ca să reia toate bunurile pe care le-a adunat cu efortul multor ani. Totul se mişcă după un ciclu hotărât de destin. E orb cine nu recunoaşte aceasta! După apogeu, caznă, după flux, refluxul, după belşug, secetă. Sănătatea e un lucru şubred şi dragostea care a sosit e oricând gata să plece. Dar nesfârşita noapte a acestor agonii ia sfârşit pe pragul care duce la înţelepciune. Marea învăţătură din partea lucrurilor e aceasta: de îl simte sau nu, de îl caută sau nu, supremul refugiu al omului e în

sine însuşi. Înainte omul ştia acest lucru şi găsea mângâiere; dacă l-a uitat, dezamăgirea şi durerea conspiră pentru a-l întoarce pe acest drum. Şi nu există om atât de fericit, care să se laude că a scăpat cu totul din gheara acestor doi mari mântuitori ai rasei umane.

Omul nu se va putea simţi în siguranţă decât sub ocrotirea acestor gânduri sublime. Cât timp se va complace în întuneric şi va răsfrânge lumina, cele mai frumoase născociri ale minţii lui nu vor face decât să-i adâncească noaptea gândurilor şi îl vor cufunda mai adânc în materie. Nu vor fi pentru el decât piedici noi care vor trebui sfărâmate într-o zi. Căci e fără cruţare legat de trecutul lui şi trăieşte şi se mişcă în prezenţa zeului lui interior. Să nu se încăpăţâneze deci să-l tăgăduiască, ci mai bine să creadă în această miraculoasă parte din fiinţa lui: nu îl va trăda niciodată. Astfel va trăi şi va muri în fericire.

Cine se va fi oglindit măcar o dată în oglinda Eului lăuntric nu va mai putea niciodată resimţi pentru fraţii lui nici picătură de duşmănie. Nu există păcat mai mare ca ura, nici mizerie mai mare ca moştenirea pământului stropit de sângele de frate, nicio pedeapsă mai sigură ca pedeapsa ce va cădea pe capul celor ce au dezlănţuit pe pământ această pacoste. Nimeni nu poate spera să scape de privirea zeilor, martori nevăzuţi şi muţi ai crimelor omeneşti. Lumea răsună de gemete în timp ce pacea e mereu prezentă şi aşteaptă să fie primită. Zdrobiţi de durere şi chinuiţi de îndoială oamenii caută, clătinându-se, drumul lor în noapte, în timp ce îi aşteaptă să-i călăuzească o lumină sublimă pe care ei o văd. Duşmănia nu va dispare de pe suprafaţa pământului decât în ziua când omul va fi învăţat să privească faţa fratelui lui nu la lumina zilei care îi luminează pe toţi la fel, ci transfigurată de luminar interioară care nu e decât reflexul lumii divine, decât atunci când îl va contempla cu respectul cuvenit unei fiinţe în care locuieşte un element de aceeaşi esenţă ca suprema putere pe care oamenii o numesc Dumnezeu.

Tot ce e într-adevăr mare şi frumos în natură îl readuce pe om la el însuşi. Unde preotul l-a înşelat, poate, pe credincios, artistul prin inspiraţie deschide, omului orizontul spre Dumnezeu. Cine a păstrat amintirea rarelor clipe în care frumosul i-a deschis porţile locaşurilor eterne poate oricând în ceasurile de oboseală, să se adăpostească în sanctuarul amintirilor. Va căuta puţină pace, încrezător că în ziua în care va atinge ţinta, în care va atinge pragul adevăratului Eu, va beneficia de un ajutor infinit, de o răsplată durabilă în faţa oricărei încercări. Pedanţii vor căuta zadarnic în mormane de cărţi care acoperă pereţii caselor Ştiinţei, nu vor descoperi secretul cel mai adânc nici adevăr mai înalt ca acesta: Eul este de esenţă divină. Cele mai aprinse dorinţe şi nădejdi ale omului se sting cu timpul, dar speranţa vieţii eterne, speranţa dragostei perfecte, speranţa unei fericiri infinite se va realiza într-o zi, căci ne este făgăduită de un

destin care nici nu înşală şi nici nu se lasă înşelat.

Omul cere profeţilor străvechi secretul gândurilor înalte, se reîntoarce la ei pentru a găsi reguli de comportament, dogme cotropite de praful anilor, când de fapt el cuprinde în însăşi natura lui augusta revelaţie pe care o caută şi nu are decât să o descopere în el însuşi ca să se simtă copleşit de lumină. Tot ce este demn de-a fi gândit şi simţit se aşază fără efort la picioarele lui: în pacea spiritului lui, ca în taina unei mânăstiri, se înalţă viziuni tot atât de nobile şi sfinte ca şi cele care au fost trimise marilor înţelepţi evrei sau arabi care amintesc popoarelor obârşia lor divină. Aceeaşi auroră îl acoperea pe Buddha cu lumină când primea şi împărtăşea revelaţia Nirvanei. În ei este ascuns germenele dragostei infinite care a aruncat-o pe Maria Magdalena la picioarele lui Iisus plângând viaţa ei pustiită.

Niciun fir de praf nu poate acoperi aceste vechi adevăruri, prezente mereu, de-a lungul scurgerii veacurilor, de la începutul existenţei omului pe acest pământ. Nu există popor care să nu fi simţit, la naşterea sa, revelaţia mai mult sau mai puţin ascunsa a acestei vieţi profunde, accesibilă omului. Acela care este pregătit să o înţeleagă nu trebuie să se mulţumească să o cuprindă cu inteligenţa sa, unde ea va străluci printre idei ca o stea în mijlocul unei nebuloase, ci va trebui să- şi deschidă inima, acolo unde ea îi va trezi dorinţa de acţiune sublimă.

IV.

Totuşi o forţă irezistibilă mă aduce cu picioarele pe pământ, şi recapăt, puţin câte puţin, conştiinţa lucrurilor care mă înconjoară. Mă regăsesc şezând singur în odaia lui Maharishi, acum pustie. Privirea mi se îndreaptă instinctiv spre ceas: ştiu că la ora aceasta toţi locuitorii casei s-au dus să la masa de seară. Deodată simt o prezenţă tăcută în spatele meu. Când mă întorc, bătrânul meu prieten, singurul care a rămas lângă mine, mă priveşte cu neclintita lui bunăvoinţă.

„Eşti în extaz de aproape două ore", îmi spune, şi faţa lui brăzdată de ani, răvăşită de durerile trecute, surâde, ca şi cum ar împărtăşi durerea mea. Aş fi încercat să spun ceva, dar, spre surprinderea mea, am descoperit că darul vorbirii mă părăsise pentru moment. Numai după un sfert de ceas mi-am regăsit graiul, şi bătrânul a profitat de tăcerea mea pentru a-şi continua relatarea: „în tot acest timp, Maharishi te-a privit. Spiritul lui te-a îndrumat cu dragoste pe această cale, încă necunoscută pentru tine".

În momentul următor, înţeleptul a intrat în sală, iar discipolii şi-au reluat locurile în jurul său, pentru scurtul răstimp ce precede odihna. El s-a aşezat pe divan cu picioarele încrucişate, cu coatele pe genunchi, cu bărbia sprijinită în palme şi două degete, întinse, pe obraji. Privirile ni s-au întâlnit, a lui a rămas fixată asupra mea, cu o intensitate extraordinară. Când servitorul a intrat şi a micşorat lumina

lămpilor, am fost din nou izbit de contrastul dintre strania strălucire a privirii lui Maharishi şi liniştea trăsăturilor sale, în semiobscuritatea încăperii, ochii îi străluceau ca două stele gemene. Niciodată, până acum, nu am văzut nişte ochi ca aceştia. Sunt ei, oare, darul bătrânilor Rishi? Dacă într-adevăr divinul se poate oglindi în ochii oamenilor, atunci cu siguranţă se oglindeşte în această privire care nu slăbeşte niciodată.

Fumul de tămâie urca în volute grele, trei sferturi de oră se scurg într-o tăcere totală. La ce ar folosi cuvintele? Avem oare nevoie de ele acum ca să ne înţelegem unii pe alţii, când o armonie nobilă şi blândă s-a statornicit între sufletele noastre, când primesc direct din aceşti ochi un mesaj neexprimat, dar de o claritate perfectă? Maharishi a deschis drumul spre propriul meu suflet. Ele vor trăi veşnic într-o înţelegere deplină.

V.

Următoarele două zile lupt împotriva febrei care creşte. Bătrânul şef de gară vine să mă viziteze după- amiază:

— „Şederea ta printre noi se apropie de sfârşit, frate, dar te vei întoarce, nu-i aşa?”

— „Mă voi întoarce cu siguranţă”.

Nu am nevoie să gândesc, cuvintele s-au desprins de pe buzele mele ca un ecou spontan al rugii sale. Din nou singur, contemplu muntele sfântului semn, Arunasala, sfântul munte roşu, cum le place localnicilor să-l numească. Priveliştea aceasta este acum fundalul limpede şi luminos al existenţei mele. Orice aş face, oriunde m-aş afla, voi avea în faţa ochilor conturul armonios, linia blând rotunjită a crestei sale. Muntele trebuia să se afle în locul acesta, imposibil de conceput fără el, aşa cum este imposibil să rezişti farmecului pe care îl răspândeşte. Am fost şi eu vrăjit de piscul acesta solitar? O legendă locală spune că fiind gol pe dinăuntru, el este sălaşul câtorva mari spirite, invizibile pentru ochiul muritorului. Ştiu, e doar o poveste, şi totuşi muntele acesta mă ţine înlănţuit. Prin ce vrăjitorie? Am văzut mulţi alţi munţi, infinit mai frumoşi şi mai atrăgători. Trebuie să recunosc că peisajul acesta aspru, cu uriaşe îngrămădiri de stânci roşind sub soarele tropicelor, îşi dezvăluie personalitatea puternică, ce impune, printr-o influenţă misterioasă, dar aproape palpabilă, ceea ce înţelepţii numeau „teama sfântă”.

Când se înserează îmi iau rămas bun de la toţi locuitorii aşezării, cu excepţia lui Maharishi. O fac cu un sentiment de mulţumire calmă, care urmează unei victorii greu câştigate, căci spiritul meu a dobândit certitudinea fără să sacrifice nimic din raţionalismul său, de care ar fi încercat zadarnic să se desprindă

Dar satisfacţia lasă repede locul unei tristeţi adânci când, puţin mai târziu, străbat grădina pentru ultima oară, împreună cu Maharishi.

Într-adevăr, omul acesta m-a cucerit şi mă simt afectat profund la gândul că trebuie să-l părăsesc. M-a prins de sufletul lui prin legături indestructibile, fără să ceară pentru el altceva decât bucuria de a face un om să se întoarcă la el însuşi şi să se elibereze. M-a pus faţă în faţă cu eul meu.

Amân plecarea, incapabil să exprim emoţia ce m-a cuprins. Cerul de un albastru adânc, strălucitor de stele fără, număr, se bolteşte deasupra noastră, luminat de secera subţire a lunii. Mii de licurici transformă grădina într-un covor de lumină şi frunzişul palmierilor se clatină, legănată blând de adierea nopţii. Visul frumos s- a sfârşit, dar mă trezesc din el transfigurat, sigur de acum că roata neobosită a destinului mă va readuce în aceste locuri. Îmi ridic mâinile, cu palmele unite în semn de rămas bun şi şoptesc câteva cuvinte banale. Înţeleptul zâmbeşte şi mă priveşte fix, fără să spună nimic.

O ultimă privire, o figură subţire şi fină întrezărită pentru ultima oară la lumina slabă a singurei lămpi din grădină, un ultim semn la care Maharishi răspunde cu o mişcare uşoară a mâinii, şi totul s-a sfârşit. Mă urc în carul cu boi, vizitiul pocneşte din bici şi animalele ascultătoare se cufundă, cu paşi înceţi, în noaptea înmiresmată a tropicelor.

Table of Contents